

TEORII_{de} *doğrultu*

8

Temmuz-Ağustos

2002

İÇİNDEKİLER

Sunu	2
Emperyalist Savaşa Hayır Kahrolsun ABD Emperyalizmi	4
Demokratikleşme Balonu	10
Diller Sorununda Liberaller Ve Demokratlar.....	17
Bir Devrimin Yenilgisi	19
8. Kongre: Tasfiyeciliğin Onayı	29
Bir Grev Ve Sendikal Mücadele Çizgisi.....	37
Kronik Kitleseİ İşsizlik Koşullarında İşsiz Hareketinin Olanakları	45
Demokratik Kadın Kitle Örgütlenmesi İçin Deneyimin Öğrettikleri Ve Değişimin Yönü	54
Devrim: Sezgi Kadar Yakın Bilinç Kadar Gerçek	57
Tarihin Sonu'ndan Medeniyetler Çatışmasına Soğuk İdeolojik Savaş Konseptleri	64
Avrupa'nın Değişen Siyasal Çehresi.....	78

Sunu

Emperyalist savaş saldırganlığının kara bulutları Ortadoğu üzerinde de ağır ağır birikmeye devam ediyor. İsrail siyonizminin Filistin işgali savaşın haberci şimşekleriydi. Gümbürtü Irak'ın işgaliyle kopacak. Petrolün ve doların kirli karışımı Ortadoğu halkları üzerine kurşun ve bomba olarak yağacak. İsrail ve Türkiye, Amerika emperyalizminin Ortadoğu'da kurmayı planladığı bu esaret düzeninin gönüllü bekçileri olarak tam tekmil savaş hazırlığı yürütüyorlar. Gelişmeleri değerlendirdiğimiz "Emperyalist Savaşa Hayır Kahrolsun ABD Emperyalizmi" yazısı enternasyonalist devrimci görevler kapsamında komünistlerin hareket tarzını da net olarak tanımlıyor; bütün olanakları zorlayarak halkların antiemperyalist dayanışmasını örgütleme, uluslararası düzeyde savaş aleyhtarı birliktelikleri örgütleme yada kurulu örgütlere katılma ve aktif çalışma.

AB uyum yasalarının meclisten geçmesiyle birlikte burjuva siyaset sahnesinde adeta bayram havası esti. Sermaye çevrelerinin yalan üfütüğüyle şişirilen "Demokratikleşme Balonu", aralarında KADEK'in de bulunduğu katılımcıların "ayakta alkışları" arasında uçuruldu. Seçim sathı mahalli üzerinde gezintiye çıkan balonun içinde sermaye sınıfının kodamanları, partileri, medya patronları, uşak sendikacıları ve bilimüm yalakaları dolmuş durumda. Ama ne Kürtler, ne de işsizlik ve yoksulluk ve zulüm altında ezilen işçi ve emekçilerin gerçek temsilcileri balona davet bile edilmedi. Sömürülen ve ezilenlere "seyircilik" düşüyor. Ya da balonu patlatmak.

"Bir Devrimin Yenilgisi" her şeyden önce tarihe karşı bir sorumluluk bilinciyle kaleme alındı. Bu nedenle "başkasına" ait olan değil, düpedüz "bize ait" olan bir deneyimin muhasebesi yapılıyor bu yazıda. Bir dönemin deneyimlerini ve yenilginin derslerini çözümlemeyen, açığa çıkaramayan ve devrimci eylemin kılavuzu haline getiremeyen bilinç için tarih, bir olaylar yığını olarak kalıyor. Komünistler, Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin tarihe bir olaylar yığını ya da yalnızca yenilgi değil, bir devrim bıraktığını düşünüyor. Aslolan budur. Yazı, birincisi, PKK'nin devrim karşıındaki stratejik önderlik durumu ikincisi, Türkiye devrimci hareketinin (TDH) devrime karşı sorumluluğu; üçüncüsü, uluslararası koşulların etkisi olmak üzere belli başlı üç neden ekseninde Kürt devriminin yenilgisini inceliyor.

KADEK 2002 Nisan'ında ilan edildi. PKK, 8. Kongresi'nde programatik ve stratejik olarak reformizmin dünyasına doğarken ulusal devrimcilikle olan göbek bağına da kesmiş oluyordu. "8. Kongre: Tasfiyeciliğin Onayı" çalışması, bu yeni doğum sürecinin ayrıntılı bir değerlendirmesini, KADEK liderlerinin kamuoyuna yansıyan açıklamalarına da dayanarak sunuyor.

DİSK Limter-İş Genel Başkanı Kazım Bakış'la yaptığımız röportaj; dar anlamda tersane havzalarının gerçeğini boylu boyunca masaya yatırmayı amaçlıyor. Ama geniş anlamda işçi sınıfı hareketinin ideolojik, örgütsel sorunlarının ve sınıf sendikacılığı siyasetinin irdelenmesini kap-

sıyor. Limter-İş Sendikası'nın emek, fedakarlık, adanmışlık yüklü mücadele çizgisinin canlı ve zengin deneyimlerinin, okurlarımız için uyarıcı ve öğretici olacağını düşünüyoruz.

Kronik kitlesel işsizlik, kapitalist üretim sisteminin iç dönüşümleri sonucu sabit bir gösterge düzeyine ulaşmış bulunuyor. Sınıflar mücadelesinin içeriğine yeni ve önemli unsurlar kazandıran bu durum doğal olarak komünist teorinin ve siyasetin alanını da doğrudan ilgilendiriyor. Politik bakımdan kesin olan şu ki, işsiz işçi kitlelerin örgütlenmesi sorununun çözümü günlük mücadelenin kapsamına dahil olmak zorundadır. İşsizler, kapitalizme ve emperyalizme karşı politik kitle hareketinin giderek yığınlaşan gücü olarak tarih sahnesine çıkmaktadır. "İşsizlik Hareketinin Olanakları" yazısında bu perspektif ışığında uluslararası deneyimler -başta Arjantin- incelenmeye ve sonuçlar çıkarılmaya çalışılıyor.

"Deneyimin Öğrettikleri ve Değişimin Yönü"nde, demokratik kadın hareketinin örgütlenme sorunları belli yönleriyle ele alınıyor. Esası, demokratik kadın kitle örgütlenmesinde tıkanmış bir biçimin ve tarzın eleştirisine dayanan çözümlenme, komünistlerin "demokratik kadın örgütü olmak ama kitle örgütü olmamak/olamamak" biçimindeki çelişkiye "radikal" tarzda müdahale perspektifleri içeriyor.

"Medeniyetler Çatışmasının gerçeklerle ilişkisi bir yana soğuk savaş galiplerinin ideolojik bir argümanı olduğu kesin. "Soğuk İdeolojik Savaş Konseptleri" adlı çalışmada da bu argüman tabiri caizse didik didik ediliyor. Başka bir deyişle kapsamlı bir hesaplaşmanın ayrıştırıcı ilk girişimi sunuluyor. Felsefe, tarih, bilim, sanat, politika... Her biri bu giriş rolüyle sınırlı olduğu ölçüde hesaplaşmada söz alıyor. Karşısında konuşanlar ise çok tanıdık: Fukuyama, Huntington, Brezezinsky.

Haluk Erdem, umutsuzluğun "köküne kibrit suyu" diyor yazısıyla. Ama sadece orada da bırakmıyor; "Devrim Sezgi Kadar Yakın, Bilinç Kadar Gerçek" ona göre ve üzerine alınanlar için enerji dolu perspektifler sunuyor. Mütevazılığa gerek yok, bu yazıyı herkes üzerine alsın.

Faşizm Avrupa'da gömüldüğü topraktan yeniden dirilme belirtileri gösteriyor. Yağmur sonrası solucanların toprağın üzerine çıkması gibi bu. Milliyetçilik, ırkçılık, yabancı düşmanlığı sağanak yağmur gibi yağıyor tekrar Avrupa toprağına. Le Pen'le birlikte birçok faşist solucanın ortaya çıkması ve iyice irileşmesi bundan. Kadir Dağ, "Avrupa'nın Değişen Siyasal Çehresi"nde faşizmin atağı eşliğinde sosyal demokrasinin sefaletini ve iflasını inceliyor.

Emperyalist Savaşa Hayır Kahrolsun ABD Emperyalizmi

ABD emperyalizmi bir kez daha Ortadoğu'yu kan ve ateşe boğmaya hazırlanıyor. Sürdürülen girişimlerden ve yapılan açıklamalardan emperyalist müdahale kararının kesinleştiği anlaşılıyor. Irak'a emperyalist ABD işgaline yönelik askeri, siyasi, diplomatik trafik alabildiğine hız kazandı. Savaşa adım adım yaklaşıyor. Müdahalenin zamanı ABD'nin gerekli hazırlıkları tamamlamasına bağlı. ABD bu konuda hummalı bir çalışma yürütüyor. Katar, B.A.E, Bahreyn, Kuveyt'te yeni üsler inşa ediyor; var olanları savaş ihtiyaçlarına göre yeniden düzenliyor. Türkiye ile birlikte G. Kürdistan'da askeri varlığını güçlendiriyor. Buradaki havaalanlarını kullanılır hale getiriyor.

MOSSAD tarafından kurulduğu iddia edilen Debka adlı internet sitesinin haberine göre, ABD'nin Irak'a müdahale planlarında yer alan Bomerni Havaalanı, 8 Ağustos Perşembe günü düzenlenen bir operasyonla kısa süreli bir çarpışmadan sonra ele geçirildi. Türk-Amerikan-İngiliz uçakları desteğindeki bir helikopterle bölgeye giren Türk komandoları, Havaalanını savunan Irak zırhlı birliğini yenilgiye uğrattılar. Amerikan özel birlikleri de Türk komandolarına destek verdiler. YNK lideri Talabani bir gün önce, 7 Ağustos'ta aynı yönde açıklamalarda bulunmuştu. Türk genelkurmayı bu yöndeki haberleri yalanlasa da bölgedeki keşif birliğinde 5 binden fazla asker bulunduğu birçok kaynak tarafından

iddia ediliyor. Bazı kaynaklar sayıyı 15 bine kadar çıkartıyor. Türk devletinin savaş karşısındaki pozisyonunun daha sonra ele alacağımız için şimdilik geçiyoruz.

ABD savaş hazırlıklarını yoğunlaştırırken birçok ülkeden karşı sesler de yükselmeye başladı. "Bush'un fino köpeği" Blair'i dışta tutarsak, AB ülkeleri Irak'a ABD müdahalesine karşı olduklarını açıkladılar. Almanya Başbakanı Schröder seçim kampanyasını bütünüyle Irak savaşı aleyhtarlığı üzerine oturttu. Rusya, Çin, Japonya gibi devletler de müdahale karşıtı açıklamalar yaptılar. S. Arabistan ve Ürdün de müdahale karşıtı olduğunu ilan etti. ABD'nin Irak'a karşı işgal girişiminde yalnız kalması kimi çevrelerde ABD'nin tek başına savaşı göze alamayacağı yorumlarına yol açtı.

Oysa ABD, daha önce dört kez Irak'ta darbe tezgahlamış, bir kez de ayaklanma başlatma girişiminde bulunmuş, hiçbirinde başarıya ulaşmamıştı. Bu kez doğrudan askeri işgali gündemine almış bulunuyor. İleri sürülen savaş senaryolarına göre ABD, yoğun hava bombardımanı, 200-300 bin kişilik kara ordusu harekâtı ve Irak Ulusal Kongresi içinde örgütlenmiş CIA denetimindeki muhaliflerin kuzeyde cepheyi zorlaması ile Bağdat'ı ele geçirecek. Yine senaryoya göre İngilizler ABD ile ortak, Türkiye ise lojistik-istihbari ve bir kısım askeri kuvvet

desteği ile harekâta katılacak. Bu plan çerçevesinde “Iraklı muhalif gruplar” ABD’de bir araya getirildi. Türkiye ile ABD arasında savaş eksenli gizli-açık trafik yoğunlaştı.

ABD tek başına kalsa da Irak’a saldırma kararlılığını her defasında dile getiriyor. Diğer emperyalist ülkelerin ve kimi Ortadoğu devletlerinin karşı çıkmaları ABD’yi kararından vazgeçirmesi beklenmemelidir. Çünkü savaş ve emperyalist ilhak, bazılarının dediği gibi ne Bush’un yeniden seçilme kaygısının bir sonucu ne de yönetimdeki bazı şahinlerin gözü dönmüş şiddet severliğinin ürünüdür. Bu düpedüz itici gücü tekellerin ekonomik çıkarları olan, eşitsiz gelişme yasasının yol açtığı şiddetli rekabetten beslenen, kapitalizmin emperyalizm çağında dünyanın tekeller arasında yeniden ve yeniden bölüşülmesi zorunluluğunun bir sonucudur. ABD’nin “Irak takıntısının” anti-Saddamcılıkla hiçbir ilgisi yok. “Demokratik Irak” için mücadele ise kocaman bir palavradan ibaret. Lenin’in dediği gibi, “Emperyalizm, her yere, özgürlük değil, egemenlik eğilimi götüren mali sermayenin ve tekellerin çağıdır. Bu eğilimin sonucu ise şöyle olmaktadır: Siyasal rejim ne olursa olsun, her planda gericilik ve bu alanda mevcut uzlaşmaz karşıtlıklarının aşırı şekilde yoğunlaşması.”

Neden Ortadoğu?

Kapitalist üretimde petrolün bir enerji kaynağı olarak kullanılmasından bu yana, zengin petrol kaynaklarına sahip Ortadoğu, 20. yy’nin başından beri neredeyse hiç bitmeyen savaşlara, kargaşalıklara sahne oldu. Emperyalist güçler Ortadoğu üzerinde hakimiyet kurmak için savaş dahil her türlü araca defalarca başvurdu.

Birinci Emperyalist Paylaşım Savaşı öncesi Fransa ve İngiltere gizli bir anlaşmayla Osmanlı topraklarını bölüşme kararı aldılar. Sykes-Picot adıyla anılan bu plan 1920 San Remo ve başkaca bir dizi antlaşmaya rsmileşti. Bölgenin ulusal özelliklerini hiçbir biçimde dikkate almayan, neredeyse bütünüyle petrol kuyularına göre çizilen sınırlarla uydu devletler yaratıldı. Bu paylaşım sonucu Lübnan ve Suriye Fransa’ya; Irak, Ürdün ve Filistin de İngiltere’ye geçiyordu. Arabistan yarımadasındaki topraklar da Osmanlı’ya karşı şeyhlerin ayaklanması örgütlenerek İngiliz nüfuzuna girdi.

O sırada bölge esasen İngiltere’nin denetimindeydi.

İran ve Arabistan yarı-sömürge; Irak, Ürdün, Filistin, Kıbrıs, Mısır, Sudan, Yemen ve Umman sömürge statüsünde İngiltere’nin hegemonyası altındaydı. Bölgede petrol üreten konsorsiyumun dörtte üç hissesi İngiltere’ye aitti.

Ekim Devrimi ve ikinci paylaşım savaşından sonra hızla yükselen ulusal kurtuluş mücadeleleri Ortadoğu’daki emperyalist egemenliği önemli ölçüde sarstı.

Emperyalistler arası hegemonya mücadelesi de dengeleri bir hayli değiştirdi.

ABD birinci paylaşım savaşından sonra bölgeye girmek için girişimlerde bulundu.

Bu yöndeki faaliyetleri sonucu S. Arabistan, İran ve Bahreyn’den önemli petrol ayrıcalıkları kopardı. 1938’de Ortadoğu’da üretilen petrolde Amerikan payı yüzde 13.9’ken 1948’de yüzde 55.2’ye çıkmıştı.

İkinci paylaşım savaşının ardından Japonya, Almanya ve İtalya emperyalist rekabetten düştü. İngiltere ise büyük egemen güç değildi artık. İki büyük güç SSCB ve ABD karşı karşıya kalmıştı.

Beklenenin aksine SSCB dize geleceğine Avrupa’nın yarısı da kapitalizmden koptu. Hindistan bağımsızlığını kazandı. Çin’de devrim gerçekleşti.

Sosyalizm ve devrim tehdidi savaş sonrası emperyalizmin en büyük korkulu rüyası oldu. Politikalarını belirleyen bu korkuydu. Buna bağlı olarak ABD, Almanya ve Japonya’da yeniden kapitalizmi inşa etmek için yoğun sermaye akışına girişti. Türkiye ve Yunanistan ABD denetimine alındı. ABD, savaş (Kore) ve askeri işgal (Vietnam) yoluyla dünya üzerindeki hakimiyetini gerçekleştirmeye yöneldi.

Ortadoğu politikası da Sovyetleri bölgeden uzak tutmak, ulusal kurtuluş hareketlerini bastırmak, İsrail devletini güçlendirerek bölge üzerinde hegemonyasını geliştirmek, askeri ve siyasi olarak alana nüfuz etmek ve tüm bunlarla birlikte petrol üretimi ve dağıtımını üzerinde tekelci hakimiyet kurmak hedeflerine bağlı olarak şekilleniyordu.

1953’de İran’da Musaddık hükümetine karşı CIA’nın örgütlediği bir darbe gerçekleşti. 1957’de Eisenhower doktrinine göre “uluslararası komünizmin saldırısı ya da dolaylı saldırısı”

halinde ABD müdahale edebilecekti. Türkiye, Pakistan, Lübnan, Ürdün, Irak, Afganistan, Tunus, Fas, Libya, S. Arabistan doktrini kabul ettiklerini açıkladılar. Doktrinin bir maddesine bağlı olarak ABD 1957'de Ürdün'deki halk ayaklanmasına müdahale etti. 1968'de aynı gerekçeyle Lübnan'ı işgal etti.

Ortadoğu petrollerinin dünya pazarındaki payı '40'lı yıllarda 500 milyon tondan, '60'lı yılların sonunda 2.200 milyon tona çıkmıştı. Petrol üzerindeki hakimiyet aynı zamanda petrol gelirlerinin (petro-dolar) emperyalist merkezlere sermaye akışına da hizmet ediyordu. 1973-81 döneminde OPEC'in elde ettiği 400 milyar doların yüzde 80'i emperyalist ülkelerin banka ve şirketlerine yatırıldığı tahmin ediliyor. Bir başka açıklamaya göre 1989 yılında Arapların yurtdışı bankalarda bloke ettikleri miktar 670 milyar doları geçmekteydi.

Petrol üreticisi ülkelerin çoğunun ekonomileri petrol gelirlerine bağlıdır. Bu bağımlılık BAE (Birleşik Arap Emirlikleri)'de % 60, Irak'ta % 99, S. Arabistan'da % 86, Kuveyt'te % 8, İran ve Katar'da % 91 oranındadır. Tablo Ortadoğu'nun emperyalist ülkeler için iştah açıcı bir meta pazarı olduğu gerçeğini de ortaya koyuyor. Bu ülkeler tüketim maddelerinin neredeyse tamamını ithal etmek zorunda kalıyor.

Ortadoğu'nun sürekli bir çatışma coğrafyası olması silah tekelleri için bölgeyi vazgeçilmez kılıyor. Bazı kaynaklara göre, 1970 ile 80 yılları arasında Arap ülkeleri petrolden 2 trilyon 400 milyar dolar gelir elde ettiler. Bu rakamın 155 milyar doları doğrudan silah alımına, 1 trilyon doları da dolaylı savunma harcamalarına gitti.

ABD Ne Yapmak İstiyor?

ABD dünya üzerindeki en büyük emperyalist güçtür. Fakat ABD 1960'larda ulaştığı düzeyden bir hayli gerilere düştü. ABD '60'larda dünya GSMH'sının üçte birini sağlıyordu. '70'lerde de bu oran dörtte bire indi. Yapılan tahminlere göre 2010-20'lerde oran yüzde 10-20 seviyesine düşecek. Keza, 1955'ten 1980'e değin makine aletleri üretimi yüzde 40,5'den yüzde 11,34'e, bu alandaki dış satım yüzde 23'ten yüzde 5'lere gerilemiş.

Reagan yönetimiyle birlikte ABD ekonomisinin daha fazla militarizasyonu yönünde adımlar

atıldı. '83'ten bu yana askeri harcamalara her yıl ortalama 300 milyar dolar aktarıldı. General Electric, Tenneco, General Dynamics, Mc Donnell Douglas, Royhean gibi büyük silah tekelleri Pentagon'un siparişleriyle devasa karlar elde ediyorlar.

Petrol üzerinde hakimiyet ve savaş sanayi ABD'nin giderek keskinleşen emperyalist rekabeti ve dünya üzerindeki süper güç olma konumunu sürdürebilmesi için vazgeçilmez iki unsur haline gelmiş bulunuyor.

Yapılan hesaplamalara göre 2020'de dünyanın, Körfez bölgesindeki petrole bağımlılığı iki kat artmış olacak. Halihazırda Çin, Japonya ve diğer Güney Asya ülkeleri petrol ihtiyacının büyük bölümünü Ortadoğu'dan ithal ediyor. Avrupa ülkeleri de petrol ihtiyaçlarını önemli ölçüde Körfez'den sağlıyor.

ABD Afganistan'a yerleşerek Hazar petrollerini güvenceye aldı. Venezuelada da darbe girişimiyle burayı da denetime almak istedi. Körfez bu bakımdan çok daha önemli bir bölge.

Irak'ın 112 milyar varillik petrol rezervi var. Kuyular modernleştirildiğinde bu rezervin 220 milyar varilin üstüne çıkacağı tahmin ediliyor. En büyük petrol rezervine sahip olan S. Arabistan'ın 265 milyar varillik rezervi dikkate alındığında Irak'ın önemi daha iyi anlaşılır.

ABD Irak'a yönelik emperyalist müdahaleyle petrol üzerinde doğrudan hakimiyet kurmak, savaş sanayisiyle ekonomiyi canlandırmak, Irak'taki askeri yığınağı ile bölgeyi bütünüyle denetimine almak istiyor. Irak'ın askeri işgal yoluyla ele geçirilmesi bir sonuç değil, çok daha kanlı çarpışmaların ve kargaşalıkların yeni bir başlangıcı olacak.

Başlangıç olacak çünkü, diğer emperyalist güçler ve bölgedeki bu çapta bir Amerikan hakimiyetinin kendi sonlarını hazırlayacağını farkedenden bölge devletleri güçleri oranında karşı hamlelere girişmek için hiçbir fırsatı kaçırmayacak. Daha şimdiden başta Almanya olmak üzere İngiltere dışındaki AB ülkeleri, İran, S. Arabistan, Ürdün ve Suriye, ABD müdahalesine karşı olduklarını yüksek sesle haykırıyor. S. Arabistan ve Ürdün, topraklarını Irak'a müdahale için kullanmayacaklarını açıkladılar.

Buna karşın ne AB devletlerinin, Çin ve Rusya'nın ne de bölge ülkelerinin müdahale karşıtı

girişimlerinin ABD'yi kararından vazgeçirmesi çok zor.

Richard Perle, "Size garanti veriyorum, eğer biz terörizme karşı kendimizi korumak için müttefiklerimizin istekleri arasında bir seçim yapmak durumunda kalırsak, biz kendimizi terörizme karşı tek başına koruyacağız" sözün anlamı açık: Emperyalist çıkarlarımız için her şeyi yapmaya hazırız. Savunma Bakanı Yardımcısı Paul Wolfowitz'in şu açıklaması da aynı anlama geliyor. "Farklı müttefikler farklı görevler içindir. Batı savunma ittifakı yeni çağda yeni olanaklarla karşılaşmakta. Beklemek için zaman yok."

ABD terörizmi bahane ediyor. Gerçekte en büyük terörist, en büyük zalim ABD değil mi? Öncesi bir yana son 50 yıllık geçmişinde işgaller, bombalamalar, darbeler, katliamlar, kompolar, işkence okulları, uyuşturucu ticareti ve daha binbir türlü kanlı, kirli olayın birinci derecede aktörü bu en büyük emperyalist devlet değil mi? Irak terörist bir devletse, o Irak İran'la savaşırken onu destekleyen, silaha boğan; Saddam, 5000 Kürdü Halepçe'de kimyasal silahlarla vahşice katlederken, sessizce geçiştiren ABD değil mi? Terörizmin gerekçesinin palavra olduğu herkesin malumu. Asıl neden ABD'nin dünya modern sömürge tekeli ihtiyaçları doğrultusunda yeniden düzenleme, hakimiyetini pekiştirme, kendisine karşı çıkan herkesi ezme, dünya halklarına korku salma ve rakiplerine gözdağı vermektir. Bu yalnızca bölgede değil, çok da uzak olmayan bir süreçte dünyanın topyekün savaşa tutulmasına yol açacaktır. ABD, Irak sert bir direniş gösterdiğinde nükleer silah kullanmaktan da çekinmeyecektir. Dünyanın nükleer bir cehenneme dönüşmesi olasılığı her zamankinden daha güçlüdür. ABD'nin Irak'a müdahalesi Irak'la başlayıp biten bir süreç olmayacaktır.

Belki yakın dönemde ABD'nin müdahalesini diğer emperyalistler sineye çekecek ama ABD'yi alt etmek için her yolu denemeyi göze alacaklardır. Bu bir niyet sorunu değil, emperyalist kapitalizmin doğası gereğidir.

Türkiye Savaşın Neresinde?

Türkiye daha şimdiden savaşın içinde. Özellikle Güney Kürdistan'da ABD ile birlikte yoğun hazırlıklar yapıyor. Bölgedeki askeri varlığını artırıyor. Sınıra yeni askeri birlikler kaydırıyor. Sınıra yakın bir bölgede çok sayıda helikopterin

büyük çaplı askeri sevkiyat yapmasına uygun yeni yerler inşa ediyor.

Türk devleti İsrail'le birlikte ABD'nin stratejik müttefiki, "müttefiklik" en uç anlamda uşaklık anlamına geliyor. Ekonomik ve mali olarak emperyalizme özellikle ABD emperyalizmine bütünüyle muhtaç düşmüş bir devletin askeri olarak bağımsız hareket etmesi düşünülemez. Yönetememe krizinin yarattığı süregelen istikrarsızlık da bağımlılığı derinleştiren faktörlerden biri.

Türkiye'nin, ABD'nin Irak'a yönelik saldırı girişimine bazı itirazları yok değil. Saddam'lı ya da Saddam'sız "Irak'ın toprak bütünlüğünün bozulmasını istemiyor. Savaşın sonunda olası bir Kürt devletinin korkusuyla yatıp kalkıyor. TC de ABD'nin "Kürt devletini yakın dönemde tercih etmeyeceğini biliyor. Buna karşın Irak'ta federatif bir oluşumun bile uzun dönemde Kürt devletine sıçrayacağını hesaplıyor. Çelişki buradan kaynaklanıyor. Diğer bir pazarlık noktası Türkmenler. Türkmenlerin, Kürtler ve Asurilerden sonra üçüncü bir azınlık olarak kabul edilmesini istiyor ve onlar üzerinden garantörlük talep ediyor. Bunların dışında askeri borçların silinmesi ve yeni ekonomik kredilerin açılması da pazarlık konusu.

ABD'nin savaşta yalnız kalması Türk devletinin pazarlık gücünü artırıyor. Bu nedenle bir yandan sıkı pazarlıklar yürütülürken bir yandan da ABD'nin gizli açık siyasi operasyonları sürüyor. DSP'nin bölünmesi en çarpıcı örnek.

YAŞ kararlarıyla Aytaç Yalman'ın Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na getirilmesi de kimi çevrelerce savaşa hazırlık olarak değerlendirildi.

ABD, Türkiye'yi savaşa dahil etmek için bütün kozlarını oynayacaktır. Bunun için ekonomik, mali, askeri ve siyasi etkisini kullanacaktır. O nedenle Türk devleti içinde çıkan çatlak seslerin susturulması için önümüzdeki dönem bir dizi siyasi ayak oyunu ve örtülü operasyonların olması muhtemeldir.

George Soros Türk devleti ile Amerika ilişkisini şu çarpıcı sözlerle ifade etmişti. "Türkiye'ye kredi açıyoruz, bizim için askerlik yapmalarından daha doğal ne olabilir." Ya da bir başka Amerikalı'nın "Türkiye'nin tek ihraç kaynağı güvenlidir" demesi de yeterince açık.

Elbette Irak savaşı, Afganistan, Somali, Kosova, Bosna savaşlarında olduğu gibi kolayca karar

verilecek bir mesele değil. Türkiye için sonuçları ağır olabilir. Bu yalnızca Kürt sorunu nedeniyle değil ABD'nin uzun vadeli bölge planları da Türk egemen sınıflarını tedirgin ediyor. Çünkü savaşın nasıl bir seyir izleyeceği ve savaş sonrası tablo oldukça belirsiz. Savaşa ABD ile birlikte aktif katılmış bir Türkiye'de, ABD'nin Ortadoğu'daki petroler üzerinde bu derece kesin bir hakimiyet kurmasını istemeyen AB devletlerinin de bir dizi örtülü operasyona girişme olasılığı da gözönünde bulundurulmalı.

Bütün bunlara karşın ABD'nin tehditleri ve mali vaatleri, özellikle Musul-Kerkük petrolerinden pay verme teklifleri ve bağımlılık ilişkilerinin düzeyi karşısında Türk devletinin ABD'nin savaş planlarına dahil olacağı neredeyse kesin. Başta da belirtildiği gibi bu yönde hazırlıklar bütün hızıyla sürüyor. Kaldı ki ABD ile birlikte Irak'a girme yanlısı güçlü bir Amerikancı eğilimin devlet içindeki varlığı da bilinen bir gerçek.

Türkiye Halkları Var Güçleriyle Savaşa Karşı Çıkmalıdır

Türk egemen sınıfları ABD'nin yanında Ortadoğu savaş batağına adım adım giriyor. Bunun Ortadoğu ve Türkiye halkları için büyük acılar, kayıplar ve yıkım getireceği ortada.

Ortadoğu'da kanlı diktatörlükler, gerici rejimlerin egemenlikleri altında bulundurdıkları halklara zulüm uyguladıkları kimse tarafından inkar edilmiyor. Ne var ki bu rejimlerin yaratıcısı, destekçisi dün olduğu gibi bugün de emperyalizmdir.

Emperyalist kanlı müdahaleler yoluyla halkların özgürlüklerine kavuşması mümkün değil. Eski rejimler yerine ABD emperyalizminin yeni stratejilerine uygun yeni devletler, yeni rejimler organize edilecek. Ortadoğu eskisinden daha berbat bir savaş cehennemine dönecek. Ve bu savaş kızışan emperyalist rekabet nedeniyle dünyanın birçok bölgesine sıçrama potansiyeli taşıyor. Bu nedendir ki Irak'a yönelik emperyalist savaş tehditleri boşa çıkarmak halkların çıkarınadır. Ve bu önümüzdeki dönem antiemperyalist mücadelenin en temel konusudur.

Emperyalist savaşa karşı çıkmak aynı zamanda emperyalizmin uşağı devletlere karşı bir özgürlük mücadelesidir. Çünkü savaş siyasi gericiliğin ayyuka çıkması ile atbaşı yürür. Savaş orta-

mı, olduğu kadarıyla dahi, hak ve özgürlüklerin rafa kaldırılmasının fırsatını yaratır.

Savaş karşıtı antiemperyalist platformlar yaratmak, bu platformlarda yer almak, emperyalist savaş aleyhtarı ajitasyonu yükseltmek, egemenlerin emperyalizm uşaklığını ve halklara düşmanlığını deşifre etmek, buradan emperyalist savaş karşıtlığını özgürlük ve devrim mücadelesiyle birleştirmek, kapitalizmin savaşları kaçınılmaz kıldığı ve dünya barışının ancak sosyalizmle geleceğini propaganda etmek günün devrimci görevidir.

Yalnızca coğrafyamızda değil bütün Ortadoğu coğrafyasında ve dünya çapında antiemperyalist savaş aleyhtarı örgütlenmelerin kuruluşunu desteklemek ve olabildiği her yerde içinde yer almak günün enternasyonalist devrimci görevidir. Olanakları zorlayarak hiç değilse coğrafyamıza yakın bölgede ortak platformlar yaratmak ve eşzamanlı eylemler gerçekleştirmek de halkların antiemperyalist savaş bilincini ve enternasyonalist dayanışmayı güçlendirecektir.

Gerici Saddam diktatörlüğüne karşı olmak Amerikan müdahalesini hiçbir koşulda haklı kılmaz. Amerikan saldırganlığına karşı her hâlukarda Irak halkının yanında olduğumuzu haykırmalıyız.

Ortadoğu sorunu emperyalist müdahaleyle çözülemez. Ortadoğu, Ortadoğu halklarının emperyalizme karşı mücadelesiyle çözülür. Ortadoğu halklarının kurtuluşu emperyalizme ve her türlü gericiliğe karşı devrimci başkaldırıyla olanaklıdır.

Kürt ulusundan emekçilere savaşa karşı örgütlenme ve mücadele etme konusunda özel bir görev düşüyor. Çünkü Güney'in Kürt aşiret ağaları ABD'nin safında emperyalizm vurucu askeri olmaya hazırlanıyorlar. Kürtlerin devlet özlemine ABD emperyalizminin uşaklığına malzeme yapıyorlar. Güney'in Kürt aşiret ve şeyhlerinin kendi egemenlikleri ve çıkarları uğruna, dün olduğu gibi gelecekte de Kürdistan meselesini emperyalizmin siyasi manevralarına alet edeceği bellidir. Kuzey Kürdistan'daki aşiret ve beylerinin ve kimi burjuva unsurların da Amerikan emperyalist müdahalesine alkış tutması beklenmelidir.

KADEK'in bu konuda tutarsız, kararsız ve hatta yer yer Amerikan müdahalesini destekler açıklamaları 15 yıllık devrimci mücadeleden sonra

büyük bir talihsizliktir. Emperyalizme bel bağlayarak kurtuluşun gelmeyeceği, olsa bile bunun ezilenler için bir kurtuluş değil, çok daha büyük acıların başlangıcı olacağı, yüzlerce deneyle kanıtlanmıştır. O nedenle KADEK ve HA-DEP'in emperyalist savaşa karşı antiemperyalist mücadeleye çekilmesi ve Kürt halk yığınları içinde savaşa karşı özel bir ajitasyon yürütülmesi büyük bir öneme sahiptir.

Savaşa Karşı Mücadelenin Hedefi Ne Olmalıdır?

Sömürgeci faşist devletin ABD emperyalizminin saflarında savaşa dahil olmasını engellemek öncelikli hedef olmalıdır. Bu mümkün mü? Irak'a yönelik Amerikan saldırı planı yalnızca coğrafyamızda değil, dünyanın hemen her yanında haksız bir müdahale olarak algılanmaktadır. Halkların geçmiş tecrübeleri ve bugün içinden geçtiğimiz süreçte ABD emperyalizmine karşı belirli bir düzeyde bilince sahip olduğu, Afganistan'a asker yollanmasına ezici çoğunluğun muhalefet etmesiyle açığa çıkmıştı. Hemen yanı- başımızdaki Irak'a müdahalenin halklarımızı savaş cehenneminin orta yerine süreceği de ortadadır. Geçmiş yılların antiemperyalist mücadelesinin yarattığı bilinç, Filistin halkıyla dayanışma eylemleri halklarımızın Irak'a emperyalist müdahaleye karşı örgütlenme olanaklarının yüksek olduğunu gösteriyor.

Emperyalist savaşa karşı aktif mücadele bu konuda titrek ve kararsız olanları da etkileyecektir. Türk devletinin savaştaki rolü ABD için bir hayli önem taşıyor. Bu nedenle savaş karşıtı mücadele Türk devleti ile ezilenler arasındaki çelişkiyi keskinleştirecek, mücadelenin boyutuna bağlı olarak devrimci savaşın koşulları büyütecektir.

Türk devletinin savaşa katılmasının engellenmesi, halklarımızın antiemperyalist mücadele

bilincini ve deneyimini yükseltecek, moral ve motivasyonunu artıracak demokratik örgütlenme isteğini ve devrimcilerin etkinliği oranında devrim saflarında birikmesini hızlandıracaktır. Bu aynı zamanda Ortadoğu halklarına da büyük bir moral destek olacaktır.

Bu hedefe bağlı olarak mücadelenin ortaya çıkardığı görev, bütün olanakları en iyi biçimde değerlendirerek ezilenlerin devletle olan çelişkisini antiemperyalist savaş mücadelesiyle derinleştirmek, savaş karşıtlığıyla, birleşmiş ezilenlerin öfkelerini sömürgeci faşist diktatörlüğe yönelterek devrimci savaşı örgütlemek, antikapitalist bilinci ve sosyalizm özlemini büyütmektir.

İkinci hedef bölgesel örgütlenmelerle antiemperyalist enternasyonalist dayanışmayı örmek, ABD müdahalesine karşı ortak savaşım olanaklarını zorlamak ve halkların antiemperyalist basıncıyla ABD müdanesini boşa çıkarmaktır. Bugünün şartlarında henüz hiçbir ortak örgütlenme deneyiminin olmadığı durumda müdahaleyi boşa çıkarmak bir hayal olarak görülebilir. Ne var ki müdahaleyi halkların antiemperyalist savaşımından başka engelleyecek kuvvet de yoktur. Komünistler bütün olanakları zorlayarak halkların antiemperyalist dayanışmasını örgütlemeye çalışmalıdırlar. Bu aynı zamanda gelecekte kurulacak çok daha güçlü devrimci enternasyonalist örgütlenmelerin oluşturulması yolunda deneyim sağlayacaktır. Yine bu hedefe bağlı olarak uluslararası düzeyde savaş aleyhtarı birlikler örgütlenme ya da kurulu örgütlere katılma ve aktif çalışma görevi de komünistlerin önünde durmaktadır.

Emperyalist savaşa hayır!

Amerikan askeri olmayacağız!

Yaşasın ezilen halkların antiemperyalist mücadelesi ve ezilenlerin enternasyonalist dayanışması! Irak halklarımızın yanındayız!

Demokratikleşme Balonu

AB'ye uyum yasalarının TBMM'de kabul edildiği sabah sermaye basını öyle bir hava estirdi ki, ne olduğundan habersiz biri, parlamenter bir devrim olduğunu sanabilirdi. “Artık Avrupalıyız”, “Bijî Türkiye” manşet ve makale başlıkları aldı başını yürüdü. Bir gece önce geri, fakir bir Asyalı olarak yatan insanlar sabah Batılı, zengin bir Avrupalı olarak uyandıklarını düşünsünler diye burjuvazinin kalem askerlerine “atış serbest” komutu verildi. Palavra ateşi ortalığı toza dumana boğdu. Kimi milletvekilleri de sahiden büyük bir iş yaptıkları duygusuyla heyecana boğuldu. Örneğin; DYP'li Ahmet İyimaya “önemli bir dönüşüm ve sıçrama noktasındayız. Aynen Buğra Han'ın şamanizmden İslamiyete geçişi, Atatürk'ün saltanattan cumhuriyete geçişi gibi büyük bir dönüşüm” bile dedi.

Daha dün iyiyici, ahlaksız, kendi cukkasını doldurmaktan başka bir düşüncesi olmayan, her türlü rezilliği yapmaktan geri durmayan ve haklarında daha bin bir türlü iddia ileri sürülen milletvekilleri bir gecede kahraman ilan edildiler. Ne oldu!? Sakarya'da bir kez daha düşman orduları bozguna mı uğrattı! Yoksa, sermaye oligarşisinin faşist diktatörlüğü yerini demokratik cumhuriyete mi bıraktı?!

Sermaye çevrelerinin şişirdikleri yalan balonu bir kenara, kimi ilericilerin, demokratik örgütlerin, Kürt ulusalcılarının balonun rüzgarına kapılmalarına ne demeli? KADEK yöneticilerinin “meclisi ayakta alkışlıyoruz” açıklaması,

İHD'nin benzer yaklaşımları, ÖDP'nin “eh bu da iyidir” yönlü tutumu kılavuzu karga olanların düştükleri durumu anımsatıyor bize.

Her şeyden önce şunu anlamak gerekiyor; uyum paketini onaylayan bu meclis “bağımsız bir irade” değildir. Burjuva kalemşörların da ifade ettiği gibi, ne yapılmışsa “dış mihrakların baskısıyla olmuştur. Ekonomik, mali, askeri, diplomatik olarak emperyalizme bağımlılığın had safhaya ulaştığı günümüzde “zavallı meclis”ten başka türlü davranması da beklenemezdi zaten.

Lafı dolandırmadan söyleyelim:

Bu yasa değişiklikleri emperyalizmle yeni tipte ekonomik entegrasyonun siyasi entegrasyonla tamamlanması yolunda atılmış bir adımdır.

Enerji ve su kaynaklarının yoğunlaştığı bölgemizde (Ortadoğu, Hazar Havzası, İran) siyasi yapının emperyalistler lehine yeniden düzenlenmesi çabasının ürünüdür. Ki, bu bağlamda Irak'a yönelik operasyonun hazırlık planına dahildir.

Yasa değişiklikleri rejimin niteliğinde herhangi bir değişikliğe yol açacak özelliğe sahip değildir.

Bu yasalar ileri demokratik adımlar olarak nitelenemez.

Yasa değişikliklerine bir önem atfedilecekse, bu da, idam ve Kürtçe yayın ve öğrenimle ilgili alman karardır.

Yeni durum, yönetememe krizini çözmek bir yana, daha da derinleştirecektir.

Kaynar Kazandaki "Hasta Adam"

Tarih tekerrür etmez. Ama belirli bir üretim sürecinde, bu üretim sürecinin ürünü olan sınıfların hareket planları bazen aradan bir iki asır geçse bile uygun koşullarda yeniden ve yeniden devreye girebilir. O üretim sürecinin ürünü olan sınıflar arasındaki çelişki ve çatışmalar yeni koşullara uygun yeni aktörlerle yeni biçimler olsa da çelişkinin özü esasında değişmez. Bu bakımdan sınıfların "tarihsel emelleri" vardır. Ne var ki, her üretim sürecinde giderek büyüyen, etkinliği artan, belirleyici olan sınıflar olduğu gibi, giderek çözülen, küçülen, tarihsel bakımdan önemsizleşen sınıflar olduğu da bir başka gerçekliktir. Bunlar, her gün biraz daha cüceleştiklerinin farkına varamazlar. Farkına vardıklarında iş işten geçer. Zavallı bir fahişe gibi sokaklarda etini pazarlamaya çıkar. Her şeye rağmen, müşteriler arasında rekabeti kızıştırmayı elden bırakmaz. Ne de olsa şanlı geçmişin mirasçısıdır o. Onun da "tarihsel emeli" vardır. Ne ki o emel, onu kendisine sahip olacak olanın yatağına doğru sürükler.

Güçsüz, hasta Osmanlı, emperyalizmin yarı sömürgesi haline geldi. Yerine kurulan Cumhuriyet 1945'ten itibaren giderek ABD'nin yeni sömürgesi oldu. Sosyalist kampa karşı emperyalizmin uç beyliğini üstlendi. Anti-komünizm devletin varlık nedeni haline geldi. SSCB yıkılınca, uşağı da tıpkı emperyalist patronları gibi sevinç çığlıkları attı. Torbasındaki "tarihsel emelleri" hatırlayıverdi. "Adriyatik'ten Çin Şeddine" hayaline kapıldı. Bugün yine "hasta adam", emperyalistler arası paylaşım sofrasının iştah açıcı kurbanı.

Dış borç, 116 milyar doları aşmış. İç borç 120 katrilyondan fazla. Ekonomik iflasın içinde bir ülke. Ekonomi yönetimi bütünüyle emperyalist kuruluşların ve onların atadığı bir memurun denetiminde. Merkez Bankası IMF'nin elinde. Yeni borç kaynakları bulunamadığı anda var olan ekonomik döngü de yok olacak. Böylesi koşullarda meclisin, hükümetin ya da devletin bağımsız siyasi iradesinden bahsedilebilir mi? Emperyalist kapitalizm küresel ölçekte yeniden yapılıyor. Sermayenin yoğunlaşması ve tekelleşme görülmedik boyutlara ulaştı. Eski pazarlar tekellerin ihtiyacına uygun yeniden düzenleniyor.

Eski ve yeni pazarlar üzerindeki emperyalist rekabet kızışıyor. Hal böyle olunca siyasi yapı-

ların değişimi, yeniden organizasyonu kaçınılmaz oluyor. Coğrafyamızda AB üzerine kopan fırtınanın, ayrışma ve çatışmanın gerçek nedeni budur.

Egemen sınıflar arasında belli başlı iki cepheden söz edildi bugüne kadar: Bir yanda TÜSİAD, ANAP, DSP (daha çok yarı gönüllü olarak) ve içinde MİT'in de olduğu devlet bürokrasinin bir bölümü, diğer yanda Genelkurmay, MHP ve devlet bürokrasinin diğer bölümü. Birinciler AB emperyalizminin, ikinciler ABD emperyalizminin güdümünde hareket ediyordu. Ancak, ABD ile stratejik ittifak ve AB üyeliği hedefi, tüm tarafların üzerinde birleştiği yürürlükteki ortak stratejidir. Emperyalizmle ekonomik entegrasyon konusunda egemenler arasında herhangi bir görüş ayrılığı yoktu. IMF ile yapılan utanç verici anlaşmaları birlikte alkışladılar. Ne özelleştirme konusunda ne de tarımın emperyalist tekelere peşkeş çekilmesi meselesinde aralarında herhangi bir görüş ayrılığı doğmadı. Siyasi entegrasyon söz konusu olduğunda da işin özü bakımından bir ayrılıktan bahsedilemez. Gerek Amerikancılar, gerek AB'ciler -ki buna Almanlar demek daha doğrudan bir tarif olur- emperyalizmle yeni tipte siyasi entegrasyonun kaçınılmaz olduğunun bilincindeydiler. Bu entegrasyonun AB üzerinden gerçekleşeceği herkesin kabulüydü.

Peki Bunca Gürültü Neden Koptu?

AB, mevcut devlet yapısıyla üye alındığı takdirde Türk devletinin Avrupa'nın böğrüne uzanmış bir ABD hançeri olacağını biliyordu. Bu nedenle ordunu siyasi yapı üzerindeki belirleyici etkisi bertaraf edilmeden Türkiye'nin üyeliğe kabul edilmesini istemiyordu. ABD ise, kısmi bazı değişikliklerle, ordunun rolünün esasen değişmediği koşullarda üyelikten yanaydı. Ordu ve MHP her ne kadar Amerikancı olsalar da küçük bir tavizin bile kendilerinin sonunu hazırlayacak bir tuzak olmasından korkuyorlardı.

Ekonomik kriz bitmek bilmiyor, yönetememe bunalımı derinleşiyordu. İşbirlikçi tekelci burjuvazi için AB sermayesinin akışını sağlamak hayati bir öneme sahipti. 2002 Aralık ayına kadar bazı adımların mutlaka atılması ve AB'den üyelik görüşmeleri sürecini başlatacak bir tarih alınması gerekiyordu. Hükümetteki MHP kanadının direnişi bunu imkansız kılıyordu. Bu arada ABD, Irak operasyonu ile ilgili girişimlerini

hızlandırmıştı. Türk devleti bu konuda ayak sürüyordu. Dahası bir general AB'ye karşı İran ve Rusya ile bir blok oluşturmaktan söz etmeye başlamıştı. Ecevit, operasyona sıcak bakmadığını açıklıyordu. Mevcut hükümet emperyalizmle ekonomik entegrasyon için yapılması dikte ettirilen her şeyi yerine getirmiş, buna karşın siyasi entegrasyon önünde tıkkayıcı olmaya başlamıştı. Ecevit'in hastalığı hükümet aleyhine kampanyanın başlamasına vesile yapıldı. Hem AB'ciler hem de ABD, hükümette değişiklik talep ettiler. Bu gerçekleşmeyince DSP'yi bölme yoluna girdiler. Erken seçime gitmeden MHP'yi dışlayan bir hükümet tehlikesi karşısında MHP'nin bastırmasıyla erken seçim kararı alındı. Bunun üzerine ABD'nin desteğini de alan TÜSİAD, ANAP eliyle uyum yasalarını meclise getirdi.

Siyasi krizin derinleşmesinde ve uyum yasalarının hızla çıkarılmasında ABD'nin belirleyici rolü olmuştur. Kemal Derviş ABD memurudur. İsmail Cem Amerikan ve İngiliz basınında en çok sözü edilen Türk politikacıdır. Hüsamet'in Özkan hükümetteki icraatıyla Amerikalıların güvenini kazanmıştır. Üçü Amerikan eliyle hazırlanmış bir operasyonla geçici de olsa bir araya getirildi.

ABD Başkan Yardımcısı P. Wolfowitz Türkiye'ye ayak basar basmaz soluğu Mustafa Koç'un villasında almıştı. Orada K. Derviş, M. Ali Bayar ve Eczacıbaşı'ndan başka kimse yoktu. Amerikan planı üzerine konuşuldu ve hemen ardındaki birkaç gün içinde plan hayata geçirilmeye başlandı. DSP bölündü. Meclis olağanüstü toplantıya çağrıldı. Uyum yasaları meclisten geçirildi.

ABD, Türk ordusunun gemini daha sıkıca tutmak istiyor. MHP ve ordunun tutumu ABD için sıkıntı yaratıyor. Çünkü bu durum siyasi belirsizliği derinleştirdiği gibi ABD'nin etkinliğini de sarsıyor. TÜSİAD, "değişim programının ordu geriletmeden hayata geçmeyeceğini biliyor. Ama bunun AB'nin istediği biçimde yapılamayacağının da farkında. Uyum yasaları ile AB'nin en çok sözünü ettiği konularda adım atarak, AB'yi tarih vermeye zorlamak amacındaydı. Bu konular üzerinde mutabakat sağlandı.

Yapılan değişikliklerle estirilen hava arasında öylesine büyük bir uçurum vardı ki, estirilen bu havanın da operasyonun bir parçası olduğu hemen anlaşılıyordu. Amaç; yalnızca emekçilerin aldatılması değil, Avrupa kamuoyunu da etkile-

yerek onun üzerinden AB devletlerini baskı altına almaktı.

İlk anda yapılan birkaç açıklamanın ardından AB temsilcileri durumu kavradı ve hemen heveslenmeyin mealinde demeçler vermeye başladı. Çok açık ki, AB'nin demokratikleşme diye bir derdi yoktur. AB'nin amacı ABD yeni sömürgesi Türkiye'yi AB yeni sömürgesi haline dönüştürmektir. Devletin mevcut siyasi örgütlenişle bunun başarılması mümkün değildir. TC, 1950'lerden sonra ABD'ce örgütlenmiş bir kontrgerilla devletidir. Gerek Kürt sorunu ekseninde ileri sürülen talepler, gerekse de kimi demokratik düzenlemelere dair ileri sürülenler, ABD'ci devlet yapısının dönüştürülmesine yöneliktir. Kuşkusuz ABD'nin de TC ile kimi çelişkileri vardır. ABD kendine bağımlı istikrarlı bir devlet istiyor. Ordu her ne kadar ABD yanlıysa da mevcut haliyle istikrarsızlığın baş unsurlarından biridir. Kürt sorununda kimi adımlar atılmadan, "ılımlı islam"a tolerans tanımadan, AB ile entegrasyon sağlanmadan, herhangi bir istikrardan söz edilemeyeceği açık. Ordu her üç konuda da atılacak adımların kendisini uçuruma sürükleyeceğine inanıyor. ABD de, AB de devletin yeniden yapılandırılmasından yana. Bir farkla ABD revizyon, AB reformasyon yanlısı.

Irak'tan Önce Türkiye'ye Operasyon

ABD ile AB arasındaki hegemonya mücadelesi kızışıyor. Büyük ekonomik kriz tehlikesi emperyalist sistemi tehdit ediyor. Enerji ve su kaynakları üzerindeki hakimiyet bu nedenle her zamankinden daha büyük bir önem taşıyor. ABD Irak'a yönelik operasyonla hem enerji kaynakları üzerinde egemenliğini pekiştirmek istiyor, hem de savaş yoluyla ekonominin militarizasyonuna yöneliyor. Bu amaçlarına ulaşabilmesi için Ortadoğu'da siyasi coğrafyayı yeniden düzenlemeyi planlıyor. Filistin sorununu İsrail şiddetiyle bertaraf edilmesi, planın birinci aşamasıydı. İkinci sırada Irak var. Ardından İran ve S. Arabistan gelecek. İran'a dönük Amerikan politikası biliniyor. İran, ABD'nin "terörist ülkeler" listesinde. S. Arabistan'ın durumu ise farklı. ABD'nin bu sadık müttefiği, Irak operasyonu ile çok zor duruma düşeceğini hesap ediyor. S. Arabistan gelirlerinin üçte ikisini petrolden sağlıyor. Operasyon sonrası Irak petrol üretimine yönelirse S. Arabistan 12 yıl önceki Kuveyt işgalinden beri sağladığı kazançtan vazge-

çecek. Çünkü Irak'a yönelik petrol ambargosu nedeniyle düşük petrol üretimi yüksek fiyatlara neden olmuştu. Fakat sorun yalnızca bu değil. ABD petrol üzerinde tam hakimiyet peşinde. Bu nedenle OPEC'i dağıtmayı hedefliyor. Venezueladaki Amerikan darbesinin ardında bu yatıyor. S. Arabistan OPEC'in en büyük üreticisi. S. Arabistan'da yayımlanan El Bilad gazetesi, Irak operasyonuna dair şu açıklamayı yaptı: "Bütün savaşlar kirlidir. Uluslararası bir yetki olmaksızın gerçekleştirilenler daha da çirkindir." Bir başka gazete ise, "Bölge için felaket" başlığını atıyordu. S. Arabistan ve İran yaptıkları ortak açıklamada, "herhangi bir bölge ülkesi ya da İslam ülkesine yönelik askeri saldırıya karşıyız. ABD'nin Irak'a saldırısına da karşıyız" dediler.

Aynı konuda Alman Başbakanı Schröder şunları söylüyordu: "Irak'a müdahale etmeyi düşünenlerin, siyasi ve ekonomik sonuçlarını da göz önünde bulundurmaları gerekir."

Başta Almanya olmak üzere Avrupa'nın büyük emperyalist devletleri ABD'nin Irak operasyonundan derin kaygı duyuyorlar. Zira bu operasyonun başarılı olması ve ardı sıra gelecek operasyonla Ortadoğu'nun çehresini baştanbaşa değiştirebilir. Ortadoğu ve Kafkaslar yolu tıkanan bir Avrupa'nın gelecek birkaç on yıl üzerine yaptığı planların suya düşeceği açıktır. O nedenle gücü yettiği ölçüde operasyona karşı bir cephe açma konusunda tutumunu her geçen gün biraz daha belirginleştirmektedir. Bu da bölge üzerindeki emperyalist rekabeti keskinleştiriyor. Türkiye, kilit bir ülke olduğu için adeta siyasi cambazlıklar arenasına dönüşüyor. Bunun sonucudur ki, Türkiye, yeni asrın en kıvrak siyasi densizler cenneti haline geliyor.

Irak'a yönelik muhtemel operasyon dibi görünmeyen bir kuyuyu andırıyor. Girip de çıkmamak var. Bir yanda Musul-Kerkük petrollerinin iştah açıcı görüntüsü, diğer yandan Güney'de bir Kürt devleti kurulma ihtimalinin TC'nin sonunu getireceği korkusu. Türk devletinin egemen kuvveti ordu, ABD'nin gerektiğinde çıkarları için uşaklarını bir kağıt gibi buruşturup atmaktan çekinmeyeceğinin bilincinde. O nedenle savaş sonunda kendi varlığını garantiye almak ve savaştan bazı avantajlarla çıkmak için bölgedeki kilit konumunu değerlendirmeye çalışıyor. ABD ise, hem Türk devletini savaşın aktif katılımcısı yapmak, hem de "çocukça" iştahlarından vazgeçirmek istiyor. İşte, DSP'yi bölerek hükümete

yönelik operasyon ve uyum yasalarının meclisten geçirilmesi bu gelişmelerin bir yansıması.

Değişikliklerin Anlamı?

Yukarıdan beri anlatıldığı gibi emperyalistlerin güdümünde devletin yeniden yapılandırılması ekseninde süren şiddetli bir hegemonya mücadelesi var. Bu mücadele sonuçlanmadığı gibi daha da şiddetlenerek devam edecek. Kabul edilen yasalar kimileri için kısmi kazanım, karşı cephe içinse kısmi taviz anlamına geliyor. Taraflar esasen mevzilerini koruyor. Önümüzdeki günler kılıç şakırtılarını dinlemeye devam edeceğiz.

Faşizm bir devlet biçimidir ve kendini kurumlar, yasalar ve kadrolarla ifade eder. 12 Eylül faşist anayasası, faşist MGK, kriz yönetim merkezi, milli güvenlik akademisi, RTÜK, DGM ve daha onlarca kurum yerli yerinde duruyor. Keza faşist TMY ve bütünüyle antikomünizm üzerine şekillendirilen ceza yasasının siyasi suçlara dair maddeleri esaslı hiçbir değişikliğe tabi tutulmadı. Devleti faşist kadrolar yönetmeye devam ediyor. Denebilir ki, 12 Eylül Anayasası bugüne kadar birkaç kez kısmi değişikliklere uğratıldı; MGK'da sivil üye sayısı artırıldı. Kimi yasalarda kısmi değişiklikler yapıldı. Bunlar doğru ama, bu değişikliklerin hiçbiri "reform" niteliğinde değildi.

Yasa değişiklikleri üzerinde ayrıntılı durmaya gerek yok. Birçok yayında konu yeterince işlendi. Her yasa değişikliğini aynı biçimde değerlendirmek de yanlış olur. Örneğin 159. maddeyi ele alalım. Yasa, "devletin manevi şahsiyetini tahkir ve tezyif" edilmesine karşı düzenlenmiş. Yeni değişiklikle yasaya şu bölüm eklenmiş: "Birinci fıkrada sayılan organları veya kurumları tahkir ve tezyif kastı bulunmaksızın, sadece eleştirmek amacıyla yapılan yazılı, sözlü veya görüntülü düşünce açıklamaları cezayı gerektirmez." Değişen ne? Hiçbir şey. Eklenen bölümle yasa tarif ediliyor, hepsi bu. Yasaya daha önce yapılan anayasa değişikliği nedeniyle bir şey daha eklenmiş, "Türklük" manevi şahsiyeti tahkir ve tezyif edilenler arasına alınmış.

159. maddedeki "sözde değişikliğin", diğer yasalar için de emsal teşkil ettiği ileri sürülemez. Örneğin, toplantı ve gösteri yürüyüşü yasası da "sözde değişiklik" yinelemesini hak eder biçimde düzenlenmiş. Bu yasanın eski halinde izin için başvurunun 72 saat önce yapılması şart ko-

şuluyordu. Yeni haliyle başvuru süresi 48 saat önceye alındı. Bunun basit bir rötuş olduğu belli. Dernekler ve azınlıkların mülk edinmesine ilişkin yasada kısmen daha ileri bazı düzenlemeler yapılmış. Dernekler konusunda üyelik ve yurtdışı faaliyetler alanında geçmişe göre biraz da olsa açılım yapılmış.

Azınlıkların mülk edinmesini ele alan yasa ise önemli bir değişiklik. Önceki yasa bütünüyle ırkçı bir nitelikteydi. Azınlık vakıflarının mülk edinmesine olanak tanımadığı gibi var olan mülklere de el koyma olanağı tanıyordu. 1936 Beyanamesi olarak anılan yasa o dönemin ırkçı zihniyetinin bir ürünüydü. Bugünkü değişiklik azınlıkların demokratik taleplerini bütünüyle karşılamıyor. Azınlık vakıflarının mülk edinmesi için bakanlık izni şart koşuluyor. Fakat bu haliyle bile yasa değişikliğini ileri bir adım olarak nitelenmek gerekir. Dikkat çekilmesi gereken bir başka nokta daha var; gerek dernekler kanunu, gerek azınlıkların mülk edinmesine dair yasa emperyalist kuruluşların ülke içinde daha rahat faaliyet yürütmelerine de olanak sağlıyor. 1839 Hattı Humayün, 1856 Islahat Fermanı gibi 2002 uyum yasaları da yabancıların mülk ve örgütlenme hakkını güvencelemeye öncelik veriyor.

Polisin yetkileriyle ilgili yasada yapılan değişiklik de yabana atılmamalı. Polise, gözaltına aldığı kişiye yakalama gerekçesini açıklama, yakınlarına haber verme zorunluluğu getiriliyor. Keza polisin konutlarda, işyerlerinde arama yapması hakim kararma bağlanıyor. Ancak gecikmelerde sakınca bulunulan hallerde, en büyük mülki amirin yazılı emri konut aramalar için yeterli olacak.

AB uyum yasalarının en önemli yanı idam ve Kürtçe yayın ve öğrenime dair yapılan değişikliklerdir. Bu yasaların içeriğine değil, siyasal önemine dairdir.

1984'ten beri idam zaten uygulanmıyordu. Yeni yasayla "savaş ve yakın savaş tehdidi" dışında idam kaldırıldı. Bu koşulun kendisi bile öylesine muğlak ki, birçok sıradan olay bile "yakın savaş tehdidi" olarak yorumlanıp idam gündeme getirilebilir. Yine de bütün isyancı Kürt önderlerini asmayı bir devlet geleneği haline getirmiş Türk sömürgeciliğinin koşullu da olsa idamı kaldırmak zorunda kalması önemli bir adımdır. Zorunda kalması dedik çünkü, gerek Kürt halkının yükselttiği taleplerden biri olması, gerekse de Abdullah Öcalan'ın emperyalist komployla tes-

lim alınıp Türk militarizmine teslim edilmesinde asılmaması şartının ileri sürülmesi, bu yönde bir adım atmaya kaçınılmaz kılıyordu. Kaldırılan idam cezasının yerine getirilen ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası 10 yıllık hücre cezasını da içeriyor ve şartla salıverme hakkını ortadan kaldırıyor.

Kürtçe yayın ve öğrenimin yasal güvenceye kavuşturulması da Kürt ulusal varlığının bireyler bazında hukukileştirilmesi açısından önemli. Böylece devlet "Kürt realitesi"ni resmen tanımış oldu. Ancak her şeyden önce Kürt dilinin eşitliğini tanımıyor. Kurs açılması hakkı bile bir dizi engel içeriyor. Önce MGK görüş bildirecek, Bakanlar Kurulu karar alacak, MEB yönetmelik çıkaracak ve ancak bu aşamalardan sonra kurs açılabilir. Belirtmek gerekir ki idam ve Kürtçe'ye ilişkin yapılan düzenlemeler, Kürt ulusunun devrimci savaşı ve sonraki süreçte barışçı mücadelesinin ürünüdür. Kazanımlar ne denli güdük olursa olsun verilen kavganın eseridir. Her iki konunun emperyalist dayatmanın temel konularından olduğu doğrudur. Fakat onların gündemine gelmesinin nedeni de yükseltelen mücadeledir.

Tek dil, tek ırk TC'nin varoluş biçimidir. Kürt yayın ve öğrenim hakkı gerici, ırkçı, şoven TC burçlarında küçük de olsa açılmış bir gediktir. Ne var ki bunu olduğundan fazla abaratmak, barış şarkıları söylemek Kürt ulusunu ve emekçi halklarımızı aldatmaktır. Kürt ulusu bir ulus olarak tanınmamış, onun iradesi hiçe sayılmış, ulusal baskı ve asimilasyon içeren yüzlerce yasa maddesi kaldırılmamıştır. Sömürgeci faşist devlet bütün kurum ve kuruluşlarıyla varlığını devam ettirmektedir.

Fakat yine de bu değişiklikler yeni bir durumu ifade ediyor. Çünkü "Kürt sorunu"na ilişkin yasal değişiklikler ile, ulusal devrimin parçalandığı sömürgecilik, şimdi bireyler olarak Kürtlerin varlığının, Kürt dil ve kültürünün tanınmasıyla demokratik bir görünüm verilerek yeniden yapılandırılıyor. Esasen Kürt ulusal devriminin yan ürünlerinden başka bir şey olmayan bu ödümler ile sömürgecilik, Kürt ulusunu, ulusal varlığının ve ulusal demokratik haklarının inkar edildiği köleleştirici bir barışa zorluyor. İmha, inkar ve asimilasyon geriliyor, sömürgecilik yeniden yapılıyor.

Bir bütün olarak yasa değişikliklerine dair bir değerlendirme yapılacaksa, denebilir ki, Kürt

ulusal mücadelesinin, işçi sınıfı ve emekçilerin ve onların öncü devrimci kuvvetlerinin yükselttiği özgürlük talebi, işbirlikçi tekelci burjuvazinin AB'yle siyasi entegrasyon isteği, emperyalistlerin coğrafyamızdaki hegemonya kavgası devletin faşist niteliğinde bir değişiklik yaratmasa da, faşizmin çözülmesi noktasında ileri demokratik hamlelerle sonuçlanmasa da bazı konularda faşizmin geri adım atmasına neden olmuştur. Eğer "ileri adımlar"dan söz edilecekse bu, TÜSİAD cephesinin "değişim programına" dairedir.

Yönetememe Krizi Bitiyor Mu?

Tam aksine, gelişmeler önümüzdeki günlerde egemen sınıflar arasındaki çelişki ve çatışmaların derinleşeceğine işaret ediyor. AB'yle ilgili kapışma bitmedi. Deyim yerindeyse yeni başlıyor. AB'nin Aralık toplantısında tarih vermesi çok kuşku. Ordunun devlet içindeki hakimiyeti sorunu çözülmeden bu yönde adım atılması neredeyse imkansız. Tarih verilse bile sonraki süreç uzun yıllar alacak. Kaldı ki Kıbrıs, AGSB gibi temel konularda esasen bir ilerleme sağlanmış değil. Bu koşullarda Türkiye üzerine emperyalist kavgaya kızışarak sürecek. Irak'a yönelik operasyonda bu çatışmanın kızıştırmacı unsurlarından biri.

Yöneteme krizi yalnızca emperyalistler ve onların yerli işbirlikçileri arasındaki çelişki ve çatışmaların ürünü değil.

Kürt ulusal sorunu, yönetememe krizini alevlendiren temel unsurlardan biri olmaya devam ediyor. Ecevit HADEP'i büyük tehdit olarak gösteriyor. Kürt ulusunun ulusal hakları tanınmadı. Buna karşın Kürt ulusu, ulusal demokratik haklarını elde etme özlemini koruyor ve bu temelde örgütlü yapısını bozmuş değil.

Kürt ulusunun demokratik hakları da içinde olmak üzere siyasal özgürlükler çözümü gündemde en temel sorun olmaya devam ediyor. Yayın, örgütlenme, toplantı ve gösteri hakları önündeki engeller kaldırılmadan, bu alanlarda tam bir özgürlük elde edilmeden bu sorun çözülmez.

İşsizlik ve yoksullaşma da ekonomik kriz süregittikçe devlete ve kapitalist sisteme karşı büyük bir tehdit oluşturacak nitelikte. Her gün binlerce insan işsizler ordusuna katılıyor. Fabrikalar, işletmeler kapanıyor. 4 kişilik ailenin yoksulluk

sınırı 1 milyarı geçti bile. Milyonlarca insan yoksulluk sınırının altında yaşamını sürdürmeye çalışıyor. Buna karşın sermaye cephesinin herhangi bir çözüm üretme şansı bulunmuyor. Borç alarak borçlarını ödemeye çalışıyor. Bütçe, faiz ve borç ödemelerine ayrılıyor. Emperyalistlerin çıkarına özelleştirmeler hızlandırılıyor. Zam, vergi yoluyla emekçilerin sırtına binen yük daha da ağırlaştırılıyor.

Irak'a yönelik emperyalist savaş tehlikesi kapıda. Savaş bataklığına saplanmış bir Türkiye'de gericileşme ve yoksullaşmanın daha da katmerleşeceği açık. Kaldı ki böyle bir savaş tahmin edilenden çok daha büyük sonuçlara yol açabilir.

Böylesi koşullar içinde burjuvazi AB hayaliyle emekçileri aldatma yoluna gidiyor. AB'yle birlikte demokrasinin geleceğini işsizlik ve yoksulluğun biteceğini propaganda ediyor. Kitlelerin birikmiş öfkesini sahte hayallerle boşaltmaya çalışıyor. Kendini ilerici ifade eden kimi çevreler de bu yalanların kuyruğuna takılıyor. Oysa AB ülkelerinde emekçi haklarına saldırı ve gericilik tırmanışta. Bir dizi gerici yasa yürürlüğe girdi. Göçmenlere karşı ırkçı tedbirler alınıyor. İşçi hakları sürekli budanıyor. Birçok ülkede ırkçı-faşist partiler iktidar ortağı oldu.

Çok açık ki emperyalizm ve onun yerli işbirlikçilerinin sömürgeci faşist diktatörlüğü özgürlüğün önündeki temel engeldir.

Türkiye'de büyük burjuvazinin çıkarları AB'yle hızla entegrasyonu dayatıyor. Amerikancı ordunun devlet üzerindeki hakimiyet sorunu çözülmeden bunun gerçekleşmeyeceği ortada. Kürt ulusal devriminin yenilgiye uğratıldığı ve Batıda kitlelerin antifaşist devrimci demokratik eyleminin yükseltilemediği günümüz koşullarında devlet yönetimini elinde bulunduran faşistleri hangi güç mevzileri terk etmeye zorlayacaktır.

Hiç mi ilerleme olmuyor. Elbette çatışma kaçınılmaz olarak tarafları kimi tavizler vermeye zorluyor. Bugün Genelkurmay cephesi kısmen geriletmiş durumda. Faşizmin tedricen geri çekilmesinden söz edilebilir. Fakat bu geri çekilmenin nerede duracağı ve başka koşullarda yeni bir saldırı hamlesinin gelmeyeceğinin garantisi nedir? Hele de bölgede savaş kazanı kaynatılıyor. Faşizmin gıdım gıdım kaybettiği alanı bir çırpıda geri almasının önündeki engel nedir?

Bize yön vermesi gereken beklentiler değil, nesnel gerçeklerdir. Burjuvazinin nesnel sınıf gerçekliği gösteriyor ki, emekçi sınıfların demokratik devrim mücadelesi yükseltilmeden siyasal özgürlükler sorunu çözülemez. Yönetim krizi de atlatılamaz. Çünkü bu doğrudan devlet krizidir. Ve bu devletin mevcut siyasal organizasyonu ve hegemonik kuvvetlerinde köklü bir değişiklik gerçekleşmeden kriz atlatılamaz.

Hem Kürt ulusuna, hem bütün uluslardan işçi ve emekçilere bıkmadan usanmadan siyasal gerçekleri açıklamalı, AB'ci sahte demokrasi havarilerinin balonunu patlatmalı ve gerici milliyetçilerin sözde yurtseverliklerini açığa çıkarmalıyız. Kitle hareketini örgütlemek ve devrimci kanallara akıtmak için her zamankinden daha

büyük olanaklarla karşı karşıyayız. Seçim atmosferinin politik duyarlılığı en üst düzeye çıkardığı günümüz koşullarında her fırsattan yararlanarak kitlelerle buluşma imkanı yaratmalıyız. Burjuva yalanlara karşı her cepheden devrimi örgütlemek faşist diktatörlüğü kitlelerin örgütlü zoruyla yıkma mücadelesinde daha büyük bir enerji ile çalışmalıya.

Son bir söz olarak şunu belirtmekte yarar var. Her ne için olursa olsun yasal değişiklikler sonucu bir milim ilerlemeyi bile devrimci amaçlarla kullanmak, ne yapıp edip iğne deliği kadar olanığı değerlendirmek ve buradan özgürlükler alanını genişletmek devrimci bir partinin olmazsa olmaz görevidir. Aksi bir davranış devrimci politikadan hiçbir şey anlamamaktır.

Diller Sorununda Liberaller Ve Demokratlar

V. I. Lenin

Gazeteler, Kara Yüzler ruh haline değil de, aksine ürkek "liberalizm" ruh haline sahip Kafkasya Genel Valisi'nin raporundan defalarca söz ettiler. Genel vali ayrıca Rus olmayan halkların yapay olarak Ruslaştırılmasına karşı olduğunu dile getirmektedir. Kafkasya'da Rus olmayan halkların temsilcilerinin çocuklara Rusça öğretmek için kendiliklerinden çaba gösterdiklerini, örneğin Rus dilinin zorunlu olmadığı Ermeni papaz okullarında olduğu gibi.

Rusya'da yaygın liberal gazetelerden biri olan Ruskoye Sloco (no 193) bu gerçeğe değinirken haklı olarak, Rusya'da, Rus diline karşı düşmanca davranışın "yalnızca bu dilin yapay olarak" (zorla demek daha doğru) kabul ettirilmesinden ileri geldiği sonucuna varmaktadır.

"Rus dilinin yazgısından kaygılanmanın gereği yok. Bu dil, kendiliğinden, bütün Rusya'da kabul görecektir." diye yazıyor gazete. Bu doğrudur, çünkü aynı devlet içinde yaşayan ulusların (beraber yaşamak istedikleri sürece) ekonomik hareketinin talepleri, çoğunluğun dilini öğrenmeye doğru yönlendirecektir. Rusya'da devlet biçimi demokratikleştikçe, kapitalizm daha güçlü, hızlı ve yaygın bir şekilde gelişecek, ekonomik hareketin talepleri, ortak ticari ilişkiler için en uygun olan dili değişik ulusları öğrenmeye zorlayacaktır.

Ama liberal gazete kendi kendisiyle çelişmekte ve liberal tutarsızlığını ispatlamakta gecikmedi.

"Ruslaştırmaya karşı olanların arasında bile, kimse Rusya kadar kocaman bir devlette, tek bir ortak dilin bulunmasının zorunlu olduğunu ve bu dilin de... ancak Rusça olabileceğini inkar etmesi oldukça zordur." diye yazıyor.

Tersine işleyen bir mantık! Küçük İsviçre için ortak bir devlet dili yerine tam üç tane olması bir kayıp değil aksine bir kazanımdır: Almanca, Fransızca ve İtalyanca. İsviçre'de nüfusun % 70'i Alman (Rusya'da %43'ü Rustur), % 22'si Fransız (Rusya'da %17 Ukraynalıdır), % 7'si İtalyandır (Rusya'da %6 Polonyalı ve %4.5 Beyaz Rustur). Eğer İsviçre'de İtalyanlar, ortak parlamentoda sıkça Fransızca konuşurlarsa, onlar, bunu, herhangi bir barbar polis yasasının zoruyla yapmamakta (İsviçre'de böyle bir şey yoktur), aksine yalnızca demokratik bir devletin uygar yurttaşları olduklarından, çoğunluğun anladığı dilde konuşmayı tercih etmelerindedir. Fransız dili, İtalyanlara karşı kin telkin etmez, çünkü bu dil, polis önlemleriyle zorla kabul ettirilmeyen özgür ve uygar bir ulusun dilidir.

O halde, çok daha dağınık olan ve son derece geri olan "büyük" Rusya, dillerinden biri için ayrıcalıklı bir durum yaratarak niçin gelişmesini frenlesin? Tam tersi değil midir bay liberaller? Eğer Rusya, Avrupa'ya yetişmek istiyorsa; hangileri olursa olsun, bütün ayrıcalıkları, bir an önce, tam olarak ve en enerjik biçimde ortadan kaldırmak gerekmez mi?

Eğer bütün ayrıcalıklar yok edilirse, eğer dillerden birinin zorla kabul ettirilmesine son verilirse, bütün Slavlar, aralarında anlaşmayı kısa zamanda ve kolayca öğrenirler ve ortak parlamentoda ayrı ayrı dillerde konuşmalar yapılması gibi “korkunç” bir şeyden korkmaz hale gelirler. Ticari ilişkilerin gerçeği, çoğunluğun, ülkenin hangi dilini konuşmasında yarar olduğunu belirleyecek olan iktisadi zorunluluklar olacaktır. Ve bu ortak dil saptaması, ayrı ayrı uluslardan meydana gelen ülkenin nüfusu tarafından serbestçe kabul edildiği ölçüde, sağlam olacaktır, demokratizmin yaygın olduğu ve bunun sonucu olarak da kapitalizmin daha hızlı bir gelişmeyi tanıdığı ölçüde çabuk gerçekleşecektir.

Bütün siyasal sorunlarda olduğu gibi, diller sorununda da liberaller, bir elini (açıkça) demokrasiye uzatan ve öteki elini (arkalarında) gerici- lere ve polis ajanlarına uzatan ikiyüzlü bezirganlar gibi davranmaktadırlar. Liberal, gericilerden, el altından şu ya da bu ayrıcalığı koparmaya uğraşırken, biz ayrıcalıklara karşıyız diye bağırıyor.

Her türlü burjuva liberal milliyetçiliğinin niteliği işte böyledir: yalnızca Büyük- Rus Milliyetçiliği'nin değil (elbette ki ezici karakterinden ötürü ve Purişkeviçlerle bağlantısından ötürü en kötüsü budur), Polonya milliyetçiliği, Yahudi, Ukraynalı, Gürcü ve bütün öteki milliyetçilikler için durum aynıdır. “Ulusal kültür” sloganı altında, Rusya'nın olduğu gibi Avusturya'nın da bütün uluslarının burjuvazisi, gerçekte işçilerin bölünmesi için, demokrasinin zayıf düşmesi için çaba göstermekte, halkın haklarını ve özgürlüklerini kısıtlattıkları gericilerle bezirganca alışverişlere girişmektedir. İşçi demokrasisinin sloganını “ulusal kültür” değildir, demokratizmin ve dünya işçi hareketinin uluslararası kültürüdür. Burjuvazi, bir sürü “olumlu” ulusal programlarla halkı aldatmayı deneyebilir. Bilinçli işçi ona şu yanıtı verecektir: Ulusal sorunun tek bir çö-

zümü vardır (sefahat, çelişkiler ve sömürü dünyası olan kapitalizm dünyasında bu sorunun çözüme bağlanabildiği ölçüde) bu da, tutarlı demokratizmdir.

Kanıt mı istiyorsunuz: Eski bir kültüre sahip bulunan Batı Avrupa'daki İsviçre ve yeni bir kültüre sahip bulunan Doğu Avrupa'daki Finlandiya.

Ulusal sorunda işçi demokrasisinin programı da şudur: Hangi ulus ve hangi dil için olursa olsun her türlü ayrıcalığın kesin olarak ortadan kaldırılması; ulusların siyasal kaderlerini kendilerinin tayin etmesi sorununun, yani bunların tamamen özgür ve demokratik yoldan ayrılmaları ve bağımsız devlet kurmaları sorununun çözüme bağlanması; uluslardan birine herhangi bir ayrıcalık tanıyacak olan (zemstvonun, topluluğun vb.) ulusların hak eşitliğini bozacak olan ya da bir ulusal azınlığın haklarını baltalayacak olan her türlü davranışı yasaya aykırı ve geçersiz sayan ve devletin her yurttaşına, anayasaya aykırı olan bu tür tasarrufların geçersiz sayılmasını talep etme hakkını tanıyan ve aynı zamanda böyle hareketlere girişecek olanları cezalara uğratan genel bir yasanın kabulü.

Dil sorunları vb. yüzünden ayrı ayrı burjuva partilerin aralarında sürdürdükleri ulusal kavgalara karşı, işçi demokrasisi şu istekleri ileri sürer: Her burjuva milliyetçinin öğütlediği şeyin tam karşıtı olarak, bütün ulusal topluluklardan gelme işçilerin, bütün işçi sendika, kooperatif ve tüketim örgütlerinde mutlak birliği ve tam kaynaşması ile, ancak böyle bir birlik ve böyle bir kaynaşma ile demokrasi savunulabilir ve şimdiden uluslararası bir niteliğe bürünen ve her geçen gün bu niteliği artan sermayeye karşı işçilerin çıkarları savunulabilir, her türlü ayrıcalığa ve sömürüye yabancı olan yeni bir yaşam tarzına doğru dönüşmekte olan insanlığın çıkarları savunulabilir.

Bir Devrimin Yenilgisi

Kuzey Kürdistan’da patlak veren anti-emperyalist demokratik devrimimiz bir dizi öznel ve nesnel nedene bağlı olarak yenilgiye uğradı. 1984’te PKK önderliğinde başlatılan gerilla mücadelesi 1990’da serhıldanlarla buluşarak, Kuzey Kürdistan çapında bir devrime dönüşmüştü. Gerilla hareketi ile birleşen devrimci kitle başkaldırısı 1992 Newroz’unda doruğa ulaştı. Devrimin hızla gelişimi karşısında sömürgeci faşist diktatörlük yeni bir pozisyon aldı. Başta ABD emperyalizmi olmak üzere, emperyalizmin desteğinde “düşük yoğunluklu savaş” adı verilen, kurlsız, kirlı bir savaşa gırışti. Binlerce köy yakılıp yıkıldı, boşaltıldı. Milyonlarca köylü yerinden yurdundan sökülüp, sürgün edildi. Kuzey Kürdistan kırı insansızlaştırıldı. Kirlı savaşın yönetimi kontrgerillaya devredildi. Destekçi diye yüzbinlerce köylü işkenceden geçirildi. Binlercesi katledildi. “Gayri Nizami Savaş”ın gereği olarak şehirlerde de ulusal devrim sempatzanı binlerce insan sokak ortasında, ev baskınlarında öldürüldü. Lice’de olduğu gibi kimi zaman bir kent ağır silahların bombardımanıyla yerle bir edildi. Bir kısım aşiretler satın alınarak koruculaştırıldı. Kontrgerilla tarafından Hizbullah örgütü kuruldu. Hizbullah, kontrgerillanın en etkili tetikçisi olarak Kuzey Kürdistan çapında hızla geliştirildi. Güney Kürdistan’a büyük askeri operasyon düzenlenerek gerillanın arka cephesi felç edilmeye, sınır geçişleri kontrol altına alınmaya çalışıldı.

Devrim yangınının batıya sıçraması sömürgeci faşist diktatörlüğün en büyük korkusuydu. “Dü-

şük yoğunluklu savaş” batıda da, başta devrimci örgütlere, PKK yandaşlarına olmak üzere etkin biçimde uygulandı. Gazete ve parti binalarının bombalanması, sokak infazları, gözaltı kayıpları, sokak gösterilerinin şiddetle bastırılması, yaygın tutuklama ve sistematik işkencenin ay-yuka çıkarılması, iç savaş taktiklerinin batıdaki görünümüliydi. “Gayri Nizami Harp” psikolojik hareketi de içeriyordu. Yoğun bir şovenizm propagandası, asker cenazelerini uğurlama törenleri, PKK ve devrimci hareket hakkında iğrenç bir karalama kampanyası psikolojik hareketin bir kaç unsuruydu.

Devrim, karşıdevrimi büyüterek gelişiyordu. 1993 yılında karşıdevrimin topyekün savaş taktikleri devrimin gelişmesini sekteye uğratmış, devrim ve karşıdevrim stratejik denge durumuna gelmişti. 1998 yılına kadar karşılıklı taktik ataklarla denge durumu bozulmaya çalışılsa da, taraflar bir üstünlük sağlayamamış; 1998’de PKK Genel Başkanı’nın Suriye’den çıkarılmasıyla, faşist sömürgecilik stratejik dengeyi kendi lehine bozacak önemli bir hamle yapmıştı. Türk devletinin Güney Kürdistan’daki Amerikan politikasına bütünüyle angaje olması karşılığında, ABD, Öcalan’ın esir edilmesi için TC’ye tam destek verdi. Türk devleti böylece stratejik dengeyi kendi lehine bozacak önemli bir fırsat yakalamış oldu. Bunun karşısında Öcalan Avrupa üzerinden, Türk devleti ile Avrupalı emperyalist devletlerin ilişkilerine darbe indirme hamlesiyle dengeyi kurmaya çalıştı. İki taraf için de siyasi, askeri çarpışmanın en şiddetli yaşandığı dönem-

di. Biri saldırıyı savuşturmayı, diğeri de teslim almayı hedefliyordu. Sonuçta Avrupa devletleri ABD-Türkiye ile birlikte Kürt ulusal devrimini boğmak üzere ortak hareket ettiler ve Öcalan esir alındı. Öcalan'ın esir edilmesiyle stratejik denge açık ve kesin biçimde Türk burjuva devleti lehine bozulmuştu.

Öcalan'ın İmralı çizgisi, ideolojik teslimiyet, politik irade kırılması, yenilgi ve tasfiyecilik çizgisiydi. PKK bunu 7. Kongre'de onaylayarak, küçükburjuva ulusal devrimci çizgiden, küçük burjuva ulusal reformcu çizgiye geçti. Bu tasfiyeci çizginin gereği olarak gerillalar Güney'e çekilmiş ve silahlı mücadeleden vazgeçildiğini açıklanmıştı. 8. Kongre'de PKK'nin tasfiye edilerek yerine KADEK'in kurulması ile yenilgi hukukleştirildi, ulusal devrimci hareketin, ulusal reformcu bir harekete dönüştürüldüğü resmen ilan edildi.

Yenilgi üzerine yapılan tahliller ve ileri sürülen fikirlere bakılacak olursa, devrimi anlamayan devrimciliğin, yenilgiyi de anlama ve buradan doğru sonuçlar çıkarma yeteneğinden yoksun olduğu görülüyor. Yenilginin bütün kusurunu PKK'ye yükleyen bu bakış açısı, yenilenin Kuzey Kürdistan'da patlak veren antiemperyalist demokratik devrimimiz olduğunu kavramaktan uzaktır. Devrime önderlik eden kuvvetin yenilginin sorumluluğunu da üstlenmesi gerektiği doğrudur. Fakat bu, gerçeğin yalnızca bir yanısıdır. PKK önderliğinde devrime dönüşen gerilla mücadelesi karşısında sorumsuz bir tutum alanların, ulusal sorun üzerinde alevlenen devrimi anlamaları beklenemezdi. Onlara bakılırsa devrim hiçbir zaman yoktu. Yalnızca devrimci mücadele veren ezilen ulus milliyetçisi bir parti vardı. Böyle olunca da, "ulusal dar görüşlü", "antimarksist" kimilerine göre "aşırı iradeci", "maceracı" bir partinin ve önderlik ettiği mücadelenin yenilgisi kaçınılmazdı. Devrime karşı sorumsuzluklarını "zaten yenilgiye mahkumdu" teorileriyle örtmeye çalışıyorlardı. Onlara inacak olursak, devrim ya hiç yoktu, ya da olduğu kadarıyla hep yenilgi üretiyordu. Devrimin doruğa çıktığı dönemlerde bile devrimin olanaksızlığı üzerine yazılar yazıyorlardı. Söylemleri farklı olsa bile ilerici reformcu partilerle devrimci parti ve örgütler "yakın bir devrime inançsızlık" noktasında aynı çizgide buluşuyorlardı.

Yenilgi sonrası, öncesinde olduğu gibi, öyle analizler, değerlendirmeler yapıldı ki yenilginin

bütün günahı PKK'nin sınıf gerçeğini kavrayamaması, marksizmden bütünüyle uzaklaşması, ya da onun Kürt milliyetçiliğine yüklendi. Bu yaklaşım, yenilgiyi tamamıyla ideolojik nedenlerle açıklayacak denli ileri gitti. Sanki, tutarlı ideolojik duruştan yoksun bir hareketin devrimi zaferle sonuçlandırması imkansızmış gibi, PKK'nin ideolojik yalpalamaları, eklektik, antimarksist görüşleri devrimin yenilgisinin nedenleri olarak sayıldı. Hem ulusal devrimci bir partiden "saf" bir sınıf partisinin tutarlılığı bekleniyor ve böyle olmadığı için eleştiriliyor, hem de "saf" olmayan bir partinin devrime yürüyeceğinin imkansızlığı ilan ediliyordu. Aslında bu gizliden gizliye devrim fikrinin rafa kaldırılması demekti.

Devrim bir iktidar sorunudur. Her savaşta olduğu gibi, devrimci savaşta da zafer düşmanın iradesini kırmakla kazanılır. İdeolojik olarak tutarsız, pragmatik, farklı sınıf ve katmanların özelemlerini yansıtmamasıyla eklektik bir parti de pekala devrimci olabilir ve devrimi zafere ulaştırabilir. Emperyalizm çağında, antiemperyalist ulusal kurtuluş ve demokratik devrime önderlik etmiş ve devrimi utkuyla sonuçlandırmış böylesi bir dizi parti ya da cephe örgütü örnek verilebilir. En tutarsız, en kaypak sınıf olan milli burjuvazinin önderliğinde de antiemperyalist ulusal kurtuluşçu devrimlerin başarıya ulaştığı görülmüştür. Devrime önderlik edebilecek küçük burjuvazinin tutarsızlığı, onun devrimi başarmasının imkansızlığını değil, devrimin zor dönemlerinde soluksuz kalması, burjuvaziyle anlaşmalar siyasetini devrime tercih etmesi; devrim başarılı bile onu ilerletme amacından yoksun olmasıdır. El Salvador devrimi birincisine, Nikaragua devrimi ise ikincisine örnek verilebilir. Küçük burjuvazinin önderliğinde başlayan bir devrime proletarya sonradan katılabilir, mücadeleye içindeki etkisi ve doğru taktiklerle devrimin önderliğini ele geçirebilir ve antiemperyalist demokratik devrimin duraksamadan yoluna devam etmesini, sosyalist devrime dönüşerek kesintisiz gelişimini sağlayabilir.

PKK ulusal kurtuluşu program edinmiş, yoksul, küçük-orta Kürt köylü yığınlarına dayanan küçük burjuva devrimci bir partiydi. Gerilla hareketinin gelişmesi ve kurtuluş umudu yaratması sömürgeci zulme maruz kalmış zengin Kürt köylüsünü ve birçok aşireti de mücadeleye kanalize etmişti. Ulusal kurtuluş savaşı veren bü-

tün partilerde olduğu gibi PKK de, büyüyüp geliştikçe, ulusal zulme uğramış çeşitli sınıf ve katmanların akınına uğramış, heterojen yapısı derinleşmiştir. Bu da PKK içinde, uygun koşullar altında sınıf mücadelesinin belirginleşmesine ve burjuva ulusal reformcu çizginin etkinliğini artırmasına yol açmıştır.

Kuşkusuz, ulusal kurtuluş savaşının zaferle sonuçlanmamasının nedeni yalnızca PKK'nin sınıf bileşimi, onun tutarsızlığı, politik kararsızlığı ile açıklanamaz. Kuzey Kürdistan'da ulusal özgürlük temelinde patlak veren antiemperyalist demokratik devrimimizin eşitsiz gelişimi batıya taşınmasıyla altedilebilir ve sömürgeci faşist diktatörlük altedilebilirdi. Devrimin yenilgiye uğraması kaçınılmaz değildi. Yenilgiyi PKK ve ulusal kurtuluş savaşı ile sınırlamak ondan hiçbir şey öğrenmemek olur. Bu da siyasal özgürlüklerin elde edilmesinin devrimimizin ana sorunu, Kürdistan ulusal özgürlüğünün de bu mücadelenin ana konularından biri olduğu gerçeğinin hemen hiç kavranmadığını gösteriyor.

Tutarlı bir marksist aynı coğrafyanın bir parçasında başlayan demokratik devrimin stratejik güçlerinden birinin yenilgisiyle sonuçlanan devrim, sanki kendisinin dışında, bir başka coğrafyada yaşanmış gibi ele alamaz.

Nesnel bir yaklaşım sunulacaksa yenilginin belli başlı üç nedeninden söz edilebilir. Birincisi, PKK'nin devrimi ileriye taşıyacak tutarlı bir stratejik önderlik sergileyememesi; ikincisi, Türkiye devrim hareketi (TDH)'nin ezici bölüğünün devrimi anlama ve ona karşı sorumluluklarını yerine getirme yeteneğini gösterememesi; üçüncüsü, bu her iki durumla birleşen uluslararası koşulların elverişsizliği.

Dikkat edilirse, ilk ikisi öznel, sonuncusu nesnel neden olarak belirtilmiştir. Kuşkusuz ilk ikisine dair de nesnel nedenler sayılabilir. Örneğin, Kürdistan devriminin yenilmesinde içsel bazı özelliklerinin, iç dinamiklerinin görece zayıflığının önemli payı vardır. Her şeyden önce Kürdistan'ın toplumsal yapısında önemli bir yer tutan aşiret yapısı ve feodal kültür; sömürgeci faşist diktatörlüğe, önemli bir silahlı "kitle" dayanağı sağlayan koruculuğu örgütlenme olanağı vermiştir. İslami gericiliğin etkisi de Kürdistan'da önemli bir yer tutar. Bu etki Hizbullah gibi kontra çetelerinin örgütlenmesine olanak vermiş ve bu çeteler ulusal özgürlük savaşının karşısında bir engel haline gelebilmiştir. Fakat yürüyüp

gitmekte olan bir devrimin yenilgisini objektif koşullarla açıklamak devrimci çözümü inkar ve devrimi objektif olarak olanaksız görmek anlamına gelir. Devrimci strateji, üzerinde yükseldiği nesnel koşulları hesaba katarak oluşturulur. Doğru devrimci strateji ona uygun hareket planları ve devrimci bir önderlik altında başarıya ulaştırılır. Eğer genel olarak emperyalist kapitalist sistemde özel olarak da coğrafyamızda devrim çözümü gündemde bir meseleyse, yerinde iradi müdahaleyle devrim yangını bir yerden tutuşmuş ama hedefine ulaşmadan sönüp gitmişse, koşullar ya da düşmanın taktikleri bahane olarak ileri sürülemez. Devrimci stratejik önderlik, düşman hamlelerine karşı hamlelerle yanıt vermek, gerektiği yerde geri çekilip yeniden sıçrayacak olanakları bulmak, düşman cephesini parçalamak gibi bir dizi stratejik kararlar devrimin yenilgisini önleyebilir.

Üçüncü şık objektif neden olarak sayıldı. Tek başına bu gerekçenin devrimi yenilgiye uğrattığı ileri sürülemez. Fakat ilk iki nedendeki basiretsizlik üçüncüyle birleşince, üçüncü önemli bir etken olarak öne çıktı. Bazılarının yaptığı gibi üçüncü etkeni her şey haline getirip yenilgiyi bununla açıklamak, günümüz koşullarında genel olarak devrimi imkansız, devrimin yenilgisini de kader olarak görmek demektir.

PKK: Ulusal Devrimci Partiden Burjuva Ulusal Reformculuğa İltihak

PKK nerede hata yaptı? Sürecin ayrıntılı incelenmesine girmeyeceğiz. Yalnızca en genel hatlarıyla stratejik savrulmanın nedenlerini ortaya çıkarmaya çalışacağız.

PKK, Kuzey Kürdistan coğrafyası ile sınırlı bir devrimin sömürgeci faşist diktatörlüğü yıkmaya yetmeyeceği gerçeğini kavramadı.

PKK, ulusal devrimci bir hareket olarak, Kürdistan devrimine önderlik ederken aynı zamanda ulusal sınırlılığın zaafalarını da taşıyordu. Onun ulusal dar görüşlülüğü, Türkiye'de etkilediği Kürt emekçi kitlelerinin ulusal talepli eylemler dışındaki mücadelelere seferberliğini engelleyici olmuş, bu açıdan devrimci mücadelenin gelişimini sınırlamıştır. Kürdistan Devrimi'ni öne çıkan ulusal karakteri ile sınırlaması ise; Kürt işçi ve emekçilerinin diğer toplumsal sorunlardan kaynaklanan taleplerini gözardı etmesine yol açmış, dolayısıyla ulusal devrime daha geniş kitleler halinde katılmasını ve ona daha sıkıca

sarılmasını zayıflatan bir rol oynamıştır. Keza ulusal karakteri PKK'yi "ulusal devlet kurma" amacına hapsedmiş, bu ise onda, Türk burjuvazisi ve emperyalist efendilerinden savaşın bazı dönemeçlerinde koparacağı önemli reformlar yoluyla da amacına ulaşabileceği beklentisi yaratarak reformcu yönünün gelişmesine kaynaklık etmiştir. PKK'nin bu özellik ve zaafı Kürt ulusal devriminin yenilgisinde önemli bir rol oynamıştır.

Belirli bir coğrafyada (devlet) çelişkinin şiddetine bağlı olarak, herhangi bir mesele üzerinde ve herhangi bir bölgede devrim patlak verebilir. Devrim bir kurgu ya da bir koreografi işi değildir. Devrim, doğru bir zamanlama, doğru bir yığınak ve yerinde bir iradi müdahale konusudur. Devrim verili koşullar içinde başlar, ama başlar başlamaz çatışan tarafların koşulları kendi lehine çevirme mücadelesi devrimin kaderi üzerinde belirleyici olur. Devrimci strateji önderliğin rolü esasen burada önem kazanır.

'84 atılımını başlatan PKK, o gün ulusal temelde doğru, devrimci bir rotadaydı. Ulusal özgürlük neredeyse bir asırdır Kürt ulusunun rüyasıdır. Bu amaçla defalarca ayaklanmış, ama her safesinde zorbalıkla bastırılmıştı. Önceki ayaklanmaların çoğu ulusal bağımsızlık hedefi ile başlasa da, hiçbiri ulusal çapta bir genişliğe ulaşamamış, feodal aşiretsel bölünmelerin yarattığı iç ihanetlerle yenilgiye uğratılmıştı. Buna karşın bu mücadeleler Kuzey Kürdistan coğrafyasında bir ayaklanmalar geleneği yaratmıştı. '60'ların ve '70'lerin devrimci yükselişi Kürt ulusal uyanışında ve isyancı geleneğin su yüzüne çıkmasında önemli etkide bulunmuştu. '80 askeri faşist darbesi ırkçı, sömürgeci Türk burjuva devletin K. Kürdistan üzerindeki baskı ve terörünü yoğunlaştırdı. Kürdistan kıyı ve kentlerinde ulusal çelişkiyi şiddetlendirdi. PKK, 12 Eylül askeri faşist darbesinden önce güçlerini güneye çekerek hazırlık için stratejik bir hamle yaptı. 1981'de gerilla savaşı verme kararı aldı. 1982'de zemin oluşturmak için ilk gerilla birliklerini sınır bölgelerine yolladı.

Faşist cuntanın başta devrimciler olmak üzere, genel olarak ilericileri, emekçileri ve Kürt ulusunu terörize ettiği herhangi bir demokratik örgütlenme, propaganda hakkının bulunmadığı koşullarda, gerilla mücadelesi, Kuzey Kürdistan'da halk kitlelerine ulaşmanın elverişli bir yoluydu. Nitekim gerilla savaşı rolünü oynadı,

bir kaç yıl içinde yaygınlaştı ve Kürt yoksullarınca benimsendi.

Ne var ki her şey bununla bitmiyordu. Bugüne kadarki Kürt isyanlarından farklı olarak, aşiretsel bağları aşırıp ulusal ölçekte modern bir ulusal kurtuluş hareketine dönüşse de Batıyı devrim lehine kazanmadıkça sömürgeci faşist diktatörlüğün yıkılması neredeyse imkansızdı.

Kürdistan coğrafyası 20. yüzyılın başındaki tarihsel koşullar içinde dörde bölünmüş, her bir parça zamanla sınırları içinde bulunduğu devletin boyunduruğu altına girmişti. Güney ve Doğu (Irak ve İran) Kürdistan'da zaman zaman ilerici antiemperyalist güçlü ulusal mücadeleler verilmiş, fakat bu mücadele hem buldukları devlet sınırlarını aşma yeteneği gösterememiş, hem de önderliklerinin konumu gereği bölgedeki rakip devletlerin ve güneyde olduğu gibi ABD emperyalizminin yönlendirmesine açık hale gelmişti.

Bağımsız birleşik Kürdistan haklı ve meşru bir hak olmasına rağmen, Kürdistan'ı elinde bulduran devletlere ve emperyalizme karşı bölgesel birleşik bir devrim örgütlenmeden başarısızdı. Bu yalnızca ezilen Kürt ulusunun birliğini değil, ezen milliyetlerin halklarının da devrimci birliğini gerektiriyordu. O günün şartlarında bu birliğin oluşumunu beklemek bir hayalden ibaretti. Böylesi bir hedef için bile her şeyden önce sınırları içinde yer aldığı devletin iradesini kırmak gerekiyordu. Bu bakımdan da 1984 atılımı hedefe doğru atılmış doğru bir adımdı.

Ama bağımsız bir Kürdistan oluşumu hedeflense dahi, Kuzey'de başlayan ve birkaç yıl içinde devrime dönüşen mücadele Türk devletini yıkmayı öncelikli olarak önüne koymak zorundaydı. Oysa tek başına Kuzey Kürdistan'ın kurtuluşu ve böyle tek tek parçaların devletlerden kopuşu hemen hemen olanaklı değildi.

PKK, Kürt ulusu içinde güçlendikçe Kuzey'in kurtarılacağına daha çok inanır oldu. Program ve stratejisini antiemperyalist demokratik devrimin gerçekleştirilmesi üzerine oturtmadı. Devrimin muazzam derecede eşitsiz gelişimi yenilgiyi koşulladı.

Aslında PKK önderliği de 1992'den itibaren bu durumu gördü.

1992 Newroz'u serhıldanların doruk noktasına ulaştığı tarih olmuş, ardından kitle hareketinde düşüş eğilimi baş göstermişti. Faşizmin "gayri

nizami harp” stratejisi bir iki yıl içinde etkili olmuş, serhıldanlarla buluşan gerilla mücadelesinin, dolayısıyla devrimin önünü kesmişti. Devletle PKK arasında denge durumu doğmuştu. PKK bu süreçte “Türkiyelileşme”kten söz etmeye başladı. Bu gecikmiş de olsa doğru bir yaklaşımdı. Ne ki içeriği ve bu yönlü taktikleri yanlıştı. Ulusal kurtuluşçu bir programla sınırlı kalarak Akdeniz ve Karadeniz’e yeni gerilla çıkarma yoluyla devrimin Türkiyelileşmesi söz konusu olamazdı. PKK burada da durmadı. Kendi içinde suni bir örgüt (DHP) ve bir ordu (Anadolu Kurtuluş Ordusu) kurarak Türkiye devrimini örgütleyeceğini sandı.

Oysa sorun bu yaklaşımla çözülemezdi. PKK uzun süreli halk savaşı stratejisine bağlı olarak mücadele yürütüyordu. ‘90-’92’ye kadar bu strateji, hedefleri doğrultusunda uygulandı. ‘90-’92 arasında Kürdistan kentlerinde patlak veren serhıldanlar beklenenden erken geldi. Bu PKK stratejisinin en önemli zaaflarından birini açığa çıkardı. Kürdistan’ın toplumsal maddi gerçeğini bütünlüklü çözümlenemediğini Kürdistan kentlerinin önemini kavrayamadığını gösterdi. Serhıldanlar patlak verdiğinde PKK, kentlerde çok zayıf bir örgütlülüğe sahipti ve kent ayaklanmalarını yönetmeye hazır değildi. Yine uzun süreli halk savaşı stratejisinin bir gereği olan kurtarılmış bölgeler yaratmak ve belirli bir aşamada düzenli orduya geçmek konusunda da PKK, başarılı olamadı.

Bu zaafı aşmak için hem Kürdistan kentlerinin devrimdeki stratejik önemini görmeli, hem de batıda birikmiş Kürt işçi ve emekçilerinin devrime kanalize edilmesi için ulusal kurtuluş dışında diğer toplumsal sorunlara sahip çıkması gerekiyordu. Fakat bundan da öte Türk işçi ve emekçi hareketinin devrimcileşmesini ve devrimci olanakların biriktiği batı kentlerinde devrimci çatışmayı stratejisinin etkin bir unsuru haline getirmeliydi. Elbette bu Türk işçi ve emekçilerini PKK’nin örgütlemesi anlamına gelmiyor. Ulusal kurtuluş devriminin sınırlılığını aşip diğer toplumsal sorunlarla da ilgilenmeyi önüne koyması gerekiyordu. Bu, ulusal kurtuluş devriminin birleşik, antiemperyalist demokratik devrimi hedeflemesiyle olanaklıydı.

PKK’nin ittifaklar siyaseti devrimci bir rotada ilerlemedi.

PKK batıyı bir cephe gerisi olarak ele aldı. Gerilla mücadelesi boyunca şehirlerin kıra as-

keri kuvvet aktarım ve kırım lojistik merkezleri olarak değerlendirilmesi anlaşılırdır. Gerilla mücadelesinin tabiatı gereği bu böyledir. Buna karşın gerilla savaşının belirli bir aşamasında şehirler tali değil, esas mücadele alanları haline gelirler. Salt gerilla savaşı ya da gerilla taktikleri yoluyla, halk kitlelerinin örgütlenmesiyle sonuçlanmayan askeri mücadeleyle düzenli ordulara ve devlete karşı siyasi zafer elde edilemez.

PKK bu gerçeği yeterince kavramadı. Ama bundan daha önemlisi, bir bütün olarak Batı’yı sürecin her aşamasında cephe gerisi olarak görmesiydi. Denilebilir ki, ulusal kurtuluşu program edinmiş bir partinin böylesi bir bakış açısına sahip olması doğal değil mi?

Hata buradan kaynaklanıyor. PKK, Kürt ulusunun ulusal kurtuluş özleminin politik sözcüsü olarak siyaset sahnesinde boy gösterdi. Onun her meseleyi ulusal kurtuluşçu bakış açısıyla ele alması, her durumda pratik tutumunu buna göre belirlemesi onun siyasal varoluşunun kaçınılmaz bir ifadesiydi. PKK’yi ulusal kurtuluşçuluğu program edindiği için eleştirmek abesle iştigal etmektir. Yanlış olan PKK’nin ulusal kurtuluşçuluğu değil, salt Kuzey Kürdistan’da yükseltelen mücadeleyle bunun gerçekleştirilebileceğini sanmaktır.

“Ulusal kurtuluşça devrimin gelişimi, Kuzey Kürdistan’da ‘ayrı’, ‘bağımsız’ bir ulusal Kürt devletinin kurulmasının, hiç değilse Batı’da çok güçlü bir devrimci sızrayışın olmadığı koşullarda hemen hemen imkansız olduğunu göstermiştir.” (MLKP, II. Kongre Belgeleri, s. 252) Buna karşın “yurtsever devrimci önderliğin, Batı’da oluşan ve biriken devrimci olanakları oldukça küçümseyen, buna bağlı olarak hesaplarını birleşik devrim olanağına yöneltmeyen yaklaşımı dikkat çekicidir.” (age. s. 253)

Yine başka bir yerde belirtildiği gibi, “Hiç kuşkusuz ki, bu dengeyi devrim lehine bozacak esas güç, Batı’da gelişecek devrimci bir işçi emekçi hareketi (ya da zayıf bir olasılık olarak Güney Kürdistan’daki devrimci bir gelişme)” dir. (MLKP Birlik Kongresi Belgeleri)

Güney Kürdistan’ın aşiretsel-feodal önderlikleri emperyalizm ve yerli gericilere bel bağlamıştı. PKK’nin bu önderlikleri aşip oradan devrimci bir kurtuluş kapısı açması, olağanüstü özgün koşullar dışında olası görünmüyordu.

Nitekim gelişmeler bu yönde oldu. Bu nedenle PKK önderliği bütün dikkatini Batı'ya yöneltmeliydi.

PKK'nin önündeki tek yol Batı'nın işçi- emekçi hareketi ile buluşmak, buradaki örgütlü devrimci kuvvetlerle stratejik ittifak, ya da cephe siyaseti izlemektir. Oysa PKK, Batı'yı cephe gerisi gördüğü için buradaki ittifakları stratejik değil, devletle hesaplaşmasında kullanacağı bir koz olarak ele aldı. Bu amaçla zaman zaman bazı devrimci ittifaklara girişti. Ama her defasında bu tip birliklere gerekli değeri vermedi.

Devrimci örgüt ve partilerden çok, örgütsüz aydınlar ve reformcu çevrelerle ittifakı esas aldı. Bu tip ittifaklarla düşmanın cephe gerisinde demoralizasyon ve bölünme yaratacağını hesap ediyordu. Fakat bu hesap yanlıştı. Batıdaki küçük burjuva reformculuk, devrimci olanakların zayıflaması koşullarında serpilerek, gelişen ya da geriye düşmüş bir devrim dalgasına kapılmış eskinin küçük burjuva devrimcileri değildi. Onlar, 12 Eylül faşizminin yarattığı korkunun anaförüne kapılmış, devrimcilikten müthiş ürken, yeniden bir devrim gemisine asla binmek istemeyen kesimlerdi. Böyle olduğu için de PKK'nin devrimci mücadelesinin hiç değilse kuyruğuna takılarak ileriye değil, PKK'nin kuyruğunu çekerek onu devrimden vazgeçirmeye çalışıyorlardı.

Her devrimde öyle anlar olur ki savaşın kaderini üçüncü güçlerin kimin tarafından yedeklendiği belirler. Bu nedenle PKK'nin batıdaki reformcu parti ve çevrelerle çeşitli düzeylerde ilişki geliştirmesi ve ittifaklar oluşturmasında yanlış bir yan yoktu. Yanlış olan, devrimcilerle ittifakın az çok sürekli bir taktik düzeyinde dahi ele alınmazken reformculukla ittifak arayışlarının stratejik düzeye çıkarılmasıydı.

PKK 1992'den sonra devrimci stratejiyi uygulamada sürekli yalpaladı.

Devrim düz bir çizgide ilerlemez. Çeşitli zigzaglar, geriye çekilmeler ve ileriye sıçramalar yaşanmadan bir devrimin gelişeceğini sananlar ya hiçbir devrim deneyi incelememişler ya da devrimi pratik mücadelenin zorlu bir yokuşu değil, bir tahayyül işi olarak algılamışlardır. Kürt ulusal kurtuluş devriminin de zigzaglar çizmesi, zaman zaman geriye düşmesi doğaldır. "Düşük yoğunluklu harp" stratejisiyle ilan edilen topyekün savaş karşısında PKK'nin devrim-

ci stratejiye bağlı olarak kimi taktik hamleler yapması, güçlerini yeniden organize etmek için geri adımlar atması karşıdevrimle giriştiği savaşın zorunlu süreçleriydi.

Ne ateşkes ilanları, ne siyasal çözüm çağrıları ne de barış taktiği kendi başına reformcu, teslimiyetçi olarak ele alınamaz. Her silahlı mücadelenin belirli bir anında ateşkes ilan edilebilir, halkın barış özlemi burjuva cepheyi sarsan devrimci bir silaha dönüştürülebilir, düzen içi kimi reform talepleri ile egemenler arasında bölünme yaratılabilir ve bu taktiklerden herhangi biri devrimi zafere ulaştıran sıçrama tahtasına dönüştürülebilir.

Örneğin, yenilgiye kadarki dönemde ulusal hareketin "barış" talepli eylemleri devrimci bir rol oynadı. Bugün de etkisi azalsa da aynı talepli mücadele ilericisi, antifaşist bir niteliğe sahiptir.

PKK'nin bu türden taktik manevralarını yenilgi nedenlerinin baş köşesine oturtmak, "ya sayı saymasını bilmeyen ya da hiç sopa yemeyen"lerin işi olsa gerek.

PKK bu taktiklere başvurduğu için değil, bu taktikleri devrimci stratejiye bağlı olarak ele almadığı için savruldu.

Öncelikle tutarlı anti- emperyalist pozisyonunu yitirdi. Körfez Savaşı ile birlikte ABD'nin "Kürt aşkı"ndan medet umdu. SSCB'nin yıkılması ve ABD'nin YDD'yi ilan etmesi karşısında yalpaladı. Devrimci yoldan ulusal kurtuluşun başarıya ulaşabileceğine dair umutları kırıldı. Emperyalizmin yeni siyaseti içinde kendine yer bulmaya çalıştı. Emperyalistler ve yerli egemenler içinde meydana gelen çelişki ve çatışmaları dolaylı yedekler olarak değerlendirmek yerine bu ayrılıklardan medet umar hale geldi. Taktik manevraları devrimci stratejiye bağlı olarak ele almak yerine devrimci mücadeleyi "siyasi çözüm"ün baskı unsuru olarak kullanma yolunu seçti. İşbirlikçi teknelci burjuvaziyle ordu arasındaki çelişkiden hayaller üretti. TÜSİAD'ın demokrasi paketi, DYP-SHP (1992 Ocak) hükümetinin "Kürt realitesini tanıyoruz" açıklaması karşısında PKK doğru devrimci bir çizgi izlemedi. Uyguladığı taktikler ve yaptığı kimi açıklamalarla zaman zaman TÜSİAD'ın ve kimi burjuva siyasi partilerin dolaylı yedeği haline geldi.

Devrimci gelişmenin doruk noktasında burjuva parlamenter hayallere kapıldı. Burjuva partilerle seçim ittifakı yaparak parlamentoya girdi. Par-

lamentodan Kürt milletvekillerinin atılması Kürtlerin “parlamerter yol”a dair umutlarını kırmayı ve devletten kopuşu derinleştirmesi gibi olumlu sonuçlarına karşın devrimin yükseliş döneminde bu tür ittifaklarla parlamentoya girilmesi, Kürt halk kitlelerinin devrimci dinamizmini törpüledi. Hareketin geriye düşmesinde rol oynadı.

Emperyalist metropollerde “diplomasi atağı” ile devrimin soluklanması için yeni alanlar açması önemli bir gelişmeydi. Bu yolla Kürt diasporasının yeniden ve daha üst düzeyde örgütlenmesi sağlandı. Cephe gerisi kurumlaşma sağlandı. Ulusal kurtuluş mücadelesinin batı kamuoyunda tanınması, bu kamuoyu aracılığıyla devletler üzerinde baskı uygulanması devrimci mücadelenin geliştirilmesine ve TC’nin tecritine yol açıyordu. Fakat PKK “diplomasi atağı”nı da emperyalist devletlerin “Kürt sorunu”na sahip çıkması ve TC’yi bir çözüme zorlamasının manivelası olarak değerlendirmeyi esas aldı.

PKK düzene dair hayaller kurmakta öylesine ileri gitti ki, ordu ile gizli görüşmeler yoluyla bir anlaşmaya varabileceğine dahi inanmaya başladı.

PKK, 1999’a kadar devrimci bir pozisyonda kaldıysa bu onun devrimci stratejiyi kararlılıkla bu tarihe kadar uygulama ısrarının sonucu değil, umut bağladığı düzeniçi kuvvetlerin herhangi bir reformcu çözüme yanaşmamaları nedeniyledi.

PKK’nin devrimci stratejiyi uygulamadaki yalpalamasında onun sınıf bileşimindeki değişme ve gelişmeyle de doğrudan bir ilişkisi vardır. Tabiatı gereği ulusal hareket zamanla ulusal zulme uğramış bütün sınıf ve katmanları “ulusal bağımsızlık” hedefi ile birleştirir. Buna karşın ulusal hareket içinde de sınıf mücadelesi devam eder. Proletarya yoksul ve küçük köylüler, olanaklı her durumda devrimi ileriye çekmeye çalışırken harekete katılan toprak beyleri ve burjuvazi devrimi kösteklemeye ve hareket içinde inisiyatifi ele almaya çalışır. Küçük burjuvazi ise her iki kesim arasında rüzgarın şiddetine göre dalgalanır. Ulusal hareketler de proletarya ve yoksul köylülüğün etki gücü zayıf olduğu dikkate alınırsa küçük burjuvazinin harekete sonradan katılan burjuvazinin dümen suyuna girmesinde anlaşılacak yan kalmaz. PKK’de de böyle olmuştur. Buna rağmen burjuvazi bütün devrimci dönem boyunca inisiyatifi ele almayı başaramamıştır. Ama reformcu politikaların PKK saflarında ve önderliğinde yer bulma-

sında etkin olmuşlardır. PKK önderliği bu iç sınıf mücadelesi konusunda zaman zaman doğru bir yaklaşım sergilese de, nihayetinde tutarlı devrimci bir duruş geliştirememiştir.

Bu üç genel başlık etrafında belirttiklerimiz dışında mutlaka sözü edilmesi gereken bir kaç hususa daha değinmek gerekiyor.

Birincisi; koruculuk karşısında yapılan hatalardır. Koruculuk müessesinin kurulması neredeyse bütün ulusal kurtuluş mücadelelerinde başvuru karşıdevrimci bir taktiktir. Karşıdevrim çeşitli grup, aşiret ya da partileri satın alma, tehditle boyun eğdirme yoluyla ajanlaştırır. Kürt ulusal devriminin gelişmesi karşısında Türk sömürgeciliği de aynı taktiği uyguladı. PKK politik ve askeri mücadele yanlışlarıyla koruculuğun yaygınlaşmasına zemin hazırladı. Gereksiz kaba kuvvet ve çetevari uygulamalarla “aşırı irade” gösterisi zararlı sonuçlara yol açtı. Sonraki yıllar bu konudaki taktik hatalardan vazgeçilse de meydana gelen zarar telafi edilemedi.

İkincisi; devrimin karargahının Suriye ve Bekaa’da kurulması başlangıçta önemli avantajlar sağlasa da süreç içinde dezavantaja dönüştü. Sınır geçişinin güvenceye alınması gerilla mücadelesi için vazgeçilmez önemdedir. Bu nedenle sınır ötesindeki devrimci karargah hem düşmanın uzanacağı yerden uzak olması hem de düşman tarafından sıkıştırılan gerilla kuvvetlerinin sınırı kolaylıkla geçmesi ile kayıpların en aza indirilmesi bakımından stratejik değerdedir.

Öcalan’ın ve karargah merkezinin Suriye ve onun denetimindeki Bekaa’da kurumlaşması gerilla mücadelesinin belirli bir aşamasından sonra Güney’e ya da gerillalarca özgürleştirilmiş başka bir alana kaydırılabilirdi. Zira Suriye devletinin hareketi kendi çıkarına kullanma girişimleri ve yoğun bir baskı karşısında hareket karargahının güvenliğini almaktan vazgeçmesi devrime büyük zararlar verebilirdi. Nihayetinde Öcalan’ın Suriye’den, Amerika ve Türk militarizminin baskısıyla çıkarılması, devrimin yenilgiye uğramasında önemli bir dönemeç olmuştur.

Üçüncüsü; PKK’nin örgüt modelinin önderliğin savrulması karşısında kendini savunma yeteneğinden yoksun oluşudur. Ulusal kurtuluş mücadelelerinde ulusun bir önder etrafında birleşmesi ve bu önder şahsında ulusal kurtuluşun simgeleşmesi anlaşılmalıdır. Fakat, liderin ulusal birliğin

sembolü olması ayrı şeydir onu bir peygamber katına yükseltmesi ayrı şey. PKK MK ya da Başkanlık Konseyi Öcalan karşısında etkisizdir. Öcalan öyle bir konuma yükseltilmiş, Kürt ulusu içinde öylesine vazgeçilmez bir lider haline getirilmiştir ki, Öcalan'sız PKK, Öcalan'sız ulusal kurtuluş düşünülemez hale gelmiştir. Böyle olunca da Öcalan esir alınınca bir hareket bütünüyle "hareketsiz" kaldı. Öcalan'ın ideolojik teslimiyet politik tasfiye çizgisi harekete mal oldu.

TDH: Devrimi Anlamayan Devrimcilik

PKK 1984 Atılımı'nı gerçekleştirdiğinde Türkiye Devrimci Hareketi (TDH) Cunta döneminin tasfiyeci rüzgarının etkisi altındaydı. Kadrolarının ezici çoğunluğu ya cezaevindeydi ya da yurtdışında mülteci hayatı yaşıyordu. Kadro ve sempatanlarının çok büyük bir bölümü devrimci safları terk etmişti. Devrimci örgütler bir kaç on kişilik küçük gruplara dönüşmüştü. Dünnün kimi devrimci yapıları legalizmin güvenli limanlarına demir atma arayışı içine girmişlerdi. Devrimde ısrar eden çevreler için ise devrim uzun bir hazırlık evresini gerektiriyordu. Bu çevreler henüz yeniden örgüt kurma uğraşı içindeydi. Avrupa'yı merkez üs seçmiş olanlar ideolojik ve politik tasfiyeciliğe sürüklenmişti.

Böylesi koşullar altında 84 Atılımı TDH saflarında şaşkınlık yarattı. PKK'nin seçmiş olduğu mücadele yöntemi, döneminin yarattığı olumsuz izlenimlerle birleşince, başlayan gerilla mücadelesinin önemi bir iki örgüt dışında hemen hiç kavranamadı. Dahası kimi komplocu kafalar, gerilla saldırılarını "demokrasiye geçişi engelleme girişimi" olarak niteleyecek kadar ileri gittiler. PKK'nin devrimci atılım kararını bilen Avrupa'yı üs seçmiş örgütler, bu aşamada silahlı mücadelenin imkansızlığı ve yaratacağı korkunç sonuçlar konusunda PKK'yi iknaya çalışıyorlardı.

Gerilla mücadelesi gelişip K. Kürdistan kırında önemli mevziler elde ediyorken TDH, ya konuya ilgisizliğini sürdürüyor ya da PKK'nin günlük pratik içinde doğan kimi hatalarını eleştirmekle yetiniyordu. Askeri mücadele serhıldanlarla buluşup devrime dönüştüğünde de TDH durumu analiz edemedi, devrimi anlama yeteneğini gösteremedi. Yazının girişinde de belirttiğimiz gibi antiemperyalist devrimimizin K. Kürdistan'da Kürt ulusal sorunu üzerinde patlak

verdiği/vereceğini kavrayamadı. Dogmatizmin dumura uğrattığı kafalar, devrime karşı görevleri üzerine düşünmek yerine PKK, Kürt milliyetçiliği ve gerilla mücadelesinin taktik hataları üzerine binlerce sayfa, kilolarca mürekkep tükettiler. Kürt milliyetçiliği ile aralarına kalın duvarlar örmek adına devrime karşı hiç de sorumlu olmayan bir tutum takındılar.

Böyle olmasında Türkiye devrimci hareketinin Kürt sorunu karşısında geçmiş dönemdeki toplumsal maddi gerçeği çözümlenememesi ve Kuzey Kürdistan'daki devrimci patlama öğelerini tespit edememesinin önemli bir payı vardı. '80 öncesi TDH, "Türkiye devrimi olacak Kürtler kurtulacak" perspektifiyle hareket ediyordu. Devrimimizin Kuzey Kürdistan'da da başlayabileceğini hesap edemiyorlardı. Sorunları ele alış tarzındaki dogmatik gelenek devrim koşullarında da etkisini sürdürdü.

Marksist Leninist komünistlere göre; Kürt ulusal kurtuluş sorunu anti-emperyalist demokratik devrimimizin temel konularından biridir. Devrimimiz çelişkinin keskinleştiği her hangi bir sorun üzerinden patlayabilir ve eşitsiz gelişebilir. ML'lere düşen görev devrimin eşitsiz gelişimini bütünlüklü anti emperyalist devrime dönüştürmektir. Eğer '84 Atılımı ile başlayan gerilla mücadelesi coğrafyamızın bir bölümünde devrime dönüşmüşse, eleştirilmesi gereken onun neden ulusalcı bir hareket tarafından başlatılıp önderlik edildiği değil, ML'lerin Kürt ulusal kurtuluş sorununun yakıcı önemini ve biriktirdiği devrimci potansiyeli zamanında görmeyip, silahlı mücadeleyi örgütleyip devrimci potansiyeli zamanında gösterememesidir. Buna karşın, önderliğin PKK'de olması devrimin karakterini ve ona karşı görevlerimizi zerrece etkilemez. Antiemperyalist demokratik devrimin bizim inisiyatifimiz dışında başlaması onun gerçek özünü karartmaz. Bize düşen görev başlamış olan devrimi batıya yamaktır. PKK yukarıda açıkladığımız nedenlerde bunu başarma yeteneğinden yoksundu. Devrimin karşıdevrim tarafından boğulmasının engellenmesi, batıda ikinci cephenin geliştirilmesi ile mümkündür. Marksist Leninist Komünistler bütün güçleriyle bu stratejik hedefi gerçekleştirme amacına uygun konumlanmalıdır. "Kürt ulusal devrimine ilişkin görevlerimizin sadece kelimenin dar anlamıyla bir yedekleme sorunu olmadığı, bunun da içinde yer aldığı daha genel bir sorun olarak, başlamış

bulunan, fakat dengesiz ve bölgesel bir biçimde gelişen antiemperyalist demokratik devrimimizi ilerletmek, Batı'ya taşımak, yaygınlaştırmak ve başına geçerek zafere ulaştırmak sorunudur. Zira Kürt ulusal devrimi, antiemperyalist demokratik devrimimizin Kürt ulusal sorunundan patlayarak gelişmesinin somut bir biçimi ve temel bir bileşenidir. Dolayısıyla, komünist hareket bilinmeyen bir geleceğin sorunu üzerine değil, varolan, gelişen bir devrim üzerine, bu devrimi nasıl geliştireceği ve önderlik edeceği üzerine konuşmakta, stratejik ve taktik planlar yapmaktadır.” (I. Kongre Belgeleri, s. 79) İşçi sınıfının devrimde hegemonya mücadelesi PKK'yi dışlayarak değil batıda devrimci bir işçi hareketine önderlik edilerek başarılabilir. “Demek ki sorun, Kürt ulusal devriminin başına nasıl geçileceği, bunun neye öncelik verilerek yapılabileceği sorunudur. Çok basit bir politik gözlem bile, bunun ancak Batı'daki işçi ve emekçi hareketinin devrimcileşmesinden geçtiğini görebilir. Devrimi ilerletmek kadar, Kürdistan devrimini kurtarmanın yolu da, Batı'da ikinci bir cephe açılmasından geçmektedir. Bu komünist çalışmanın sadece örgütsel ve stratejik nedenlerle değil, aynı zamanda taktik nedenlerle de Batı'da yoğunlaşmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.” (age., s. 80) PKK Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin önder gücü olarak demokratik devrimimizin temel ittifakından biridir. K. Kürdistan'da başlayan devrim, batıda da devrimin koşullarını olgunlaştırmaktadır. Devrimci parti ve örgütler başlamış olan devrime hızla yetişmek, Batı'da ikinci cepheyi büyütüp sıçratarak, devrimi zafere ulaştırmak için güç ve eylem birlikleri yapmalı, dahası devrimci bir cephe içinde örgütlenerek birleşik devrimci önderlik yaratmalıdırlar. Batı'da koşulları olgunlaştığında partizan savaşı örgütlenmeli ve devrimci kitle hareketini yükselterek devrimimizin eşitsiz gelişimine son verilmeli, bir dizi yerel ayaklanma ve genel grev genel direnişle eğitimden geçen işçi ve emekçilerin iktidar yürüyüşlerine önderlik edilmelidir.

Marksist leninist komünistlerin sorunu doğru koyuşu devrimi kurtarmaya yetmedi. Gerek PKK'nin devrimin tıkanma noktalarını kavramadaki basiretsizliği, gerekse TDH'nin varlığını koruma sevdası ve dogmatizmi, antifaşist devrimci cephenin oluşturulmasını engelledi. Marksist leninist komünistlerin kendi güçleri oranında devrim yangınına ikinci cepheye taşıma gay-

retleri, ulusal kurtuluş mücadelesine çeşitli cephelerden omuz verme girişimleri, devrimci kitle hareketine önderlik etme, irade koyarak örgütleyip başlatma, Gazi'de olduğu gibi yerel ayaklanmaya önderlik ederek İstanbul'un ve diğer şehirlerin varoşlarına taşıma girişimleri, Sultanbeyli baskınında üst noktaya ulaşan silahlı eylemlere girişmesi devrimimizin eşitsiz gelişimine son vermeye, ve devrimin aynı güçle batıya taşınmasına yetmedi.

Marksist leninist komünistlerin soruna ilişkin bir dizi eksiklikten ve hatasından da söz etmek gerekir. Marksist leninist komünistler, Kürt ulusal özgürlük talepleri karşısında ayrı ayrı kampanyalar yürütmekte esasen başarısız olmuş ve Kürt ulusal devrimiyle dayanışmacı bir pozisyonda kalmıştır. Roma sürecinde Avrupa'daki güçlerimizin Öcalan'ı ve Kürt ulusal devrimini sahiplenmesi, Türkiye ve Kuzey Kürdistan'da gerçekleştirilen bazı dayanışmacı eylemleri, yetersizliğine karşın linç saldırılarına karşı duruş, şovenizm ve sosyal şovenizme karşı ideolojik politik mücadele, sömürgeci boyunduruk altındaki Kürt ulusunu sahipleniş ile Roma sürecini önceleyen dönemde BDGP üzerinden geliştirilen politik tutum marksist leninist komünistlerin tavrını gösteren bazı önemli örneklerdir. Ne var ki, bütün bunlar dönemin ihtiyaçlarının gerisindedir.

İmrallı duruşmaları sonrasında ise marksist leninist komünistlerin saflarında dayanışmacı tutumdan geriye düşüş ve soğuma hakimdir. Bu dönemde Kürt ulusal demokratik taleplerini eylemli olarak sahiplenme, Öcalan ve İmrallı çizgisi nezdindeki reformizme karşı mücadeleyi Kürt halk kitleleriyle aktif politika düzeyinde ilişkilendirme hedefiyle birleştirme konusunda başarısız kalınmıştır.

Batı'da güçlü devrimci işçi emekçi hareketi büyütülebilseydi, Kürt ulusal kurtuluş devrimi pekala birleşik antiemperyalist demokratik devrime dönüşebilirdi. İkinci cephede devrim yangını büyütülebilse KUKH burjuva reformcuların etkisi altına girmek yerine devrimci içi hareketinin rüzgarına kapılabilirdi. Bunun başarılabilmiş olması K. Kürdistan'da denge aşamasında olan devrimin yardımına koşulamaması ve dengenin faşizm lehine değişmesine neden oldu.

TDH'nin 90'lı yılların ilk yarısında biraz olsun güçlenmesinde K. Kürdistan'daki devrimin etki-

sini de anlayamadı. K. Kürdistan'daki devrimimizin yenilgisini de PKK yenilgisi olarak algılayıp bugünkü cılız durumunun da bu yenilgi-deki payını anlama yeteneğini gösteremedi.

Elverişsiz Uluslararası Koşulların Yenilgiye Etkisi

KUKM'nin devrime evrildiği yıllar aynı zamanda SSCB ve bir bütün olarak revizyonist kampın tarihe karıştığı dönemdi. ABD ve Avrupa SSCB'nin boşalttığı alanlara ve onun etkisi altındaki bakir pazarlara yöneldiler. ABD YDD ille dünyanın hakimi olduğunu ilan etti. SSCB nezdinde "sosyalizmin yıkılması" dünya devrim dalgasının hızla geriye çekilmesine neden oldu. Burjuvazinin sözcüleri tarihin sonunu ilan etti. Devrimci mücadele ve sosyalizm düşüncesine karşı uluslararası gericilik büyük bir ideolojik kampanya yürüttü. Artık duvarlar yıkılmış, sınıf mücadelesi anlamsızlaşmış, demokrasi ve refaha ancak kapitalizm altında ulaşılabilir olduğu ispatlanmıştı!

ABD emperyalizmi devrimci demokratik ve ulusal kurtuluşçu mücadelelerin süregittiği yerlerde taraflar arasında "barış" görüşmelerinin başlatılmasına önayak oldu. El Salvador'da, G. Afrika'da, Filistin'de, İrlanda'da bu tipten görüşmeler hızlandı. "Görüşmeler yoluyla" çözüm genel bir eğilim halini almıştı.

Ulusal kurtuluş savaşları açısından iki kampın varlığı nedeniyle oluşan çatlaklardan yararlanma olanağı kalmamıştı. Dünyayı yeniden düzenleme ve "sosyalizm"den arta kalanları ve en

küçük etkisini dahi ortadan kaldırma konusunda emperyalistler tam bir bütünlük halindeydi.

Ulusal kurtuluşçu devrimde ısrar eden bir hareket emperyalistlere ve onların yerli işbirlikçilerine karşı topyekün mücadeleyi göze almalıydı. PKK'in 90'lı yıllar boyunca, bütün yalpalamalarına, emperyalist çelişkilerden yararlanma adına zaman zaman düştüğü sefil duruma karşın, devrimci mücadeledeki ısrarı, uluslararası planda da büyük ideolojik, politik öneme sahipti. Devrime karşı ideolojik saldırı hareketinin doruğa çıktığı yıllarda, devrimi başarıyla ayakta tutmak, dünya gericiliğine karşı ideolojik bir duruştu da.

PKK'in devrimcilikteki bu ısrarı, onu ehlileştirerek, TC'nin emperyalizmle yeni tipte ekonomik ve siyasi entegrasyonunu hızlandırmak için kullanmak isteyen ABD ve özellikle Avrupalı emperyalistleri başka bir yola itti. PKK'nin Ortadoğu gibi petrol bölgesinde devrimci bir güç olarak varlığını sürdürmesi de emperyalistlerin işine gelmiyordu. PKK önderliğin ele geçirilerek, PKK'nin ideolojik teslimiyet ve politik tasfiye sürecine sürüklenmesi hedeflendi. Emperyalistler elbirliği ile bir devrimi boğmaya giriştiler.

Elverişsiz uluslararası koşullar, devrimin yenilgiye sürüklenmesine çok önemli bir etkide bulundu. Fakat bu kaçınılmaz bir son değildi. PKK, ulusal kurtuluşçu devrimi antiemperyalist demokratik devrimimizle birleştirme; TDH, devrimi anlama ve ikinci cepheyle ulusal kurtuluş devriminin yardımına koşma yeteneği gösterseydi devrim başarılabilirdi.

8. Kongre: Tasfiyeciliğin Onayı

PKK, İmralı süreciyle benimsediği tasfiyeci stratejisini onayladığı ve adını da değiştirdiği 8. Kongresi'ni 2002 Nisan'ında sonuçlandırdı. Burjuva medya, özellikle PKK'nin "terör listesinden çıkmak için ad değiştirdiği ve 'siyasallaşma' oyunu" üzerine yoğunlaşırken, genelkurmay, buna "silahlı güçlerini tasfiye etmesi gerekir"i ekledi.

Kuşkusuz, PKK'nin, kendisi ve burjuvazinin söylemiyle, 'siyasallaşma' hakkı, demokratik bir hakkıdır. Ulusal kurtuluşçu bir hareket olarak, PKK'nin, devrimci veya reformcu bir hareket olarak var olma ve mücadele etme hakkı, proletarya ve halklarımızın mücadelesi açısından, demokratik bir haktır. Devrimci proletarya, emperyalizme ve gericiliğe karşı mücadelede, sömürge bir ulusun hakkı olarak tanır ve savunur.

Ama başta Kuzey Kürdistan proletaryasının devrimci ulusal kurtuluş ve sosyalizm mücadelesi gelmek üzere, devrim ve sosyalizm mücadelesinin çıkarları açısından, komünistler, PKK'deki reformculuşmaya karşı sistematik bir ideolojik mücadele yürütmeyi ise acil bir devrimci görev olarak bilirler.

Henüz 8. Kongre belgeleri bütünüyle yayınlanmadıysa da, PKK Başkanlık Konseyi üyelerinin açıklamaları ve öngelen süreçteki Öcalan'ın sergilediği temel ideolojik ve stratejik görüş ve öneriler, Kongre kararlarının içeriğini tümüyle açıklığa kavuşturuyor.

Değişen Ne?

Önce PKK'den KADEK'e değişikliğin içeriği ve boyutunu ele alarak başlayalım.

Değişikliğin içeriğine ilişkin, eski PKK yeni KADEK Başkanlık Konseyi üyesi Cemil Bayık kendisiyle yapılan röportajda şu görüşleri dile getiriyor: "Üçüncü aşama; İmralı ile başlayan ve KADEK'in kuruluşuna kadar geçen süreçtir. İmralı süreci değişim dönüşümü hızlandırmış ve onu stratejik bir düzeye çıkarmıştır." (Ortadoğu aydınlanması için KADEK başlıklı röportaj, Yedinci Gündem, 27 Nisan-3 Mayıs 2002).

Kuşkusuz PKK'den KADEK'e değişimin belirleyici bir boyutu stratejik ve pragmatiktir.

İmralı süreci kesin dönemeç olmak üzere, PKK, eski "Bağımsız Kürdistan" programını tasfiye etmiş, "ulusal kimliğin kabulü; ulusal dil ve kültür serbestliği; legal örgütlenme hakkı" taleplerini esas alan burjuva demokratik bir programı, siyasal özerklikten daha geri bir reform programını, benimsemiştir.

Ulusal devrim stratejisini terketmiş, sömürgeci burjuvaziyi barışçı kitle eylemleriyle zorlayarak, ulusal reformların, uzlaşma yoluyla elde edileceği, barışçı evrim stratejisini benimsemiştir. Hatta yeni programının başlıca üç talebinden biri olan siyasal çalışma olanağı tanınması gerçekleşirse, kitle eylemleri yerine parlamenter mücadeleye ağırlık verecek bir mücadele strate-

jisi benimsemeye hazır olduğunu, Öcalan'ın açıklamalarıyla ilan etmektedir.

Bayık'ın 8. Kongre üzerine yaptığı açıklamadan da anlaşılacağı gibi, PKK'deki değişim, bununla da sınırlı değildir. İdeolojik bakımdan, kapitalist emperyalizme teslimiyet de, büyük geriye düşüşün karakteristik özelliklerinden biridir.

Açıklamayı eksen alarak, PKK'den KADEK'e değişimin karakteristik özelliklerini ele alabiliriz.

Kapitalist Emperyalizm Kutsanarak Devrimci Ulusal Kurtuluşculuk Korunabilir Mi?

Öcalan'ın İmralı süreciyle, benimsediği yeni dünya görüşü, "çağımızda kapitalizmin ve demokrasinin zafer kazandığı" tezini temel alıyordu.

Bayık, açıklamasında PKK'nin KADEK'e dönüşürken, ideolojik alandaki bu büyük geri düşüşü şu şekilde ifade ediyor:

"PKK ortaya çıktığında dünya koşulları çok farklıydı, iki kampa bölünmüştü ve bu kamplaşma bütün ulusal ve siyasal hareketler üzerinde belirleyici bir etkiye sahipti. PKK dönemin ulusal kurtuluş hareketlerinden esinlenerek, reel sosyalizmin etkilerini derin olmasa da taşımıştır. Ama 20. yüzyılın son çeyreğinde, dünyada çok önemli değişimler oldu. Kapitalizmi restore hareketi olan faşist yapılanmalarla, ona alternatif olma iddiasındaki reel sosyalizmin totaliter devlet yapıları bilimsel teknik gelişmeler ve insanlığın özgürleşme eğilim ve istemi karşısında daha fazla engel olma gücünü gösteremeyerek yıkıldılar. Bunlar çökerken demokrasiler zafer kazandı. Klasik toplum tahlilleri, teoriler ve bayatlamış mücadele yöntemleriyle ilerlemek artık mümkün değildir." (abç)(Röportaj, agg).

PKK doğduğunda, küçük burjuva devrimci Kürt ulusalcısı bir hareketti. Ve yeni sömürge ve sömürge ulusları kaplayan anti- emperyalist dünya devrimi dalgasının ve marksizm leninizmin güçlü etkilerini taşıyordu.

Sömürge ulusların kurtuluş hareketlerinin genelinde o dönemde marksizm leninizmin etkisi güçlüydü. Belirtmek gerekir ki, ülkemiz devrimci hareketi üzerindeki marksizm leninizmin güçlü etkisi ve çekim gücü de PKK'yi etkiledi. PKK kurulduğu dönemde, "reel sosyalizm" diye ifade edilen modern revizyonizmin değil, mark-

sizm leninizmin ve ülkemiz devrimci hareketinin etkisi altındaydı. Ancak, ulusal kurtuluş için silahlı mücadeleyi hazırlarken, önemli askeri destek alma kaygısıyla, Brejnev revizyonistlerini de marksist leninist ilan eden pragmatizme düşmekten geri durmadı. Fakat sömürgeci faşist diktatörlük ve emperyalizm karşısında da, sosyal emperyalist SB'yle ilişkilerinde de hiçbir zaman modern revizyonist akımların konumuna girmede.

Öcalan ve Bayık'ın, ideoloji, program ve strateji değişikliğine gerekçe gösterdikleri, "değişen dünya koşullar"ı, dünyanın devrimci bir dönemden gerici bir döneme gerilemesidir. Gecikerek de olsa gerçekten, PKK bu gerilemeden etkilendi. PKK'nin önderlik ettiği Kürt ulusal kurtuluş devrimi, dünyada gericilik dalgası eserken, seksenlerin sonu ve doksanların başında Kürdistan'dan devrimci bir rüzgar estirdi. Ancak uluslararası, bölgesel ve Türkiye cephesinde devrimci koşulların zayıflığı, ulusal devrimin zafere ulaşmasını engelledi. Uzayan savaş koşullarında, PKK'nin niteliğinden gelen zaaf- larla birleşince, birleşik karşı devrimin kompleksle tutsak edilen Öcalan, İmralı sürecinde irade kırılmasına düştü. Programatik, stratejik çizgisinde tasfiyeciliğe gittiği gibi, bunu teorize etme düzeyine de çıkardı, ideolojik teslimiyete de düştü.

"Devrimler dönemi sona ermiştir, evrimler dönemi başlamıştır", "demokrasi zafer kazanmıştır", "devrimler bir yanılıydı, şimdiki düşüncem olsaydı silahlı mücadeleyi başlatmazdım, Kürt ayaklanmaları yanlıştı, demokratik Türkiye cumhuriyeti hedefimizdir, şimdiki statüde bazı anayasal değişikliklerle Kürt ulusu haklarına kavuşur", vs. vb. söylemlerle, Öcalan bu ideolojik değişimi dile getirdi. Bu, devrimlerin, Kürt ulusal devriminin inkarı ve burjuva demokrasisi çizgisinin ideolojik söylemlerinin formüle edilmesiydi, bugün de bu çaba sürüyor.

Öcalan, irade kırılmasıyla girdiği bu ideolojik teslimiyete, tarihsel olarak, Bernstein'dan Kruşçev'e bilim um revizyonistlerin dayandığı, doksanlı yıllarda devrimcilikten sol liberalizme tor-nistan eden ÖDP'lilerin de dayanak yaptığı, "koşullar değişmiştir" tezini gerekçe yapıyor. Bayık, aynı şeyi tekrarlıyor: Madem 'dünyada devrimler yenilmiştir ve emperyalizm zafer kazanmıştır, o halde devrimler, sosyalizm tarihi sona ermiştir, yaşasın demokratik kapitalizm'.

Bu teslimiyetçi teorinin, -siyasal farklılıkları bir yana, ideolojik bakımdan- sol liberal ve neoliberal teorilerden ne farkı var? Onlar da, burjuva demokrasisi ve kapitalizmi kutsar, devrimler ve sosyalizm mücadeleleri tarihinin sonunu ilan ederken, şu aynı gerekçeyi sunmuyorlar mı: 'bilimsel ve teknik gelişmeler, devrimi ve sosyalizmi gereksiz hale getirmiştir', 'yaşasın demokrasi ve kapitalizm'!

Kuşkusuz, PKK, geçmişte de, sosyalizm söylemine rağmen, ufku ulusal devrimcilikle sınırlı olduğu için, ekonomik toplumsal bakımdan demokratik kapitalizm, tarihsel bakımdan küçük burjuva demokrasisi çerçevesi içinde bir akımdı. Ama, Kürdistan kent ve kırsalın küçük burjuva emekçi sınıflarının demokratik kapitalizmini temsil ediyordu. Ve Kürdistan küçük burjuva demokrasisinin devrimci kanadını temsil ediyordu ve Kürdistan, tarihsel olarak ulusal kurtuluş aşamasında olduğu için, bu, temel devrimci bir rol oynuyordu.

KADEK'le noktalanmış bugünkü, "demokrasi kutsaması" ve "bilimsel teknik devrim" vasıtasıyla kapitalizm kutsaması, emperyalist yeni dünya düzeninin demokrasi demagojisine çanak tutarak, onun içinde kısmi reformlar elde etme hayali ve ideolojisidir.

Bütün liberal sol, "çağdaş uluslararası koşullarda kapitalist emperyalizmin burjuva demokrasisini dünyada egemen kıldığı" yanılması ve palavrasını yaydı durdu. Emperyalizmin liberal ideologları, "faşizm ve komünizm totaliter rejimlerdi, iflas ettiler, burjuva demokrasisi zafer kazandı" demagojisini dünya ezilen halkları ve işçi sınıfına bombardıman tarzında yaydılar.

Öcalan ve Bayık da aynı nakaratı tekrarlıyorlar.

Peki, kapitalist emperyalizmin bu geçici ve gerici zaferiyle ABD liderliğinde ilan ettiği emperyalist yeni dünya düzeni, gerçekten de, dünya halklarına ve ilhak altındaki uluslara demokrasi veya ulusal özgürlük mü getirdi? Şu on yılda somut gerçeklere bakıldığında bile, gericilik ve emperyalist boyunduruktan başka bir şey getirmediği rahatlıkla anlaşılır. "Zafer"ini ilan ettiğiniz "demokrasi", Güney Kürdistan'da ABD'nin emperyalist protektorası olarak Kürt ulusunun boynuna boyunduruktan, PKK şahsında Kürt ulusal devrimciliğine karşı gerici bir savaştan başka ne getirdi. Kuzey Kürdistan'da, kirli savaşı zafere taşımaktan ve Öcalan'a

komplodan başka ne getirdi? Ya da, Oslo Barışı'yla oyaladıktan sonra, ABD ve Şaron'un katliamcı işgalinden başka Filistin'e ne getirdi? Kosova'ya uluslararası sömürge statüsünden başka ne getirdi? Venezüela'da askeri faşist darbe getirmedi mi? "Demokrasinin zaferi"ne teslimiyetiniz, sizi o denli ideolojik baskı altına almış ki, yaşanan somut gerçeklerin bile çok gerisinde kalıyor, onlardan öğrenemiyorsunuz. İrade kırılması ve devrimin yenilgisi ve dünya birleşik karşıdevriminin baskısı, PKK liderlerinin ufkunu öylesine daralttı ki, programını Türk burjuvazisinin sömürgeci boyunduruğunun incelmış biçimi demek olan "demokratik burjuva cumhuriyeti"ne ve stratejisini barışçıl evrimcilikçe geriletirken, bugünkü koşullarda buna uygun sol liberal bir dünya görüşü oluşturuyorlar. Öcalan ve ondan öğrenerek Özgür Halk yazarları - Bayık açıklamasında söz etmese de- bunu demokratik sosyalizm kavramıyla ifade ediyorlar. Tıpkı, sol liberalizmi benimseyen ÖDP'nin bunu özgürlükçü sosyalizm, hep sol liberal dünya görüşünü benimsemiş Aren'in (ki Aren tescilli bir sosyal şovenisttir) ve Aybar'ın bunu demokratik sosyalizm kavramıyla ifade etmeleri gibi.

Halkların Birliği Reformcu Programa Ve Stratejiye Örtü Yapılamaz

Kısmi Değişiklerle Sömürgeciliğin Devamı Programı:

PKK, İmralı süreciyle ulusal devrimci programını, reform programıyla tasfiye etmişti. Bağimsız Kürdistan programını terketmiş, yerine ulusal kimliğin tanınması, dil ve kültür özgürlüğü ve siyasal çalışma serbestliği programını geçirmişti. Bu program tasfiyeciliğini 7. Kongre de onaylamıştı. Ancak, bu tasfiyeciliği, ad değiştirerek de ve resmen de Kürt halkının önünde ilan etmesi gerekiyordu. "Değiştirdiği"ne, "bölücü olmadığı"na sömürgeci egemen sınıfları ve emperyalistleri inandırması için buna ihtiyacı vardı. 8. Kongre'de resmi program değişikliğinin politik anlamı budur.

Politik koşullardaki somut değişiklikler, taktikleri ve mücadele biçimlerini değiştirmeyi gerekli kılar. Bu anlaşılır ve doğrudur da. Program ve strateji, ancak ekonomik-toplumsal-politik koşullardaki temel değişikliklerle gündemleşebilir.

Bugün, Kürdistan ulusal devrimi yenildi, ama Kuzey Kürdistan'da Türk burjuvazisi, sırtını başta ABD gelmek üzere emperyalizme dayaya-

rak, sömürgeci egmenliğini sürdürüyor. Kürt ulusunun özgürlüğü, Türk burjuvazisinin emperyalist sistem ilişkilerinin bir devamı olarak sürdürdüğü sömürgeci boyunduruğunun yıkılmasıyla gerçekleşebilir. İster bağımsızlık. ister, Türk ve Kürt uluslarından işçi -emekçi sovyetik federasyon biçiminde gerçekleşsin, Kürt ulusunun özgür olabilmesinin olmazsa olmaz koşulu, emperyalist sistem ilişkilerinin bir devamı olan Türk burjuvazisinin sömürgeci boyunduruğunun tasfiyesidir.

Kürdistan ulusal devrimi, dünya ve Türkiye gericiliğinin güç ilişkilerindeki üstünlüğü nedeniyle zafere ulaşamadı. Belirttiğimiz nedenlerle yenilgiye uğradı. Devrimin fiilen sağladığı bazı ulusal hakların ancak küçük bir kısmının hukukileştirilmesi, bugün sömürgeci burjuvazi ve emperyalist efendileri tarafından tartışma konusu yapılıyor ve henüz çok küçük bir bölümü (idamın kaldırılması, anadilde öğrenim) gerçekleştirildi. Ama tartışma konusu yapılırsa da, gerçekleştirilse de, bu, aynı zamanda sömürgeci burjuvazi tarafından Kürt emekçilerini yatıştırma, ulusal taleplerle mücadelesinin devrimcileşmesini engelleme manevrasına, daha ötesi Kürdistan burjuvazisini kazanma politikasına dönüştürülecektir, dönüştürülüyor. Bu, özellikle geçen yüzyıl boyunca gericilik ve emperyalizmin çokça başvurduğu beylik politikadır.

Birçok etken taktik değişiklikleri koşulladı. Örneğin;

Güç ilişkilerinde ulusal devrim aleyhine ve politik koşullardaki gerilemeler; Kürt halkının ruh hali, Türk emekçileri üzerindeki şovenist etkinin güçlülüğü gibi.

Ya da ulusal bazı taleplerin, reformların tartışılıyor olmasının ya da yarın gerçekleştiği zaman bu durumun Kürt halkı üzerinde yaratacağı beklentiler gibi. Bu gibi etkenler, mücadele taktiklerinde değişiklikleri gerekli kılar.

Ama bu aynı durumda tarihsel koşullar değişmediği halde program değişikliğine gitmek, tamamen tasfiyeciliktir. Ulusal bilinç taşıyan Kürt emekçilerinin ve PKK kadrolarının, “Başkan, geçmişte de beklenmedik şeyler yaparak mücadeleyi geliştirdi, bugün de bir bildiği vardır, yaptığı kazandırır” yanılığısı gerçeği değiştirmez. Yalnızca reformcu tasfiyeciliğin ve ideolojik teslimiyetin gelişmesini güçlendirir, güçlendiriyor da.

Öte yandan Türk burjuvazisinin temsilcilerinin bir bölümü, özellikle ordu ve MHP ve diğer bazı partilerin, “çorap söküğü korkusuyla” burjuva demokrasisi manevrasını reddetmeleri ve dolaısıyla, PKK'nin program edindiği reform taleplerini gerçekleştirilmeyi reddetmeleri de bu gerçeği değiştirmiyor. PKK'nin de katkıda bulunduğu sömürgeciler ve emperyalizmden reformlar bekleme hayalini kırıyor, onların daha çok mücadeleyi yükseltmeleri gerektiğini deneyimleriyle öğrenmelerini sağlıyor.

En başta söylenmesi gerekeni tekrarlayalım: İmrallı süreciyle benimsenen yeni program, emperyalist sisteme bağlı olarak Kuzey Kürdistan üzerinde Türk burjuvazisinin sömürgeci hakiyet sisteminde kısmi değişiklikler öngördüğü, gerçekleşmesi halinde kısmi reform değişiklikleriyle (ulusal kimliğin kabulü ve hukukileştirilmesi, dil ve kültürel özgürlük, siyasi çalışma hakkının gerçekleşmesi) sömürgeci egemenliğin sürmesi sonucuna yol açacağı için devrimci değil reformcudur. Kuşkusuz, gerçekleşmesi halinde, Kürt ulusu üzerindeki sömürgeci boyunduruğun aralanması, Türkiye'deki faşist rejimin burjuva demokrasisine geçişi hızlandırması, Türk emekçileri üzerinde şovenizmin etkisinin zayıflatılması gibi konjonktürel değişikliklere yolaçacaktır, ama Kürt emekçilerinin mücadelesinin uzun bir dönem devrimcileşmesini önleme pahasına! Bu, başka koşullarda El Salvador'da, Filistin'de —Arafat'ın reformcu özerklik programıyla- gerçekleşen bir durumdur ve emekçi halk hareketinin devrimcileşmesini engelleyici rol oynamıştır. Kuzey Kürdistan'da benzer bir rol oynayacaktır, oynamaktadır.

Kuşkusuz, bu reformcu programa gerilemiş, küçük burjuva ulusal devrimci PKK'nin küçük burjuva reformcullaşması olduğu gibi Kuzey Kürdistan burjuvazisinin ulusal amaçlarını program edinmesi de demektir.

Barışçıl Evrim Stratejisi

PKK, programını reformcullaştırmayla paralel ve iç içe ulusal devrimci stratejisini de barışçıl evrimci stratejiye dönüştürdü.

İmrallı sürecinde Öcalan, “devrimler dönemi bitmiştir evrim dönemi başlamıştır”, “yürüttüğümüz silahlı devrim mücadelesi yanlış”, “geçmiş Kürt ayaklanmaları yanlış”, “yüzyılın son çeyreğinde demokrasi zafer kazanmıştır” ideolojik argümanlarıyla, bu yeni stratejiyi sergiledi.

Üç reform talebinden oluşan “demokratik cumhuriyet”i program edindiklerini, bunun da, bugünkü anayasal sistemde yasal bazı değişikliklerle gerçekleşeceğini vurguladı.

Buna bağlı olarak, silahlı güçlerini Güney’e çekme kararı aldı. Eğer genel af çıkarılır ve siyasi çalışma hakkı verilirse silahlı güçleri tasfiye edeceği teminatı verdi. Bundan sonra ömrünü barışa adanmış ilan etti.

Hem de bütün bunları, emperyalizm desteğindeki sömürgeci burjuvazi, bu reform programıyla manevra yapmaksızın öngördü. “Tek yanlı olarak PKK’yi reformculuğuyla sömürgeciliğin reformasyonu stratejisi” izlemeye koyuldu. Bayık röportajında, bu gerçeği açık ve net olarak vurguluyor:

“Üçüncü aşama; İmralı ile başlayan ve KADEK’in kuruluşuna kadar geçen süreçtir. İmralı süreci değişim dönüşüm sürecini hızlandırmış ve onu stratejik bir düzeye çıkarmıştır. Dikkat edilirse bu döneme kadar, değişim dönüşüm parça parça ve taktik adımlar görünümündedir. Esas olarak da karşı tarafın atacağı adımlara paralel işleyecek bir özellik arz ediyor. İmralı ile birlikte karşı tarafın atacağı adımlara göre kendini ayarlamadan çok, kendini değiştirerek karşı tarafı da değişime zorlama yöntemi esas alınmaktadır.” (agr) Evet PKK, kendi programını, stratejisini ve buna bağlı olarak pratiğini, değiştirerek, reformculuğuyla, barışçıl evrimleştirerek, karşı tarafı (sömürgecileri ve arkasındaki emperyalistleri) sözde değişime zorluyor, Türkiye’deki rejimi burjuva demokrasisine dönüştürmeleri için “güven verme” yolunu izliyor. Onların burjuva demokrasisi manevrasını beklemeye bile takati kalmayan bir ideolojik yorgunluk sergiliyor.

Nitekim İmralı süreciyle Öcalan’ın öngördüğü, barışçıl evrim stratejisine geçtiğini, karşı tarafa kanıtlamak için, pek çok pratik uygulamayı da devreye soktu, PKK. Avrupa’dan ve Güney’den barış gruplarını, tutuklanıp ceza verileceğini bilerek, gönderdi. 7. Kongre’de, program ve strateji değişikliklerini onayladı. Ekonomik kriz döneminde, “bu durumu kullanmayacağını” vurguladı, ona uygun bir pratik sergiledi. G. Okkan için eylem koydu. Kürdistan kentleri belediye başkanları Bahçeli’nin elini sıktı. ABD’nin Irak’a savaş planları yaptığı koşullarda, Öcalan, “Irak’ın demokratikleşmesinden yana olduklarını” açıklayarak, ABD’nin planını

teşvik etti. Ve bugün de KADEK, ABD’nin Irak’a ikinci savaşından demokratikleşme bekleyecek denli emperyalist yeni dünya düzenine umut bağlamaya devam ediyor. Zindanlarda, devrimci tutsaklara, katliamcı saldırı ve F tipi tecrit saldırısı yapılır ve bu yolla devrimci hareket ezilmeye çalışılırken, Öcalan’ın politikası, PKK tutsaklarının pratiği faşizmle uzlaşmak, dışarda ve içerde kitlesini, direnişten uzak tutmak oldu. Bayık, röportajında, “8. Kongre’nin kararlaştırdığı strateji bugün halkımızın fiilen izlediği stratejidir” diyerek, Kürt halkının, birleşik karşıdevrimin desteğindeki kirliliğe savaş karşısında düşürüldüğü yorgunluğu program ve strateji düzeyine çıkararak teorisini yapıyor. Yarın, hatta bugünden, Kürt halkının talepleri ve mücadelesi daha çok yükseldiğinde, KADEK, bunun önüne burjuva demokrasininin bir barikatı olacaktır, olmaktadır da.

Nitekim, İmralı çizgisinin başlangıçta öngördüğü barışçıl da olsa Serhıldanlar değil, sömürgeci burjuvaziyle diyalog yolu, bürokratik parlamentarist yoldu. Bunda, sömürgeci burjuvaziden anayasal beklentiler, idam tehdidi gibi etkenler rol oynuyordu. Ancak, anayasal beklentilerin hayal olduğu görüldükçe, sömürgeci burjuvazinin politikasının, PKK’yi ve Kürt ulusal hareketini, tamamen ezdikten sonra güdük bazı reformlara gideceği pratik deneyimle kavrandıkça, burjuva demokrasisi programatik hedefine bağlı da olsa, barışçıl kitle eylemleri yolu tutuldu.

Burjuva demokrasisi ya da üç talepten oluşan reform hedefine varma stratejisi, sömürgeciliği reforma uğratma stratejisidir. KADEK, bu temel hedefine varmak için, kimi zaman barışçıl kitle eylemlerine, kimi zaman parlamentarist-diyalog çabasına ağırlık verecektir. Kitlelerin eyleme çekilmeleri açısından önem taşıyan bir fark olsa da, her iki yöntemle de, KADEK, barışçıl evrim stratejisine dayanıyor. Ki, bu, ulusal burjuvazinin reformcu evrim stratejisidir.

Sömürge bir ulusun özgürlüğünün, ancak halkın ayaklanmasıyla, sömürgeci boyunduruk parçalanarak gerçekleştirilebileceği gerçeği ise, emekçi halkın demokratik devrimci çizgisidir. Bu iki strateji taban tabana karşıttır.

Meşru Savunma Çizgisini Asmamak

PKK, silahlı güçlerini Güney’e çekti, ama dağıtmadı. Silahsızlanma için, üç talepten oluşan reform programının gerçekleşmesini ön-

koşul olarak öngördü. Sonra Öcalan, önkoşulu biraz daha yumuşattı; ‘eğer, serbest siyasi çalışma hakkı tanınırsa ve genel af çıkarılırsa, güçlerimiz, silahlarını bırakarak Türkiye’ye gelirler’e geriledi. Sömürgeci burjuvazinin, özellikle askeri temsilcilerinin buna yanıtı: “kayıtsız şartsız adalete teslim olun” oldu. Af yalnızca “yardım- yataklık” edenlerle sınırlı tutularak, ulusal hareketin tabanı daraltılmaya çalışıldı.

Bu, PKK açısından da, eğer askeri güçlerini erkenden tasfiye ederse, burjuva demokrasisi çerçevesindeki reformların bile elde edilemeyeceği deneyimi oldu. PKK bu deneyimin de sonucu olarak, meşru savunma çizgisinde silahlı gücünü korumaya, burjuva demokrasisine geçişte pazarlık kozu olarak elde tutmaya önem veriyor.

Ama bakış açısının en ileri sınırı da bu. Buradan öte, ilhak altındaki ulusların silahlı direnme hakkını, devrim yoluyla sömürgeci-ilhakçı boyunduruğu parçalayarak ulusal özgürlüğü elde etme hedefinden bütünüyle vazgeçmeyi ifade ediyor. Sömürge bir ulusun devrimini tutuşturmuş, öncülük etmiş bir parti olarak, ‘bir daha aynı yola asla!’ diyor.

Bu nedenle, Siyonist sömürgecilerin ve ABD’nin işgal politikasına karşı, halkların yüreği olarak direnen Filistin halkı için, Bayık, “milliyetçi kör dövüşüne girmiştir” (agr.) diyebiliyor. Bununla, Kürt halkının bir daha silahlı direnişe girmemesini vaaz ediyor, diğer yandan, emperyalist yeni dünya düzeninin lideri ABD’ye ve diğer emperyalistlere, “KADEK bir daha Filistinliler gibi silahlı direnme yoluna girmeyecektir” güvencesi veriyor.

Ama öte yandan KADEK liderleri, Irak’a ikinci savaş planları tartışılıyorken, “Güney’de kurulacak özerklik statüsü içinde yer almak istediklerini ve eğer bu yapılırsa askeri güçlerini statüye katacakları” yönünde görüş açıklıyor; bununla hem ABD’ye ilişkin hayallerini koruduklarını, hem de böylesi bir uzlaşmaya, eğer ABD karşılık verilirse, gireceklerini gösteriyorlar. En iyimser yorumla bu, ABD protektorası (himayesi altında) bir özerklik uğruna silahlı güçlerini dağıtacakları demektir ki, meşru savunma anlayışının ufkunun ne olduğunu, daha doğrusu ufuksuzluğunu bu açıklamaları gösteriyor.

Reforme Edilecek Sömürgeci Rejimler Halkların Demokratik Birliği Mi?

Geçen yıllarda Öcalan’ın zaman zaman sözettiği “bölge halklarının demokratik birliğini, başta kendisi olmak üzere, KADEK liderleri, şimdi daha sık kullanıyorlar.

İmralı öncesi, halkların birliği, hiç olmazsa demokratik federasyon çözümü için kullanılıyordu. Ve bu da reformcu bir uzlaşmayı ifade etse de, üç reform programından çok daha ileriydi. Daha önemlisi de PKK ideolojik bir teslimiyetçiliğe düşmemiştir.

Şimdi, Öcalan ve KADEK, devrim ve silahlı direnme hakkını reddeden, kemalizmi, kapitalist emperyalizmi ve ilhakçılığı kutsayan bir ideolojik teslimiyetçilikle birlikte, ulusal uzlaşıcılık çizgisini izliyor. Ve üstelik, bu uzlaşıcılıkta, geçmiştekinden daha geriye düşerek, kimlik, ulusal kültürel özerklik ve siyasi çalışma hakkından oluşan üç reform programıyla, ulusal mücadeleyi sınırlıyor.

Bu çözümün de içinde yer alacağı burjuva demokrasisi rejimiyle, Türkiye ve Ortadoğu rejimlerinin burjuva demokratikleşmesi yoluyla, Ortadoğu halklarının bölgesel demokratik birliğinin kurulacağını savlıyor.

Bayık bunu şöyle ifade ediyor:

“Nasıl Avrupalılar kıtalarını defalarca kana bulayan ... çatışma ve savaşlardan ders çıkarıp sorunlarını demokrasiyle çözdüler ve bunun bir ifadesi olarak AB’ni kurdularsa, biz Ortadoğuların da yaşadığımız kanlı çatışma ve boğazlaşmalardan gerekli sonuçları çıkarıp, çelişki-çatışma yaratan tüm sorunlarımızı demokrasi içinde çözmeyi esas alarak, Demokratik Ortadoğu Birliği’ni yaratmamız gerekir.” (agg).

Oysa, kralcı, faşist, gerici, siyonist, İslamcı rejimler, Bayık’ın ve 8. Kongre’nin öngördüğü doğrultuda AB’ye dahil ülkelerdeki gibi burjuva demokrasisine dönüşse bile, halkların demokratik birliği gerçekleşmiş olmaz. İşçi sınıfı ve halkların iktidar mücadelesinin koşullarında önemli değişiklikler anlamına gelir ama bölge ülkeleri burjuvazileri ulusal gerginlik ve düşmanlıkları sürdürme ihtiyacı duyar ve sürdürürler.

Örneğin İsrail’de geçen dönem İşçi Partisi iktidarı, burjuva demokrasisi programına sahip bu partinin iktidarı da, Filistin’e güdük bir özerklikte ısrar edip Şaron’un provokasyonunu des-

tekleyip Filistin halkına saldırmadı mı? Bugün Filistin halkını katleden Şaron iktidarında burjuva demokrat İşçi Partisi ortak ve Filistin halkının katledilmesinin yürütücülerinden.

Kürt ulusu açısından, elbette burjuva demokrasisi rejimleri, bugünkü sömürgeci ve ilhakçı boyunduruğun hafiflemesi anlamına gelir. Ama hafifleyerek de olsa sömürgeci-ilhakçı boyunduruğun sürmesi demektir. Bu halkların demokratik birliği olabilir mi?

Bayık, halkların birliğinin modelini AB’de bulduğuna ve övdüğüne göre, halkların birliğini, doğrudan burjuvazilerin iktidarı altında gerçekleştirmeyi hedeflediklerini açıkça ortaya koyuyor. Ortadoğu ülkeleri burjuvazilerinin, burjuva demokrasisi altında da halkları düşman etme ve ulusal düşmanlık politikalarını sürdürecekleri gerçeği bir yana, AB içinde de halkların birliği ve dostluğunun gerçekleşmediği bir gerçektir. Bayık ve KADEK, anlaşılan Irak’ta demokrasi umudunu ABD’ci müdahaleye bağladıkları gibi, Avrupalı emperyalistleri, kendilerini demokratik bir dünya idolü olarak sunan söylemlerine de inanmamızı istiyorlar. Geçici, gerici dünya koşullarının boğucu atmosferinin baskısıyla, kendilerini, AB’li emperyalistleri demokrasi ideali olarak sunmalarına inandırmaya çalışıyor. — Belki gerçekten inanıyorlar.

Kürdistan proletaryası ve emekçilerini ve bizleri de inandırmaya çalışıyorlar.

Oysa, AB, emperyalist bir ittifak olarak, ancak emperyalist dünya egemenliğini elinde tutan, güç bakımından ön sıralarda bulunan diğer (ABD-Japon) emperyalistlere karşı önde gelen Avrupa’lı emperyalistlerin (Alman ve Fransız), dünya hegemonyası için rekabet mücadelesinde kurulabilmiştir. Bu yüzyılın yarısına değin, emperyalist dünya egemenliği, Avrupa’daki emperyalist ülkelerin elindeyken ve rekabet de esasen bu ülkeler arasında sürüyorken, birbirleriyle dünya savaşıma iki kez tutuşan rakip emperyalist gruplaşmalara gittiler, kaçınılmaz olarak. Yarın AB “Almanya Avrupası” olduğunda, örneğin Fransız emperyalistleri kaçınılmaz olarak, AB’yi bitirmeye çalışacaktır, bunun tersi de doğrudur. Olası bu gelişmeler, AB’li emperyalist ülkelerin burjuvazilerinin, halkları birbirleriyle çatıştıracaklarını gösteriyor. Emperyalist bir ittifak olarak AB’nin geleceği, tek bir devlet de değildir, halkların barış ve özgürlük içinde yaşadıkları birliği de değildir.

Avrupa ülkelerindeki burjuva demokrasisini, AB’li emperyalistler ve liberal ideologlar, ideal bir demokrasi olarak dünya halklarının beynine bombardıman ediyorlar. Ancak, 11 Eylül’den sonra gerici yasaların tırmandırılması, neofaşist hareketlerin geliştirilmesi, faşist partilerin hükümet ortaklıkları içine alınması, göçmen işçilere yönelik yeni gerici yasalar vs. vb. propagandası çokça yapılan Avrupa burjuva demokrasisinin gerici yüzünü gösteren birkaç örnektir yalnızca. Fransız burjuvazisi, sömürgelerden ancak devrimlerle atılabildiği gibi, Korsika’nın özerkliğini ancak 2000’e doğru kabullenebildi, üstelik kendi içinde hâlâ çatışmalı. Bayık ve KADEK, ortadoğu’da burjuva demokrasisinin, Kürtlere ve ilhak altındaki diğer halklara özgürlük, Ortadoğu halklarına kardeşçe birlik getireceğine, ideal örnek verdikleri AB, ne halkların birliğidir, ne de halklara demokrasidir. İşçi sınıfının iktidarı almaya girişeceği koşullarda kanlı yüzünü barbarca göstermekte bir an bile tereddüt etmeyecektir.

Bunun, Ortadoğu’daki taklidi ise (ki KADEK’i ilan eden 8. Kongre nihai hedef olarak bunu alıyor) ancak karikatürü olabilir.

Bugün, dünyanın gerici, emperyalist boğucu atmosferi, Kürdistan, Türkiye ve bölge emekçi halklarının ufkunu karartmamak, onların, devrimlerle kuracakları özgür halkların demokratik federasyonu ve birliği bilincini geliştirmelerini engellememelidir. PKK, devrimci ulusal kurtuluş hareketi olarak ilk çıktığında, ulusal dargörürlüğü nedeniyle, halkların demokratik federasyonu da olsa, birliğe karşıydı. Sonra, gericilik ve emperyalizm karşısında, halkların birliği ajitasyonuna başvurduysa da, birleşik devrimi savunan partileri Kürdistan’da misafir gören bakış açısıyla, dar görüşlülüğünü sürdürüyordu. Kürdistan ulusal devriminin zaferinin zorlandığı koşullarda, sömürgeci burjuvazi ve arkasındaki emperyalistlerle uzlaşarak, onların burjuva demokrasisini kutsuyor, halkların demokratik birliğini gerçekleştirecek tek yol olarak sunuyor, Kürt ulusundan emekçileri burjuva demokratik yanılısamanın girdabına itiyor.

"İktidar Değil... Parti Değil..."

Öcalan ve PKK, İmralı çizgisıyla, devrimci programdan ve devrim fikrinden vazgeçmişlerdi. 8. Kongre bunu yeniden tekrarlayarak onaylıyor. Bayık, bunu, şöyle ifade ediyor:

“KADEK kendisi iktidar olmayı hedeflemeyecek, ama her parçada ve birlikte olunan ülkelerde demokratik siyasetin önünü açacak”(agg).

“Her devrimin temel sorunu iktidar sorunudur.” Lenin’in sayısız defa kanıtlanan bu temel görüşü, Kürt ulusal devrimi için de geçerliydi. PKK, bağımsız Kürdistan programına sahipken, ulusal devrimi, Kürdistan ulusal küçük burjuvazisinin iktidarıyla sonuçlandırmayı hedefliyordu.

Bugün PKK, İmralı çizgisiyle, devrimi burjuva demokrasisiyle sona erdirmeye çalışırken, reforme edilmiş sömürgeci bir rejimle Türk burjuvazisinin iktidarı altında, burjuva demokrasisinin Kürdistan’ daki sol işlevini üstleniyor. Devrim fikrini reddeden teslimiyetçilikle, “iktidarı hedeflememek”, Türk burjuvazisinin reforme edilmiş rejimi altında egemenliğini kabul etme stratejisi birbirini tamamlıyor. PKK liderleri bunu, koşullar teorisiyle de temellendirmeye çalışıyorlar: ‘Güçler dengesi yetmezse programını daraltacaksın’.

Ama, bu pragmatizmden daha liberal teorileri de üretip dayanak yapıyorlar: “Sadece siyasal değil, onun (Kürt halkının, bn) sosyal, ekonomik, kültürel sorunlarına da çözüm bulacak bir yapılanma (örgütlenme- bn)” gerekiyor. “Yeni dönem ise çok yaygın bir sivil toplum örgütlenmesini ... zorunlu kılıyor.” (C. Bayık, agg).

Siyasal mücadelenin tek başına asıl mücadele olmadığı, kültürel ve ekonomik mücadelenin de asıl mücadele biçimi olduğu tezi bilim liberal oportünizmin, 1990’lı yıllarda yeniden ortaya sürdüğü, beylik ekonomist ve sivil toplumcu bir savdır. S. Aren, T. Akçam, M. Belge, Birikim, ÖDP’nin, Avrokomünizmin, “özgürlükçü sosyalizm” grubu, hatta diğer gruplarının da bir bölümü, sivil toplumcu tezleri bu yıllarda yüceltiler. Bu tasfiyeci teze göre, Halk kitlelerini, öncelikle, toplumsal bakımdan fethetmek gerekir ki, halkın siyasal iktidarı kalıcı olabilsindi! Bu, işçi sınıfı ve halk hareketinin, esasen siyasal bir hareket olarak geliştirilmesi gerektiği ve siyasal iktidarı bu sınıfların eline verecek bir bilinç ve stratejiyle donanması, burjuvazinin, ekonomik toplumsal egemenliğini, siyasal iktidara dayanarak yıkabileceği perspektifini reddetmek, demektir. İşçi sınıfı ve halk hareketinin devrimci iktidarını önlemenin sivil toplumcu teorisiydi, bugün de öyledir.

KADEK liderleri de, devrimden vazgeçişlerini teorize etmek ve Kürt emekçilerini, Türk halkını kazanmak gerektiğine göre ancak kültürel-sosyal mücadeleyle kazanabiliriz yanılmasıyla, devrimci başkaldırısını önlemek için, bu sivil toplumcu teze sarılıyor, onu Kürdistan’ın güncel koşullarında etkili kılmaya çalışıyorlar. Dün, ulusal devrim yüksekken, ulusal dar görüşlülükle, Eğitim-Sen’li Türk emekçilerin bile Kürdistan’ı terketmesini savunuyor ve zorla uygulamaya koyuyorlarken, bugün kültürel mücadelenin önemi, sivil toplum örgütlerinin büyük önemini keşfedip siyasal mücadelenin önemsizliğini kanıtlamaya çalışıyorlar. “Demokratik sosyalizm” de, burjuvazinin siyasal iktidarı çerçevesini aşmama programlarına sahip bugünkü II. Enternasyonal partilerinin kendileri için kullandıkları bir kavram olarak, KADEK’in yeni ideolojik duruşunu ifade ediyor.

PKK, isim değişikliğine de, ulusal devrimcilikten, ulusal reformculuğa büyük geri düşüşe paralel olarak başvuruyor. Parti değil kongre. Bu kısa cümle, onun, ulusal burjuva reformizmde kesin kararlılığının diğer bir ifadesidir. Çünkü, emperyalist paylaşım savaşından sonraki dönemde, devrimci olmayan geleneksel burjuva uzlaşıcı ulusal hareketlerin pek çoğu kongre adıyla ortaya çıkıp örgütlenerek, ulusun bütün sınıflarının içinde yer aldığı, ezilen ulus burjuvazisinin kendi sınıf programını konjonktürel koşullardan yararlanarak daha kolayca egemen olabileceği örgütsel biçimi tercih ettiler. Gandi hareketinin Kongre olarak örgütlenmesi gibi, Güney Afrika siyah hakının ANC (Afrika Ulusal Kongresi) biçiminde örgütlenmesi gibi.

Bu yolla, emperyalist burjuvazilerle de uzlaşmaya açık olduğu güvencesi verilmiş oluyordu. Çünkü, heterojen ve kalıcı değil geçici programları kongreden kongreye değişen bir örgütlenme olarak, dünya ve sömürge ulus burjuvazileriyle uzlaşmaya açık olmaya daha elverişli örgütsel biçimdir kongre. KADEK’e dönüşmenin anlamı da budur. PKK, KADEK’e dönüşerek, başta Türk burjuvazisi gelmek üzere, kapitalist dünyanın egemenlerine, isim değişikliği yoluyla da, eski program ve stratejisine bir daha asla dönmeyeceği güvencesi veriyor.

Bir Grev Ve Sendikal Mücadele Çizgisi

Tersane havzaları denince neler gelir aklımıza? Birazdan bu gerçeği, etiyle kemiğiyle, acısı ve tatlısıyla birinci elden tanığının dilinden okuyacaksınız. Ondan önce röportaja girerken bir şeyler söylemek istedik.

Havzalarda yapılan üretimin içeriği, yöntemleriyle ilgili. Tersaneler kapitalist ekonomide stratejik öneme sahip işyerleri arasındadır. Teknolojik gelişmenin ve yenilenmenin en çok hissedildiği yerler. Bu özelliğiyle de birçok iş kolundaki gelişmeyi tetikliyor. Tersanelerdeki gemi sanayinde çalışan bir işçi, yan sanayide yedi işçiye istihdam yaratıyor.

Avrupa ülkelerinin karayolu taşımacılığını denizyoluna aktarma planları nedeniyle de sektörün ekonomideki önemi artacak gibi görülüyor. İşkolu, kapitalist sistemin neoliberal politikalarıyla at oynattığı en belirgin alanlardan biri. Bu politikalara bağlı olarak ve özellikle son yirmi yıl boyunca Türkiye’de birer KİT olan büyük tersaneler kapatılmış, parçalanmış ve özel sektöre satılmıştır. Bununla birlikte taşeronlaştırma, esnek üretim tam bir işçi hakları kıyımı olarak gerçekleşmiş, keza sendikasılaştırma ile birlikte, tersane havzaları tam bir kuralsızlık cennetine dönüşmüştür.

Hal böyleyken 1987’den beri Avrupa ülkeleri, katma değeri düşük olan tanker, dökme yük gemisi vb. büyük kapasiteli gemi yapımını bırakıp hızla tekne ve teknolojik gelişkinlik isteyen

savaş gemileri üretimine geçmiştir. Eskiyen teknolojilerin ve tonajların yapımı, sökümü ya da tamirini kaydırdığı ülkelerse, malum Türkiye gibi ülkeler oluyor. Tabii bununla birlikte normal ve kimyasal atıklar cenneti de olunuyor. Türkiye’de son on-yirmi yılda bu açıdan da yaşanan yoğun bir kirlenme var.

İşçilerin yüzde 90’ının sendikasız ve sigortasız çalıştırıldığı bu kuralsızlık cennetlerinden DTP (Devlet Planlama Teşkilatı) verilerine göre sermaye ve devlet büyük sermaye transferi yapmaktadır. Çelik üretiminin büyük bölümleri Aliğa ve Tuzla tersanelerindeki astbestli gemi sökümlelerinden elde edilmektedir. Bakü-Ceyhan petrol boru hattı kullanıma açılınca, gemi sayının, taşımacılık denizyollarına kayacağı için önemi daha da artacak. Ve üretimin bütün yükünü, tersanelerde, ayrıntılarını birazdan edineceğiniz ağır sömürü ve kölelik koşullarında çalıştırılan işçiler çekecek. O işçilerin bir bölümünü oluşturan Yonca Teknik işçileri bu kölelik koşullarına karşı alışılmadık bir grev yaparak sorunu hem Türkiye, hem dünya işçi sınıfıyla birlikte bütün insanlığa duyurmaya çalışıyorlar. Okuyacağınız söyleşi, bu gerçeğe bir ölçüde de olsa dikkat çekerek, işçi sınıfının tersanelerdeki bölüklerinin sorunları ve mücadeleleri hakkında aydınlatma amacını taşıyor. Röportaj, emperyalist sistemin neoliberal ekonomi politikalarının yarattığı sonuçları, özellikle de SB’nin

dağılmasından sonra kapitalist saldırganlığın sonuçlarını; buna göre işçi sınıfının mücadele ve örgüt biçimlerine dair güncel sorunlarını tartışma ve yanıt arama çabasını yansıtıyor. Aynı zamanda daha genel tartışma konularını gündemleştirmeye katılım sağlıyor.

İkincisi; iki hatta üç yıldır İstanbul-Tuzla'da, İzmir Aliağa'da tersaneler bölgesinde alışılmadık eylemler ve örgütlenmelerle adını duyuran bir sendika var: DİSK üyesi Limter-İş.

Sendikanın adını daha önce 7 Mart 1999'da bir kez daha duymuştuk. Sendikanın eğitim uzmanı Süleyman Yeter, Dayanışma adlı sosyalist bir işçi gazetesinin bürosundan 5 Mart günü gözaltına alınmış, 7 Mart'ta ölü bedeni ailesine teslim edilmişti. Aradaki 48 saatin nasıl geçtiğini Adli Tıp raporu tespit etmişti: Süleyman Yeter, işkence demek olan ağır darp ve travma izleri taşıyan bir ölüydü. Olay, her biri bir hukuk skandalı olan davalara konu olmayı sürdürmekte. İşkence yapan ve işkenceyi gizleyen, işkenceciyi koruyan bir devlet çarkının elinde insanlık suçlarından en ağırını, korunaklar içinde yoluna devam ediyor.

Limter-İş'in mücadeleci sendikal çizgisinde, her şeye rağmen süren Yonca Teknik grevine kadar sendikayı ve işçileri hazırlayan süreçte Süleyman Yeter'in işkenceyi yenen direnişçiliğinin ve bunu sağlayan sınıf bilinciyle donanmışlığının payını tespit etmek zor olmasa gerek. Bu nedenlerle, bu söyleyişi, Süleyman'ın anısına atfediyoruz.

* * *

****12 Eylül'den sonraki ilk grev de burada, Tuzla tersanelerinden birinde çok az sayıda işçiyle başlamıştı. O zaman da, '12 Eylül yasalarıyla grev yapılmaz, bunlar deli mi', diyen sendika liderleri olmuş, uzun süre grev sadece dışardan izlenmişti. Sizin grevinizin de bilindiği kadarıyla olağanüstü koşullarda başlayıp sürmekte. Bu nedenle önce grevinizin gerekçeleri ve uygulama prosedürü hakkında okurları bilgilendirin.***

Kazım Bakış (DİSK Limter-İş Sendikası Genel Başkanı): Yonca grevi için söyleneceklerin en önemlisi şu; mevcut yasalar karşısında bu grevi başlatan ve sürdürenler işsiz işçiler. Bilindiği üzere 1999'da burada örgütlendik. Yetkiyi bakanlıktan aldık. İşveren yasaya göre itiraz hakkını kullandı, üç yıl mahkeme sürdü. Üç yıl son-

ra Yargıtay yetkimizi onaylayarak davayı sona erdirdi. İşveren bizimle masaya oturup görüşmeyi başlatmayı uygun görmedi. İşçilerin sendikamıza üye olduğunu da duydu ve tüm üye işçileri 28 Şubat 2002'de kapı dışarı etti. Dolayısıyla yasaya göre hemen o gün greve çıkmazdık. Yasa gereklerini tamamlayıp 26 Nisan'da greve çıktık.

Yonca grevi, Türkiye'de sendika yasalarının ne kadar antidemokratik olduğunu, temel hak ve özgürlüklerin ne kadar rahat ayaklar altına alınabildiğini gösterdi. Düşünün ki, bir işyerinde işçilerin yüzde 90'mı sendikaya üye yapıyorsunuz. Sözleşme yetkisini kazanıp masaya oturacağımız sırada, yasalar işverene itiraz hakkı tanıyarak grev hakkını bir çırpıda ayaklar altına alıyor. Mahkemelerde üç yıl sürünüp yine de grev için işyerine döndüğünüzde, ne görseniz iyi; işveren işlerini bir başkasının üstüne, işçileri de başka başka taşeronlara devretmiş. Kağıt üzerinde tersaneyi lağvetmiş!

Biz buna teslim olmadık. İşçi arkadaşlara şunu dedik: Bir yere kadar elbet bizim de uymak zorunda olduğumuz kurallar olabilir. Ama biz haklıyız ve meşruluğu temel almalıyız.

Kağıt üzerinde nereye kayıtlı olursa olsun, orada fiilen işçi olanları üye yapmaya başladık. Greve başladığımız gün dışarıdan getirilen taşeron işçilerini fiilen engelleme yoluna gittik. Fiili engellememizin karşısında hükümet yetkilileri de bu durumu dikkate alarak toplantılar yaptı. Yetkililer olayın daha da boyutlanabileceğini gördüler. Kaymakam toplantılarda istenmeyen durumu mecburen kabul ederek bir karar vermek zorunda kaldı. Bir hafta boyunca, işveren Bölge Çalışma Müdürlüğü'nden yasal işçi listesini getirene kadar, grev bölgesine kimsenin gelmeyeceği kararını vermek zorunda kaldı. Bir hafta böyle gitti. Sonra ilgili bakanlık ve ilgili çevrelerin müdahalesi oldu. Tekrar polis zoruyla dışardan grev kırıcı işçi getirmeye başladılar. Buna rağmen o günden beri grevimiz devam ediyor.

****Greve yol açan nedenlerle greve dönük, işveren veya kolluk gücü dahil devlet yetkililerinin tavrı arasındaki ilişkiyi nasıl görüp değerlendiriyorsunuz?***

Başkan: Şunu söylemek gerek diye düşünüyorum: Burada herkesin çıplak gözle görebileceği kadar aleni, açık bir şekilde grevin kırılması için

devlet yetkilileri başta olmak üzere sermaye çevreleri, Gemi İnşa Sanayicileri Birliği, olağanüstü ortak çalışma yürüttüler. Bu çıplak gerçeği, en sıradan işçi bile gördü. Kağıt üzerindeki oyunları kanıtlamamıza rağmen işveren lehine karar verdi. Demek ki, devletin mahkemeleri, kolluk güçleri, açık bir tarafgirlik yaptılar ve işveren yanında yer aldılar.

***Greviniz karşısındaki bu tutumların nedeni daha çok ne? Havzada grev kültürü gelişmesin, grev çizgisi gelişmesin diye mi? Yoksa, taşeronlaştırılmış havzada sendikalaşma, mücadelecilik bir sendikacılık çizgisi gibi kötü bir örnek yerleşmesin diye mi? Örneğin, işverenlerin havzadaki diğer bir sendikaya Dok Gemi-İş'e karşı tavrı aynı mı?**

Başkan: Sorunun merkezinde sınıf sendikacılığı var. Şimdiye kadar karşılaştığımız sorunlar, bizim sendika olarak sınıf sendikacılığı esaslarına bağlı, sarı sendikacılığa karşı çıkışımızdan duyulan rahatsızlıktan ileri geldiğini kanıtıyor. Onlar biliyorlar ki, biz sermaye için kötü örnekiz. Bu örnekten diğerlerinin etkilenmesini istemiyorlar. Sınıf sendikacılığı duruşuna sahip sendikaların güçlenmesi, bu tür örnekten, örgütlenme arzusu taşıyan büyük işçi kitlelerinin etkileneceğini biliyorlar, görüyorlar. Bu nedenle sermaye güçleri çok bilinçli hareket ediyorlar. Böyle bir sendikanın güçlenmemesi için ellerinden gelen her şeyi yapıyorlar.

İkincisi; havza açısından da önemli nedenleri var. Taşeronlaşmış bu havzada on binlerce işçi var. Başarıya ulaşacak bir sendika ve grev hareketi bu işçileri derinden etkileyecek. Buradan bir hareket başlarsa eğer, sermaye bakımından havzada büyük bir gedik açılır. Bu durum sermayenin toplam çıkarlarına aykırı bir gelişmeyi fitillemiş olacak. Başka sektörler için de taşeronluğa karşı muazzam bir gelişme başlayabilir. Çünkü, bunca olumsuz koşula rağmen bizim olumlu bir adım atmış olmamız önemli bir örnek şimdiden. Saldırıları bu yüzden çok şiddetli ve çok yönlü.

***Buna rağmen bir soru ekleyelim. Peki ama siz nasıl oldu da taşeronlaştırılmış, on binlerce işçinin örgütsüzleştirildiği bu havzada, sermayenin bunca korktuğu ve önlemek için elinden geleni yaptığı sınıf çizgisinde bir sendikacılığı var edebildiniz? Sizi böyle bir sendikacılığa yönelten, greve hazırlayan süreçler ya da örnekler neler oldu?**

Başkan: Geriye dönük süreç oldukça uzun. Ama özetlemek gerekirse; birincisi, bize bu enerjiyi kazandıran, böyle zorlu bir çalışmaya yönelten, birçoğunca beklenmeyen olumlu sonuçlara ulaştıran, öncelikle işçi sınıfına ve onun bilimine olan inancımız.

İkincisi; sendika yönetimi olarak şunu düşündük. Bugüne kadar yürütülmüş sendika çalışmalarından bizim farklılıklarımız, özgünlüklerimiz ne olacak? Bu alanın nesnel zemini anlamak, analiz etmek ve oradan çıkaracağımız sonuçlara göre yeni mücadele biçimleri, yol ve yöntemler üretmek, belirlemek gerektiğini tespit ettik. Bu alanın özgünlüğü ne? Bu alandaki işçiler hangi taleplerle, hangi sloganlarla, hangi yöntemlerle biraraya getirilebilir, eylemleri ortaklaştırılabilir? Bu koşullara rağmen sendikacılık nasıl üretilebilir? Bu soruları sorduk. Bunlara kafa yorduk. Halen daha sorular sormaya, yanıtlar bulmaya devam ediyoruz. Doğru söylemek gerekirse, bitmiş tartışma, bitmiş bir süreç değil bu.

***Sınıf sendikacılığının bilinen klasik ölçüleri vardır. İşçilerin sendikal mücadele süreçlerine demokratik katılımını sağlamak, işçileri kendi sınıf görüşüyle eğitmek, ya da daha genel bir tanıma geçerse; işçi sınıfının ekonomik mücadelesini politik mücadelede bir kaldıraç olarak değerlendiren bir sendikacılık yapmak, işçileri başka kesimlerin sorunları için mücadelede örgütleyebilmek; örneğin bunları yapabiliyor musunuz?**

Başkan: Sınıf sendikacılığı görüşüne bağlı olarak çalıştığımızı ve elimizden geldiği kadar, diğer toplumsal görevlerimizi yaptığımızı düşünüyorum. İşçi sınıfı dışındaki emekçi katmanlara yönelik saldırılara karşı duyarlı oluyor, eylemlerin girişimcisi ya da katılımcısı olmaya çalışıyoruz. Kamuoyu da böyle olduğumuzu biliyor.

Şu ana kadar başardığımız çok önemli çalışmalar var, örneğin; grevlerde ve direnişlerde sendikanın yönetiminde mi, değil mi bakılmaksızın, tüm işçi arkadaşlarla eylem kararları öncesini birlikte tartışıyor, birlikte karar veriyoruz. Bu anlamda bir demokratik ortamın olduğunu söyleyebiliriz. Bu yöntem işçileri de olumlu yönde etkiliyor, eğitiyor, sendikasıyla bütünleşmesini geliştiriyor, bilinen yabancılaşmaya neden olan bürokratik mekanizma yerine doğrudan katılımı sağlıyor. Sorumluluğu da birlikte paylaşıyoruz. Bu biz sendikacıların işini de kolaylaştırıyor. Bugüne kadar, geçen direniş süreçlerinde, sen-

dika aleyhine ya da sendikacılar hakkında olumsuz yargılar duymadık.

***Parasız bir sendika olduğunuz biliniyor. Hatta parasız olduğunuz için bunca özverili olduğunuz gibi fikirler var. Ne diyorsunuz?**

Başkan: Şöyle bir şey var, işçiler arasında da; parasız olarak böylesine özveriyle çalışmak olası mı? Para almadan böyle özveriyle çalıştığınıza inanmama durumu var. Soru işareti yaratıyor. Gerçek şu; biz işçi sınıfının gücüne inanarak geleceği için çalışıyoruz. Parasal konular ve fedakarlığımızın kaynağı bu. Tabii bu, sendikamızın paraya ihtiyacı olmadığı anlamına gelmiyor. Sendikanın parasal olanaklarının artmasıyla açık ki, kimi işlerimizi daha hızlı halledeceğiz.

Yonca grevini desteklemeye gelince, tersane işçileri arasında en çok tartışılan konu bu. Direniş altıncı ayına girdi. İşçiler, sendikanın dirençliliğine ve bu mücadeleyi kazanacağına dair inancı artmış bulunuyor. Ama, sendika taşeron işçiliğini ortadan kaldırabilir mi, sorusuna kesin bir yanıt bulamamanın tereddüdünü yaşıyorlar. Sendikada örgütlenmeye bir ölçüde çekinceleri bu sayılabilir. Ama sendikaya güvenleri esas.

***Tersane işçileri grevinize ziyarete geliyorlar mı, yardımda bulunuyorlar mı? Grevdeki ya da havzada diğer işçiler arasında grevin arka cephesini örmek için neler yapıyorsunuz? İşçi ailelerinin grevle ilişkileri ne? Dayanışmayı geliştirmek için somut bir planınız var mı?**

Başkan: Bu saydığınız durumu henüz sağlamış değiliz. Burada işçilerin durumunu açıklamak gerekir. Tersane işçilerinin çoğunun yarı işçi, yarı köylü olduğunu bilmek gerekiyor. Mevsimlik çalışıyorlar. Kendilerini burada kalıcı görmüyorlar. Gurbetçi çoğu. Feodal bağlar güçlü. Bunları taşeron sistemi besliyor. Bir Samsunlu bir iş alır. Gider Samsun'dan üç yüz adam getirir. Burada bekar evleri tutar. İşçileri buralarda barındırır. Bu durumdaki işçilerin aileleriyle görüşme olanaklarımız olmaz. Üç beş ay sonra bu işçiler kendi memleketlerine giderler. Mücadelenin kazanımları da uçar gider.

Grev süreci boyunca karşılaştığımız ilgi, beklemediğimiz, olması gereken, olabileceğin çok altında bir ilgi. Bu atlamamamız gereken bir gerçek. Ölçü ne? Doğrudan maddi katkıda bulunmak, fiili mücadele sürecine katılmak, grevi ziyaret etmesi, sendikanın bu direnişle ilgili yaptığı toplantılara katılması. Bunlara bakarak

şunu söylemeliyiz: Yapılan faaliyetle buna katılan işçi sayısı arasında muazzam bir uçurum, önemli bir açığı var.

***Bu grevin ve engellemelerin 12 Eylül yasalarıyla ilişkisi için ne söyleyebilirsiniz?**

Başkan: Bugün yaşamakta olduğumuz durum öncelikle 12 Eylül'ün ürünüdür. Bütün sendikal sistem sermayenin istekleri doğrultusunda, Türk-İş'in de bakan vererek katıldığı süreçte yapıldı. Hepsi işçi ve sendika haklarını ortadan kaldırıcı nitelikteydi. Öncülere kıyıldı ve deney aktarımının önü kesildi. Aynı zamanda yasal engeller çoğaltılarak, işverenler istemediği süreçte ve siz de çok güçlü olmadığınız, fiili ve meşru yolları da kullanarak engellemeleri aşmadığınız sürece bu yasalara göre hiçbir yere sendika gidemez.

***Bu grevin önündeki engellerin ya da zorlukları uluslararası ekonomi politikaların, sermaye hareketi ve işletme modelleriyle ilişkisi için ne söylenebilir? Örneğin sizin sıkça sözünü ettiğiniz taşeronlaştırma modeliyle grevin zorlukları arasında ilişki kuruluyor. Ama biraz daha genel düşünelim. Eski model binleri, yer yer on binleri kapsıyordu. Şimdi yüzler, hatta onlar bir işletmede toplanıyor. Bütün büyük tersaneler özelleştirildi, taşeronlaştırıldı. Bütün bunlar işçi sınıfının grev eylemini, özel olarak sizin grevinizi nasıl etkiliyor?**

Başkan: Uluslararası sermayenin son on-on beş yılda geliştirdiği yeni istihdam türleri; esnek üretim, taşeronlaştırma gibi şeyler, bu havzayı ve grevimizi doğrudan etkileyen politikalar, bunların sonuçlarını yaşıyoruz. Bunlar bizim patronların kafasından çıkmadı, uluslararası sermayenin üretilen bizde de uyguladığı modeller. Biz bunların sonuçlarını derin bir şekilde yaşıyoruz. Kuralsız çalışma, işçiler arasında rekabeti körükleyerek onların ortak çıkarları doğrultusunda ortak davranma bilincini büyük ölçüde dumura uğrattı. Bu çok önemli bir sonuçtur. Aynı fabrikada, işletmede ayrı taşeronla bağlı işçiler olgusu ortaya çıktı. Yani sadece işletmelerin parçalanması şeklinde olmadı. İşletme içinde de işçiler parçalandı. Bu birlikte mücadeleyi önemli ölçüde sekteye uğrattı.

Şunlar oldu: Bir yandan üretim farklı bölgelere, farklı ülkelere, farklı ve küçük küçük işletmelere dağıtılırken, aynı zamanda aynı işletme sınırları içinde üretim yapmak zorunda olan, işletme

içinde işi taşeronlara bölerek işçileri birbirinden kopardı. Tersanede durum böyle. İşçilerle işveren ilişkisi de bulanıklaştırıldı. Hemşehri, akraba, işçilik deneyimi olan eski ustalar patron oldular. Bunlar da kendi akrabasını, hemşehrisini işçi olarak getirdi. Bu işçiler diğerlerine, onlar başka taşeronun adamları, biz başkasının adamlarıyız, gözüyle bakmaya başladılar.

***Her şeye rağmen sizin sendikanız ve greviniz yeni bir deney. Bunu sınıfın ilişkide olduğunuz ya da olmadığınız diğer bölükleri ve sendikacıları nasıl karşılıyorlar ve size nasıl davranıyorlar?**

Başkan: Grev öncesinde konuştuğumuz birçok sendikacı, burada grev pankartının açılmasının dahi anlamsız olduğunu, zaten mümkün de olmayacağını söylemişlerdi. Ama grevin gelişim süreci, hem düşünceleri değiştirdi, hem de biraz motive etti. Onlarda da mücadele arzusu ve harekete geçme düttü- sü uyandırdı. Sendikamızın bu anlamda etkisi ağırlığı arttı. Bu koşullarda da grev yapılabilir, umudu arttı, fikri gelişti. Bunu kanıtladı. Havzada binlerle eylem de yapılabilir kanıtladı. Herkesin kendisine bakıp harekete geçebileceği önemli bir deney ortaya çıkardı.

***DİSK üyesisiniz. DİSK'in sendikanızın ve grevinizin zorlukları karşısında durumu ne?**

Başkan: Şöyle bir durum oldu; şu üç beş yılda. Bizim eylem ve etkinliklerimiz bize karşı önyargıların kırılmasını sağladı. Ama asıl başka şey oldu. DİSK, adına rağmen gelişen ve değişen durumları analiz etme ve ona yanıt verme, zihinsel bir değişiklik gerçekleştiremedi. Dolayısıyla şunu yapamadı: Bizim gibi, böyle bir alanda mücadeleyle bugünkü noktalara varabileceğimizi kestiremedi. Burada bir başarı yakalanabileceği kanaati uyanmadı. Bu süreç aynı zamanda sınıf sendikacılığı pratiği oralarda da önemli bir eğitici rol oynamıştır, diye düşünüyorum. Bu süreç boyunca kısmi bir desteği olmuştur. Başkanlar Kurulu karar aldı. Konfederasyon ve sendika başkanları ziyarete geldi. Bunlar olumlu gelişmeler.

Ama sorun burada bitmiyor. DİSK bir konfederasyon olarak, üretim süreçlerindeki bu değişimi gören, dünyadaki uluslararası işbölümünün sonuçlarını ve ülkemizde yeni çıkan bu işçi profiline nasıl bir yolla örgütleyebileceğine dair yanıt üretmedi. Bizim örnekten çıkarak bu yeni sürecin sorunlarını çözmeye ve örgütlenme seferber-

liğine girişmedi. Asıl olan bu. Burayı bir model olarak gören bir yaklaşım olsaydı, düşünsel ve pratik bir yoğunlaşma gösterilseydi, bugün sonuçlar çok farklı olabilirdi. İşçi sınıfının mücadelesi için büyük kazançlar elde edilebilirdi. Hâlâ da yapılması gerekiyor bu saydıklarımın.

***Peki sizin bir talebiniz, örgütleyici, çekici girişimleriniz oldu mu bu yönde?**

Başkan: Oldu. Hem raporlarımız oldu, hem sözlü başvurularımız oldu.

Toplantılarda sendika başkanlarına grevimizi, Yonca direnişinin burayı aşan ve aşacak etkileri olduğunu bildirdik. Buradan giderek, burada yakalanacak bir başarının diğer sektörlerde de örnek oluşturacağını anlattık. Dolayısıyla bizim grevimizin kuşatılması gerektiğini ısrarla anlattık.

***Engel neydi?**

Başkan: Engel, geleneksel sendikacılık anlayışının hâlâ egemen olması.

***Şu anda konuştuklarımız ve anlattıklarınız uluslararası sermayenin yeni saldırılan, işçi sınıfını sömürü ve örgütsüzleştirme politikaları. Dünya işçi sınıfının buna karşı mücadele ve örgütlenme modeli ne olabilir? Sizin durumunuz sendikacılık ve grev çizginiz bir ışık yayıyorsa ki, öyle olduğunu söylüyorsunuz; bunu yayma ve genele mal etme, dünyanın başka yerlerindeki bir dizi direnişinin deneyleriyle, dersleriyle karşılaştırma gibi girişimleriniz var mı? Sizin için ve diğerlerine bakarak bir örgütlenme modeli önerecek durumda mısınız?**

Başkan: Tabii bu çok kapsamlı bir tartışma konusu. Ancak şu kadarını söylemek mümkün. Aslında biz hâlâ modelimizi anlatamadık. Birçok sektörde olduğu gibi yaygınlaştırılan taşeronlaştırma, iş süreçlerini parçalama, onlarca ayrı statüde işçi çalıştırma karşısında eskisi gibi, bir işletme sınırları içinde kalarak, onu esas alarak binlerce işçinin sözleşmesini yapmak için yüzde 51'le yetki alarak sözleşme koşulları nesnel olarak yok. Yasalar da buna uygun değil.

O halde soruna şöyle bakmalıyız; gerek organize sanayi bölgeleri, gerek bizim gibi havzalarda, işçilerin sürekli yer değiştirmek zorunluğu olduğu yerlerde, işçiler farklı işyerlerinde çalışsalar ve taşeron işçisi olsalar da en temel ortak sorunları etrafında ortak sınıf çıkarları etrafında, birlikte hareket ettirilmek zorunda. Bir işletme

içinde bunu başaramayız. Örneğin Yonca böyle. Orada biz bunu başaramadık. Nedeni bu. Çünkü Yonca'da taşeron işçiler var. Farklı tersanelerde çalışan taşeron işçileri ortak taleplerle bir mücadele etrafında birleştiremediğimiz zaman ayrı taşeronlara bağlı işçileri kazanamıyoruz. Dolayısıyla biz bütün havzayı bir fabrika gibi görmeliyiz.

***İşçi birlikleri modeli tartışması vardı. Bunun gibi bir model mi öneriyorsunuz?**

Başkan: Elbette bizim modelimiz oradan esinlendi. Ama işçi birliği modeli daha kapsayıcı, geniş bir model. Sektör ayrımını da gözetmemekte. Bir bölgede bulunan farklı işletmeleri, işçilerin birlikte örgütlenmesini kapsıyor. Bizimki daha dar. En azından Limter-İş olarak, bu havzadaki farklı yerlerde ve farklı statüdeki tersane işçilerinin birlikte hareketini örgütlemeyi öngörüyoruz. Zaten bizim gibi ülkelerde bir havzada toplanan işverenler kendi birliklerini oluşturmuş durumdadır. Tekstil İşverenleri Derneği, Deri İşverenleri Derneği gibi. Burada Gemi İnşa Sanayicileri Derneği. Yani işverenler bizden önce örgütlenmiş durumda. O zaman işçiler de kendi aralarında örgütlenmek zorunda. İşverenlerin birleşip örgütlenmesi bir zorluk yaratıyor elbet. Bu bize bence, değerlendirilebilirse bir kolaylık da sağlıyor. Şöyle: Siz bu havzada işçileri biraraya getirebilerseniz, karşımızda tek bir kurum muhatap olur. Tek tek küçük taşeron patronlar yerine, bu birlikte mücadeleyi yürütürüz.

***Belki bu havzada ve tek bir işkolundaki işçileri bir sendikada toplayacaksınız ama, diğer işkollarının işçilerini de tek bir sendika örgütleyemeyeceğinize göre, ilişkiyi nasıl sağlayacaksınız? Bu durumda her işkolunun sendikalarının birliği mi, ya da havzalarda işçi komiteleri, meclisleri, konseyleri gibi çeşitli zamanlarda ve mekanlarda yaşanmış ara örgütler mi olacak?**

Başkan: Bir kere, bugünkü koşullarda sendikal hareketi yeniden büyütmek istiyorsak, kendimizi yasalarla, tüzüklerle sınırlayamayız. Çünkü, yasalar örgütlenmeyi imkansız hale getirmiş. İstedikiniz kadar bu işkolunun ya da işverenin sendikası olduğunuzu iddia edin. Bu geçti. Biz şöyle yapmalıyız; aynı bölgelerdeki işçileri ister sendika adı altında, isterse konsey, adı ne olursa olsun, o bölgede yan yana çalışan işçilerin ortak örgütlenme modellerini yaratmak zorundayız.

Şunu biliyoruz; lokal eylemlerle, parçalı örgütlerle başarı kazanma dönemi geçmiş bulunuyor. Mevcut işkolu ayrımları gerçekçi değildir. İşverenlerin çıkarları için keyfi bölünmeler yaratılmıştır. Demek ki, başta kendi sektörümüz olmakla birlikte çevredeki bütün sektörlerden işçilerin örgütlenmesini kendi örgütlenmemiz gibi düşünüp, bütün süreçlerine aynı oranda aynı duyarlılıkla katılmak ve organize etmek zorundayız. Sektör sendikacılığında kopmak zorundayız. Örneğin Limter-İş'in örgütlenmesini bu havzada başka fabrika ya da sektör işçileri ve sendikaları varsa, onlara da yaymalı, onları da bu sürece katmalıyız. Mücadelenin programını, planını birlikte çıkarmak; sloganlarını, araçlarını birlikte üretmek zorundayız ki, sıradan eylemlerin, on beş dakikalık ziyaretlerin ötesine geçelim. O tarz çalışmak başka bir şeye yol açar. Tekstil işçisi tersane işçisinin grevini kendi işi, kendi örgütlenmesi olarak görüp anlayacak ve sahiplenecek, geliştirilmesine katılacaktır. Düşünsel bir dönüşüme uğrayacaktır. Zihinsel bir dönüşüme uğratamadıkça, sınıf bilinci de geliştiremiyorsunuz. Dolayısıyla en duyarlıları ancak biraz para topluyor, yirmi günde, ayda bir grev ziyaretine geliyor, o da vicdanları rahatlatmak için. Bunun adı da sınıf dayanışması oluyor. Bu anlayış ve pratik değişmek zorunda.

***Peki Dok Gemi-İş sizi niye desteklemiyor?**

Başkan: Sarı sendika olduğu için desteklemiyor. Ama Limter-İş'in kapanmaması için akşam sabah dua ediyorlar. Çünkü bizim mücadelemiz onun da örgütlenmesini sağladı. Dok Gemi-İş bize her ne kadar saldırıyorsa da, gerçek bu. Çünkü Dok Gemi-İş, elli yıldır sadece kamuda örgütlenmiş, elini soğuktan sıcağa vurmamış, en patron sendikalardan biri. Şimdi kamudaki sendikalar bitti. Burada şöyle bir örnek vermek istiyorum. Kamudaki diğer sendikaların işi özelleştirmelerle bitmişti, şimdi aynı şeyleri Dok Gemi yaşıyor. Kamudaki tersaneler kapatıldı. Kamuda iki yüz tane üyesi kaldı. Biz mücadelecilerimiz geliştirdikçe işverenler, Dok Gemi'ye sarılıyorlar. Çıkarlarını onun gibi bir sarı sendikada görüyorlar. Dok Gemi de durumunu kurtarıyor. Şimdi kendi elleriyle Dok Gemi'yi örgütlemeye çalışıyorlar. Bildiğimiz kadarıyla bugün en büyük işyerlerinden birinde üye kaydını tamamladılar.

Demek ki Limter-İş'in mücadelesi; 1) Bu sektörde iş güvencesi için kısmi bir kısım tedbirin

alınmasını sağladı. 2) Dok Gemi-İş'i örgütledi. 3) En genel anlamda, direnişlere, eylemlere, toplantılara katılan işçileri kazandı. Çünkü sonuçta bu işçiler şu an sendikamızda değilse bile Türkiye'de yaşayacaklar ve biz bunlara az çok sınıf görüş açısı kazandırmışsak, bunu işçi sınıfı kazandı demektir.

***Son söylediklerinizi biraz açabilir miyiz? Direnişler ve bu greviniz, bütün çalışmalarınız işçilerin bilincinde, yaşam tarzlarında, sosyal ilişkilerinde ne gibi değişikliklere yol açtı?**

Başkan: Sendikamızla ilişkilenen, eylemlerine katılanlar, -belki bunu onlara sormak daha doğru olur, daha gerçekçi yanıtlar alınabilir- gözlemlediğimiz kadarıyla, bu ülkenin gerçeklerini kısmen kavradıklarını düşünüyorum. Yani; devlet, hukuk, güvenlik güçleri gerçeğini kısmen de olsa algıladıklarını düşünüyorum. Sınıf görüşü anlamında bir şeyler de kazandık. Belirtmek gerekirse; bu sektörde en önemli dezavantajların başında; kadın işçilerin olmaması, işçilerin daha önce başka sektörlerde çalışmamış olması, babalarının işçi olmaması, yani işçi kuşaklı ailelerden gelmemeleri; hepsi de sosyal durumlarına dair bu olgular gelir. Ancak bu söylediklerimiz gözlemlere dayalı, bilimsel bir çalışmanın ürünü değil. Burada bir subjektivizm payı düşünülebilir. Mevsimlik işçiler, toplam çalışan işçilerin dörtte birini oluşturuyor diyebiliriz. Dolayısıyla işçilerin sendikaya akışının engellerinden biri olarak sayabiliriz. Ama tek neden değil. Daha başka birçok nedeni var bu durumun. Sorunuz kapsamında, sosyal yaşamları açısından özellikle, değişimin çok sınırlı olduğunu kabul etmek gerek.

***Peki uluslararası ilişkileriniz var mı?**

Başkan: Mütevazı sayılır ilişkilerimiz ve girişimlerimiz önceden de vardı. Daha çok da bu grev sırasında gelişti. Son üç-dört yıldır Metal İşçileri Federasyonu'yla ilişkilerimiz vardı. Üyelik başvurusu yaptık. Başvurumuzu kabul ettiler, şu an değerlendiriyorlar. Yanı sıra grevimizin haberi birçok ülkedeki sendikanın listelerine girdi. Oralardan mesajlar alıyoruz. İşverene protesto faksları çekildi. Dünya Metal İşçileri Federasyonu 50 milyon üyeli bir birlik, ilgilendiriyorlar. Slovakya'dan, Norveç'ten, daha birçok ülkeden grevimizi destekleyen mesajlar alıyoruz. Mektuplaşıyoruz.

***Söyleşiyi sonlandırmadan 2001 yılında gerçekleştirdiğiniz bölgesel genel grev deneyiniz**

vardı. Bunu ve sonraki çalışmalarınıza, grev hazırlıklarına katkıları neler olmuştu, bunları biraz anlatabilir misiniz?

Başkan: Aslında bu olay yeterince yansıtılmamıştı zamanında. Bütün süreçler boyunca şunu tartışmıştık. Tek tek patronlarla uğraşarak toplu sözleşme sürecine varmak oldukça zor. Buradan fazla sonuç üretemeyiz. 2001 yılında gerçekleşen söz konusu eylemin arkasında yatan temel mantık şudur; biz burada benzer sorunları yaşayan ve farklı işletmelerde toplanan bütün işçilerin üretime gelen güçlerini, Gemi Sanayici İşverenlere karşı kullanarak, ortak taleplerini masada kabul ettirmek. Bunun için iki aya yakın yoğunlaştırılmış bir faaliyet yürüttük. Toplantılar yaptık. Konusu; bu havzada bir genel grev yapılabilir miyiz, yapılacak bir genel grevin ortak talepleri ne olmalıdır gibi ve eyleme dair diğer sorunlardı. Çıkış noktamız, tüm havzayı bir fabrika gibi düşünüp ona göre tüm işçileri kapsayacak tartışmalar yapmaktı. Tartışmalar belli bir doyum noktasına geldikten sonra, eylem kararı aldık.

Bize ulaşan bilgilere göre, havzada 4 Eylül 2001 günü akşama kadar tüm tersanelerde yüzde 80 oranında üretimi durdurmayı başardık bu kararla. Yolları keserek, işçilerin geçiş noktalarında toplanarak. Yine de hedeflediğimiz noktaya varamadık. Çünkü, taleplerimizi toplantılarda tespit etmiştik. Bunları Gemi İnşa Sanayicileri yönetimine ulaştırmak için işçilerle birlikte birlik binasına kadar yürüyecektik. Ancak hem eylemin kendi zaafı, hem polisin büyük yığınak yapması yürüyüşümüzü engelledi. Bu eylem için söyleneceklerden birisi şu; sendika olarak biz toplu sözleşme bağlamında ilişkimiz ve aynı zamanda üyemiz olmayan işçileri üretimi durdurmaya ikna etmiş ve eyleme geçirebilmiş tik. Bu çok önemli bir durum, önemli bir özgünlük. Çünkü şimdiye kadar bilinen iş durdurma eylemi toplu sözleşme koşullarında ya da oradan doğan uyuşmazlıklarda geliyor. Biz IMF politikalarını, ekonomik krizin sonuçlarını, hükümet kararlarını protesto gibi belli bir politik içeriğe sahip bölgesel bir genel grev yapmış oluyorduk, hem de üyemiz bile olmayan işçilerle.

***Bundan sonraki süreç için çalışmalar ve ön-görüleriniz ne? Bugünkü grevin yürütülmesi için, sendikal çalışmaların önünü açmak için olabileceği gibi, daha genel bir hedef olarak, bildiğimiz haliyle işçi sınıfının biliminin bir grev teorisi, sendikal mücadele teorisi, işçi sı-**

nıfının politik mücadele teorisinin, strateji ve taktik anlayışlarına ve belki de planlarına sizin grevinizin ve sendika pratiğiniz neler katacak, ya da katabilir?

Başkan: Dünya çapında ve sendikal cephede yaşanan olumsuzluklar ve tıkanma, siyasal tıkanma, ideolojik kırılma gibi dillendirilen olguları düşündüğümüzde, tasfiyecilik rüzgarlarının arttığı bu dönemde bizim grevimiz ve sendika pratiğimiz, hele de bir başarı elde etmemiz, emek cephesinde olumlu bir etki yaratacak. Sendikal kriz bakımından önemli bir katkısı olacak. Diğer ülkelerdeki deneyleri inceleyip öğrendiğimiz olumlu örneklerden yararlanmaya çalışıyoruz. Şunu söylemek istiyorum; 12 Eylül'den sonra uygulanmaya başlayan taşeron sistemi, esnek üretim, part-time çalışmayla sendikal örgütlenmenin geldiği durum gözönüne alındığında, bizim havzada elde edeceğimiz bir başarı, bir model üretme koşulları var. Bunu üretebildiğimiz ölçüde, bu havzanın koşullarını aşan, -biraz iddialı olmak gerekirse, ki bu da abartı olmaz- belki de ülkenin sınırlarını aşan bir etki yaratır diye düşünüyorum. Nasıl ki bugün Güney Kore'de taşeron işçilerin nasıl örgütlendiğini merak ediyor, etkilerini hissediyor ve onları örnek almaya çalışıyorsak, bugünkü üretim modelleri nedeniyle işçilerin örgütlenmesinin bu kadar zorlaştığı bu koşullarda havza düzeyinde bir örgütlenme gerçekleştirilmesi, işçi sınıfının örgütlenme deneyimine, bilgi hazinesine önemli katkı taşıyacak, benzer girişimlerin önünü aydınlatarak, kolaylaştıracaktır.

Neler yapacağımıza gelince; şunu başarmayı düşünüyoruz. Hem kadrolu işçileri örgütlemeyi, hem havza düzeyinde taşeron işçileri örgütleyip, işçileri havza düzeyinde talepleri kabul ettirecek düzeye gelmek istiyoruz. Bir başka deyişle, havza düzeyinde işçilerin taleplerini patronlara

kabul ettirecek eylemsel güce, örgütlü sayısal ve niteliksel güce ulaşmayı öngörüyoruz. Bu olanaksız değildir. Şimdiden, üyemiz olmayan ve çok değişik tersanelere yayılmış binlerce işçiyi bölgesel genel bir greve çekebiliyorsak, daha ileri hedefleri niye vurmamalım? Demek ki, işçiler üzerinde böyle etkinliğimiz ve güvenilirliğimiz var. Eksik olan şu sadece; bütün bu etkinliklerin açığa çıkardığı doğal işçi önderlerini, ileri işçileri kendi içinde organik bir bütünlüğe kavuşturmayı başaramamış olmamız. Onu başarırızsa, havzada günler sürecek eylemleri örgütleyip sonuç alabiliriz. O zaman diyeceğiz ki, biz artık tek tek taşeronlarla uğraşmayız, onbinlerle sayılı işçiyle havzada ve diğer sanayi bölgelerinde genel grevler yapabilir, buradan işimizi kolaylaştırabiliriz.

****Bu tartışmayı da bağlarken sormak istiyorum. Biz bugün sendikalara egemen olan tarza teslim olmadık, dolayısıyla kazanımlara egemen tarza, egemen modele karşı duruşumuzun ifadeleri saymak gerekir mi demek istiyorsunuz?***

Başkan: Tam onu demek istiyoruz. Çalışmalarımız ve kazanımlar egemen sendikacılık anlayışına karşı duruşun ifadesi ve sonuçları olarak anlaşılmalı. Yeni çalışma tarzı, yeni çözüm önerisi ve model önerilerimiz de böyle anlaşılmalı. Sınıf sendikacılığı çizgisinde durarak, işçi mücadelesinin meşruluğuna güvenen ve sendikal yasalardaki yasaklara sığınmayan, sosyalizme inanan sendikacılar bu sorumluluğu yüklenip ileriye yürümelidirler. İşçi sınıfının güncel sorunlarını gelecek kaygısıyla, gelecek çıkarlarını gözetme görüşüyle ele almalılar. İşçi sınıfının bilimsel dünya görüşüyle, bunun ışığında, yeni sorunları aydınlatarak yürümeliyiz. Bugünkü yasal sendika modelleri ile yürümek zaten olanaklı değil.

Kronik Kitlese İşsizlik Koşullarında İşsiz Hareketinin Olanakları

İşsizlik, yani ücretli emekçilerin işgüçlerini satamamaları durumu, kapitalist sisteme özgü ve ondan ayrılmaz bir olgudur.(1) Çalışmak isteyen, ama çalışamayan, bundan dolayı da temel geçim araçlarından yoksun kalan işsizler, kapitalizmin içsel çelişkilerinin çarpıcı bir görünümüdür. Kapitalizmin ilk dönemlerinde işsizliğe bir “doğum hastalığı” gözüyle bakılmışsa da, kapitalizm geliştikçe işsizlik sorununun aşılammaması, sabit bir sorun haline gelmesi, bu düşüncüyü çürütmüştür.

20. yüzyılın son 25 yılına değin işsizlik, kriz dönemlerinde kitleselleşen, sanayi çevriminin canlanma ve yükseliş devrelerinde seyreden bir nitelik arz etti. Kapitalist sistemin son 25-30 yılda yaşadığı dönüşümler, bu durumda bir değişime yol açarak, işsizliğin kitlesel düzeyde kronikleşmesine yol açtı. Kriz dönemlerinde yine işsizlerin sayısında bir kabarma yaşanıyor; ancak işsiz sayısı sanayinin canlanma ve yükseliş dönemlerinde de belli bir düzeyin altına düşmüyor. OECD ülkelerine ait işsizlik oranları bunu doğruluyor: (Tablo 1)

Tablo 1: Bazı OECD ülkelerinde “standartlaştırılmış” işsizlik oranları (toplam iş gücünün yüzdesi olarak)

Ülkeler	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Avustralya	6.7	9.3	10.5	10.6	9.5	8.2	8.2	8.3	7.7	7.0	6.3	6.7
Belçika	6.6	6.4	7.1	8.6	9.8	9.7	9.5	9.2	9.3	8.6	6.9	6.6
Kanada	8.1	10.3	11.2	11.4	10.4	9.4	9.6	9.1	8.3	7.6	6.8	7.2
Çek Cumh.	4.4	4.4	4.1	3.9	4.8	6.5	8.89	8.9	8.2
Danimarka	7.2	7.9	8.6	9.6	7.7	6.8	6.3	5.3	4.9	4.8	4.4	4.3
Finlandiya	3.2	6.6	11.6	16.4	16.7	15.2	14.5	12.6	11.4	10.2	9.7	9.1
Fransa	8.6	9.1	10.0	11.3	11.8	11.4	11.9	11.8	11.4	10.7	9.3	8.6
Almanya(x)	4.8	4.2	6.6	7.9	8.4	8.2	8.9	9.9	9.3	8.6	7.9	7.9
İtalya	8.9	8.5	8.7	10.1	11.0	11.5	11.5	11.6	11.7	11.2	10.4	9.5
Japonya	2.1	2.1	2.2	2.5	2.9	3.1	3.4	3.4	4.1	4.7	4.7	5.0
Yeni Zelanda	7.8	10.3	10.3	9.5	8.1	6.3	6.1	6.6	7.5	6.8	6.0	5.3
İspanya	16.1	16.2	18.3	22.5	23.9	22.7	22.0	20.6	18.6	15.8	14.0	13.0
İsveç	1.7	3.1	5.6	9.1	9.4	8.8	9.6	9.9	8.3	7.2	5.9	5.1
İngiltere	6.9	8.6	9.8	10.2	9.4	8.5	8.0	6.9	6.2	5.9	5.4	5.0
ABD	5.6	6.8	7.5	6.9	6.1	5.6	5.4	4.9	4.5	4.2	4.0	4.8

(x): Almanya verileri, 1993'e kadar Federal Almanya verileridir. 1993 ve sonrası birleşik Almanya verileridir. Kaynak: www.oecd.org

1991-92’de yaşanan ve etkileri 1994’e kadar süren dünya ekonomik krizinin işsizlikte belirgin bir tırmanma yarattığı, sonraki yıllarda işsizlikte bir düşüş yaşandığı; ancak onyılın başındaki işsizlik oranlarının hemen hemen onyılın sonundaki oranlarla aynı olduğu görülüyor. Bu oran, içine girdiğimiz, yer yer belirtileri ortaya çıkan dünya ekonomik krizi sürecinde yine tırmanışa geçecek, bunu belli bir düşüş izleyecektir. Ancak bunlar, işsizlik oranlarındaki genel yükselişin yarattığı kitlesel işsizlik zemininde yaşanan iniş çıkışlardır. Emperyalist ülkelerde resmi işsizlerin sayısı, 1974’te 10.2 milyondan, 1981’de 17.2 milyona, 1991’de 20 milyona çıktı. Avrupa Birliği’ndeki işsizlerin sayısı ise, 1980’de 8.1 milyondan, 1985’te 15.9 milyona ve 1994’ün ilk yarısında da 20 milyona çıktı.

Türkiye’de de bu gelişme eğilimi tespit edilebilir. Resmi devlet verilerinden oluşan aşağıdaki tablodan işsizlik oranlarını izleyelim: (Tablo 2)

Kuşkusuz bu tablodaki veriler, Türkiye’de işsizliğin gerçek boyutlarını göstermekten çok uzaktır. Petrol-İş, kendi yaptığı hesaplara dayanarak, işsizlik oranının yüzde 20’ler düzeyinde bulunduğunu iddia ediyor. Ancak yine de aynı eğilimi Türkiye’de de görebiliyoruz. Kriz yıllarında (1994 ve 1999), işsiz nüfusta sayısal bir artış oluyor, diğer yıllarda bu sayı belli oranda geriliyor, ama genel düzey az çok sabit bir kitlesellik arz ediyor.

1974-75 dünya ekonomik krizinin ardından, otomasyon ve mikro elektronik teknolojileri temelinde yeniden örgütlenen kapitalist üretim, artan üretkenlik sayesinde, geçmişe oranla çok daha az işçi çalıştırmaya başladı. Teknolojik

yenilenme, üretim zincirinde insandan halkaların yerine makineden halkalar geçirdikçe, işsizlik de kitleselleşmeye başladı. Sanayinin büyümesi, işçi sayısını eskisinden çok daha düşük bir oranda büyütür hale geldi. Yani aynı miktarda sermaye, çok daha az sayıda işçiyi istihdam etmeye başladı. Teknolojik gelişme, kapitalist üretimin hizmetinde, insanlığın ilerlemesi ve refahına değil, tam tersine, işsizliğe ve yıkıma yol açtı, açıyor. Bu durum, bilimsel ve teknolojik gelişmenin, üretim araçlarının toplumsal mülkiyetini dayattığının bir göstergesidir.

Kapitalist dünya sisteminin kendisini yeniden yapılandırmak için attığı belli başlı adımlar; özelleştirme, neoliberal tarım politikaları ve esnek çalışma da, işsizliğin kitlesel bir ölçekte yeniden üretimine yol açtı.

Emperyalist tekeller, 1970’lerden itibaren, “kendi” ülkelerindeki yatırımları kısımaya ya da dondurmaya başladılar. Düşen kârlılık, bu tekelleri, giderek artan oranda geri, yeni sömürge ülkelere yatırım yapmaya itti. “Yurtiçi” yatırım olarak ise, rasyonelleştirme yatırımları (yani şirket birleşmeleri, var olan şirketlerin yeniden yapılandırılması vb.) gözdeydi. Bu ülkelerin üretim ve istihdam oranları düşmeye başladı. Çok uluslu tekellerin üretimi adım adım yeni sömürge ülkelere doğru kaydırmasının önemli bir sonucu da, emperyalist ülkelerde yeni, yapısal ve kitlesel bir işsizliğin ortaya çıkışı oldu. Eski mesleklerini yitiren çok sayıda işçi daha vasıfsız ve düşük ücretli işlere razı oldular. Hizmet sektörü, sanayi sektörünü geçen bir oranda büyüdü ve hizmet işçileri, işçi sınıfının en kalabalık bölümü haline geldi.

TABLO 2	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
İşsizlik (bin)	1724	1703	1735	1665	1802	1568	1382	1439	1454	1730
İşsiz oranı (%)	8.2	7.9	8.1	7.8	8.1	6.9	6.0	6.4	6.3	7.3
Eksik istihdam edilenlerin ve işsizlerin toplam oranı(x)	14.6	14.7	15.8	14.8	16.3	13.6	12.7	12.0	12.2	14.2

x): Böyle bir hesaplama yararlı olmaktadır; çünkü DİE, haftada 2-3 saat çalışanları bile işsiz değil “eksik istihdam” olarak sınıflandırmaktadır.

Eksik istihdam hanesine kaydedilenlerin önemli bir kısmını, iş ararken geçici işlerle karnını doyurmaya çalışan işsizler oluşturmaktadır.

Kaynak: Petrol-İş 97-99 Yıllığı

Emperyalist merkezlerin sermaye-yoğun üretimde (teknoloji, patent hakları, üretim araçları vb.) yoğunlaşmaları, emek-yoğun üretimin ise (tüketim malları ve ara mallar) yeni sömürgelere kaydırılması ilk elden bir sonuç yarattı. Kuşkusuz global toplam sermayenin halâ çok önemli bir çoğunluğu emperyalist ülkeler arasında dolaşıyor; ancak bu sermayenin yarattığı üretken sektörler, esasta sermaye yoğun bir üretim gerçekleştirdikleri için durum değişmiyor. Emperyalist devletler, işsizlik oranını azaltmak ve toplumsal gerilimi yumuşatıp iktidarlarını sağlamlaştırmak için tekelleri binbir türlü teşvikle “yurtiçi yatırım”a yönlendirmeye çalışsalar da, bu eğilim tersine döndürülemiyor. Ancak tekellerin yurtdışına kaçışını engellemek, burjuva devletlerin işçi sınıfına saldırısının bir gerekçesine dönüştürülüyor. Ücretler, sosyal haklar, bu gerekçeyle tırpanlıyor.

Diğer yandan, dünya sermayesinin üretimi ve yeniden üretiminde, giderek büyüyen bu sermaye dilimi üretken olmayan sektörler akıyor. Borsanın, mali spekülasyonun şişerek devasa bir sektör haline gelmesi, şirket birleşme ve yeniden yapılandırılmasının dev kaynakları yutan bir hacme ulaşması, uluslararası kredi piyasasının giderek büyüyen hacmi gibi olgular, bu eğilimin göstergeleridir. (Bu konuda bkz. Teoride Doğrultu sayı 5, Neoliberalizmin Ana Çizgileri) Bu aynı zamanda, toplam artı değerın giderek azalan bir yüzdesinin sanayi yatırımlarına gittiği anlamına da gelir. Kuşkusuz, sanayi yatırımları, kapitalist kârın üretimi açısından vazgeçilmezliğini koruyor. Ancak, bu zorunlu oranın üstünde kalan kısım sanayi ve tarımdan ziyade mali spekülasyon ve benzeri üretken olmayan sektörler akıyor. Böylece, emperyalizmin ulaştığı çürümüşlük derecesi, işsizliğin kitlesel düzeyde kronikleşmesine yol açan etkenlerden en önemlisini oluşturuyor.

Bu tablonun öbür yüzünde, yeni sömürge ülkelerde de çalışma koşullarını alt üst eden bir dönüşüm yaşandı, yaşanıyor. Çok uluslu tekelleri bu ülkelere çeken ucuz işgücü, aynı zamanda yerli işbirlikçi burjuvazinin de dünya pazarına ucuz ürünlerle çıkmasının toplumsal zeminidir. “Ucuz üretim”in içinde gerçekleşeceği toplumsal koşulların örgütlenmesi, emeğin üzerinde sürekli bir baskı mekanizmasının varlığını gerektirir. Kitlesel bir yedek sanayi ordusu, işçi sınıfına en kötü çalışma koşullarını

kabul ettirmenin bir aracı oldu. Diğer yandan işsizlerin kitlesel bir yedek depo biçiminde her an işe hazır bekleyişi, yeni sanayi yatırımlarının hızlı ve ucuz işgücü bulmasının garantisi olarak da işlevlidir. Kitlesel işsizliğin varlığı, sanayinin hızlı bir atılımına olanak sağlar. Tarım politikalarıyla kırdan koparılan emekçiler, mülksüzleşen esnaf ve eski işlerini yitiren işçiler, işsiz ordusunun saflarını sürekli kalabalıklaştırır. Bu kalabalık ordu, fabrikalara yönelen sürekli taze bir işgücü akışı sağlayarak, ucuz üretime dayanan yeni sömürge sanayi yapısının sürekliliğini güvenceler.

Egemen dildeki bazı kavramların yaldızları böylece dökülmüş oluyor. Yeni sömürgelerdeki sanayi üretiminin büyümesi, “istihdam yaratacağı” gerekçesiyle burjuva devlet aygıtları tarafından kutsanıyor. Serbest bölgeler, esnek çalışma, uluslararası tahkim vb. “yabancı sermayeyi çekeceği”, “istihdam yaratacağı” gerekçesiyle meşru görülüyor. Ancak şimdi daha yakından bakınca görüyoruz ki, yeni sömürgelelerin ucuz işgücü merkezleri olarak üstlendikleri işlev, yedek sanayi ordusunun sürekli kitlesel yeniden üretimini gerektiriyor. Sanayideki her büyümeye, işsiz ordusundaki paralel bir büyüme eşlik ediyor. Sanayi geliştikçe, işsizlik de geliyor.

Böylece işsizlik, yalnızca kriz dönemlerinde değil, müzmin olarak yığınsal bir olgu haline geldiği için, işsizliğe karşı mücadele de ekonominin devrelerine bağlı ve konjonktürel olmaktan çıkmıştır. Sürekli bir mücadele alanı haline gelmiştir. Somut bir mücadelecü güç olarak işsizlerin dünyanın çeşitli ülkelerinde sınıf mücadelesi sahnesinde boy göstermeleri bu gelişmeyle paraleldir. Geçmişteki işsiz hareketleri, büyük kriz ve toplumsal yıkım durumlarında ortaya çıkıyordu. (Örneğin ABD’deki 1929 krizi döneminde oluşan işsiz hareketi gibi.) Şimdi ise, en gelişkin örneğini Arjantinli işsizlerin oluşturduğu istikrarlı ve süreklilik taşıyan işsiz hareketleri söz konusu.

İşsiz nüfus, sürekli belirli bir kitlesellik taşısa da, kendi içinde değişkendir. İşsiz nüfusun belirli bir bölümü şu ya da bu biçimde iş bulup, fiilen çalışmaya başlarken, işçilerin bir bölümü işlerinden oluyor ve işsiz nüfusa dahil oluyorlar. Planlanmamış ama kendi içinde belirli bir düzen taşıyan bir gelişmedir bu. İşçilerle işsiz-

ler sürekli yer değiştiriyor. İşçiler yüksek ücretli, vasıflı işleri giderek kaybediyor, vasıfsız, düşük ücretli ve sosyal haklardan yoksun işlere doğru itiliyorlar. İstikrarsız, güvencesiz ve kayıtsız çalışma, kitlesel işsizliğe eşlik eden olgulardır. İşçilerin çalışma koşulları ve ücretleri kötüleştikçe, aynı işi daha az sayıda işçiye yaptırmak olanaklı hale geliyor ve işsizlik artıyor. İşsizlik arttıkça, işçi sınıfı içinde sefalet büyüyor ve tersinden, “kapının önünde bekleyen işsizler” fiilen çalışan işçilerin üzerinde bir kolektif basınç aygıtı haline getiriliyor. İşgücünün meta olarak alınıp satıldığı kapitalist toplum, işçileri aç kalmamak için, işgüçlerini daha ucuza satmaya zorladıkça, işçiler arasında ve işçilerle işsizler arasında ki rekabet büyüyor. Gerçekte, işçilerin düşük ücretli ve aşırı yoğun çalıştırılmalarına tepkileri ile, işsizlerin iş talebi, örtüşür. Ancak, işçiler günlük çıkarlarının ötesine geçip, örgütlü davranmayı başardığı oranda böyledir bu.

Böylece kabarık işsiz nüfus, sayıca kitleselliğini sürekli koruyan, ama bileşimi sürekli değişen bir profil sunuyor. Bu kitlenin içinde, uzun süreli işsizlik yaşayanların oranının giderek artış gösterdiğini de belirtmeliyiz.

Şirket birleşmeleri ve özelleştirmeler sonucunda, şirketler yeniden yapılandırılırken, işçilerin önemli bir kısmına (çoğu kez yarıdan fazlasına) işsizlik yolu gözükür. Kimi zaman da bir devlet işletmesi tümünden kapatılarak tüm işçiler sokağa atılır. Bu gelişme eğrisi, bir yandan, görece iş güvencesine sahip, görece yüksek ücretli imalat sanayi işçisi tipini adım adım tasfiye ediyor. Bu arada, devlet işletmelerinde çalışan, görece yüksek ücretli işçi kesimi de tasfiye ediliyor. Türkiye’den örneklersek: Petrol-İş’in verilerine göre, özelleştirilen işletmelerde, özelleştirme sonrası, işçilerin yüzde 68.2’si işini kaybetti.(2) (Tablo 3)

Toplam çalışan sayısının yüzde 30, işçi sayısının ise yüzde 36 azaldığı görülüyor. Bu durum aynı zamanda, Türkiye işçi sınıfının sendikal

anlamda en örgütlü kesiminin işsizliğe sürüklenmesi, sendikal deneyime sahip çok sayıda işçinin işsiz kalması anlamına geliyor. Arjantin’de bu durum, işsiz hareketinin ortaya çıkışında özel bir role sahipti. Büyük fabrikaların bulunduğu ve ekonomileri bu fabrikalara dayanan taşra kasabaları, fabrikaların kapanması sonucu, “hayalet kasaba”lara dönüştüler. Devletin, işçilere verdiği istihdam sözünü de tutmaması, işsizlerin örgütlenerek iş için mücadeleye girişmelerine yol açtı. “Yüksek ücretli KİT işçiliği”nin tasfiye ediliyor oluşu, kapitalizmle KİT’lerde çalışan işçileri bir biçimde uzlaştıran istikrarlı işlerinin gasp edilmesi nedeniyle, aynı zamanda kurulu sisteme karşı biriken patlayıcı maddelerin de artması anlamına gelir.

İşsizlerin Örgütlenmesi Ve Mücadelesi

İşsiz yığınların taşıdığı tüm mücadele potansiyeline karşın, dağınık ve örgütsüz bir kalabalık oluşturmaları, bu kitlenin suskunluğunun temel nedenidir. İşçi sınıfının bir bölümünü oluşturan işsizler, kapitalist üretimin fabrikalarda bir araya getirdiği işçilerden farklı olarak, oldukça dağınıktırlar. Dolayısıyla işsizlerin kitlevi örgütlenmesi, işçilere göre çok daha zor ve karmaşık bir görevdir.

Bir işsiz hareketinin birleştirici mayası, ilk elden, ancak somut iş talebi olabilir. Gerek 1905 sonrası Rusya’da, gerek 1929 sonrası ABD’de, gerekse de günümüzde Arjantin’de gelişen işçi hareketlerinin somut ve öncelikli talebi “iş” olmuştur. İşsiz hareketleri, iş ve sosyal yardım amacıyla devlete eylemli baskı yaparak gelişmiştir. İşsiz yığınların en temel ve öncelikli sorununu geçimlerini sağlayacak bir iş bulmak olduğu için, bu kaçınılmazdır da. Somut kazanımlar elde edildiği, işsizler çalışma hakkını koparıp aldığı oranda, giderek artan sayıda işsiz, bu hareketin saflarına katılıyor. Ancak somut kazanımlar ve hak alıcı eylem, bir işsiz hareketinin birleştirici mayası olabilir.

TABLO3	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999(1)
Toplam çalışan	643.058	630.613	612.208	599.244	555.111	496.352	486.669	466.765	457.094	451.743
İşçi sayısı	430.901	421.397	409.138	393.936	361.314	318.193	311.230	291.074	280.894	273.767

(1): Tahmin.

Kaynak: Petrol-İş 97-99 yıllığı, sf. 307

1905 Devrimi'nin hemen ardından, Rus burjuvazisi, işçilerden intikam almak amacıyla çok sayıda öncü işçiyi işten attı. Bolşevikler, sefalet içinde boğulan bu işsizlerin bir "işsiz konseyi" içinde birleşmelerine önderlik ettiler. St. Petersburg İşsiz Konseyi böyle doğdu. Bu işsiz konseyi, eyalet Duma'sı (yerel meclis) üzerinde basınç kurarak, iş ve sosyal yardım taleplerini elde etti. İşsizler; a) belediye kaynaklarının işsizlere yardım amacıyla kullanılmasını, ve b) belediyenin elinde bekleyen inşaat vb. projelerinin hayata geçirilip işsizlere iş sağlanmasını talep ediyorlardı. Duma'da, milletvekillerinin ve işsiz temsilcilerinin eşit temsiline dayanan bir komisyon kuruldu. Bu komisyonun denetiminde, yüz binlerce ruble işsizlere sosyal yardım olarak dağıtıldı, çok sayıda aşevi kuruldu, belli bir sürecin ardından işsizler, talep ettikleri işleri de elde ettiler (liman onarımı, tramvay hattı yapımı gibi).

1929 krizinin ardından, ABD Komünist Partisi'nin yönlendiriciliğiyle hareket eden işsizler, "ya iş, ya ücret" talebiyle yürüyüşler düzenlediler. Etkileri 1933'e kadar yayılan krize karşı, ülke çapında gelişen sayısız işsiz toplantısını, yerel ve ülke çapında yürüyüşleri koordine eden komünistler, işsizlerin önemli bir mücadele dinamiği haline gelmesini sağladılar.

Arjantin'de ise, 1990'lı yıllarda hızlanan neoliberal politikaların işinden ettiği çok sayıda işsiz, iş talebiyle örgütlendiler. Önce, belediyelere ve federal yönetimlere dilekçeler verdiler. Barışçıl gösteriler yaptılar. Ardından, belediye ve yerel yönetim binalarını işgal ettiler. Ardından Haziran 1996'da, Cutral Co kentinde ilk yol kesme eylemi gerçekleşti. Büyük şehirleri birbirine bağlayan otoyollara barikatlar kuran işsizler, devletin kendilerine iş vermesini talep ettiler. Arjantinli işsizlere yol kesme eylemlerindeki gözcülere verilen isimle piquetero'lar denildi. Yol kesme eylemleri, Arjantin burjuva devletiyle keskin sınıf mücadelesi anları oldu. Bu eylemlerde defalarca çatışmalar yaşandı, çok sayıda işsiz yaralandı, tutuklandı ve kurşunlandı. Ancak bu bedellere rağmen, piquetero'lar, çok sayıda kalıcı ve geçici iş olanağını mücadeleyle kazandılar.

Her somut kazanım, hareketin saflarını büyüten bir rol oynadı. Yol kesme mücadele biçimi, giderek genelleşti ve en son Ağustos 2001'de, aynı gün içinde ülkenin 33 ayrı yerinde otoyollar trafiğe kapatıldı.

Hatta yol kesme eylemleri ülke dışına da taşarak, Bolivya, Ekvador, Kolombiya, Brezilya ve Paraguay'a da yayıldı.

Krizin dayanılmaz hale geldiği, yığınların yiyecek ekmek bulamayacak denli yoksullaştıkları Aralık ayında ise, "süper marketlerden yiyecek talep etme", vermezlerse de zorla alma eylem biçimi piquetero'lar tarafından gündeme getirildi; ve bilindiği üzere, bu eylem biçimi yığınsallaşarak, kitlesel bir zorlama dönüştü.

Türkiye'de de aşevlerinde, yoksul semtlerde yığılmış on binlerce ve yüz binlerce işsiz, iş talebiyle belediyeler ve devlet idaresi üzerinde eylemli baskı uygulamak için bir araya gelebilirler. Örneğin burjuva partilerin aralarındaki çelişkiler ve oy toplama kaygılarından yararlanmak üzere, belediyeler ve belediye meclisleri üzerinde basınç yapılabilir. Halktan toplanan vergilerle oluşan belediye fonlarından işsizlere sosyal yardım, yeni aşevlerinin açılması, belediyelerin işsizlere iş vermesi talep edilebilir. İşlevsiz İş ve İşçi Bulma Kurumu, işsiz protestosunun adresi olabilir. Ya da daha doğrudan, yerel devlet yönetimi, valilik vb. iş talebinin muhatabı olarak görülebilir. Basitten karmaşığa gelişen eylem biçimleriyle iş talebi uğruna verilecek mücadele, işsiz yığınlar için toparlayıcı bir kuvvet oluşturacaktır.

Komünistler, bir yandan işsiz yığınların somut hak alma mücadelesini örgütlerken, bununla iç içe geçen biçimde, işsizlik sorununun ortadan kalkması için kapitalizmin devrilmesi zorunluluğunu da geniş işçi yığınlarına taşımalıdır. İşsiz yığınların örgütlü mücadeleyle gelişen ve güçlenen özgüvenleri zemininde, sosyalist bir proleter hareketi geliştirebilir. Diğer yandan (işsizlik sorununun kökleri, somut iş talebinin çözemeyeceği kadar derindedir. Teknolojinin kapitalist kullanımı, sermayenin artan asalaklaşması, yeni uluslararası işbölümü, kapitalizmin neoliberal ekseninde yeniden yapılanması gibi olgular, somut iş talebinin etkinlik alanını çevreliyor ve tek tek işsizler iş bulsa da, kitlesel işsizliğin ortadan kalkmasını olanaksız kılıyor. Bu noktada; bir toplumsal projeye birleşmeyen, devrim fikrini içermeyen iş talepli hareket, giderek kapitalizmin düzenleyici bir sosyal mekanizmasına dönüşerek yozlaşma tehlikesi taşır.) Tıpkı sendikaların ücretleri düzenleyici bir aygıt dönüşmesi gibi; işsiz hareketi de, işsizlere iş bulma amaçlı bir sosyal kuruma dönüşebilir. İşsiz hareketinin

düzenleyici değil, devrimci bir hareket olarak gelişmesi, komünist müdahalenin hedefidir.

Bu durum, güncel politikada işsizlerin antiemperyalist, antifaşist politik tutumlarını örmeyi ve geliştirmeyi de içerir. Özelleştirmelere, IMF “yapısal uyum” programlarına, silahlanmaya ayrılan kaynaklara işsizliğin tırmandıran neoliberal tarım politikalarına, esnek çalışmaya ve bunu yasalaştıran yeni iş yasasına vb. politik tutum almak, işsizliğe karşı mücadelenin vazgeçilmez bir gereğidir.

İşsizlerin dağınık toplumsal yapısı, işsiz örgütlenmesinin önüne dikilen en önemli sorundur. Bu sorunu, işsizlerin bir araya geldikleri doğal yaşam alanlarından başlayarak çözmek gerekir. Rusya’da, St. Petersburg İşsiz Konseyi’nin delege seçimleri, aşevlerinde yapılmıştı. (İşçi sovyeti, işsizlerle dayanışma amaçlı çok sayıda aşevi açmıştı). İlerleyen süreçte, işsiz konseyinin semtlere göre bölgesel örgütlülükleri oluşturuldu. Bölge konseylerinin işlevi, işsizleri konseye üye kaydetmek, fabrika ve atölyelerden para toplamak, kendi bölgelerindeki aşevlerini yönetmek ve yardım malzemeleri toplatıp dağıtmaktı. Arjantin’de ise, işsiz örgütlenmesi, tamamen semtlere dayanan federatif bir görünüm arz eder. MTD (İşsiz İşçiler Hareketi), adem-i merkezîyetçi bir yapıdır. Her yerel yönetim bölgesinde, varoşlara dayanan ayrı örgütlenmeler vardır. Varoşların içinde de birkaç bloktan oluşan her bölümün kendi liderleri vardır. Her yerel yönetim bölgesinde, işsizlerin “genel meclis”i, düzenli olarak toplanarak, tüm üyelerin katılımıyla izlenecek politikaları, yol kesme eylemlerinde öne sürülecek talepleri, bu eylemlerin nasıl örgütleneceğini kolektif olarak belirler. Arjantin işsiz örgütlenmesi, hemen her ilde sayısız mahalleye yayılmış, geniş ve yaygın bir ağa benzer. Bu örgütlenme biçimi işsiz kesiminin toplumsal yapısına son derece uygun olduğu için, piquetero hareketi, en geniş işsiz yığınları kucaklayabilmiştir.

Arjantin işsiz hareketinin yerelliği öne çıkartan bir örgütlenme biçimine sahip oluşu, onun merkezi eylem yeteneğine sahip olmadığı anlamına gelmiyor. 5 Eylül 2001’de piqueteroların ulusal toplantısı Matanza ve La Plata’da yapıldı. Burada mücadele talepleri formüle edildi ve ortak mücadele stratejileri tartışıldı. La Plata’daki delegeler meclisi, altı acil talep üzerinde anlaştı:

1)Yapısal uyuma, denk bütçe politikalarına son verilmesi, tutuklular ve diğer aktivistler hakkındaki adli işlemlerin durdurulması 2) Kemer sıkma politikalarının geri alınması 3) Devlet istihdamının genişletilmesi, 16 yaşın üstündeki her işsizi gıda yardımı yapılması (bu amaçla işsiz gruplarının bir işsiz sicili oluşturması) 4) Küçük ve orta ölçekli çiftçilere tarlalarına tohum atabilmeleri için hektar başına 100 pezo yardım yapılması 5) İşten çıkarmaların yasaklanması 6) General Mosconi kasabasından jandarmaların derhal geri çekilmesi (bu kasaba, yaşanan çatışmaların ardından işsiz komitesinin kontrolüne girmişti) Meclis, bunların yanı sıra 5 stratejik hedef belirledi: Bu hedefler ise, dış borçların ödenmemesi, emeklilik fonlarına kamu denetimi, bankaların ve stratejik işletmelerin yeniden ulusallaştırılması, küçük çiftçilerin borçlarının iptali ve ürünlerine sürdürülebilir fiyatların verilmesi ve açlık yaratan rejimlerin def edilmesi olarak belirlendi. [Talepler, kendiliğinden bilincin sınırlarını belli noktalarda zorlasa da, esas itibarıyla düzen içi kalıyor. Bu harekete sosyalist müdahalenin zayıflığını düşündüğümüzde, bu durumun bir iç mantığı vardır. İşsizlerin özelleştirmeler ve neoliberal tarım politikaları ile işsizlik arasındaki bağı bilince çıkardıkları ise öne sürdükleri taleplerden anlaşılıyor. Piqueteroların emperyalist politikalara karşı güncel politik tutum alışları, bu hareketin gelişkin, ileri bir yanındır.]

Ağustos 2001’de ve Aralık’ta yapılan ülke çapındaki eylemler de merkezi davranabilme yetisinin göstergeleridir.

Türkiye’de sendikalar işsizleri örgütlemiyorlar. İşsiz kalanın sendika üyeliği de düşürülüyor. Ancak diğer yandan, işsizler örgütlenip mücadeleye sevk edilmeden, işçi hareketinin bir yanı hep zayıf kalacaktır. İşsiz nüfusun burjuvazinin elindeki bir silah olmaktan çıkartılıp, mücadelecî bir dinamîğe dönüştürülmesi, sınıf mücadelesinin ertelenemez bir görevidir. Sendikal bürokrasi, rutin alışlagelmiş ve yasaların dayattığı örgütlenme biçimlerine sıkışıp kalmış, sınıfta ve sınıf mücadelesinde ortaya çıkan değişimleri göremez durumdadır. Devlet yöneticileriyle diyalog ve uzlaşma, temel yöntem haline gelmiştir. Bu da, önüne geçilmez bir biçimde sendikal krizi derinleştirmekte, yeni durum karşısında sınıf işbirliğiyle çıkış bulmaya çalışan sendika bürokrasisi, debelenerek erimektedir.

“Ağlayan çocukların, derhal yiyecek talep eden kadın militanların, ya da küreselleşme ve işsizlik üzerine uzun söylevlerden sıkılmış işsiz genç erkeklerin arasında, buz gibi donduran ya da terleten sefil yerlerde yapılan toplantılara katılmak için teneke mahallelerin çamurlu, kaldırımsız yollarında zahmetle yürümeye ve örgütlenme yapmaya hiçbir sendika patronu gönüllü değildir. Hiçbir sendika lideri, elinde sapan, anayolları kesip yanan lastiklerden oluşan barikatların arkasında gerçek mermilerle yüz yüze gelmez. Onlar kemer sıkma programının etkilerinin nasıl yumuşatılacağı ve yönetebilirliğin nasıl sağlanacağını tartışacak üç taraflı bir komite kurmak için Çalışma Bakanlığında yarım saatlik bir randevu koparmayı tercih ederler.”(3) Arjantin’deki sendikacıların durumunu anlatmak için söylenen bu sözler bize ne kadar tanıdık geliyor değil mi?

Bu durumda, öncelikle işsizler kendi örgütlenmelerini yaratıp bir güç olarak ortaya çıkmadıkça, sendikaların işsizleri örgütlemesini beklemek boş hayal olur. Ancak yine de sendika yönetimleri üzerinde, işsizlerin de örgütlenmesi, en azından işsiz kalan üyelerin üyeliğinin düşmemesi için basınç yapılmalıdır. Bugünkü durum öyledir ki, kimi sektörlerde (örneğin işçilerin sürekli işten atılıp alındığı tersaneler) işçiyle işsizlerin ortak sendikal örgütlenmesini gerçekleştirmeden, sermayenin karşısına anlamlı bir güç bile olunamaz. İşsizler kendi örgütlenmelerini yaratıp mücadeleci bir güç olarak ortaya çıktıkları oranda, bu durum, sendikaları da işsizleri örgütlemeye zorlayacaktır.

Bir diğer önemli sorun, işçilerle işsizlerin ortak mücadelesinin örgütlenmesi sorunudur. St. Petersburg deneyiminde, Lenin, kurulacak İşsiz Konseyi’nin yalnızca işsizlerden oluşturulmasına karşı çıkararak şu öneride bulunmuştur: “Tek başına bu örgütlenmeyle, burjuvaziye etki yapamazsınız; yeterince güçlü olamazsınız ve işsizler kendi başlarına işçi sınıfının tümünün çıkarları zemininde bu işi genişletemezler. Bu yüzden derhal İşsizler Konseyi’ni St. Petersburg’un tüm fabrika ve atölyelerindeki çalışanların temsilcilerini kapsayacak şekilde genişletmelisiniz. Şimdiden fabrikalar ve atölyelerde bu amaçla ajitasyona başlamalısınız ve derhal bu temsilcilerin seçimini düzenlemelisiniz. İşsizler Konseyi sadece işsizlerden 30 temsilciyi kapsamamak, bütün bölgelerden, fabrika ve atölye-

lerden 100 ya da 150 temsilciyi de kapsamalıdır. Bu, işsizlere, Şehir Duması ve burjuvazi üzerinde gerçekten başarılı bir basınç oluşturabilen hakiki bir yönetici proleter organ sağlayacaktır.” (4)

Bunun üzerine, kurulacak işsiz konseyine fabrikalardan da delegeler seçilmiştir. Bolşevikler, fabrikalarda işsizlerin talepleri lehinde ajitasyon yapmış, bildiriler dağıtmışlardır. Arjantin deneyiminde ise bu ortaklaşma, başka bir yoldan gerçekleşmiştir: Aynı semtte, kasabada bulunan işçi ve işsizlerin ortak hareketi, işçilerin de yol kesmelere katılması ve giderek piqueterolarla sendika konfederasyonlarının ortak eylemleri biçiminde. İşçilerle işsizler arasında sınıf dayanışmasını örnek, bir işsiz hareketi yaratmanın temel sorunlarından birisidir. Özellikle varoşlar, bu ortaklaşmanın fiziksel mekanları olabilir. Bunun yanı sıra, St. Petersburg İşçi Sovyeti’nin tüm işçilerin ücretlerinden işsizlere yardım amaçlı yüzde 1’lik kesinti yapması; Bolşeviklerin miting ve toplantılarda işsizlere yardım için para; işsiz sovyetinin işçi mahallelerinde yardım malzemeleri toplaması, dayanışmanın esin verici örnekleridir.

İşçi sınıfının fiilen çalışan kesimiyle iş bulamadığı için çalışamayan kesimi arasındaki makasın açılmasında ya da kapanmasında, iş saatleri ve işin yoğunluğu, önemli bir faktördür. İş saatleri ve iş yoğunluğu arttığı oranda, işsiz sayısı da artar. Dolayısıyla, işçilerin fazla mesai, aşırı çalışma ve iş yoğunluğuna karşı yürütecekleri mücadele, hem kendi yaşam koşullarını düzeltmenin, hem de işsizlerle dayanışmanın bir yoludur. Yine, masrafları devlet ve patronlarca karşılanan bir işsizlik sigortası ve patronların elini bağlayan iş güvencesi düzenlemeleri, işsizliğe karşı mücadelenin önemli halkalarıdır.

İşsiz hareketiyle kazanılan işlerde çalışan işçilerde gelişen özgüven duygusu, sınıf hareketinin önemli bir kazanımı oluyor. İşsiz hareketi, dağılık, umutsuz ve yılgın işsiz kitlelerini, örgütlü, umutlu ve direnişçi bir dinamığe dönüştürüyor. Arjantin’de Aralık ayaklanmasının başını işsiz örgütlerinin çekmesi, bunu gösteriyor. General Mosconi kasabasında yapılan bir yol kesme eylemine jandarmanın saldırmasının ardından, işsizlerin kasaba merkezini basarak silahlanması, silahlı direnişe geçmesi; ve belli bir süre boyunca kasabanın yönetiminin işsiz komitesinin eline geçmesi, bunu gösteriyor. Büyük şehirlerde bir dizi varoшта yerel yönetimin fiilen işsiz

komitelerinin eline geçmesi, bunu gösteriyor. Örgütlenip harekete geçtiklerinde işsizler, Türkiye ve Kuzey Kürdistan topraklarında da anti-emperyalist, antikapitalist mücadelenin önemli bir dinamiği olma potansiyelini taşıyorlar.

Bu noktada, kadınların işsiz hareketi içindeki rolüne özel olarak değinmek gerekiyor. Arjantin işsiz kitle hareketleri içinde kadın katılımı yüzde 60 civarındadır. Kadın işçiler, işten atılmalarda ilk kapı önüne konan olur. Ev kadınları, işsizlikle birlikte tırmanan ev içi baskıyı ve ailedeki açlığı en yoğun biçimde yaşarlar. Türk burjuva devleti de bir yandan Medeni Yasa'da kadınların çalışmasının önündeki engelleri kaldırarak bu ucuz işgücü kitlesini üretime çekmeye çalışıyor; ama kadın işçilere, gerçekte, en kötü koşullarda çalışmak ile işsiz kalmak dışında bir yaşam seçeneği sunmuyor. Gelişecek işsiz hareketinin; bir yanıyla da kadın işsizler ve ev emekçisi kadınlar arasında özel örgütlenmiş bir çalışmayı gerektireceğini öngörebiliriz.

Kapitalist üretimin örgütlenişinde meydana gelen değişimler, doğallığında, sınıfın yapısında da değişimlere yol açıyor. Tanya- geldikleri işçi sınıfını bulamadıkları için sınıftan umudu kesenlere çokça rastlanıyor. Hizmetler sektöründeki büyümenin, "beyaz yakalı"ların sayısındaki artışın, işsiz nüfustaki kabarmanın, üretimin küçük parçalara bölünmesinin, esnek çalışmanın, kalite çemberlerinin vb. işçi sınıfını ve onun tarihsel misyonunu yok etmekte olduğunu düşünenler açısından, Arjantin'de başlayan ve Latin Amerika'ya yayılan işsiz hareketleri öğretici bir örnek oluşturuyor. İşsizler sanayi proletaryası gibi grev yapma, toplumsal üretimi felç etme yeteneğinde olmadıkları için, işsiz nüfustaki artışın sınıf mücadelesini etkisizleştireceği; işsizlerin, geçici işlerde çalışanların vb. iktidar üzerinde baskı kuracak araçlara sahip olmadıkları düşünceleri, yaşam karşısında erimiştir. Arjantin'de otoyolları kesen işsizler, metallerin dolaşımını tıkayarak, artı değer üretimi sürecini etkileyebiliyor, toplumsal bir baskı oluşturabiliyorlar. Otoyolları kesme eylemi, Arjantin'den çıkarak, geniş yığınların benimsediği bir biçim olarak kıtada genelleşmiştir. "Bolivya'da on binlerce köylü ve yerli, kredi, alt yapı, koka ekme özgürlüğü ve sağlık ile eğitime kamu harcamalarının artırılması talepleriyle yollan kesti. Keza Ekvador'da, caddeler kitlesel biçimde kesilerek, ekonominin ABD dolarına endeks-

lenmesi ve dağlık bölgelere kamu yatırımı yapılmaması, protesto edildi. Kolombiya, Brezilya ve Paraguay'da, acil taleplerin yanı sıra, (toplumsal gelirin, bn.) yeniden dağıtımını sağlayacak politikalara geçilmesi, neoliberalizme ve dış borç ödemelerine son verilmesi amacıyla yapılan yol kesmeler, yürüyüş ve toprak işgalleriyle birleştirildi."(5)

Geçtiğimiz günlerde (28 Temmuz'da) İstanbul Altınşehir'de, mahallelerine yol ve altyapı yatırımı yapılmamasını protesto eden çevre mahallelerden emekçiler örgütlenerek, TEM yolunu trafiğe kapattılar. Yine aynı gün, Gebze'de bir rafinerinin patlamasından zarar gören semt halkı, D-100 karayolunu trafiğe kapattı ve taleplerinin kabul edileceği sözünü alana kadar eylemi sürdürdü. Esnafın kredi faizleriyle sıkıştırıldığı iflas girdabına karşı 2001'de parlayıp sönen eylem dalgası, küçük köylülerin IMF programına (ve topraklarının gaspına) karşı geliştirdikleri kitle protestoları, gecekonduları yıkılan çeşitli bölgelerden emekçilerin direnişleri, baz istasyonlarına karşı yerel mücadeleler de ezilen yığınların haklarını aramaya dönük eylemleridir. Ezilen yığınların, yeni biçimler yaratarak gelişen hak alma mücadelesini bu topraklarda da geliştirip güçlendirmenin nesnel zemininin olduğunu gösteren verilerdir bunlar.

Geçtiğimiz sayıda ele alıp incelediğimiz neoliberal tarım programı, yeni bir göç dalgasına ve büyük şehirlerin varoşlarına yığılan işsiz nüfusta bir kabarmaya yol açacaktır. İşbirlikçi Türk burjuva devletinin IMF'ye verdiği sözler uyarınca hızlandırdığı özelleştirmeler ve fabrika kapatmalar, çok sayıda sendikalı işçinin işinden olmasına yol açıyor, açacaktır. 2001 Şubat'ından bu yana süren ve durgunluğa evrilen ekonomik kriz, yüz binlerce yeni işsiz yarattı. Üst üste binen tüm bu olguların, bir işsiz işçiler hareketini yaratmak için güçlü bir zeminin varlığına işaret ettiği açıktır.

Komünistler, kitlesel işsizliğin kapitalist sistemle kopmaz biçimde bağlı olduğu gerçeğini işsiz yığınlar içindeki çalışmada vurgularlar. Ancak bu, işsizlerin somut iş talebi için girişecekleri mücadelenin anlamsız olduğu göstermez. Mücadeleyle somut kazanım elde eden işsiz yığınların gelişen özgüveni zemininde köklü bir devrimleşmenin gerçekleşme olanakları artar. Somut iş talepli mücadele ile, işsizliğin ancak sosyalizmde ortadan kaldırılabilceğini vurgu-

layan sosyalist mücadele birbirini dışlamaz, aksine besler.

Türkiye'nin faşist diktatörlükle belirlenen politik çerçevesi, yığınların aşağıdan örgütlenme girişimlerinin ve hak alma eylemlerinin önünde temel bir engel olarak dikiliyor. Ancak Türkiye'ye benzer siyasal baskı aygıtlarının var olduğu Latin Amerika ülkelerinde gelişen hareketler, aynı sorunları yaşayan Türkiye ve Kuzey Kürdistan işçi ve emekçilerinin de böylesi hareketler geliştirebileceklerini gösteriyor. Sorun ön açıcılıkta, dumura uğratılan demokratik bilinci, örgütlenme ve hak alma bilincini devrimci savaşım ve örgütlenmeyle birleştirebilmekte. Ve son söz: "Burada karşımıza çıkan olgu, öncünün ve iradenin yol açıcı rolü sorunudur. Yığınların düzene ve rejime karşı birikmiş öfke ve nefretinin, tepkilerini ortaya koyma eğiliminin pratikte açığa çıkartılması, örgütlenme ve öncü müdahale sorunudur. Bunu kavrayamamak, demokratik ve devrimci olanakları görmemeye, yığınların 'halinden memnun' ya da 'kronikleşmiş biçimiyle köle ruhlu' yanılığısına, onlardan umut kesmeye götürür." (6)

Dipnotlar

1: Yazı boyunca 'işsizlik'i çalışmak isteyen ama iş bulamayan işsizleri tanımlayan biçimde kullanıyoruz. Bunun dışında bir de, çalışma arzusunun yitirmiş, sürekli işsizler vardır ki bunlar, işçi sınıfının değil, lümpen proletaryanın içinde sayılmalıdır.

2: Petrol-iş 97-99 yıllığı, sf. 301

3: James Petras, Arjantin'de işsiz işçiler Hareketi, Küreselleşme ve Direniş kitabının içinde, Cosmopolitik Kitaplığı, sf. 210. Arjantin'deki işsiz hareketiyle ilgili veriler bu kaynaktan alınmıştır.

4: Bolşevikler işsizleri Nasıl Örgütledi?, Sergey Malişev, Maya Kitapları. 1906-1908 St. Petersburg işsiz hareketiyle ilgili veriler bu kitaptan alınmıştır.

5: James Petras, age, sf. 210-211

6: Marksist Leninist Komünist Parti (MLKP) II. Kongre Belgeleri, Sf. 274

Demokratik Kadın Kitle Örgütlenmesi İçin Deneyimin Öğrettikleri Ve Değişimin Yönü

Aracın amacı uygunluğu sorununun ciddi boyutlarda baş gösterdiği her yerde kaynağa ilişkin olarak temel bir anlayış sorunu da var demektir. Aracın yeniden düzenlenmesi ya da tümünden değiştirilmesi gibi “pratik” görünen zorunlu adımların zamanında atılamaması bu nedenle yaşanır. Sonuç; kendi çapında bir kriz süreci/durumdur; araç giderek amaca yabancılaşır, adeta “bağımsız”laşır, kendinin amacı haline gelmeye başlar. Araç üzerinde belirleyiciliğini yitirmeye başlayan amaç ise soyutlaşır ve genelleşir; aracın durumu, amacın biçimine dönüşür.

Bu durumun, komünistlerin politik faaliyet süreçlerinin yaşanmış ve yaşanan irili ufaklı bir dizi örneğine uyduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu yazımızda biraz “irice” olanlardan biri üzerinde durarak, sorunun kaynakları, gelişimi, sonuçları ve esasen de pratiğin devrimci eleştirel değerlendirilmesiyle geliştirilen perspektifleri ve somut yönelimi ele almaya çalışacağız.

Demokratik kadın hareketiyle ilişkileniş bağlamında ele alacağımız bu sorun, Marksist Leninist komünistlerin kadınlar içinde komünist çalışma görüş açıları ve ilkelerinin pratikleştirilmesi için iradelerini daha üst bir formda yeniden örgütlenme kararlılığının bir parçasıdır.

Tarihsel geçmişine ve teorik izahına hiç girmeden doğrudan söyleyebiliriz ki Türkiye’de “kadın sorunu”, hem toplumsal sonuçlarının açık hale gelmiş çeşitlilik arz eden nesnel görünümleri ve hem de giderek artan biçimde politik olarak “sorunlaştırılan” öznel içeriğiyle somut

bir gündemdir. Birinci kısmı Türkiye’de kapitalizmin yerleşme ve gelişme hızına bağlı olarak gerçekleşen 40-50 yıllık bir ekonomik sürecin ürünüdür. İkinci kısmı ise esasen 12 Eylül sonrası mücadele koşulları içinde gelişen yaşanan ama özellikle ‘90’lı yıllar boyunca biçimlenen politik bir sonuçtur.

Bugünkü koşullarda “kadın sorunu”nun nesnel içeriğiyle, politik gündemleşmesinin düzeyi arasında birebir bir uygunluktan/denklikten söz ediyor değiliz. Ancak, birincisi Türk kapitalizminin emperyalizmin neoliberal düzenine entegrasyonu yolunda son 15-20 yıldır atılan adımların yarattığı ekonomik-toplumsal alt-üst oluş, milyonlarca kadının kapitalist sömürü düzeninin ve burjuva toplumsal eşitsizliğin girdabına eskiyle kıyaslanmayacak hızla çekmektedir. Girdap, kadını ev içi yaşamın “huzurundan koparmakta (bazen bir işçiye, bazen bir gündelikçiye, bazen bedenini satmaya zorlayarak, bazen bir dilenciye vb. dönüştürerek); ucuz iş gücünün birinci elden kaynağı yapmakta; özelleştirmeye ilk kapı önüne konulan işsiz olmakta; kırdan tarımın yıkımıyla kente göç yollarını tutan olmakta vb.

Aynı zaman kesiti içerisinde kadının politik gerçekliğinde de önemli değişimlerin ve ileriye doğru atılımların yaşandığı biliniyor. Başta Kürt ulusal kurtuluş mücadelesi olmak üzere, komünist, devrimci ve antifaşist ilerici örgütlü yapıların mücadele süreçleri içinde birleşen kadınların ciddi bir deneyim ve politik birikim elde ettikleri tartışmasızdır. Keza buna sendikalar, demok-

ratik kitle örgütleri gibi alanların ya da daha belirsiz, yarı örgütlü/örgütsüz, spontane ve geçici sayısız örgüt-eylem biçimi altında edindikleri deneyimleri de ekleyebiliriz.

Demokratik kadın hareketi işte bu ekonomik, toplumsal ve siyasal koşullar altında “eylem, mücadele ve örgütlenmenin karmaşık bütünlüğü”nü kapsayan bir kitle hareketi olarak gelişti ve somutluk kazandı. Ancak Kürt kadın kitlelerinin kitle ve eylem düzeyindeki baskın karakterini dışta tutarsak, gelişen demokratik kadın hareketinin “karmaşık bütünlüğü”nün niteliksel olarak zayıf kaldığını söyleyebiliriz. Komünistlerin, başından itibaren en aktif politik öznelere biri olarak yönelmelerine, hatırı sayılır öncü çabalarına, “eylem, mücadele ve örgüt” bazında geliştirici somut adımlarına rağmen bu nitelik zayıflığını aşmak mümkün olmadı. Olmadığı gibi süregiden bu durum, komünistlerin, demokratik kadın hareketiyle ilişkilenişindeki ayırıcı niteliksel özelliklerinin zayıflamasının zeminine dönüştü. Yukarıda sözünü ettiğimiz olanak ve fırsatların merkezine hücum etme yerine, bunların çevresinde tutunan ve esasen de demokratik kadın hareketinin kendiliğinden çizgisini aşmayan bir pratik gelişti.

Kuşkusuz bu durum kadınlar içinde komünist çalışmanın toplamını bağlayan sorunların bir parçasıdır ve ancak bütünlüklü bir örgütsel denetime, ideolojik yenilenme ve güçleri yeniden organize etme toplam çabasıyla aşılabacaktır. Demokratik kadın örgütlenmesi kapsamındaki deneyimler, bu toplamın içeriğinde ağırlıklı bir alanı kapsadığı için geliştirilen perspektiflerin yaşama geçirilmesi sorunun bütünlüklü çözümünde temel bir rol oynayacaktır.

Komünistlerin demokratik kadın hareketiyle ilişkilenişinden söz ettiğimizde aktif bir tarz adına konuştuğumuz açık olmalı. Ama dar anlamda bir avuç komünist/partilinin aktifliğinden söz etmediğimiz de açık olmalı. Ya da genel olarak partili insanların (konu itibarıyla vurguyu daha çok partili kadınlara yapıyoruz) kadınları parti örgütlerinde örgütlenme aktifliğinden söz etmiyoruz. Bunlar kadınlar arasında komünist çalışmanın özüne (niteliğine) ilişkin olmazsa olmazlardır ve çalışmanın güvencesidir; ama hepsi değildir. Daha doğrusu sömürülen ve ezilen geniş kadın yığınlarının özgürlük ve sosyalizm mücadelesine çekilmesi ve kapitalizme

karşı savaştırılması söz konusu olduğunda parti “içi” aktiflik ve özel örgütlenme organizasyonu “devede kulak” misali bir niceliği temsil eder. Bu her zaman böyle olmuştur ve olacaktır.

Demek ki sorunun esası, partide örgütlü niteliğin, başta demokratik kadın hareketi içerisinde yer alan ileri öncü potansiyel olmak üzere, sömürülen ve ezilen daha geniş bilinçsiz kadın yığınları üzerinde hegemonya kurma mücadelesini nasıl, hangi araç/araçlarla yürüteceğidir. Yani misyonu, yapısı, işlevi ve işleyişiyle kadınlar içinde komünist çalışma yürüten parti örgütlerinden örgütsel olarak bağımsız davranabilen kitle örgütünün yaratılması meselesidir. Hem eyleminin siyasal içeriği nedeniyle demokratik, hem de örgütsel yapılanması ve işleyişi nedeniyle demokratik olan bir kadın kitle örgütlenmesi ihtiyacı dün olduğu gibi bugün de bütün yakıcılığıyla varlığını korumaktadır.

İhtiyacın kavranması ve çözümüne pratik olarak yönelmesi söz konusu olduğunda her şeye “yeni” başlanıyor değil elbette. Komünistler daha başından itibaren sorunun doğru teorik tanımını yapma, program bağlamında yönlendirici perspektifler geliştirme ve somut örgütsel adımlarla tamamlama ekseninde politik bir çizginin uygulayıcısı olagelmışlerdir. Daha ‘90’lı yılların başında kuruluşunda en çok emekleri geçen ve daha sonra da bütünüyle kendi omuzlarında taşımak zorunda kaldıkları demokratik kadın örgütlenmesi deneyimi bunun kanıtıdır. Demokratik kadın hareketinin gelişiminin henüz başlangıç zayıflıklarını taşıdığı bir dönemde (ama yine de az çok geniş aktif bir kadın kitlesinin gücünü de arkasına alan) örgütlenen demokratik araç, değişik siyasal anlayışlardan kadınların bir nevi çatı örgütlenmesiydi. Kurumun ilan ettiği örgütlenme ilkelerine göz atmak bile, kendi kuruluş formunun sınırlarını aşma isteğini, bir kadın kitle örgütü olma (dönüşme) amacını görmek için yeterlidir.

Ne var ki sürecin bu yönde ilerlemediği, komünistlerin yalnız başına kalma durumuyla birlikte bu demokratik aracın “çatı” olma özelliğini de yitirerek işlev erozyonuna uğradığı deneyimlerden biliniyor. Çatı olma/olabilme potansiyelinden gelen gücünü yitiren, ancak bunun yerine işçi ve emekçi kadın kitlelerinin içinde büyüme/kurumsallaşma gücüne doğru iradeli ve kararlı biçimde yönelemeyen kurum, kaçınılmaz kaderine doğru adım adım sürüklenmiş oldu.

Siyasal yapının alt şubesi ya da “ast” örgütü haline gelmekten kurtulamamaktan başka bir şey değildi bu kader.

Bu gerçekten hareketle, demokratik kadın örgütünün kadınların politik aydınlatılmasında, örgütlenmesinde ve eyleminde herhangi bir pozitif rol oynamadığını söylemiş olmuyoruz. Tam tersine, benzerlerini kat kat aşan öncü bir işlev yerine getirmiştir ancak bunu temel örgütsel hedefinden adım adım uzaklaşmak pahasına yapmıştır. Hedef kitlesiyle kurulan ve en dar içeriğiyle sınırlı kalan biçimsel bağlar; bütün yönetsel ve idari mekanizmaların da sosyalist kadınların yer aldığı işleyiş; kendi özgül alanının dışında ağırlık kazanan politik faaliyet; kitlelerden fiziklen de uzak kurumsal yapılaşma vb. bir dizi özelliği bünyesinde taşıyor olmak, demokratik kadın örgütlenmesinin ödemek zorunda kaldığı bedeli gösteriyor. Demokratik kadın örgütü olmak ama kitle örgütü olmamak/olamamak... Bu çelişkiyi radikal bir biçimde “bozmaya” yönelmeyen bir siyasal pratiğin; program ve örgüt/örgütlenme ilişkisindeki genel perspektifleri ne kadar uyumlu ve doğru olursa olsun, son tahlilde bir anlayış bozulmasına uğraması kaçınılmazdır. Yazımızın hemen girişinde dikkat çektiğimiz tehlike, bu somut durumda bundan başka bir şey değildir. Bu yaşanmış ve fakat bugün “radikal” biçimde değiştirilmeye girişilen bir durumdur.

“Radikal değişim” her şeyden önce zihniyet düzeyinde bir dönüşüm çabası olarak ele alınmalıdır. Yani düşünce düzeyinde bir yenilenmeyi, düşünsel emekçiliği ve eleştirel açıklığı gerektiriyor. Bir ideolojik/politik eğitim sorunu olduğu tartışma götürmez. Ama bu eğitim pedagojik bir yöntemle de sınırlandırılmaz, pratik-politik bir hareketin zemini üzerinden yürütülmelidir. Demek ki mevcut demokratik aracın yapılanması, konumlanması ve işleyişinde hemen ve doğrudan bir “radikal değişim”e yönelimle birlikte yürütülmelidir. Zorlu olacağı açıktır ama cüretli davranılmak zorunluluğu vardır. Çünkü zihniyette, alışkanlıklarda birikmiş olan tortuları kırarak olan, aracın işlevindeki değişimden başkası olamaz. Bugün, demokratik kadın hareketinin kendi kitlesel dinamiği ve baskısı bu değişimi zorlayacak yada fiilen gerçekleştirecek düzeyde olmadığına göre, devrimci irade

aracın düzenlenmesi üzerinden gelişimin yolunu açmak zorundadır. Çünkü politik mücadele süreçlerinde önemli dönüşümlerin önünü açan, kitlelerin hareketi olduğu gibi, belirli durumlarda ve anlarda aracın (örgüt) dönüşümü kitlelerin hareketinin önünü açabilmektedir.

O halde madde madde somutlayalım:

Mevcut demokratik kadın örgütü, bir “ast” örgüt konumundan çıkarılmalıdır. Örgütsel bağımsızlığının mantığına bağlı olarak karar alma süreçleri ve yönetiminde komünist kadınlar dışındaki kadınların da yer almalarının mekanizmaları işletilmelidir.

Hiçbir biçimde parti örgütlerinin plan ve hedeflerinin doğrudan uygulayıcısı ve taşıyıcısı biçiminde işlev ikame edilmemelidir. Bu amaçla parti örgütleriyle demokratik kadın örgütlenmesi arasında doğrudan bir yönetsel ilişki bulunmadığı açık biçimde tanımlanmalıdır.

Partili kadınların demokratik kadın kitle örgütündeki yapılanması komünistlerin bir sendikadaki yapılanmasından özü itibariyle farklı değildir. Özcesi işin esası kendi parti birimleri aracılığıyla kitleler üzerinde hegemonya kurma ve bu güçle kitle örgütünün politikalarına yön vermedir.

Demokratik kadın örgütü, Parti çalışmasının olmadığı yerde çalışma yürütebileceği gibi, parti örgütlerinin de kadınlar arasında çalışma yürüttüğü bir yerde prensip olarak faaliyet yürütebilmelidir. Zorunlu bir “iş bölümü” dayatılamaz. Her örgütlenme kendi kanalları üzerinden kadın kitleleriyle ilişki kurma hakkına sahip olmalıdır.

Demokratik kadın örgütlenmesi sayısız biçim altında ama mutlaka kendini işçi, emekçi ve genç kadınlar arasında inşa etmelidir. İşçi havzaları, emekçi yoksulların ikametgah ettiği yaşam alanları vb. yerlerde inatla yönelmeli, şehir merkezlerini mesken tutma anlayışından vazgeçilmelidir.

Demokratik kadın örgütlenmesi, “kadın sorunu”nun anlatılması, ya da dar ve sabit gündemli (cinsel taciz ve tecavüz vb.) politik faaliyetle kendini sınırlamak, ezilen ve sömürülen kadın yığınlarının en ivedi, acil ve yakıcı güncel taleplerine yönelmelidir. Kapitalist düzenin ve burjuva devletin teşhiri ve yığınların örgütlenmesi bu çok yönlü gündemler üzerinden yürütülmelidir.

Devrim: Sezgi Kadar Yakın Bilinç Kadar Gerçek

Haluk Erdem

Bir tantanadır almış başını gidiyor. Üniversitelerde yeni bir kürsü kuruldu da bizim haberimiz mi olmadı!? Bir sürü zırvalog, tv kanallarında, gazete köşelerinde boy veriyor. Eskilerde de ara sıra sesleri çıkıyordu, ama daha cılız, daha utan- gaç. Bugünlerde mantar gibi bitiveriyor müba- rekler. Bir de arsız, utanmazlar ki, şaşar insan. Hele hele, Arjantin’de emekçiler ayaklanınca zırvaloglar borsada tavan yapmıştı. Coğrafya- mız emekçilerine dair öyle “bilimsel” tahliller yapıyorlar ki, ikna olmamak mümkün değildi(!)

Efendim, Türk milleti devlete bağlıymış, kolay kolay başkaldırmazmış, ne olursa olsun sineye çekermiş.

Başka ne yaparmış?! Türk halkı şükretmesini bilirmiş. Ne kadar zor durumda kalırsa kalsın kendinden daha kötü durumda olana bakıp avu- nurmuş. Bu “bilimsel” tezler sizi ikna etmediyse bekleyin, daha torbada neler var neler...

Mesela, Türk aile yapısı öyle güçlüymüş ki, kimse aç açıkta kalmazmış. Herkes, zor durum- da olan aile bireyinin yardımına koşarmış. Hal böyle olunca, ayaklanmak kimsenin aklına bile gelmezmiş.

Bunu da beğenmediniz demek. Siz bu ülkede yaşamıyor musunuz? Komşuluk ilişkileri ne güne duruyor?! Bu memlekette komşu komşu- nun hatırını bilir(!) İnsanlar arasında yardımla- şma ve dayanışma had safhadadır(!)

Dikkat! Şimdi açıklayacağımız tez bütün kuşku- larınızı giderecek(!) Memleket insanın köyle bağlantısı güçlüdür. Köyden şehire çuvalarla bulgur, mercimek akar. Bulguru kaşıklayanlar ne demeye ayaklansın, değil mi ya?! Zırvalo- ji kürsüsünün değerli zırvalogları daha ne “bilim- sel” tezler yumurtluyorlar, saymakla bitmez.

Bu zırvalarla uğraşmaya değmez değmesine de, işin tuhafı, emekçi halkın öncülerinden, ilerici aydınlardan kimileri de zırvalojinin etki alanına giriyor. Kendilerine ve halka güvenleri sarsılıyor.

Unutkanlıktan olsa gerek, coğrafyamız emekçi halklarının 1960’larda, ‘70’lerde, ‘80’larda, ‘90’larda yer yer şahlanişa varan başkaldırıları hatırlanmıyor. Örnek bol. 1960’larda toprak işgalleri yapan, üretici, köylü mitingleri ile meydanları sarsan, üniversiteleri işgal eden, ABD askerlerini denize döken, yüzlerce grev ve fabrika işgaliyle burjuvaziye kök söktüren; 1970’lerde, 15-16 Haziran direnişi ile patronları tir tir titreten, DGM’leri kapattıran, ‘77 1 Ma- yıs’mda yüzbinler olup Taksim’e akan, Tarih’te silahlı çatışmaya giren, sivil faşist çetelere karşı göğüs göğüse çarpışan; 1989 bahar eylemlerini gerçekleştiren; ‘90’larda Zonguldak’tan Anka- ra’ya yürüyüşe geçen, Gazi’de ayaklanan, defa- larca Kızılay Meydanı’nı dolduran ve 4 Aralık’ta olduğu gibi devlet güçleriyle dövüşen... İlk akla gelenler. Ya, 15 yıllık Kürt şahlanişi?! Kimdi bunlar? Başka bir gezegenden mi gelmişti?!

Eğer coğrafyamız aile yapısı ayaklanma eğilimini absorbe ediyor, köyden gelen bulgura şükreden emekçiler hak aramaktan vazgeçiyorsa, '60, '70, '80 ve '90'larda sokakları çınlatanların aile yapıları mı farklıydı? Onlara köyden bulgur gelmediği için mi ayaklanmışlardı?!

Hadi, hepsini geçelim. 11 Nisan 2001'de Ankara'yı birbirine katan esnafa ne demeli? Türkiye Arjantin olmazmış. Bu kez de Uruguay çıktı başımıza. Uruguay'da halkın meydanları zapt ettiği günlerde Gaziantep'te bedava dağıtılan bir kaç kilo bulgur için insanlar birbirini eziyordu. Buna ne demeli! Arjantin'deki halk hareketi sonrası o derin sosyolojik tahliller yapanlar buna ne diyecek acaba!

Peki, bugünkü hareketsizliğin anlamı ne? Halk, aç, perişan, sefil, işsiz yine de sessiz.

Sessiz öyle mi?! Biraz daha yaklaşın. Yaklaşın, yaklaşın. Dipteki uğultuya kulak verin. Basınç ne kadar büyükse deprem o denli yıkıcı olur. Hazırlıklı olun. Deprem yönetilmezse yıkıntıların altında herkes kalır.

Bu, abartılı bir beklenti ya da, boş bir avunma mı? Hayır! Hayır!

Ezilenler düzen içinde bir kurtuluş umudu görmüyorlar. Umutsuzluk diye görünen budur aslında. Boşa kürek çekmek istemiyorlar. Mesela, Kızılay'a gidip dönmekten bıkmışlar. Kızılay'a gidilecekse dönmek üzere gidilmeli diye düşünüyor. Çoğunluğu oyalanmaya, aldatılmaya tahammülleri kalmamış. Hiçbir burjuva partiye ilgileri yok. AKP'ye ilgileri de "yeni"ye yönelik eğilimi. Reformist palavralara da karınları tok. Güven duyacakları umutla sarılacakları bir önderlik bekliyorlar. Bedel ödemekten kaçındıkları doğru. Ama bu kaybedecekleri çok şey olduğundan değil. Zira her geçen gün biraz daha sefaletin batağına gömülüyorlar. Bırakalım uzun erimli bir gelecek beklentisini, bir kaç gün sonrasında bile emin değiller. O halde harekete geçmek için ne bekliyorlar!? Bu soruya bir tek sıkta yanıt verilemez. Birincisi korkuyorlar. Devlet şiddetinin yıllardır içinde yarattığı psikolojik korku duvarları zihinlerini esir almış. İkincisi güvensizler. Bugüne değin kendisine önderlik edenler onları hep yarı yolda bırakmış. Onca uğraş, direniş, mücadele sonunda çoğunlukla elleri boş kalmış. O nedenle, bir şey yapmaya değmez, duygusu ruhlarını hakim olmuş, önderlerine güveni olmayanlar birbirlerine de güven-

mezler. "Bunlarla yola çıkılmaz" düşüncesi egemen hale gelmiş. Buna karşın ezilenler, devrimci bir programın ve hareketin bayrağı etrafında toplanmaya hazırdılar. Bu hazırlığı biz niye görmüyoruz diye soracaklara diyeceğimiz şudur: Bu hazırlık bilinçli değil, sezgiseldir. Halkın bugünkü sezgisel bilinci devrimcidir.

Kısaca, ezilenler, palyatif çözümlerin değil, köklü, radikal değişimlerin beklentisi içindeler. Bugünkü pasifizmin gerçek nedeni de budur.

Ezilenlerin bundan önceki eylemlerinde baskın öge, sokak hareketleri ile düzen içi ekonomik ve siyasal haklar elde edilebileceği beklentisi idi. Mücadele bu beklentiye bir biçimde yanıt veriyordu. Örneğin '89 bahar eylemleri sonrası işçi ücretleri görece yükselmişti. Emekçi memurlar uzun yıllar süren mücadele sonunda, yarı dernek biçiminde de olsa sendika hakkı elde edebilmişlerdi.

Fakat, hem hayat standardının her geçen gün daha kötüleşmesi, hem de, ekonomik ve siyasi krizin derinleşmesi nedeniyle düzenin esneme yeteneğini çok daha fazla yitirmesi, ezilenlerin mevcut koşullarda hak elde edebileceğini bırakın, var olan haklarını koruyabileceklerine bile inançlarını önemli ölçüde kırmıştır. İki tarafın da hareket yönü uçlarıdır. Bu, halkın devletten, devletin halktan kopuşudur ve kopuş her gün biraz daha derinleşmektedir.

Halkın umutsuzluğu düzeniçi kurtuluşa dairdir. Fakat, tutunacakları bir dal da görememektedirler. Bu nedenle ezilenler gerçek manada bir boşluktadır. Yalnızca mide açlığı çekmiyorlar, beyinleri de devrimci bilince açtır. Bugünün devrimcisi bütün dikkatini ezilenlerin beyinsel açlığını gidermeye yöneltmeli, onlardaki sezgisel devrimci duyumu devrimci bilince dönüştürmelidir. Ve unutmayalım ki, bilinç eylemin çocuğu, eylem bilincin öğrencisidir.

Deprem belenmemeli, örgütlenmelidir.

Bugünün devrimcisi karınca gibi çalışmalı, arı gibi örgütlenmeli, kartal gibi hedefe kilitlenmelidir.

Absürd Olan Ne?

Ezilenlerin devrimci bir program etrafında her zamankinden daha çok toplanmaya hazır olduklarını ve mide açlığından çok devrimci bilinç açlığı çektiklerini belirttik.

Kimileri bu belirlemeyi fazlasıyla absürd (manasız, akılsızca, gülünç) bulabilir. Hele hele sokaktaki insanın ruh haline, davranışına, surat ifadesine baktıklarında Nazım'ın dizelerini daha bir vurgulu söylemek geçmiş olabilir içlerinden. "Koyun gibisin kardeşim/gocuklu celep kaldırıncı sopasını/sürüye katılıverirsin hemen/ve adeta mağrur koşarsın salhaneye."

Onlara dışarıdan bakmak yerine onlarla kaynaşık konuşabilselerdi fikirleri değişirdi. Görürlerdi ki, kendi kafasında bilinç unsuru olarak duran şey, onların kafasında sezgisel, ya da nesnel durumun zorunlu bir yansıması olarak oluşmuştur.

Fikir (düşünce) nesnenin zihnindeki yansımasıdır. Gözlem ve tecrübe herhangi bilimsel bir öz taşımadan (sistemize edilmemiş bilgi) aynı koşullarda yaşayan insanları aynı sonuçlara ulaştırabilir. Örneğin, tek tek her işçi, patronlara karşı mücadele edilmedikçe daha iyi yaşam koşullarına kavuşmanın olanaksız olduğunu tecrübe edebilir. Ve bu tecrübeye dayanarak işçiler arasında dayanışmanın, örgütlenmenin zorunluluğu fikrine ulaşabilir. Buna kendiliğinden bilinç diyoruz. Bilimsel düşünce ise, gözlem ve tecrübeyle kendini sınırlamaz. Bilgiyi sınıflandırır; hareketin yasalarını anlamaya, nesnenin ya da olayın başka nesne ya da, olaylarla ilişkisini bulup çıkarmaya çalışır. Bununla da yetinmez. Nesnenin, ya da olayın gelecekte alması muhtemel biçimini (özel anlamda, dönüştürücü çelişkiyi) tespit ederek hareketin itici kuvvetlerini (toplumsal yaşamda belirleyici sınıf iradelerini) ortaya çıkarır. Süreci hızlandırmanın yol ve yöntemlerini pratik sürecin deneyleri ışığında yeniden ve yeniden belirler. Öyle dönemler olur ki, egemen sınıf iradesi doğal iç çelişkileri içinde çözülür. Ekonomik yapı kendini üretme yeteneğini giderek yitirir. Üst yapı yozlaşır. Yönetim biçimi, yönetememenin gerekçesi haline gelir. Böyle- si koşullar altında yönetilenler ne denli örgütsüz, dağınık, bilinçsiz olurlarsa olsunlar, artık, mevcut düzen içinde herhangi bir sorunun çözüleceğine dair beklentinin saçmalığını sezmeye başlarlar. Bunun "kendiliğinden bilinç"ten öte bir anlamı vardır. "Kendiliğinden bilinç" düzenin kalın ve yüksek duvarları ile çevrilidir. Sezgisel devrimci bilinç ise, o duvarlar içinde kalınarak yaşamı idame ettirmenin olanaksızlığını görür. Ama hepsi bu. Duvarların ötesi boşluktur.

Sezgisel devrimci bilinç derin bir umutsuzluk, çaresizlik ve buna bağlı olarak hareketsizlik

(pasifizizm) ile birlikte vardır. Varolan düzen ezilenler için anlamını yitirmiştir. Geleceğe dair de hiçbir fikirleri yoktur. Böylesi koşullar yozlaşmanın insani değerlerdeki sefaletin, ahlaksızlığın derinleşmesine hizmet eder. Ama aynı zamanda küçücük kıvılcıkların büyük yangınlara neden olduğu dönemlerdir bunlar. Fransız Devrimi öncesi Paris sokaklarındaki iç karartıcı manzara ve aynı "sefil" insanların yeni bir çağ açan ayaklanması bu duruma dair çarpıcı bir örnektir.

Şubat devrimi öncesi durum konuya dair tipik bir örnektir. Çarlık Rusya'sı çürümüş bir çınar ağacı gibi haşmetli, ama içi boş bir haldeydi. Emperyalist savaş halk kitleleri nezdinde çarlığa karşı her türlü beklentiye ortadan kaldırmıştı. Yoksulluk ve sefalet içinde, harp koşullarında iyiden iyiye harap olmuş yığınları düzenle buluşturan bütün bağlar çözülmüştü. Çarlık otokrasisi ve Rus burjuvazisi arasında iktidar mücadelesi yöneteme krizini derinleştirmişti. Buna rağmen yorgun, bezgin, bıkkın halk kitlelerinin yakın zamanda çarlık rejimine son vereceğini bolşevikler dahil kimse beklemiyordu. 8 Mart hazırlıkları grevlerle birleştiğinde ne grevci işçiler ne de ilerici devrimci kuvvetler bir kaç gün sonra Çarlık rejiminin tarihe gömüleceğini düşünmüyorlardı.

Varsayımsal bir başka örnekle sorunu irdelemeye devam edelim.

Hayatında ilk kez ağaç görmüş iki insan düşünelim. Birincisi, ağaca bakarak, dokunarak yada onu koklayarak, onu o anki haliyle tanımlayabilir. Diğerinin ağacı bilimsel olarak incelediğini varsayalım. Bu inceleme sonucunda ağacın yaşını, onu oluşturan öğeleri o anki bilimsel bilgi düzeyinin elverdiği ölçüde belirler. Dahası verili koşullar içinde ağacın evrimini, cinsini, meyve ağacıysa ne tür meyve vereceğini de açıklamayabilir.

Diyelim ki, bu bir elma ağacıdır. Bu iki insan farklı yerlerde aynı ağaç türüyle bir kez daha karşılaşsınlar. Gözlem ve tecrübeden başka hiçbir bilimsel yöntem edinmemiş insan, daha önce gördüğü ağacın bir meyve ağacı olduğunu anlayacaktır. Bilim insanı ise ileri sürdüğü tezin doğrulandığını (ya da, yanlıştan doğru) görecektir.

Birinci durumda iki insan arasında bir bilinç uçurumu vardır. İkincisinde durum farklıdır. Çünkü bilim insanının ileri sürdüğü tez, bu tezin

farkında bile olmayan diğer insanın kendiliğinden ulaştığı sonuçtur.

Elma ağacı elma meyvesi vermeden önceki halindeyken bilim insanının, bunun bir elma ağacı olduğuna ve meyve vereceğine ikna etmesi için diğerinin anlayacağı dilden onlarca kanıt ileri sürmesi gerekiyordu. Oysa elma ağacı elma verdikten sonra diğerini ikna etmek fazlasıyla kolaylaşmıştır. Çünkü güncel pratik bilgi sezgi düzeyinde de olsa bilimsel bilgiyle çakışmıştır.

Buna karşın sezgisel bilinç nesne ya da olay üzerinde kendiliğinden sonuç alıcı bir etki yapmaz. Fakat, dünden çok daha kolay olarak bilimsel bilginin etki alanına girmeye adaydır.

Bu, sezgisel bilinçle bilimsel bilincin bir anlık çakışması, o konuyla ilgili bilimsel bilginin genelleşerek yaygınlaşmanın koşullarını yaratır. Elma örneğinde olduğu gibi, elma fikri soyut bilginin değil, somutun, nesnenin yansıması olarak zuhur eder.

İşçi-patron örneği içinde aynı şey geçerlidir. Öyle bir an gelir ki, devrim dışında bir çözüm, çıkış yolu bulanamayacağı düşüncesi kendiliğinden, sezgisel biçimde, devrim anlamına geldiğini bilmeden bunun farkında bile olmadan işçinin kafasında yansımasını bulabilir.

Gelelim bugünkü koşullarda devrimci programın ezilenlerin bilincinde sezgisel devrimci bilinç olarak belirme olasılığına.

Bir kaç maddeyi ele alarak bu olasılığı irdeleyebiliriz.

Örneğin; uluslararası tekellere, emperyalist devletlere ve mali kuruluşlara borçların iptal edilmesi, reddedilmesi, üzerinde duralım.

Otobüste, trende, fabrikada, varoшта herhangi bir emekçiye soralım, IMF hakkını ne düşünüyorsun diye. Terbiye sınırlarını aşan sözcükleri bir kenara bırakırsak, konuştuklarımızın çoğunun IMF'nin ne menem bir kuruluş olduğuna dair yeterli bir fikre sahip olduğunu görürüz. Yalnızca coğrafyamızda değil, emperyalist uluslararası mali kuruluşların ezilenler için yıkımdan başka bir anlam taşımayan politikalar dayattığı, başkaca ülke pratiklerinden edinilen tecrübelerle anlaşılmıştır. Bu insanların "borçları reddedelim, kim aldıysa o ödesin" önerisine şevkle parmak kaldıracakları açıktır. Bunun dışındaki hiçbir çözümün çıkış olmayacağı tecrübelerle anlaşılmıştır.

Bir başka örnek; üsler kapatılsın, askeri kamlardan çıkılsın, gizli-açık askeri anlaşmalar iptal edilsin dediğimizde itiraz edenlerin sayısı onaylayanlardan az olacaktır. '91 Körfez Savaşı sınırlı sonuçlarıyla bile ezilenleri nasıl derinden etkilediği ortadadır. Türkiye'deki üsler emperyalist müdahale merkezleridir. Türk devletinin emperyalistler lehine sıcak çatışmalara girmesinin acı faturası emekçilere çıkarılacaktır. Bilinç düzeyi en geri biri bile bu sonuca ulaşabilir. Afganistan'a asker gönderilmesi konusunda ezici bir çoğunluk karşı görüş bildirmişti. Yakın dönemde Irak'a yönelik Amerikan müdahalesi ve Türkiye'nin savaşa girmesinin yol açacağı sonuçlar hakkında da kitlelerin emperyalist savaşa karşı bilinci yüksektir.

Devam edelim. Ezilenlerin rejimle ilişkilerimiz ele alalım. Emperyalizmin kuklası ve halkın tepesinde sallanan zorbalık kılıcı olan bugünkü rejime dair ezilenlerin herhangi bir beklentisi var mı? Mesela, Derviş'in ABD-IMF adamı olduğu; mecliste jet hızıyla kabul edilen yasaların emperyalistlerin talimatlarıyla çıkarıldığını bilmeyen mi var? En küçük bir karşı koyuşun şiddetle bastırıldığını, özgürlüklerin kağıt üzerindeki sınırlı halinin bile gerçek hayatta bulunmadığını anlamayan mı var? Meclisten jet hızıyla geçirilen AB'ye uyum yasaları, yoğun burjuva propagandanın etkisiyle kitlelerin bilincinde yanıltıcı bir etkiye neden olmuştur. Ama unutulmasın bu bile, mevcut düzene umudun yitirildiğine örnektir. Düzendeki umutsuzluk "yabancı kurtarıcı" ların reytingini yükseltiyor. Ne var ki, günlük yaşamın çıplak gerçekleri, burjuva propaganda ne denli güçlü olursa olsun geçici bir rüzgar etkisi yapmaktan öteye bir sonuç doğurmuyor. Yasaların meclisten geçmesi halkın günlük hayatında özsel herhangi bir değişime neden olmuyor.

Emperyalizmle işbirlikçi sınıfların ve onların rejiminin amaçlarının ne olduğunu özelleştirme yasaları, şeker, tütün, tekel yasaları vb. ile işsiz, topraksız kalan insanlardan daha net kim görülebilir? Coğrafyamızın aç, işsiz, sefil denizine dönüştürüldüğü bir ortamda, geleceğe dair hiçbir düzelme umudunun kalmadığı bir zamanda, emperyalistlerin ve işbirlikçi sermayenin varlıklarına el konulsun, üretici küçük ve orta köylünün borçları iptal edilsin, köylü komiteleri aracılığıyla topraksız köylülere toprak verilsin, el konulan fabrikalar, işçi komiteleri tarafından

merkezi planlara bağılı olarak yönetilsin, parasız sağlık, eğitim gerçekleşsin vb. onlarca talebin emekçiler için canyakıcı önemde olduğu açık değil mi?

Bu bahsi istediğiniz kadar uzatabilirsiniz, sonuç değişmez. Ezilenlerin kendiliğinden bilinci sezgisel devrimci bilince evrilmektedir. Ezilenlerin formüle edilmemiş, kendiliğinden talepleri devrimci programla örtüşmektedir.

Sorun bu örtüşmenin elle tutulur bir gerçeklik halini alması, maddi güce dönüştürülmesidir.

Bu nasıl olacak?

Bilinç eylemin çocuğu eylem bilincin öğrencisidir demiştik.

Ve bunu gerçekleştirme görevi devrimcilerin, devrimci önderliğin omuzlarındadır.

Devrimin Güncelliği

Devrim fikrinin sezgisel de olsa, kendiliğinden ama tanımlanmamış biçimde emekçilerin zihninde oluşabileceğini belirttik. Nihayetinde sezgi de kaynağını maddi olandan alır. Ezilenler için mevcut rejim ve iktisadi- sosyal düzen esnekliğini yitirmiştir. Düzen içi kuramların, devletin, parlamentonun, siyasi partilerin ezilenler nezdinde çözüm gücü olma iradesi kalmamıştır. Güven erozyon had safhadadır. İşte, ezilenlerin zihninde yansımaları bulan sezgisel devrimci bilincin kaynağı budur. Bu düzen içinde, bu ekonomik ve siyasi yapıya dayanarak kurtulmak mümkün değildir.

Ezilenlerin kendiliğinden bilinci sezgisel devrimci bilince evrilmektedir; ezilenlerin formüle edilmemiş, kendiliğinden talepleri devrimci programla örtüşmektedir dedik. Bu nasıl oluyor? Oluyor, çünkü, ezilenlerin en sıradan, güncel talepleri dahi karşılanamıyor. Ücret, sağlık, eğitim, konut, altyapı vb. hangi sorun ortaya çıkarsa çıksın, çapı ne denli küçük olursa olsun düzenin çözüm gücü tükendikçe tükeniyor.

Bir kaç ay önce hükümet, IMF'ye üç yıl süreli yeni bir stand-by sundu. Bu stand-by'ın IMF memurlarınca Ankara'da hazırlandığı, ardından hükümete teslim edildiği, hükümetin metni imzalayarak tekrar IMF'e sunduğu herkes tarafından biliniyor. Hükümet IMF bürokratlarının sıradan bir onay mercii haline gelmişti. Aynı hükümet işlevini tamamladığında emperyalist müdahalenin konusu oldu. DSP bölündü. Ame-

rikan memuru Derviş ve adamları yeni oyunlar ve oluşumlar peşinde koşuyor. Konumuz bu değil. IMF'ye sunulan bu üç yıllık taahhüt mektubu neyi içeriyordu: Zam, vergi, ücretlerde indirim, işten atmalar, altyapı çalışmalarından sorumlu çeşitli devlet bürolarının kapatılması, yatırımların minimum düzeyde tutulması, eğitim ve sağlık bütçesinin daha da kısılması vb.

Öyle bir anda yaşıyoruz ki ezilenlerin güncel, sıradan taleplerinin karşılanması dahi büyük mücadeleleri gerekli kılar hale getirdi. Paşabahçe işçileri fabrikanın kapatılması kararı karşısında, Beykoz emekçilerinin desteğinde 15 gün süren bir işgal gerçekleştirdiler. Sonuç; kıdem tazminatı hakkı ve başka illerdeki fabrikalara yerleştirme sözü. Eğer fabrikayı kapattırmak istenmiyorsanız, çok daha büyük direnişler örgütlemelisiniz. Başka yolu yok. Gerektiğinde şiddete başvurmaktan çekinmeyeceksiniz. Ücret artışı mı istiyorsunuz IMF ve işbirlikçilerini hedefleyeceksiniz. Eğitim ve sağlığa daha çok para mı ayrılmasını istiyorsunuz, emperyalistlere borç ve faiz ödemelerinin durdurulmasını savunacaksınız. Her gün biraz daha artan ve yaşamı çekilmez kılan vergi yükünün biraz hafiflemesini mi istiyorsunuz, oklarını sermaye oligarşisinin işbirlikçi tekele düzenine yönelteceksiniz. Tabloyu istediğiniz gibi genişletebilirsiniz. Örneğin küçük ve orta köylülüğün yıkımına yol açan yasalara karşı mücadele mi edecekseniz, karşınıza uluslararası tekeller ve siyasal rejimi almak zorundasınız.

Yine güncel bir gelişmeyi ele alalım. Çıkarılması düşünülen yeni bir yasayla gecekonduların evleri başlarına yıkılmakla kalmayacak, gecekondular üç yıla kadar hapisle cezalandırılacak. Kısacası, bir gecekonduların sahibi olmak için dahi örgütlü devrimci mücadeleden başka yolumuz kalmıyor. Diyelim ki parasız eğitim talebini yükseltiyorsunuz, hayır, sıradan protestoculukla bunun gerçekleşmesi olanak dışı, devrime yöneleceksiniz. Bütün bu talepleri dile getireceksiniz fakat, devrimden başka bir yoldan çözülemeyeceğini de açıklayacaksınız.

Bu talepler uğruna mücadele siyasal özgürlükler mücadelesiyle sıkı sıkıya bağlıdır. Zira, emperyalizm ve işbirlikçilerinin sömürgeci faşist diktatörlüğü baş engeldir. Faşist MGK iktidarı hedeflenmeden ezilenlerin temel sorunlarının çözümlü olanaksızdır.

Asgari devrimci program acil taleplerin kendisi-
dir artık.

Tam da burada bir soru atılabilir ortaya. En sı-
radan taleplerin karşılanması için dahi devrimci
mücadele dışında bir çözüm olanağı kalmamış-
ken, düzenden umudunu kesmiş yığınlarda oluş-
tuğu ileri sürülen sezgisel devrimi bilinç neden
ezilenleri devrimci mücadeleye yöneltmiyor?
Ve ezilenler neden devrimci bir kalkışmanın
içinde değiller?

Soru haklı ve yerindedir. Unutmamak gerekir
ki, bir şeyin potansiyel olarak var olması o şeyin
kendisi değildir. Potansiyeli açığa çıkaracak
uygun araç ve yöntemlere ihtiyaç vardır. Bu
ihtiyacı gidermek devrimci önderliğe düşer.
Eğer, potansiyel var ve bu potansiyele denk
enerji açığa çıkmıyorsa, eleştiri oklarını potan-
siyel kuvvete değil, devrimci önderliğe yönelt-
mek gerekir.

Bir başka soru şudur: Devrimci önderlik, dü-
zenden umudunu kesmiş yığınların birikmiş
enerjisini devrim kanalına akıtmayı başarmazsa
ne olur? Bu da üzerinde düşünülmesi gereken
bir soru.

Bilinmelidir ki, bu enerji bir biçimde boşalacak,
bir yere kanalize olacaktır. Çaresiz kalan bilinç-
siz insanlar öfkeyi ya çevrelerine boşaltacak ya
da kendilerini imhaya yönelecektir. Giderek
artmakta olan cinayet ve intihar vakaları akılal-
maz boyutlara ulaşacaktır. Ne pahasına olursa
olsun bireysel kurtuluş çabası daha çok insanı
sarmalına alacak, geleneksel ahlaki değerler
anlamını yitirecek, ahlaki çürüme derinleşecek-
tir. Daha bugünden çocuk, kadın, erkek her za-
mankinden daha çok seks ticaretinin nesnelere
haline gelmiştir. Hırsızlık, gasp, kapkaççılık vb.
olaylarda patlamalar yaşanmaktadır. Enerjinin
bu boşaltma biçiminin adı toplumsal çürümedir.
Ki buna, potansiyel enerjinin dışa yönelerek
açığa çıkması yerine içe akması, bireylerin için-
de patlaması da diyebiliriz. Bu çürüme aynı
zamanda politikadan kaçışa ve yaygın bir apoli-
tikleşmeye de yol açabilir.

Düzendışı arayışlar ve bunun yarattığı potansi-
yelin kanalize olması her daim devrim yönünde
olur diye bir kural yok. Devrimci önderlik po-
tansiyeli çekim alanına dahil edip devrime yö-
neltemezse, düzen dışı olduğu iddiasındaki baş-
ka siyasal akımlar, siyasal islamın çeşitli kesim-
leri, faşist oluşumlar güç kazanabilir. Kısaca,

düzenden umudunu kesmiş kitleler gerici ve
faşist hareketin vurucu gücü haline gelebilir.

Buna karşın, devrimcilerin güçlenme ve kitleleri
devrime yöneltme olasılığı gerici ve faşist hare-
ketlerden daha fazladır. Siyasal islam düzendışı
söylemlerini çoktandır rafa kaldırmış görünü-
yor. Faşist partilerden en kitlesel olanı hükümet
ortağıdır ve ezilenlerin yaşamlarının bu denli
kötüleşmesinin baş sorumlularından biridir.

O halde halihazırda iki seçenek başattır. Top-
lumsal çürüme ya da devrim. Düzenden kopmuş
yığınları devrime yöneltmek için her şeyden
önce onları devrimin başarılabilirliğine ikna
etmek gerekir.

Devrimciler otuz yıldan fazla bir süredir yürüte-
geldikleri mücadeleyle zulme baskıya, sömürü-
ye karşı direnişin davaya bağlılığın, fedakarlığın
simgesi oldular. Ölüm orucu direnişi bunun en
yakın örneğidir.

Bugün çok daha büyük bir sorumlulukla karşı
karşıyalar. Bugünün devrimcileri devrimciliği
sürdürme değil, devrimi başarma misyonu ile
yükümlüdürler. Bunu başarmaları her şeyden
önce bu misyonun bilincine varmaları ile müm-
kündür. Ve kitlelerden önce bir devrimi örgütle-
yebileceklerine, faşist diktatörlüğü alt edip dev-
rimci-demokratik emekçi sovyetler cumhuriyet-
ler birliğini kurabileceklerine dair kendilerini
iknaya ihtiyaçları vardır. Kendine güvenmeyen,
inanmayan kitleleri güven ve inançla devrime
yöneltmeleri mümkün mü?

O halde kitleler neden devrime yönelmiyor so-
rusuna her devrimci, “ben devrimin başarılabi-
leceğine inanıyor muyum” karşı sorusuyla yanıt
bulmalıdır.

“Meslekçilik”in egemen olduğu bir çalışma tar-
zıyla devrimi örgütlemek mümkün mü? Bu
“meslekçilik” meselesi hem kelimenin gerçek
anlamıyla, hem de sözün ironik içeriğiyle gü-
nümüz devrimciliğinin en berbat hastalıkların-
dan biridir.

Kelimenin gerçek anlamıyla dedik; öğretmenler
öğretmenlik, mühendisler mühendislik, mimar-
lar mimarlık yaparak, devrimci görevleri mes-
leklerinin bir yan uğraşı olarak algılayarak dev-
rimi örgütleyebilirler mi? Gerektiği anda, daha
yüksek devrimci görevler yerine mesleğine sıkı
sıkıya sarılanların devrimi güncel bir sorun ola-
rak ele aldıkları iddia edilebilir mi? “Düzen

kurma” ve kurulu düzenin bozulmaması için yüksek devrimci görevlere sırt çevirenlerin devrimi yakın dönemin bir hedefi olarak ele aldıkları düşünülebilir mi?

Kelimenin ironik içeriğiyle dedik; aldığı göreve bir meslek adamı gibi yaklaşan, bir an önce işini tamamlayıp kendini boşa çıkarmaya çalışan, alanından başka her şeye ilgisiz, yeni olanaklar, yeni ilişkiler yakalamak heyecanından yoksun, bırakın kitap okumayı, kendi yayınlarını takip etmeyi bile yük olarak gören, ve çoğunlukla yarım yamalak okuyan bir devrimciler topluluğunun devrimi örgütlemesi mümkün mü? Böylesi meslekçilerin devrime, partiye, kitlelere ve en sonunda kendilerine karşı her geçen gün daha da yabancılaşacakları açık değil mi?

Devrimci bakış açısı olumsuz olana takılıp kalmayı değil, olumlu olanı bulup çıkarmayı ve herkese bu olumluluğu göstermeyi gerektirir.

Bu, olumsuzlukları görmemek, küçümsemek, hayal dünyasında yaşamak anlamına gelmez. Elbette zor bir dönemeçten geçtiğimizi kimse inkar etmiyor. Devrimci hareket faşizmin darbeleri karşısında iyiden iyiye güçsüzleştirilmiş,

kitlelerle buluşma noktalarına engeller dikilmiş. Burjuva medya yığınları kolaylıkla manipüle edebiliyor. Ezilenlerin bilinç ve örgütlülük düzeyi oldukça geri. Ama bunlar gerçekliğin yalnızca bir yanı. Başından beri ifade edilmeye çalışıldığı gibi yaratıcı yol ve yöntemlerle kitlelerle buluşma olanakları sağlandığında devrimci programın ezilenlerle buluşma olanağı her zamankinden çok daha yüksek. Sorun koşullarda değil, devrimci hareketin donmuşluğunda, ne yapacağını bilememesindedir. Komünistler bir kez daha yol açma görevi ile karşı karşıyadırlar. En küçük olanağa bile gözlerini dikmeli, her çalışma biriminde “alan açma”lı, ideolojik, politik mücadelenin önder kuvveti haline gelmelidirler. Aleyhte olanı leyhe, olumsuz olanı olumluya çevirmenin maddi koşulları yeterince uygundur. Siyasi krizin derinleşmeye devam ettiği, ekonomik krizden bir türlü çıkılamadığı, işçi sınıfı ve emekçilerin, Kürt ulusunu ve bir bütün olarak ezilenlerin temel taleplerinin mevcut rejim altında karşılanma olanaklarının tükendiği bugünkü durumda ezilenleri devrimci mücadeleye sevk etmek, sosyalizme yöneltmek her zamankinden daha mümkündür.

Tarihin Sonu'ndan Medeniyetler Çatışmasına Soğuk İdeolojik Savaş Konseptleri

Düşünce iyi düşünülün. Söz iyi söylensin. İş iyi yapılsın. (Zerdüş Spitama)

Pakistanlı şair Faiz Ahmet Faiz, sürgüne götürülürken, “vahşetin zehrinden içenler/ kazanamayacaklar ne bugün, ne yarın/ aşıkların bulunduğu yerde./ ışıkları söndürebilirler belki/ karartamazlar fakat ayışığı” diyordu.

Anımsamamak olanaklı mı? Bir işkenceden ötekine, bir zindandan diğerine tam yirmi yıl boyunca sürülüp duran Campenalla da “ben doğacak yeni sabahların çan sesiyim” demek-teydi.

İnsanlık bilincinin yapay bir Doğu-Batı geriliminin provokatif girdabına çekildiği şu siyah-beyaz zaman şeridinde sürgünün ve işkencenin, vahşetin ve zindanın evrenselleştiğini saptamalıyız öncelikle. Afganistan Irak’a, Irak Bosna’ya, Bosna Kürdistan’a o kadar da uzak değil artık. Miğferle şiirin, süngüyle fırçanın, siperle tuvalin, üniformayla kravatın, siville askerin farkı artık ne kadar önemlidir ki! Artık Pentagon’la Kabe arası, bir kuş uçuşu mesafedir; o uzamdaki tek tanrı artık Ares’tir. Anlaşılmıştır: yeryüzünün portresi, kurşun kalemle çizilmekte. Sınırlar, yeniden bozulmak üzere belirlenmekte; gezegenin hatları, gürültüyle ve katılıkla, ama her an silinecekmiş gibi biçimlendirilmektedir.

Pax Amerikana’dan Yeni Dünya Düzeni’ne süregelen savaş karargahlarında işlem dört dörtlük planlanmıştır. İlk zaman nüfuz edilmeli. İdeolojik şırınga önce zaman algısının damarlarına akıtılmak. Çağın adı değiştirilmeli. Bütün tarih kavrayışı, tüm toplumsal tahayyül, ancak o basit ve tartışmasız dört işlem üzerine bina edilebileceğine göre, işleme dört işlemi değiştirmekten başlamalı: 1) Tarihin sonu gelmiştir. 2)İdeolojiler ölmüştür. 3) Sınıflar ortadan kalkmıştır. 4) Emek- sermaye çelişkisi bitmiştir. Durmadan, duraksamadan, bıkmadan, usanmadan bunları tekrar etmeli. Çarpmanın, toplamının, çıkarmanın, bölmenin “değişen kuralları”na herkesi inandırmak. Yeni bir matematik, değişik bir sosyoloji, başka bir bilim imal etmeli. Yoksa yanlış bir diferansiyel, çarpık bir logaritma, çürük bir integral hesabı inşa etmek için fonksiyon bulunabilir mi? Bilimin yerine safсата, felsefenin yerine illüzyon, ideolojinin yerine fetiş, kültürün yerine kült, tarihin yerine mit, sorunun yerine dogma, sanatın yerine eğlence konulmalı. Bir tek pazara dokunmamak. Sınırsız pazarın mutlak neşesi için her şey yerli yerine dizilmeli. Zaman durmalı, donuklaştırılmalı. Zaman süreçleşmemeli. Süreleşmiş zamanın akıp giden tarih olduğuna dikkat etmeli; tarih akıp gitmemeli, bitmeli. Şimdi liberal zamanların mutlak sonsuz egemenliği kutsanmak. Anlamsız karşı-

lanıyorsa, bir daha anlatmalı. En etkili katsayı, muhakkak ki, tekrar edilen katsayıdır. Yeni matematığı, tekrarın kendiliğinden gelişiveren apriorik kuvvetine dayandırmak. Yeni çağ illüzyonu, süreç dinamiğinden kopartılmış, sınırları alınmış, anesteziyen geçirilmiş zaman olgusu üstünden kurulmalı. Operasyon tamamlanmıştır: Artık tarihin postu delinmiştir. Şimdi postmodern zamanlardayız.

Galipler İdeolojisinin Troykası

Beni en çok kaygılandıran şey, kendi kendimizi kültürel açıdan çökertme durumumuzun Amerika'yı sadece dünyanın siyasi lideri olmaktan uzaklaştırması değil, sonunda başkalarına örnek bir model olmaktan da uzaklaştırması... (Zbigniew Brzezinski, Esnek Batı'nın Zayıf Surları)

İtalyan edebiyatının başyapıtı olarak nitelendirilen 'Gülün Adı' romanında şöyle bir söz vardır: Korkan bir adamı hiçbir şey başkasının korkusundan daha iyi yüreklendiremez. Başlığın altındaki sözlerin yazarı büyük bir korku içindedir; lakin onu cesaretlendiren başka korkaklar da vardır. Bunlar ABD'nin savaş karargahlarında ürettikleri teorik fantezilerle yalnız kendilerinin değil, temsil ettikleri sistemin korkularına da çare arıyorlar. Onları önemsiyoruz. Çünkü onların reddettiği şey, bizim mirasımızı oluşturuyor.

Pentagon'da üç kuş var. Kanadında rozet yok. Onlar sivil kurmaylar. Biri Fukuyama, öteki Huntington, diğeri Brzezinsky. Üç akıllı ve soysuz akbaba. Soysuzluk, sözcüğün birinci anlamında: Fukuyama, Japon kökenli bir Amerikalı. Huntington Hint asıllı bir Amerikalı. Brzezinsky Polonya kökenli bir Amerikalı. Kültür intiharını bireysel açıdan başarıyla gerçekleştirmiş asaletsiz ve üniformasız üç negatif simülasyon. İdeolojik terörün üç kurmayı. Üçü de John Hopkins Üniversitesinin çıkardığı Journal Of Democracy'nin editörü. ABD'nin Afganistan taarruzunu destekleyen bildirgeye imza atmış üç emperyalist stratejisyen. Popüler olan özellikle ikisi, Fukuyama ve Huntington.

Fukuyama temel çalışması Tarihin Sonu ve Son İnsan (1993) başlıklı kitabında bir bölümü popülerleşmiş tezlerini yeni bir siyaset felsefesi yorumu olarak öne sürdü. Bu kitap, özetle Hegel'e dönüş ve tepetaklak edilen Marks olarak nitelenebilir. Hatta Fukuyama'nın zekice bir ironiyle Marks'tan Hegel'in intikamını almaya soyunduğunu da söyleyebiliriz. Zira Marks,

"Ben Hegel'i ayakları üstüne diktim" demektedir. Şimdi Fukuyama, "Hegel'e ve kendisinin kabul görme mücadelesi olarak adlandırdığı materyalist olmayan tarih anlayışına başvuracağım" diyor. Aslında ayrıntılı bir inceleme yapıldığında Fukuyama'nın Hegel dışındaki referanslarına da ulaşılacaktır. Kendisinin özellikle andığı Kant, Hegel, Kojeve dışında, burada Platon, Aristo, Bacon'a da değinmeliyiz. Aristo, Platon, Bacon, Kant, Hegel, Kojeve, Fukuyama'yı besleyen temel felsefi kaynaklardır. Aşağıda zaman zaman bu kaynakları yorumlamaya çalışacağız. Şimdi şu vurguyu yapmak daha önceliklidir: Fukuyama'ya kadar gelen zincir, felsefe tarihi açısından, Avrupa merkezci tarih ve kültür anlayışının yapı taşları durumundadır. Gerek Fukuyama, gerek Huntington, yer yer bu filozofları da çarpıtarak, onların ürünlerine seçmeci, pragmatik, amaçlı-önyargılı yaklaşarak; fakat ustaca bir yorumla pozitivizmin, rasyonalizmin, idealizmin sentezlendiği anti-materyalist bir düşünce geleneğine dönüştürmeyi başarıyorlar.

Hegel'in söylediklerinin özeti, Kojeve'nin şu cümlesidir: Kabul görme sorunu nihai olarak çözüldüğü ve efendiyle uşak ilişkisinin yerine evrensel ve eşit görme geçtiği için tarihin sonu gelmiştir. Fukuyama ve Kojeve, bütün tarihin aslında bir kabul görme arzusu tarafından yönetildiğini ileri sürerler. Şimdi kapitalizm kendisini kesin olarak kabul ettirdiğine göre tarih bitmiştir. Gerçi Fukuyama kitabının 362. sayfasında Hegel'in "çalışan köle 1) özgürlük fikrinin, 2) bu fikrin mücadelede gerçekleşmesinin bilincine varır. Bu nedenle insan başlangıçta her zaman efendi ya da köledir; tarihin sonundaki tam insan ise hem efendi hem köledir" yorumuna katıldığını belirtmekle kendi kendisiyle çelişir. Zira insanın hem her ikisi, hem de hiçbiri olduğu bir tarihin sonundan söz edilmektedir ki, burada "liberal demokrasi"nin bütün toplumu özgür ve eşit kıldığı yönündeki önerme belirsizleşmektedir. İşte bu belirsizlikte de Kant'ın idealist kuşkuculuğunu ve postmodernizmin temeli olan düalist bilinemezciliğin izlerini görmekteyiz. Bilindiği gibi auro merkezci aydınlanma filozofları, dünyayı yaşamdan hareketle değil, kavramlardan hareketle tanımlıyorlardı. Nuslogos (düzenleyici akıl) kavramında ifadesini bulan bir özdeşlikle usçuluk ve aydınlanma birbiriyle örtüşürülmüş oluyordu. Aydınlanma idollerinden Kant, tek yönlü ussalcılıktan bir kültür paradigması oluşturdu ve nihayet tanrılaş-

tırdı. Nouslogos, en nihayetinde bir tanrı oluyordu zaten. Fakat tam da burada en güçlü eleştiri de bizzat Kant'ın kendi teorisinde meydana geldi: Bilinemezlik... Kant, usun sınırlarını çizdi, o sınırın ötesini bilinemez alan olarak tarif etti, böylece pozitivizmin temellerini attı. Bu, nesnenin kendinde olanını bilemeyiz, yansısını biliriz demek oluyordu. Böylece evrene ve her bir parçasına yönelik kavrayış, mantık ile algı arasına sıkışıp kaldı. O yüzden Batı aydınlanmacılığında uçuluk, katı ve soğuk bir rasyonalizm olarak adeta bir kader gibi algılandı. Bugün Fukuyama'nın liberal demokrasi olarak ifade etmeyi tercih ettiği burjuva sistemin YDD'si, sonuç olarak mutlak bir Nouslogos'tur. Yine de, Fukuyama'nın görüşlerini bu eklektik ve çelişkili tarafına bakarak dikkate almamak doğru olmayacaktır. Zira Tarihin Sonu ve Son İnsan, anti-marksizmin ve karşıdevrimin günümüzdeki en etkili ideolojik yapıtıdır ve anafikri kitabın eklektik örgüsünün altında kalmayacak derecede sarıhtir: Kabul görme sorunu, binlerce yıllık insanlık tarihinin merkezi politik sorunu olarak görülebilir. (age, sf. 17)

Fukuyama, "din ve milliyetçilik, gelenek ve görenek, ahlaki kurallar örgüsü (geniş anlamda kültür), başarılı demokratik politik kuramların ve serbest piyasa ekonomisinin oluşmasının önündeki engellerdir" diyerek Huntington'un teorisine alan açıyor. Ama Huntington'un referansları da, oldukça zengindir. Özellikle Belçikalı Henri Prieur'in Muhammed ve Şarlman (1939) adlı incelemesinin Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması (1996) başlıklı kitabına ışık tuttuğu açıktır. Yine İngiliz Toynbee'nin Meydan Okuma ve Karşı Koyma başlıklı çalışmasının ilham verici olduğunu da biliyoruz. Huntington'un tezi, Fukuyama'nın felsefi çalışmasını jeokültürel açıdan tamamlamakta ve özetle şunu söylemektedir:

1) Günümüzün temel çelişkisi medeniyetler arasındadır. Dünya siyasetinin dengeleri, kültürler arasındaki çatışmaya göre şekillenecektir. 2) Temel medeniyet alanları Çin ve çevresi, Japon, İslam, Hint, Slav Ortodoks, Latin Amerika, Afrika olarak sıralanabilir. 3) Dünya haritasının stratejik bölgelerinde 'bölünmüş ülkeler' vardır. Bunlar, Meksika, Türkiye, Yugoslavya, Güney Afrika, Keşmir, Rusya'dır. 4) Batı kültürü, Asya kültürünün tehdidi altında kendini askeri ve siyasal açıdan korumakla yükümlüdür.

Aslında Fukuyama ve Huntington'un bütün tezi, emek-sermaye çelişkisinin reddi üzerine kuruludur. Çıkış noktası sınıf gerçeğinin gizlenmesi amacıyla bağlı bulunan bu teoriler, çok değişik kanallardan derlenen, aktarılan bilgilerle süslenerek muazzam bir kafa karışıklığı yaratmakta ve gizlediği olguyu gizlediğini bile okura hissettirmeyebilmektedir.

Neoliberalizm Ve Postmodernizm: Ütopya Reddiye

Avrupa'daki inanılmaz politik değişikliklerin yaşandığı iki yıl ütopya kelimesinin kullanımını yasaklamaya yetti. Artık hiç kimse ütopya hakkında konuşmuyor. (Wolf Lepenies)

Gerek Tarihin Sonu, gerek Medeniyetler Çatışması olsun; neoliberalizmin postmodern temelde ürettiği bütün cazibeli tezler, öncelikle çok etkili bir kavram kargaşasına dayanıyor. Fukuyama ve Huntington'un savları, ideoloji, kültür, tarih, ütopya, medeniyet gibi temel kavramların dolaysız şekilde çarpıtılmasından güç alıyor. Emperyalizmin siyasal stratejisine ideolojik ve kültürel zemin hazırlanırken ideolojik aygıtların kavramları eğip bükme, dolaşıma sokma ve onların yeni anlamlarını egemen kılma özelliğinden yararlanılıyor. Teoriler, ideolojik savaşın diliyle yazılıyor.

İdeolojik savaşın dili süreklileşmiş bir terminolojik üretimle yaratıldı. Devrimlerin patlak vermesi ile birlikte anti-komünizm temelinde geliştirilen reaksiyoner saldırı dalgası tam bir sansasyon, manipülasyon, spekülasyon ağı örmekle el ele yürüdü. Sosyalizmin dünya halklarının gönlünde ve bilincinde yarattığı bütün enerjik çağrışımlar karalama kampanyasının menziline sokuldu. Sovyetler Birliği ve Stalin şahsında merkezileşen psikolojik savaş, aslında en genel ve en geniş anlamda ütopya arayışına yöneltmiş, toplumsal tasavvur ve tahayyül gücünü köreltmeye odaklanmıştı. Dünya devrimi, hayalden gerçeğe doğru somutlaşmaktaydı ve dünya başka türlü olabiliyordu. İşte bu algının genelleşmesi, dünya halklarının ortak düşü olmaları önlenmeliydi. Ambargo, NATO, yıkıcı casusluk faaliyetleri yetmezdi. Bir devletin üstüne silahla gidilebilirdi, ama bir sistemin üstüne ancak kültürel baskınla yürünebilirdi.

Fukuyama, Portekiz'de Salazar diktatörlüğünün kurulma sürecini anlatırken, bu gerçeği çarpıcı ifadelerle örneklendirmektedir. "Portekiz zafe-

rinin gerçekleşmesinde yabancı örgütlerin, özellikle Alman Sosyal Demokrat Partisi'yle Amerikan gizli servisinin yardımlarının önemli payı vardır. Ama eğer Portekiz'de demokrasi için sendikalar, kilise gibi beklenmedik ölçüde güçlü toplumsal kuvvetler olmasaydı, dış yardım kesinlikle sonuçsuz kalırdı. Avrupa tüketim kültürünün çekiciliği de bir rol oynadı. Bir politik gözlemci bunu şöyle ifade ediyordu: Aslında gösteriler yapıp sosyalist devrim sloganı atması gereken işçiler, paralarını yaşam standarda ulaşmak istedikleri Batı Avrupa tüketim toplumların ev aletlerini ve giysilerini almaya harcıyorlardı.” Fukuyama'nın demokrasinin zaferi dediği şey, dünyanın en kanlı faşist diktatörlüklerinden biridir. Ama tartışmakta olduğumuz konu açısından dikkat çekici öge, kitle tüketim aygıtları ile 'sivil toplum' örgütü olarak etiketlenen siyasal ideoloji üretme merkezlerinin politikada tuttuğu yerin önemidir. Aynı önemi, Küba askeri işgale uğratıldığında, Marti TV aracılığıyla Latin halkının üstüne boca edilen emperyalist kültürü ihraç eden korsancılıktan da hatırlıyoruz. Yine Doğu Bloku dağıldığında eski sosyalist kentlerin göbeğine McDonalds'ların vakit geçirilmeden dikiliverdiğini de biliyoruz. Fukuyama'nın “günümüzde bir Amerikalı, Fransız ya da Japon (Huntington'un teorisine göre Japonya'nın düşman kültürler listesinde bulunduğu dikkat edin bn.) zamanının büyük bölümünü belli markada bir otomobil, özel spor ayakkabısı ya da giysi gibi eşyalara veya ünlü bir semt, daha iyi bir okul veya işyeri gibi statü sembollerine ulaşmak için harcanmaktadır.” (Tarihin Sonu ve Son İnsan, s. 54) açıklaması da aynı olguyu işaretlemektedir. Jimmy Carter döneminde ulusal güvenlik danışmanlığı yapan ve emperyalist troykanın üçüncü ideoloğu olan Brzezinsky de “özellikle ailenin, okulun ve kilisenin yerini almış olan televizyon, sosyalleşmeyi ve değerlerin aktarılmasını üstlenen esas araç durumuna gelmiştir” (Yüzyılın Sonu, Türkiye İş Bankası Yayınları, s. 54) ifadeleriyle ideolojik araçların önemini vurgular.

Demek oluyor ki, kavramsal yeniden üretim ile kültürel ilhak ve işgal birbirini tamamlayan iki boyutlu bir ideolojik görev olarak öne çıkıyor burjuva ideologların mantığında. Fakat öylesine bir ikiyüzlülük vardır ki, propagandif amaçlarla üretilen Pax-Amerikana kavramı, Hiroşima ve Nagazaki'nin atom bombalarıyla küle dönüştürüldüğü gün yürürlüğe girdi. Yeni Dünya Düze-

ni de, hatırlanacaktır, Körfez Savaşı'yla birlikte tedavüle sokuldu. Emperyalizmin felsefesinde bütün önermeler pragmatiktir. Orada ukalalık sınırsızdır ve utanma yoktur.

Doğu Bloku'nun dağılına gelince kadar, burjuva siyaset felsefecileri için modernist sürecin öyküsü açıktır. Onlar 19. yüzyılı üç temel ideolojiye ayırırlar. Muhafazakârlık, liberalizm, sosyalizm... Onlara göre bu üçü sürekli değişen formasyonlarda da olsa, daima birbirlerine karşı mücadele edip durdular. Aralarında bazı farkların olduğuna inananlar çıktıysa da, bu siyaset felsefecileri, bırakalım söz konusu farkların oluşturucu unsurlarını, aslında kaç ayrı ideoloji olduğu konusunda bile toparlanamadılar. 1980'lerin sonuna kadar üç değil de iki ideoloji olduğunu söyleyenler revaçtaydı. Oysa üçlünün hangi ikiliye indirgeneceği konusunda karışıklık bitmiyordu. Burjuva muhafazakârlar liberalizm ile sosyalizmin, burjuva liberaller muhafazakârlık ile sosyalizmin, burjuva auro-komünistler ise (son tahlilde haklı olarak) muhafazakârlık ile liberalizmin aynı şey olduğunu ileri sürüyorlardı. Destutt de Tracy'nin ilk kez kullandığı, Napolyon'la yaygınlaşan ve Marks'ta bilimsel analitik çerçevesini bulan ideoloji nosyonu Berlin Duvarı'nın yıkılışıyla birlikte bu bayların literatüründen aforoz edildi. Modern fiziğin temel bir yasası toplum bilim alanında da işlemekteydi: Karmaşık bir sistemdeki parçaların hızları aniden ters yöne çevrilirse, o zaman sistem, onu oluşturmuş olan şeylerden geriye doğru çözülür (Richard Feynman, Fizik Yasaları Üzerine). Sovyet Bloku'nda yaşanan buydu. Doğu Bloku'nun dağılışı, tarih gibi ideolojinin de terminolojik yeniden üretim kapsamında çarpıtılması için burjuva düşünürleri cesaretlendirdi. Fakat ideoloji kavramında içkin bulunan 'dünya görüşü' anlamını hangi sözcükle karşılayacakları da önemli bir sorundu; en azından entelektüel söylem açısından. İşte burada dünya görüşü anlamında kullanılan 'weltanschauung' terimi türetildi. Şimdi ideoloji kavramının yerine bu ifade ikame edilmiş bulunuyor.

Soğuk ideolojik savaş konseptinin anlam nakli operasyonu yalnız kavramlar için değil, olgular için de geçerlidir kuşkusuz. Soğuk savaş döneminin özeti böyle bir serüvendir. O serüveni neoliberalizm ile postmodernizmin ilişki kurduğu tarihin hikayesi olarak da okuyabiliriz. Burada edebiyatın ve sanatın yeri ayrıcalıklıdır. İlkin

Yevgeni Zamyatin'ın Biz adlı romanı yayınlandı, 1924'te. Sovyet düzenine saldıran bir anti-ütopya klasığıydı. Roman, bütün Sovyet yurttaşlarının bir rakam düzeyine indirildiğini ima ederek sanat aracılığıyla ideolojik savaşı başlattı. Sonra bunu Arthur Koestler'in aynı içerikli Aydaki Karanlık isimli kitabı izledi. Bu eserler, Fransız ihtilaline karşı gelişen muhafazakâr tepkinin yarattığı edebi ürünlerin içeriği ve tarzıyla büyük koşutluk sergiliyordu. Her devrim, karşıtılarını da hareketlendirmekteydi. Koestler'i Karl Popper takip etti. Yeni Zelanda'da bir kilisenin sığınağında Açık Toplum ve Düşmanları'nı yazan Popper, Nazizm ile komünizmi özdeşleştiriyordu. Fakat aynı dönemde Kızıl Ordu, Hitler Faşizmi'ni bozguna uğrattınca, romanın etkisi de, yazarın kariyeri de SS subaylarının düzeyine düştü. Popper'in imdadına Friedrich Von Hayek'in aynı içerikli Köleliğe Yol adlı çalışması izledi. 1952'de Jacob Talmon, Totaliter Demokrasinin Kökü'nü yazarak aynı ideolojik temayı sürdürdü. Talmon ütopycılığın iki türü olarak Nazizmi ve komünizmi incelediğini öne sürüyordu. Polonya'dan kaçarak sonradan Oxford'un beyni diye ünlenen Kolakovski, sosyalizmi ütopycılığın reel sureti olarak görüyor ve açıkça "(...) bütün bu anlayışların en kötüsü de dünyamızın dokusunu yiyen totaliter kanse- rin kendini öven ve kendince haklı olan ve ana ideolojinin kaynağı Marksist ütopycadır" diyebiliyordu. Bu dalgaya ürünlerini daha yakından bildiğimiz Havel, Kundera, Michnik, Solzhenitsyn, Simecka gibi karşıdevrimciler katıldılar. Çekoslovakyalı siyaset felsefecisi Milan Simecka, 'ütopya tarihsel bir aldatmaca aracından başka bir şey değildir. İnsanların kolayca yeni bir köleliğe sürüklendiği bu aldatmaca tehlikeli ama çekici bir gökkuşağı altında başladı' derken sosyalizmin gücünden duyduğu endişeyi, "Binkozyüzseksendört, komünist ütopycanın doğasını doğru kavradığı için dünya edebiyatının en heyecanlı kitaplarından biridir" derken de anti-komünist ideolojik terörün gerekliliğini vurgulamış oluyordu.

Adı geçen bu yazarların tümü de ülkelerinden kovulmuş ve ABD, İngiltere gibi devletlere sığınarak Batı kapitalizminin ideolojik sipahi ocağını oluşturmuşlardı. Bunlar, zamanla Alexis de Tocqueville ve John Stuart Mill gibi klasik liberal ideologlardan gelen bir düşünce geleneği oluşturdular. Oryantalizm, postmodernizm gibi gerici disiplinlerin serüveni bu kaynaklara da-

yanır. Doğu Bloku'nun çökmesiyle birlikte gündeme gelen Yeni Dünya Düzeni teorisi, bu sistemi yeni durumun ihtiyaçları etrafında güncelleştirdi. Şimdi ütopycaya bitmişti; fakat iletişim ve bilişim teknolojisindeki büyük gelişmeler, bizatihi ütopycanın sonu geldiğini söyleyen kesimlerin bir ütopycaya öne sürmelerini koşullandırmaktaydı. Zira liberal kapitalizmin hayatı kolaylaştırdığını, toplumu geliştirdiğini söylemek başka türlü olanaklı değildi. Dolayısıyla "cennetin kapılarını zorlayan dahiyane bir kıyamet teknolojisi" uydurdular. Bu anti-ütopik ütopycanın merkezine Batı'yı koydular. Büyük bir zafer sarhoşluğuyla Batı'yı yüceltirirken, Doğu'yu mistik ve geri kalmış bir yarımküre olarak aşağıladılar. Oryantalizm, kabaca böyle başlayarak postmodernizme doğru evrildi.

Tarihin ve ideolojilerin reddi, ütopycanın geçer-sizliğine bağlanmış olduğuna göre, şimdiki dönemin aynı zamanda bir ideolojik savaş dönemi olduğunu söyleyebiliriz. Demek ki, YDD söylemi, soğuk savaş konseptinden ayrılmış, dolayısıyla bambaşka bir teoriyi öne sürmüş olmuyor. Nitekim Fukuyama ve Huntington'da temel kavramların nasıl dejenere edildiğini görmek, oldukça kolaydır. Huntington'un bu açıdan daha talihsiz olduğunu ileri sürebiliriz; zira 'kültür' ve 'medeniyet' olgularına bakış açısı, sadece bilinçli bir çarpıtmayı değil, aynı zamanda gerçek bir bilgisizliği ve kafa karışıklığını da içeriyor. Edward Said, "aslında Huntington bir ideolojisttir. Medeniyetleri ve kimlikleri olmadıkları bir şeye çevirmeye çalışan biridir. Ona göre medeniyetler ve kimlikler sayısız akımdan (ve karşı akımdan) doğmuş içine kapalı varlıklardır. Bu varlıklar yüzyıllar boyunca tarihin sadece din savaşları ve imparatorlukların fetihlerini değil; mübadele ve paylaşımın kapsamını da mümkün kıldı. Az çok görülebilir durumdaki bu tarih, medeniyetler çatışmasından mütevellit savaş durumunun gerçeğın ta kendisi olduğunu gösterme telaşıyla gözardı edilmiş" derken çok haklıdır. Huntington'un kavram kargaşasını, kavramlar üzerinde oynayarak onlarda yarattığı rol kaybını ve anlam kaymasını örnekleyen sayısız alıntı yapabiliriz. Ne ki bu okur açısından da pek eğlenceli olmayacaktır. Kaldı ki, bu neo-liberal ve post-modernist operasyonu çok sayıda dipnotla desteklemekte, gereksiz bir şişkinlik yaratırken, yine Said'in dikkat çektiği gibi, burada da "bütün yaptığı kendi kendisinin kafasını karıştırmak ve ne kadar acemi bir yazar, ne ka-

dar beceriksiz bir düşünür olduğunu sergilemek”ten öte bir marifet gösterememektedir. Ünlü bilimci Galileo, kimi bilim tarihçilerini eleştirirken, “yazdıklarını anlamadan yazan, bu nedenle yazdıkları anlaşılmayan ne çok insan var” demekteydi. Aradan yüzyıllar geçtikten sonra da durum değişmiş değil.

Felsefe, nitelikli ve disiplinli düşünme gerektirir. Siyaset felsefesinin temel kavramlarını kurmak, anlamlandırmak, yeniden üretmek söz konusu olduğunda, muhataplarımızda bu yetiyi göremiyoruz. En önce bir sınıf tanımı yapmak gerekmez miydi? Öyle ya, her kavram üzerine sayfalarca fantezi üreten Fukuyama ve Huntington, antimarksist bir sistem öne sürme iddialarını, marksist teorinin temeli olan sınıf dinamiğine adeta hiç değinmeden nasıl ciddiye alıncı duruma getirebilirler? Onların antimarksist bir teori oluşturma savları bile, soğuk savaşın anti-komünist reaksiyoner ağzına hale bağımlı olduklarını, dolayısıyla halâ eski bir sorunla uğraştıklarını, bu anlamda değişmiş bir çağın varlığından da söz edilemeyeceğini göstermeye yetiyor. Onlar yine de, insanlığın bir senkrozaman (zamansızlık zamanı) içinde olduğunu öne sürebiliyorlar. Oysa bu kavramı Platon’da da görüyorduk. Aradan geçen binlerce yılı bu durumda yaşanmamış kabul etmemiz gerek. İşte meselenin bütün özü, sınıflara dayalı bir evrensel hareketin yaratacağı başka bir toplumu -bırakalım kurmayı- hayal edebilmeyi bile daha baştan önlemeye dönük çabada düğümleniyor. Devrim, ilk insandan bu yana doğanın nesnesinden hayatın öznesine doğru çağlar boyunca dönüşegelen insanın dinamiğidir. Ütopyanın reddi temelinde geliştirilen neoliberal-post- modern teoriler, bu açıdan praksis gerçeğini gizlemeye dönüktür. Fukuyama’nın Hegel yorumu da aynı görüş açısından seçmeci ve manipulatiftir. “Hegel, 1806’daki Jena Savaşı’ndan sonra tarihin sona erdiğini ilan ettiğinde, açıktır ki bununla liberal devletin bütün dünyada zafere ulaştığını ileri sürmek istemiyordu. Çünkü zafer o sırada Almanya’nın bu küçük köşesinde bile henüz güvence altında değildi” diyen Fukuyama’nın tarih kavrayışı spekülâtif ve keyfidir. Peki bugün liberal demokrasinin zaferi nerede güvence altındadır? Ortadoğu’da mı, Kafkasya’da mı, Afrika’da mı, hatta Amerika’da mı? Birkaç on yıl sonra bu tezi değerlendiren herhangi bir burjuva ideoloğun Fukuyama’nın Hegel’i yorumladığı gibi Fukuyama’yı yorumlamayacağını gü-

venceleyen şey ne? Fukuyama aynı kitabının 66. sayfasında “Eğer bugün şu andaki dünyamızdan esastan ayrılan başka bir dünyanın tahayyül edilemeyeceğini ve şu andaki düzenimizde köklü iyileştirmelere gidilmesinin düşünülemez olduğu bir noktaya ulaşırsak, o zaman tarihin sonuna ulaşıp olduğumuz olasılığını dikkate almak zorundayız” demekte. Neden başka bir dünya tahayyül edemiyor muyuz? Ve bu kadar eminsen, bu olasılık kelimesi de neyin nesi? Fukuyama bunun gibi onlarca sorudan kaçınmakta ustalaşmıştır. O tam da Hegel’in Doğa Felsefesi’nde (Bkz. İdea Yay., sf. 17) “Batı uygarlığının yüzyıllar boyu sürdürülen sömürgeciliği, köleciliği, saldırganlığı, yok ediciliği için usu bastırılmış, sağduyusu bozulmuş bir bilinçten daha elverişli bir destek olabilir mi? Bu bilinç biçimi kuşkucudur. Olgunun gerçek mi, görüngü mü olduğunu ayırt edemez. Ulusalıcıdır. Kabilecidir. Etniktir” şeklinde dikkat çektiği durumu özetliyor. Diliyor ki, milyonlarca proleter, bir zamansızlık zamanının görüngül bilincinde yalnız ‘anı’ yaşasın; tarih bilinci ve birikiminden yoksun kalsın. Bunun için başvurduğu akıl yürütme tarzı, efendilerinden yıldızlı pekiyi alacak derecede takdire şayandır. Kitabında “bildik iş bölümü teriminden çok iş örgütlenmesi terimini kullanacağız. Çünkü bu ikincisi (birincisi olmalı-bn) giderek kol emeğinin çok sayıda aptallaştırıcı parça işe ayrılması gibi olası bir anlam kazanmıştır” derken dili saldırgan ve yıkıcıdır. Ama yapıcı ve kurucu bir dildir de bu. Tarih “toplumlar arası bir diyalog olarak tasvir edilebilir” tanımını oluşturan sözcükler dikkatle seçilmiştir. Demek oluyor ki, toplumlar arasında diyalogun sonuna gelinmiştir. Fukuyama’nın Huntington’un saldırgan ve yayılmacı tezine dayanak oluşturduğunu burada da görüyoruz. Ama zaten kendi tezi saldırgandır. Onun J. J. Rousseau’ndan aşırıldığı amourpropre (kendine tutkunluk) ve amourde soi (kendini sevmek) kavramları öyle bir yorumlanır ki, burjuva kişilik felsefesinin kurucu ögesinin bencillik olduğu ve devlet teorisindeki karşılığının narsist ve mutlak bir monarşiye denk geldiği rahatlıkla anlaşılabilir. Fukuyama’nın en önemli kavramları olarak öne çıkan Thymos (özdeğer duygusu) ifadesini iktidar arzusu, Megalothymia (kendi gücünün kabul görmesi) ifadesinin mutlak hegemonya, Isothymia (öteki insanlarla eşdeğer görülme) ifadesini tek tip bir standartizasyon olarak yorumlamamak için hiçbir geçerli neden yoktur.

Huntington'un teorisinin temeli olan iki kavram (medeniyet ve kültür) konusunda herhangi bir tanıma, tarife rastlayamıyoruz. Yalnız kültür ile uygarlığı özdeş gördüğünü, bunları statik, donuk, parçalı, monolist bir bakış açısıyla yorumladığını çalışmasının bütününden çıkartabiliyoruz. Kültür ile uygarlığı birbirinden ayırmamakla pek haksız sayılmaz; doğrusu bunlar birbirine çok yakın olgulardır. Ancak belirtelim ki, bu konuda çok iddialı olan, üstelik de incelediği konuyu global politikanın temel paradigması olarak niteleyen birinin kültür ile medeniyet arasındaki nüansları da ele almış olmasını beklendik. Kültür, insan-doğa diyalektiğini karşılar; insan emeğinin görünümüdür. Medeniyet ise, insan-toplum diyalektiğini karşılar; praksist sürecin görünümüdür. Huntington'un teorisi açısından bu ayırım önemsiz değildir. Bizim yoğunlaşmak istediğimiz öncelikli konu olmaması nedeniyle burayı geçiyoruz. Oysa Samuel Huntington'un bir kara ütopya örneği olarak görülmesi gereken kuramı çok daha temel yanlışların üzerine inşa edilmiş bulunuyor. Doğu-Batı Sarmalında Entelektüel Şiddet başlıklı bölümde söz konusu yanlışların üzerinde duracağız. Burada medeniyet ve kültür sözcüğünün etimolojik kökeni açısından bazı vurgular yapmakla yetineceğiz.

Bilindiği gibi, Huntington, Batı ve Doğu medeniyetini kesin bir şekilde birbirinden ayrı kategorize ediyor. Oryantalizmin ve auro merkezci tarih anlayışının politik neoklasığı olarak değerlendirilebilecek Çatışan Medeniyetler ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması başlıklı kitap, baştan sona bu yanlış sınıflandırmayı tahammül edilebilir hale getirmeye hasredilmiştir. Fakat gerek kültür, gerek medeniyet kavramlarının etimolojik analizi bu çabanın gerici, antibilimsel olduğunu söylüyor.

Emek, uygarlık, kültür gibi kavramların Batı ve Doğu dillerindeki kaynakları ortaklık sergilediği gibi, bu kavramların yer yer ayrıldığı noktalar da Doğu-Batı farkına göre değildir. Örneğin Rusya kültürü Huntington'un teorisinde esas olarak Avrupa dışında değerlendirilmiş olmasına rağmen, Rusça'da 'rab' köle, Arapça'da ise tanrı anlamına yakındır. Bu kavram demorcation (ayırım çizgisi) özelliği sergiliyor; çünkü Doğu'nun temel inanç sisteminin ve dilinin mutlak özdeşliğini geçersiz kılıyor. Yine İbranice'deki abadah/avadah kelimesi, emek kavramı-

na karşılık gelir. Babillerde abdu/abdi sözcüğü de aynı anlamı içerir. Kıptice'de söz konusu anlam uba kelimesinde karşılık bulur. Bilindiği gibi Arapça'da da bütün insan isimlerinin ortak unsuru 'abdu'dur; yine zanaat, çalışma, köle, işçi gibi özgül ve ayırddedici anlamlarına çok sonra kavuşan kavramları ifade eder. Oysa Huntington'un tezinde İbranilerle Araplar arasındaki kültürel çelişki, neredeyse antagonist düzeydedir. (Aslında auro merkezci tarih ve kültür anlayışı açısından bu çok yeni bir durumdur; aşağıda değineceğiz.)

Kültür kavramı Latince'de 'colere' fiiline dayanır. Çevirmek, toprağı altüst etmek, tarlayı sürmek anlamındadır. Avrupa dillerindeki 'agricultura' kelimesi de tarım anlamına yakındır. Eski Hintçe'de 'ajras', Grekçe'de 'agros', Latince'de 'ager', Gotça'da 'agris', Zazaca'da 'ega', Kırmance'de 'ajotin', Yunanca'da 'agei' sözcükleri de tarım ve hayvancılıkla ilgilidir. Görüldüğü gibi kül tür kavramının temelleri hem Batı'da, hem Doğu'da tarım toplumunun yaşam biçiminden türeyen ortak ifadelere yaslanıyor. Burada Roma ile Rus kültürü arasındaki bir başka benzerlikten ve özgünlükten söz etmeliyiz. Rusça'da 'kultura' kelimesi, bir üst boyuta sıçrayarak iş tarzı, genel yetenek düzeyi anlamına gelir ve modernizmin literatürüne çok yaklaşır. Romalılarda da benzer bir durumla karşılaşılıyor. Roma toplumunda anlama (intelligere) ve tartışma (disserere) entelektüel bilinçle ilgili sözcükler olmakla birlikte, tarımsal sözlükten gelirler. Asıl anlamları hasat etme ve tohum ekmedir. Diğer yandan Romalılarda colere fiilinin içine animus sözcüğü de girer. Cultura animi sözcüğü, eğitim ve öğretimle anlam denkliliğine kavuşur. Roma İmparatorluğu'nun gelişkin köleci yapısı, tarla işinin ve kol emeğinin artık bir köle uğraşı halini aldığı tarihsel bir parametre olduğu için, bu türden bir anlam kaymasının sosyoekonomik zemini vardır. Dolayısıyla toprak kültürü kölenin, eğitim-öğretim seçkin sınıfın kültürü olarak görülür. Anlaşılacağı gibi kültür sözcüğünün uygarlık sözcüğüne yaklaştığı ve sömürücü sınıfların görüş açısından egemenleşmeye başladığı yer burasıdır.

Medeniyet (ya da uygarlık), Batı dillerinde civilization kavramına dayanır. 17. yüzyılın sonuna kadar aynı anlamı police sözcüğü ifade etmekteydi. Her iki kelime de kent anlamına gelir. Arapça medeniyet sözü de medine keli-

mesine dayanır ve şehir demektir. Oysa Arapça gibi semitik bir dil olmasına karşın, İbranice’de şehir anlamını karşılayan sözcük ‘din’dir. Bu kelimenin kaynağı ise, Sümerce’deki ‘dı’ fiiline dayanır.

Anlaşılacağı gibi, kültür ve medeniyet kavramlarının oluşumu hemen bütün medeniyet ve kültürlerde tarım ile kent olgusuna dayanmakta, ortak seslerden beslenmektedir. Durant’ın söylediği gibi, “uygarlık köylünün kulübesinde başlar, çiçeğini ise ancak kentler yer” (bkz. Gürdal Aksoy, İnsan, Kültür ve Uygarlık, Avesta Yay). Asya’daki tarımsal kentlerin Avrupa’daki sanayi kentlerin en önce kurulduğu kesindir. Medeniyet Eski Doğu’da tarımsal kentlerde, Antik Batı’da ise endüstriyel kentlerde cisimleşir. Bütün bunlar ortadayken insanlığın kolektif birikimini karşı karşıya koymak, üstelik Batı’nın daha üstün olduğunu ileri sürmek bönce bir cahilliktir. Bu cahillik bize Hegel’in şu sözlerini hatırlatıyor: “Düşünceler, hele spekülatif düşünceler söz konusu olduğunda, terimlerin sadece gramer anlamını kavrayıp bunları tasarım alanına kadar derlemekten çok daha başka bir anlama gelir anlamak. Dolayısıyla da insan, filozofların önermelerini, fikirlerini bilebilir ve bu fikirlerin açıklamalarıyla ilgilenmiş olabilir. Bütün bu çabalara rağmen en temel noktayı, yani önermelerin ruhunu her zaman kavramış olduklarını düşünemeyiz. İşte bunun içindir ki, elimizde bol ciltli ve pek bilgiççe yazılmış birçok felsefe ve kültür tarihi bulunmaktadır. Ama bunlarda asıl uğraştıkları konunun bilgisi eksiktir. Bu tarih yazarlarının bir müzik parçasını bütün seslerini işitip de bir tek şeyi, o seslerin arasındaki uyumu kavrayamamış hayvanlara benzetebiliriz”. Durum hem eğlenceli, hem acıklıdır. Goethe’nin dediği gibi, “parçalar yan yana olsada/eksiktir tinsel bağ”... Yani biraz duman, biraz kül, biraz hüzün, biraz mizah. Avrupa edebiyatının ve felsefesinin iki doruğu Hegel ve Goethe, auro merkezci kültür teorisyenlerinin Avrupa medeniyetini bile gerçekte idrak edemediklerini haber veriyorlar.

Doğu Batı Sarmalında Entelektüel Şiddet

Araplar alkol damıtmayı öğrendiler. Ama bununla Amerika’nın asıl sahiplerini (yerlileri-bn.) ortadan kaldıracak bir silah yarattıklarını bilmiyorlardı. (Engels, Maymundan İnsana Geçiş’te Emegın Rolü)

Batı’nın tarihe bakış açısı 20. yüzyılın ortalarına kadar antisemitik öğelerle doludur. O dönemin Doğu’su aynı zamanda Yahudi’ydi de. Fakat 1948’de İsrail’in bir gecekondu gibi kurulması auro merkezci teorilerde rötuşu zorunlu kılarak oryantalizmin ideolojik enstrümanlarında kimi değişiklikleri gündeme getirdi. Emperyalist ideologlar tarihi yeniden yazarken sanal bir sayfa açıyor ve kapitalizmin suçlarını temize çekiyorlardı.

Doğu düşmanlığının en önemli ideolojik, siyasal, felsefi paradigması Nazizmde anlam buldu. Hitler döneminin Alman tarihçileri, antropologları, etimologları ari ırk teorisi icat etmek için az mesai yapmadılar. Onlar Avrupa kökenli “Aryen”lerin bütün o Asya’lı, Sami ve Afrika’lı “aşağılık” yaratıklarına karşı dehşetli bir savaşın pahasına Himalaya eteklerinden Yunan’a, oradan da antik Cermanya’ya varmak üzere taşıdıkları “ırksal saflığın” ne kadar da büyük bir üstünlük olduğunu anlatıp durdular. Bu üstünlüğün kanıtı geliştirilirken elbette korkunç bir kafatasçılığın temelleri yalnız teorik düzeyde atılmış olmakla kalmıyor, sosyal hayatın ortasına da konulmuş oluyordu. Bugün Huntington’un Medeniyetler Çatışması, benzer bir özellik sergilemekle (Doğu karşısında Batı kültürünün üstünlüğünü savunarak, dahası Doğu’yu bir tehdit unsuru olarak tanımlayarak) biten tarihin sonunda bile burjuva ideologların Hitler cephaneliğinden vazgeçmediklerini açığa vurmuş oluyor.

Kuşkusuz Huntington’un da referansları vardır. Belçikalı Henry Prieune Muhammed ve Şarلمان (1939) adlı incelemesinde ilk büyük Arap-İslam işgalini çözümler. Der ki, “bu işgaller Akdeniz’deki antik birliği parçalamış, Hristiyan-Roma sentezini bitirmiş, yeni bir ‘medeniyet’i tetiklemiştir.” Prieune biten sentezin yerine kurulan yeni medeniyetin (ki bizce bu, narsist Auro kültürün temelidir) görevini “Batı’yı kültürel düşmana karşı korumak” olduğunu söyler. Oysa diğer yandan Doğu, bir bakıma Batı’nın kalbindedir. Dante’nin ‘cehennem’ tahayyülünün tam merkezinde Muhammed yok mudur? Arap tarihinin iki modern şehri olarak İskenderiye’yi, Beyrut’u Avrupa’nın sosyolojik fotoğraftan çıkarmak olanaklı mıdır? Günümüzde ABD’de, Fransa’da, İngiltere’de, İtalya’da, İsveç’te yaşayan milyonlarca Asyalı’yı nasıl değerlendiracağız? Hint, Çin, Japon kültür evreninin inanç sisteminden beslenen sezgiye dayalı

ibadet sistemlerinin, sağaltım yöntemlerinin Batı'da merkezi eğitim kurumları aracılığıyla yaygınlaşması neye işarettir? Avrupa edebiyatının son on beş yılındaki belirgin temanın mistisizm oluşu gerçekten de Doğu kültürünün istilasıysa, bu yapıtları ödüllendiren Batılı "saygın" jüri kurullarını Asya kültürünün casusları olarak mı nitelendirmek gerek? Acaba Amerika'daki David-yanlar tarikatı, Guyana'daki Rev.Jim Jones tarikatı, Japonya'daki Aum Shrinkya tarikatı birbirinden ne kadar farklı; hem istihbarat teşkilatlarıyla bağlantıları açısından, hem de sosyo-kültürel çerçevesi açısından... Başlı başına çarpıcı bir model olarak İsrail'i nasıl yorumlayacağız? Sorular uzatılabilir, her biri kendi başına kapsamlıca irdelenebilir de. Bu soruların yanıtı, Batı ve Doğu kültürünün benzeşliğini ortaya koymayacaktır elbet. Böyle bir özdeşlik aramadığımız gibi, bu tarz bir gerekliliği talep etmenin akılcı tarafı da yoktur zaten. Batı merkezci bir sosyal gözlemci olmasına karşın Alan Ryon, "insan yaşamı sadece belli bir yüksekten bakıldığında büyük görünüyor. Aslında insan yaşamının çoğu görünmezdir ve Japonya ile Amerika aynı sosyopolitik sistemin örnekleridir" deme nesnelliğini gösterebiliyor. Oysa Huntington'larda o kadar namus yoktur. Kültürler, onları oluşturan kurucu dinamiklerin özgünlüğü kadar birbirinden farklı ve zengindir. Yalnız Asya ya da Avrupa'nın değil, bunların her birinin kendi içindeki parçaları da birbirinden farklılıklar sergileyebilir. Sorun, uygarlığı çatışan özneler olarak parçalayan ve bunlardan birini düşman olarak ilan eden ideolojik önyargıları tez düzeyinde ileri süren ve üstelik bu tezleri askeri stratejilerin zemini olarak genelleyen emperyalist zihniyettir.

Huntington tezi, yükselmekte olan ırkçı dalganın teorik öncüllerini oluşturuyor. Zira Konfüçyüsçü (Çin ve Japonya), Bantu (Siyah Afrika), Rusya ve Doğu Afrika gibi ayrımların temelinde dayanan bir ana çatışma stratejisinin oluşturulduğu yerde göçmenler ve sürgünler hedef gösterilmiş oluyor. Bugün Amerika ve Avrupa'da ırkçı dalga yükselmekte, bu ülkelerin siyasetinde yeni sağ teorilerin geliştiği görülmektedir. Söz konusu çatışma stratejisi, uluslararası sistemde de dikkate değer bir konum sergiliyor. Dolayısıyla Huntington, Fukuyama, Brzezinski'nin görüşleri çok önemli bir askeri siyasal amaca bağlıdır. Pragmatik Felsefenin Paradigması ve Çatışan Kuvvetlerin Geleceği başlık-

lı bölümde bu konuyu irdeleneceğiz. Şimdi şu meşhur Batı'nın ayrıcalığı tezine dönelim.

Kültür ve uygarlık, hem başında hem sonunda, üretim ilişkilerinin alanına giren olgulardır. Ülkelerin toplumsal maddi yapısı ve halkların geleneksel inanç sistemi, kültürün sınırlarını ve kapsamını belirler. Hiçbir toplum (ilkel kabileler bile) kültürsüz değildir; her sosyal ortam bir üretim biçimine, bir yaşantı tarzına dayalıdır. Batı Avrupa'nın ve Amerika'nın teknolojik üstünlüğü, daha ileri bir üretim ve tüketim biçimine sahip oldukları gerçeğini doğrular. Fakat övülüp durulan Batı kültürü, siyasal ve toplumsal üstünlüklerini devrimlere borçludurlar. Avrupa aydınlanması, insanlığın atılım çağları arasında parlak ve ışıklı bir sayfadır; ancak bu aydınlanmanın sınıfsal bir devrimin ürünü olduğu unutulmamalıdır. Burjuvazi iktidarı feodalizmden emekçi sınıfların toplumsal mücadelesi sonucunda ele aldı ve alır almaz da gericileşti. Maddi üretim ilişkileri üzerinden şekillenen kültürün artık sınıfsal bir nitelik taşıdığı sosyal bilimlerin temel önermelerinden biridir. Huntington'ların fantastik teorileri bu gerçeği değiştiriyor. Egemen sınıfın kültürü sömürücü ve yağmacıdır; bunu aydınlanma sürecinden hemen sonra gericileşen burjuvazinin modern tarihinden de biliyoruz. Liberal demokrasinin zaferi olarak kamufle edilen emperyalist iktidar, bugün yozlaştırıcı bir tüketim kültürünün hegemonyasını bütün sömürgelerine dayatıyor. Ama bu, emperyalist devletlerin yurttaşı durumunda bulunan ülke insanların kültürel açıdan daha şanslı olduğunu göstermiyor. Tüketimcilik ve bencillik, ahlaki çürüme, manevi değerlerin yozlaşması, öncelikle buralardan başlıyor. Brzezinsky şöyle söylüyor; "günümüz demokrasileri kuşkusuz mücadele etmek zorunda oldukları çok sayıda derin problemle karşı karşıyalar. Uyuşturucu kullanımı, barınaksızlık, suçluluk, çevre kirlenmesi ve aşırı tüketimcilik bunlardan bazılarıdır. Ama bu problemler, liberal ilkeler temelinde tamamen çözülebilirdir ve bunlar, seksenli yıllarda komünist devletlerde tanık olduğumuz gibi bütün toplum sisteminin çökmesini kaçınılmaz yol açacak kadar ağır sorunlar değildir." Kültürün sınıfsal içeriği yine es geçiliyor. Sanki evsizlik ve yoksulluk, uyuşturucu ve kültürel dejenerasyon, çevre kirliliği ve kapitalist endüstri, aşırı tüketimcilik ve serbest piyasa ekonomisi birbirinden bağımsız olgulardır. Sanki bunların hepsi de Sovyet Birliği ve Doğu

Bloku halklarının başına geriye dönüş süreciyle birlikte musallat olmamışlardır. Brzezinsky, neoliberalizmin çıkmazını tartışmak yerine, tek- kelci kapitalizm sistemiyle özdeşleşmiş büyük toplumsal sorunları sosyalizmin sorunlarıymış gibi ima etmekte hiçbir ahlaki sakınca görmüyor.

Dahası var; yere göğe sığdıramayan kapitalist demokrasi ve medeniyet düzeyinin bütün pozitif parçaları da sosyalizmin ve mücadele eden halk- ların ürünüdür. Burjuvazi hiçbir sosyal hakkı, hiçbir demokratik kısıntıyı kimseye lütfetmedi; tersine bunlar, savaşa savaşa kopartılıp alındı. Yine kapitalizmin sosyal devlet anlayışı ve bur- juva demokrasisi çerçevesi, sosyalizm deneyim- lerinin baskısı altında gerçekleşti. Öyle olduğu içindir ki, şimdi Brzezinsky “artık yarış bittiği- ne, marksizm de öldüğüne göre, artık liberaliz- min sınırlılıklarını kabullenmek tehlikeli de de- ğildir, politik açıdan yüksek maliyet de getir- mez. Şimdi o aşamaya giriyoruz. Totaliter ütopya tehlikesi kalktığına göre, her şeye izin veren bolluk düzenini liberal toplamlarımız için ne gibi tehlikeler taşıdığını görmek daha kolaydır” (Brzezinski, Esnek Batı’nın Zayıf Surları). De- mek oluyor ki, kadife eldiveni artık elimizden çıkartabiliriz. Sosyal devleti tasfiye edebiliriz. Merkezinde özelleştirmenin durduğu vahşi kapi- talizmin uygulamalarından kaçınmak için neden kalmadı. İşsizlerin, işçilerin, evsizlerin kapita- lizme karşı model olarak ileri sürecekleri bir sistem artık olmadığına göre, emperyalizmin yüksek çıkarları için, milliyetçiliği de hortlatabi- lirimiz, dinciliği de. Yeni Dünya Düzeni ideoloji- sinin muhafazakâr rengini temsil eden bu şaşkın stratejistin öğretmeni ünlü Kissinger’dir. McCarthy’cilikten Pax Amerikana’ya, oradan Yeni Dünya Düzeni’ne uzanan bu gelenek as- lında Nazizmin devamıdır. Nitekim Seattle, Da- vos, Washington’da demokrasi ve adalet isteyen kitlelerin üstüne liberal demokrasinin hangi sal- dırganlıkla yürüdüğünü gördük; bu teorilerin pratiğine de tanık olduk.

Huntington’la ise sorunumuz biraz başkadır: Ona övüp durduğu Batı kültürünün kaynakları- nın aşağılayıp durduğu Doğu kültürü olduğunu öğretmek istiyoruz. M. Bergman, ölümünden kısa bir süre önce arkadaşı Morveu’ya gönder- diği mektupta der ki, “bilgili olanlar her zaman bilgilidir; cahiller ise böylece daha çabuk ögre- nirler”. Çok şükür, ölmek üzere olduğumuzu hissetmiyoruz. Üstelik bu satırları arkadaşımıza

değil, narsist ve hiperukala bir zihniyetin cahil üyesine yazıyoruz. Huntington, boyuna posuna bakmadan, Asya toplumlarının kültürüne meta- fizik hücum tekniğiyle öyle bir şamar indirmek- tedir ki, sanırsınız vuruş hızını Newton’un hesap- laması bile olanaksızdır. Bu bilinçsiz özgüvenin sahibi emperyalist sistemin Batı toplumlarının bütün ilerici kültürel değerlerini bile çürüten, bayağılaştıran bir niteliksizlik içinde olduğunu hatırlamayacağımızı zannediyor. Ama asıl mese- le, Batı kültürü diye ifade edilen şeyin Doğu’dan beslendiğini ya bilmemesi, ya da bilinmiyor ol- duğunu var- saymasıdır. Şimdi onu açıklayalım.

Voltaire, İsaac Newton’un Önemi başlıklı ma- kalesinde “eğer bir cismin başka bir cismin merkezine doğru nasıl yöneldiğini anlayamaz- sanız, bir cismin diğerini hangi kuvvetle ittiğini de anlayamazsınız” der. Bu, hızın kuvvet etki- siyle değiştiğini söyleyen çekim yasasıdır. Çe- kim ve itki yasaları yalnız mekanik hareketin temel dinamiklerinden biri olmakla kalmaz; organik hareketle ilgili de kimi fikirler verir. Özellikle kültür gibi yaşayan, değişen, değişti- ren bir organizma açısından bu temel yasanın önemi iyiden iyiye artıyor. İletişim araçlarının 21. yüzyıldaki işlevi, düzeyi ve şiddeti oldukça özgün durumlar yarattığı ve pek- çok açıdan kapsamlı bir irdeleme gerektirdiği için, günü- müzde değişik kültürler arasındaki ilişkiyi tar- tışma dışı bırakıyoruz. Fakat yine de -değişik tarihsel dönemlerde, değişik üretim ilişkileri ortamında, değişik derecelerde farklılıklar taşı- makla birlikte- şu genellemeyi yapmakta sakın- ca yoktur: Değişik ulusal ve yerel kültürler dai- ma karşılıklı bir etkileşim içinde olmuşlardır. Hele Batı kültürünün temelleri, belirgin bir etki- nin yatay/dikey besleme süreçlerinin ürünüdür.

Yeryüzünde sayısız kültür vardır. Fakat toplum- lar (ve burada aynı anlama gelmek üzere uygar- lıklar) tarihi dünden bugüne incelendiğinde, bu kültürlerin kaynağında altı başat kültür bulun- duğu görülecektir: Antik Mısır, Antik Yunan, Roma, Hint, Çin, Pers... Daha yalın ve daha köklü bir sınıflandırmaya gidildiğinde (burada bu tarz bir yalınlaştırmanın/tasnifin hangi ölçüt- lere göre yapılacağına değinmeyeceğiz) söz konusu altı kültür ikiye indirilebilir; Antik Mısır ve Hint kültürü. Antik Mısır, Batı kültürünün temel kaynağıdır. Hint kültürü ise, Doğu kultü- rünün başat dinamiğidir. Bir kültürün başat olup olmadığı, o kültürün kendisinden sonraki kültür-

leri etkileyip etkilemediği, dünya görüşü ve yaşam biçimini belirleyip belirlemediğine göre saptana bilir. Hint kültürü bir sezgi dili, Antik Mısır ise daha çok bir akıl dili yaratmıştır. (Anadolu’da akıl ile sezgi bir sentez, bir bağdaşlık, bir denge unsuru olarak birlikte vardır.)

Mısır kültürünün Batı medeniyetlerinin kaynağı olduğunu hem antropolojik, hem etimolojik verilerden biliyoruz. Mısır’daki Menfis tapınakları birer ideolojik üretim merkezi gibi işler. Orada bir rahipler sınıfı, bir kültür aristokrasisi vardır. Rönesans sonrasının aristokrat gelenekleriyle söz konusu aristokrasinin hiyerarşik konumu arasında büyük benzerlikler bulunur. Menfis’teki rahipler sınıfının tahtı ‘burg’, burjuva sözcüğün kökenidir ve taht anlamına gelir.

Batı’nın yetiştirdiği en önemli ütopyacılarından Thomas Campanella’nın başyapıtı Güneş Ülkesi, Mısır uygarlığının izlerini çok belirgin taşır: Mısır kültüründe önemli bir unsur olarak bilinen Helopolis, Güneş Kent anlamına gelir. Thales’in de eğitim gördüğü Helopolis Okulu, Nil Nehri’nin öğretisini geometri, mühendislik gibi pozitif bilim alanlarında da cisimleştirir. Nil Nehri, çok önemli bir uygarlığa yataklık etmiştir. Avrupa merkezci kültür teorisyenlerinin “despotik bir su uygarlığı” olarak gördüğü Mısır medeniyeti, piramitleri oluşturan geometri dehasının beşiğidir. Merkezdeki ateş anlamına gelen piramit, aslında büyük bir güç gösterisidir. Rasyonel gücün gösterisi... Pi, çevredir, çaptır; ama sabittir ve Mısır kültüründe birinci tanrıdır. Ratio’nun oran/oranlaştırma anlamına geldiğini de göz önünde bulundurduğumuzda, burada insan aklının tanrılaştırılmış olduğunu çıkarsamak, zor olmayacaktır. Yine ‘goros’ kelimesinin aydınlatıcı manasına geldiğini, Pitagoras’un ‘Pi tanrısının aydınlatıcısı, rahibi’ demek olduğunu biliyoruz. Avrupa’daki kilise düzeni ve aydınlanma birikimi, Mısır kültüründen hiç de uzak değildir.

Huntingtonlar, analitik geometri denilince Descartes’i, logaritma denilince Napier’i, diferansiyel denilince Leibniz’i hatırlamayı teorik donanımları için iyi bir düzey olarak değerlendirebilirler; ama Mısır ve Fenikeliler denizciliği Akdeniz’in bütün metre karelerine yaydıkları halde, bunları görmezlikten gelemesler. İbn-i Haldun’u, İbn-i Rüşd’ü, İbn-i Sina’yı da görmezlikten gelemesler. Aşağıladıkları Afrika’nın “Aslanlar kendi tarihlerini yazıncaya kadar, avcılarının hikayesini okurlar” sözündeki anlamın üs-

tünden de atlayamazlar. Değirmeyi asla ihmal etmedikleri Helen Medeniyeti’nin Kara Afrika’dan beslendiğini, Avrupa’yı ancak M.Ö 450’den M.Ö 300’e kadar etkilediğini, bunun da Efes, İzmir, Antiyokya’yla sınırlı olduğunu, asıl etkinin Mısır’dan geldiğini yazmak zorundayız.

Samir Amin, Emperyalizm ve Kültürelcilik Birbirini Tamamlıyor başlıklı makalesinde, Huntington’un teorisini eleştirirken şunları yazar: “Biz hangi kültürler hakkında konuşuyoruz? Huntington Batı’lı (katolik ve protestan) müslüman- konfüçyüsçü (konfüçyüsçülük bir din olmamasına rağmen), Japonluk (fiintoist ya da konfüçyüsçü) Hindu, Budist ve Ortodoks Hristiyan olarak tanımladığı kendisinin yedi grubu için dini temel almıştır. Huntington bugünün dünyasındaki belirgin bölünmeleri potansiyel olarak açıklayan kültürel boşluklarla ilgilenmektedir. Örneğin Japonları diğer konfüçyüsçülerden, ortodoks hristiyanları Batı’daki hristiyanlardan ayırma gereği duymasının nedeni hakkında hiçbir şüphe yoktur. Bu ikinci ayırımın nedeni acaba Huntington’un açıkça ve kapalıca ilgilendiği dışışleri stratejisinde Rusya’nın Avrupa’ya potansiyel entegrasyonunun gerçek bir kabus olarak algılanmasından dolayı mıdır?”

Amin’in itirazı yerinde ve ayrıca son sorusu önemlidir. Ne ki gerçek, Amin’in iyi niyetli kuşkusunun ima ettiği olgu kadar basit değildir. Huntington’un ve öteki kafadarların teorisi, çok daha boyutlu bir askeri siyasal stratejiye odaklıdır.

Pragmatik Felsefenin Paradigması Ve Çalışan Kuvvetlerin Geleceği

Serbest Rekabetin hayvanlar dünyasının normal durumu olduğunu tanıtladı Darwin. Orada da üretim ve dağıtım, planlı ve denetim altında değildir. Kıyasıya bir yaşama savaşı vardır. Büyük balık küçük balığı yer. (Engels, Doğanın Diyalektiğine Giriş)

Platon’un üç töz olarak ileri sürdüğü hava, su, toprak üçlüsünün YDD gericiliğindeki karşılığı petrol, su, doğalgazdır. Ortadoğu ve Kafkasya bu rezervlerin yatağı durumunda olmakla çelişkilerin ve çatışmaların eksenini oluşturuyorlar. Siyasal gözlemci Arundhati Roy, “Afganistan’ın Kuzey Batı sınırındaki Türkmenistan, dünyanın üçüncü en geniş gaz rezervlerine ve altı milyar varillik petrol rezervlerine sahip olduğunu ve uzmanların bunun Amerika’nın önümüzdeki otuz yıllık (ya da gelişmekte olan bir ülkenin birkaç

yüzyıllık) enerji ihtiyacı için yeterli olduğunu söylediklerini” aktarıyor (bkz. ABD Terör ve İslam, Vadi Yay. sf. 52). ABD’li yetkililerin Türkiye’de ve Türki Cumhuriyetlerde Atatürk propagandasına durduk yerde niye giriştikleri anlaşılıyor. ABD’nin ‘ebedi’ ikinci başkanı ve petrodolar endüstrisinin esas oğlanı, Fukuyamaların finansörü Dick Cheney’in yeniden muazzam bir pazara dönüşen Kafkasya karşısında ayaklanan iştahı ona “Hazar gibi aniden stratejik önem kazanan bir bölgeye sahip olduğumuz başka bir dönemi hatırlamıyorum. Sanki fırsatlar bir gecede ortaya çıktı” dedirtiyor. Savaş bittiğine göre, şimdi ganimeti bölüştürmenin zamanıdır.

Ancak büyük ganimetleri bölüştürmek de bir savaş yapmayı gerektiriyor. Üstelik savaşın sadece yoğunluğu bitmiştir, kendisi değil. Şimdi bütün mesele çatışan kuvvetlerin geleceğini az çok öngörebilecek bir stratejik hesap yapmakta somutlanıyor. Brzezinsky, Rusya-Çin-Japonya arasında gelişebilecek olası bir ittifaktan ABD adına duyduğu kaygıyı dile getirirken “böyle bir ittifak Orta Asya haritasını ortasında dikkörtgen gibi uzanan koskoca bir alanda bir şiddet girdabı yaratabilir. Bu alan doğudan batıya uzanırken, sınırları Balkanların bitişiğindeki Adriyatik Denizi’nden, Sinkiang eyaletindeki Çin sınırına dayanabilir. Güneyden kuzeye de Basra Körfezi çevresinden Ortadoğu’nun çeşitli kesimlerini kucaklayarak, İran, Pakistan ve Afganistan’ı kaplayıp Rus-Kazak sınırından kuzeye geçebilir, Rus-Ukrayna sınırına kadar dayanabilir. (...) Siyasi uyanış içinde olan, etnik ve dinsel hararetin yoğun olduğu bölge, çatışan uygarlıklar girdabının coğrafi merkezidir. (...) Kitle imha silahlarına sahip olmuş ya da olmaya çalışan ülkelerden yarısını bu Avrasya bölgesinde bulunması bir raslantı değildir. (...) Bence bu bölge, nükleer silahların bundan sonra ki kullanılmasını göreceğimiz bölge olacak” (Zıbıgniev Brzezinsky, Yüzyılın Sonu, Türkiye İş Bankası Yayınları, sf. 52) diyor. Bu manidar açıklamayı Huntington’un “Bir yandan Batı, diğer yanda Doğu Asya’nın Konfüçyüsçü toplumları, öte yanda da müslüman dünya var ki, bu hatların geleceğin savaş hatları olabilir. Bu tür uygarlık uyumsuzlukları, çağdaş dünyadaki anlaşmazlıkların gelişiminde son aşamadır” sözleri tamamlamakta. Emperyalizmin felsefesi özetle pragmatizmdir ve temel paradigmasını saldırgan yayımla belirlenmiştir. Huntington bu tür anlaşmazlıkların çağdaş dünyanın gelişiminde son aşama oldu-

ğunu söylerken söz konusu pragmatizmin teorik bir örneğini de sunar ve bu uyumsuzlukların 1648 yılındaki Westphalia Barışı’yla ortaya çıktığını, beş yüz yıl boyunca önce prensler arasında, sonra ulus devletler arasında, ardından ideolojiler arasında hüküm sürdüğünü iddia eder. Dikkat edilirse, bu kadar zaman boyunca anlaşmazlıklar asla ve katiyen sınıflar arasında olmamıştır! En fazla ideoloji diye geçiştirilebilecek soyut nosyonel şeyler arasında olmuştur!

Lenin “kim gerek Avrupa’nın, gerek Asya’nın deneyimlerinden sonra sınıflardan bağımsız bir tarihten söz ederse o kafese kapatılıp bir Avustralya kangurusunun yanında sergilenmeyi hak eder” der. 1648 Westphalia Barışı’ndan bu yana Asya’da ve Avrupa’da bu kadar deneyim biriktikten, üstelik YDD savının havları on yıl dolmadan döküldükten sonra artık o Avustralya kangurusunu kafesinden çıkartıp yerine Huntington’u koymak devrimci bir eğlence olacaktır. Çünkü “Modern uygarlık dediğimiz barbarlığa ilgisiz kalabilmek için kendini, bilincini, usunu uyuşturmaktan, insan duyarlılığını köreltmekten, salt bir insan olmanın sonsuz değerini unutmaktan başka bir yol var mıdır? Analitik felsefe denilen kuşkucu irrasyonelizm, modern batı kültürünün en sinsisi ideolojisidir. Çoktandır dünya kültürünü teslim alan protestan tinin töresiz, tüzesiz, açgözlü, anamalcı gözünün gereksindiği irrasyonelizmin beslenmesinden başka bir tarihsel işlevi yoktur. Gerçeklikten, insan değerlerinden soyutlanmış bir insanlıkta başka hangi insanlık modern us dışı varoluş ya da yokoluş biçimleri ne duyarsız kalabilir, dayanabilir, katlanabilir?” (Hegel, Doğa Felsefesi, İdea Yay., sf.17) İşçi sınıfı ve emekçi milyonlar, çatışan kuvvetlerin geleceğinde asıl anlamlı güç olarak yerini bulacaktır. Daha bir süre uluslararası jeopolitik çekişmelerin sömürgeci güçler arasında yaşanacağını izleyecek oluşumuz, bu gerçeği reddetmeye yetmiyor.

Yeniden Amin’in iyi niyetli, ama başarısız sorusuna dönelim. Başarısızdır, zira sorunun yanıtı o soruyu o tarzda sormayı geçersizleştirecek şekilde Huntington’da vardır. “Parçalanmış ülkeler dediğim ülkelerle işbirliği geliştirme imkanımız vardır. Özellikle Rusya’yla. Bu ülkelerin Batı karşıtı Bloklara girmemek için gerekli ekonomik ve güvenlik nedenleri vardır” diyor Huntington. Muhterem kendi kendisiyle çelişmektedir. Görüyoruz ki, Rusya’nın Batı karşıtı blokla-

ra girmemek için sayılan nedenleri arasında “kültürel neden”den söz edilmiyor. Kendisine göre asıl çatışmanın özü kültürel uyumsuzluk olduğuna göre, Batı kültürünün içinde yer almayan Rusya neden Batı Bloku’na girecek olsun? Daha önemlisi yine kültürel açıdan Batı harici olan bir medeniyet hangi güvenlik nedeninden dolayı Batı Bloku’na dahil olmayı istesin? Teorinin amacının ortaya çıktığı yerde teori çözülüyor. Anlıyoruz ki, aslında medeniyetler çatışması bir hikayedir; baskına giden bir birliğin düşmanını yanıltmak amacıyla ters yönden açtığı ateş olduğunu söylemek, belki daha açıklayıcıdır.

İkinci emperyalist paylaşım savaşından bu yana ABD’nin yakıp/yıkıldığı, bombaladığı ülkelerin listesine bir bakın: Çin (1945-46, 1950-53), Kore (1950-53), Guatemala (1954, 1967-69), Endonezya, (1958), Küba (1959-60), Belçika Kongo-su (1964), Peru (1965), Laos (1964-73), Vietnam (1961-73), Kamboçya (1969-70), Grenada (1983), Libya (1986), El Salvador (1980), Nikaragua (1980), Panama (1989), Irak (1991-99), Bosna (1995), Sudan (1998), Yugoslavya (1999), Şimdi de Afganistan ve yeniden Irak. Medeniyetler Çatışması da, Tarihin Sonu da, liberal demokrasinin zaferi de budur. ABD’nin (Huntington’un düşman medeniyetler olarak gördüğü) Asya ülkelerine yönelik silah ihracatı 1992’nin rakamlarıyla 60 milyar dolardır. Körfez Savaşı’ndan sonra sadece Suudi Arabistan’a satılan silah tutarı 22 milyar dolardır. Hangi demokrasiden, nasıl bir uzlaşmaz anlaşmazlıktan söz ediliyor? Gerici devletler arasındaki çatışma ve pazarlıklar ortadayken; birbirlerinin kültürlerinden değil, devletlerin politikalarından acı çeken halklar hangi yüzle “anlaşamayan uygarlıklar” olarak nitelenebiliyor?

İran Cumhurbaşkanı Hatemi “medeniyetler arası diyalog” diyerek, Türk devleti ise “medeniyetler buluşması”na ev sahipliği yapacağını ilan ederek bu jeostratejide nasıl bir yer alacaklarını belirlemeye çalışıyorlar. Süren görüşmelerden, yapılan toplantılardan çıkan hangi bildirge, yaşanmakta olan sürecin esasen askeri ve siyasal boyutlardan oluştuğunu gizleyebiliyor? Şimdi iş, soğuk savaş döneminde Sovyetler Birliği’ne karşı oluşturulan ‘yeşil kuşak’ hattının yerine yeni konjonktürün gereklerine uygun bir ‘laik kuşak’ yerleştirmektir. Çatışan kuvvetlerin bugünü ve geleceği için anlamlı olan siyasal unsurlardan biri de budur. Galipler ideolojisinin

kurmayları, bunun gibi pek çok karmaşık hesaptan oluşan bir siyasal strateji inşa etmeye çalışırken Amerika’yı halâ küresel demokrasinin mabedi olarak göstereceklerdir. Pragmatik felsefenin paradigması öyle işletilecektir ki, siyasal tarihin en iyi bilinen gerçekleri bile çarpıtılacaktır. Tıpkı Tarihin Sonu ve Son İnsan’ın 63. sayfasında yer alan ‘dünya çapında liberal demokrasiler’ tablosunda olduğu gibi. Fukuyama bu tabloda 1790’dan 1990’a kadarki rejimleri güya inceler. Başından beri demokrat olan tek ülke elbette ABD’dir. Kızılderililere yönelik katliam, o demokrasiye dahildir. Siyah derililer üzerindeki zulüm, o demokrasinin gereğidir. Latin Amerika’daki tecavüzler, aynı demokrasinin parçasıdır. Hiroşima ve Nagazaki, Kore, Somali sokaklarına o demokrasinin bayrağı dikilmiştir. Onlarca sömürge, onlarca cunta o demokrasinin ürünleridir. Fukuyama, tablosunda Türkiye’yi de 1960’tan beri kesintisiz demokrasinin olduğu ülke olarak yazıyor. Pek manidardır ve Amerikan tipi demokrasi için pek açıklayıcıdır: 1960, Türkiye’de on yılda bir yapılacak askeri darbelerin başlangıç tarihidir.

Peki, liberal demokrasinin baş ülkesi olarak kutsanan, 21. yüzyıl uygarlığının altın merkezi diye sunulan ABD’nin bugünkü gerçeği nedir? Dünyanın okuma yazma oranı en düşük ülkesi... 1.800.000 tutuklu sayısı ile zindanlarında en fazla insan çürüten ülke. Serbest piyasada satılan videokasetlerin sadece yüzde 2’sini başka ülkelerden ihraç eden gerçek bir demir perde ülkesi. Yabancı dillerden çevrilen bütün kitapların toplam sayısı 200 küsur olan ürpertici bir getto. Dünyanın en fazla dış borcu olan (ama ödemeyen) bir haydut devlet. Uyuşturucu kullanımının, sokak mafyasının, ırkçılığın cirit attığı bir ülke. Son otuz yılda idam edilen insan sayısı 400’ü bulan profesyonel bir katil devlet. Yılda 40 milyar dolar reklam geliri olan medyasıyla toplumu uyu- tan/uyuşturan, alıklaştıran bir siyasal canavar. O medyada yedi yaşındaki bir çocuğa doğrudan seslenen reklam sayısı 20 bindir. Devasa bir tüketim toplumu ülkesi. Yıllık savunma bütçesi 350 milyar dolar olan bir savaş makinası. (Türkiye’nin toplam GSMH’si yüz milyar dolardır)

Elbette iki ABD vardır. Elbette iki Batı vardır. Onlar bize hep burjuvazinin Batı’sını, sermayenin Amerika’sını gösteriyorlar. Proletaryanın Batı’sını, emekçilerin Amerika’sını kuşkusuz

sınıf mücadelesi yaratacaktır. Dünyanın Doğu'su, Batı'sı, Kuzey'i, Güney'i kuşkusuz proletaryanın ve dünya devrimler dalgasının ürünü

olacaktır. Batı'nın bağı yanık Fransa'sından nasıl haykırıyordu Aragon? "Öldürülebilir ışığı taşıyanlar/ ışığa dokunamaz ama kimse".

Avrupa'nın Değişen Siyasal Çehresi

Kadir Dağ

Avrupa'da iktidara gelen ve 1930'lu yıllar ile 1940'lı yılların başında şaha kalkan faşizm, Avrupa proletaryası ve muhalif güçlerini ezmiş, dünya halklarına vahşice saldırarak insanlığın kâbusu haline gelmişti. Hitler iktidara geldiğinde sendikanın gazetesine "Sosyalizmin Zaferi" olarak manşet atılırken, Alman faşizminin ilk işi demokratik kazanımları rafa kaldırmak, partileri kapatmak, ilerici, sosyalist örgütlenmeleri dağıtmak ve dünya hegemonyası yolunda genç sosyalist ülke Sovyetler Birliği'ne saldırmak oldu.

Almanya'nın SB'ye saldırısı, Hitler'in beyaz bayrağı kaldırarak intihar etmesi ile sonuçlanıp, İtalyan faşizminin lideri Mussolini'nin partizanlarca kurşuna dizilmesine varan süreçte, tarih 1945'ten 1946'ya evrildiğinde faşizm ağır bir yenilgi almıştı. II. Dünya Savaşı'yla yenilen ve iktidarsız kalan faşizm ve partileri bu ağır yenilginin sersemletici etkisiyle uzun bir "uyuklama" döneminden sonra yeniden canlanmaya başladı.

Dünya halkları, faşist iktidarların kuruluşuna emperyalizmle birlikte Batı Avrupa ülkeleriyle tanıklık etmişti. Bugün yine Avrupa ülkelerinde faşizmin tırmanışına tanıklık etmekteyiz. Bu rüzgar dünyadaki genel gidişattan ayrı değildir. Emperyalizmin 1970'li yıllarda girdiği iktisadi bunalımı aşamayıp gelgitler yaşaması, 1989-1990'da Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla dengeler üzerine kurulu dünya sisteminin alabora olması, emperyalist burjuvaziyi, yeni pazarlara açılmaya ve dünya sisteminde küresel iktidarı inşa etmeye yöneltti. Bu yeni bir dönemdi ve emperyalist kapitalizmin sosyalist sistemin bas-

kısı altında ve dünya proletaryasının sosyalizme olan özlemlerini bastırmak amacıyla başvurduğu reformlardan kurtulmak, bunalımı atlatmak ve uluslararası pazarlara daha güçlü hükmetmek için emekçilerin kazanılmış haklarına saldırıma da önemli bir fırsattı. Fakat bu kolay olmayacaktı. Emperyalizmin sevinç çılgınlıklarıyla harmanlanan "yeni" dünya sistemini inşa girişimleri, ezilenlerin başkaldırısı, proletaryanın yeni eylem biçimleriyle karşılık buluyor.

Faşizmin Yükselişi

AB üyesi devletler, bu tarihsel süreci en erken algılayan devletler oldular. Neoliberal politikaların uygulanmasında en çok bu devletler zorlanıyor, küresel eylemlerin potansiyel gücü ve merkezi Avrupa ülkeleridir. Zira, Amerikan emperyalizminin tek başına dünya imparatorluğuna soyunması da SB dönemindeki ittifak güçlerini bölmüş ve rakip bir güç olarak tarih sahnesine çıkmasını tetiklemişti.

AB devletleri yeni bir stratejiyle yola koyuldular. Yeni dönem yeni gelişmelere de gebeydi. Faşizmin boy göstermesi bu gelişmelerden biri oldu.

Avusturya'da 1999 seçimlerinde, Yahudi malların soyulmasıyla zenginliğe ulaşan Jörg Haider'in liderliğindeki Avusturya Özgürlük Partisi'nin (FPÖ) parlamentoya 52 üye sokmasıyla göze çarpan gelişme, 21 Nisan 2002'de Fransız başkanlık seçiminde ikinciliği alarak sosyal demokratları saf dışı bırakan Le Pen'le dikkatlerin merkezine oturdu. Avrupa genelinde ırkçı faşist partiler tırmanışa geçmişti.

Fransa'da 1981 başkanlık seçimlerinde Mitterrand oyların yüzde 57'sini alırken Le Pen yüzde 1'in altında kalmıştı. Hitler'in gaz odalarında insanların katledilmesini "tarih sahnesinde bir ayrıntı" olarak değerlendiren Le Pen, bu yılki Nisan seçimlerinin ilk turunda oylarını artırarak yüzde 15'e ulaştı. 1965 yılından bu yana Fransa'da ilk defa başkanlık seçimlerinde faşist bir partinin lideri ikinci tura kalmıştı. Le Pen ikinci turda ise yüzde 18 oy aldı.

AB üyesi diğer ülkelerde de durum çok farklı değildi. Avusturya'da, ırkçı faşist FPÖ de 1986'da parlamentoda iki üye ile temsil edilirken ilerleyen yıllarda sandalye sayısını sürekli artırdı. FPÖ, 1990'da 33, 1995'te 38 ve Şubat 2000'de hükümet ortaklığına götüren seçimlerde ise 52 sandalye ile parlamentoya girdi.

Hollanda'da Pim Fortuyn'ın liderliğindeki Lijst Pim Fortuyn (Pim Fortuyn'ın Listesi) de 15 Mayıs 2002'de yapılan seçimlerde yüzde 17.1 oyla 150 üyeli parlamentoda 26 sandalyeyi kapı. Seçimlerden önce Fortuyn öldürülmüştü, ama Pim Fortuyn'ın Listesi seçimlere girdi ve küçümsenemeyecek bir oy toplayabildi.

Danimarka'da 2001 yılı seçimlerinde sosyal demokrat partiler 1920 yılından bu yana ilk kez birinci parti olamadı. "Merkez sağ" diye tabir edilen Liberal Parti birinciliği alırken ırkçı Danimarka Halk Partisi oyların yüzde 12'sini alarak parlamentoya 22 üye soktu.

Belçika Flam bölgesinin Vlaams Blok (VB) Partisi, 1995'teki seçimlerde yüzde 7,8 olan oy oranını 1999 seçimlerinde yüzde 9,9'a yükselterek 15 milletvekiliyle parlamentoya girdi. İsviçre'de, İsviçre Halkçı Partisi, Norveç'te İlerleme Partisi aldıkları oylarla parlamentoda ikinci parti oldular.

İtalya'da da burjuva siyaset esnafının piyasaya sürdüğü diliyle "merkez sağ"da yer alan Silvio Berlusconi, Kuzey Birliği ve neofaşist Allianza National'le birlikte 1993 yılında kurduğu hükümet işçi eylemleri, kitle grevleriyle ancak altı ay dayanabildi ve devrildi. Nisan 1994 seçimlerinde Massimo Dalema'nın Komünist Partisi 200 milletvekiliyle en büyük parti oldu. 2001 yılı seçimlerinden sonra Berlusconi yeniden hükümeti kurmayı başarırken Allianza National yüzde 12 oy aldı. Portekiz'de de Mart ayı seçimlerinde sosyal demokratlar hükümeti "merkez sağ"a bıraktılar. İspanya'da ise 2000 yılında

yapılan parlamento seçimlerinde muhafazakar sağcı Partido Popular (PP) yüzde 44,5 oyla, yüzde 34,1 oy alan burjuva Sosyalist Parti'den hükümeti devraldı.

Avrupa Burjuvazisinin Değişen Stratejisi

Bu tablo Avrupa'da siyasal çehrenin hızla değişmekte olduğunu göstermektedir. 1970'ler- le birlikte fazla üretim krizinin Avrupa kapitalizminde yol açtığı bunalım, gelgitlere karşın aşılammıştır. Kapitalizm yeni bir bunalım evresine doğru hızla ilerlemektedir. Avrupa kapitalizminin yaşadığı sancılı, yoğun bir işsizlik, ücret düşüklüğü, sosyal kurumların tasfiyesi, çalışma koşullarında bozulma, eğitim ve sağlık hizmetlerinin özelleştirilmesi, emeklilik maaşının düşürülmesi, sosyal harcamaların minimum düzeye çekilmesine yol açmıştır/açmaktadır. Emperyalist burjuvazi, proletaryanın çetin mücadelelerinin sosyalist sistemin ağır baskısı ile birleşmesi karşısında Sovyetler'den alınan "sosyal devlet", "sosyal haklar" kavramları ve kazanımlarını hızla terk etme yoluna girdi. Emperyalist burjuvazi, gücünü bütünüyle ve pervasızca proletaryanın istemlerinin tersi yönde kullanmaktadır.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte kapitalizm, dünya çapında bir iktidar yapılandırmasına gitme çabalarına hız verdi. En büyük engelin kalkmasıyla Amerikan emperyalistleri, Avrupa dahil bütün iç olaylarda da kilit rol oynayacak, kurumlaşmış "yeni" bir uluslararası sistem kurmada yoğunlaştı. Avrupa emperyalist burjuvazisi de hem bunalımı atlatmak ve hem de dünya egemenliği üzerinde söz sahibi olmak, iktidar yapılanmasında ve dış pazarlarda etkili olmak istiyor.

Rekabet, yeni durumda, yeni dengeler üzerinde kızıştı. En rekabetçi ve en kuralsız ekonomi dönemi yaşanıyor. Emekçi, sosyalist hareketin zayıfladığı koşullarda bütün yüklerden kurtulmak için demokratik hak ve sosyal kazanımları kaldırmayı hedefleyen AB devletleri ABD karşısında rekabet avantajlarını kaybetme niyetinde değil. Avrupa sermaye oligarşisi iktisadi ve siyasi stratejisini dünyanın değişen yeni koşullarına göre düzenliyor. En azından bugün ve yakın dönem politikaları bu eksende şekilleniyor/şekillenmektedir.

Avrupa burjuvazisi, dünya pazarlarının yağmalanması ve dünya jandarmalığında iktidar gücü olabilmek için güçlü birlikler kurmak ve sermaye

ye gücünü büyütmek zorundadır. Dünya egemenlik sisteminin yeniden oluşum süreci kaçınılmaz olarak daha fazla zor, daha fazla baskı ve daha yoğun emek sömürüsüne dayanacaktır. Avrupa Birliği devletleri, en başta Avrupa proletaryasının emek sömürüsüne yüklenecek, bu yönde kararlar alacak ve zayıf ulusların emperyalist sermaye ve meta ihracına getirdiği ulusal çitleri kaldırmaya zorlayacaktı. Maastricht Anlaşması'yla bunun yolu tamamen açılmış, kendi içinde gümrük duvarları kaldırılmıştır.

Sermaye sınıfının çıkarlarına uygun atılmış/atılacak adımlarla ezilen kesimlerin iktisadi ve sosyal konumu hızla bozulmakta, yoksulluk bütün Avrupa ülkelerinde büyümektedir. Avrupa'nın en güçlü ekonomilerinden Almanya'da işsizlik 4,7 milyona ulaşmıştır. İsveç'te kayıtlı olmayan işsiz sayısı kayıtlı olanı ikiye katlamıştır. Avrupa Birliği ülkelerinde ortalama işsizlik oranı 1996'da yüzde 10,8'e çıkmış ve bu oran sürekli yükselmektedir. Ulusal paradan Euro'ya geçerken gerekli önlemler alınmamış, halkın karşısına doğrudan zamlarla çıkma yerine Euro'ya geçiş politikası hayat pahalılığı ile birlikte oluşturulmuş, halkın alım gücü görülmedik ölçüde düşmüştür.

Keza Avrupa'da polis gücü de artırıldı, antiterör yasaları çıkarıldı, göçmenlere karşı inanılmaz ölçüde ırkçı yasalar oluşturuldu. Dönem, Avrupa burjuvazisi cephesinde sosyal hakların gaspedilmesi, işçi ücretlerinin düşürülmesi, emek sömürüsünün yoğunlaşması, işsizlik, yoksulluk, ekonominin militarize edilmesi, rekabet gücünü büyütmeye, emperyalist kuvvetlerin dünya iktidarını oluşturmada güç denemeleri, militarizm ve bütün bu olguların tetiklediği sosyal patlama korkusu emperyalist burjuvazinin faşizme duyduğu ihtiyaç vb. olarak şekillenmektedir.

Avrupa'da faşizm, işlerin bozulmaya başladığı, sınıf savaşımının yeniden keskinleşme sürecine girdiği, işsizliğin kitlesel kronik bir hal aldığı ezilenlerin öfkesinin yükseldiği, "sosyal patlama" korkusunun yaşandığı bir dönemde tırmanışa geçti. Emperyalist burjuvazi, kapitalizmin bunalımı ve girdiği genel yönelimin karşısında kitleleri bilinen yöntemlerle yönetmede zorluk çekmektedir. Bir kaos sürecinden geçen emperyalist burjuvazinin işleri kolay yürümüyor. Neoliberal politikalar Avrupa'nın belli başlı ülkelerinde grev dalgasına çarpıyor. Burjuvazi istediği programı uygulamada zorluk çekiyor. Avru-

pa'da giderek gelişen faşist tehlike bütün bu olguların tamamlayıcı bir ögesi olarak emperyalizmin uluslararası militarist yönelimi ve Avrupa proletaryasının ve halklarının mücadele eğrisine paralel olarak gelişmektedir.

Faşizmin Gıdası Irkçılık

Avrupa'nın hemen hemen bütün ülkelerinde faşist partiler politikalarını ırkçılığın, yabancı düşmanlığının ve militarist söylemlerin üzerine kurmuştur. Fransa'da Le Pen, Avusturya'da Jörg Haider, Hollanda'da Pim Fortuyn'in hareket noktaları aynı olmuştur. Kapitalizmin bunalımı, emperyalist burjuvazinin göç sorununda aldığı tutum ve politika, kitlelerdeki umutsuzluk ve arayışlarla birleşmiş, bu yönlü vurgular, politikalar etkili olmuştur.

Faşist partilerin bu denli kitle desteği bulmasında AB hükümetlerinin aldığı kararlar da etkili olmuştur. Göçmen sorunu AB devletlerinin önünde duran bir sorun ve ırkçılık, emperyalist burjuvazinin göçleri önlemenin vahşi bir yöntemi olarak işlemektedir. Göç koşulları ise oldukça ağırlaştırılmış durumda. Hollanda'ya göçeden birinin ülkesinden eşini getirebilmesi için 3 bin Euro ödemesi zorunludur. Ayrıca 600 saat dil eğitimi göçmenlere zorunlu olarak dayatılmaktadır. Göçmenlerin asimilasyona tabi tutulması bütün Avrupa ülkelerinde temel bir politikadır.

Avrupa burjuvazisi bütün AB ülkelerini bağlayan göç yasası çıkarır, ortak operasyonlar düzenleme kararı alırken, Danimarka da ırkçılıkta geri kalmadı. Danimarka'da, 24 yaşını doldurmamış aynı ulustan iki "yabancı"nın evlenmesini yasaklayan yasayı parlamento onayladı. İkamet etme izni olabildiğince zorlaştırıldı. Irkçılık suçu ceza yasasından kaldırılarak "yabancı" düşmanlığı bu vesileyle yasalaştırılmış oldu.

Faşist partilerin birçok ülkede Hıristiyan demokrat partilerle hükümet ortaklığı yapmaları, bu gelişmenin tesadüf olmadığı ve emperyalist burjuvazinin ihtiyaç duyduğunda ezilenlerin karşısında faşist terörle çıkacağını ve son gelişmelerin 1970'li yıllardan beri adım adım örgütlendiğini göstermektedir. Avrupa emperyalist burjuvazisinin son yirmi yıldır uygulamaya çalıştığı neoliberal politikalar, sosyal hakların gaspı, karşısında Avrupa proletaryasını bulmaktadır. Sermaye sınıfı istediği zaman istediği hızda adım atamıyor. Kitle hareketine çarparak geri dönen kararlar burjuvaziyi yeni arayışlara itmiş

ve programını uygulayabilmek için daha sert ve köklü hazırlıklar yapmaya zorlamıştır.

Avrupa burjuvazisi faşist partilerin yükselişini kitle hareketini manipüle etmenin aracı olarak da değerlendirmiştir. Fransa'da milyonları bulan antifaşist kitle gösterileri faşizme öfkenin doğal bir yansıması olsa da kendiliğinden hareketin sınırlarını aşamadığından kolayca manipüle edilmiştir. Sosyalist ve komünist yaftalı bütün sermaye partileri kitleleri aldatmış, burjuva medyanın felaket tellallığıyla el ele ezilenlerin, büyük burjuvazinin temsilcisi Jacques Chirac'ın arkasında birleştirilmesi çağrılarını etkili olmuştur. Fransız burjuvazisi güvensizleşen ve sistem partilerinden umudunu kesen kitlelere Le Pen'i gösterip Jacques Chirac'la vurmuştur.

Avusturya'da da benzer bir gelişme yaşanmış, alanlara inen kitlenin öfkesi Jörg Haider'in parti başkanlığından istifasıyla sonuçlanmıştır. Ama Haider'in ırkçı faşist partisi hükümet ortağı olmayı sürdürmüştür.

Büyük burjuvazi, kitlelerdeki arayışları, sosyal demokrat partilere güvensizleşen "sol" potansiyeli faşist partiler silahıyla korkutarak emperyalist sermayenin Hıristiyan demokrat partileri arkasında birleştirmeye çalışmaktadır. Deyim yerindeyse emperyalist Avrupa burjuvazisi şimdilik sağ uç (yani faşizm) gösterip liberal sağla vurmaktadır. Geçen yüzyılın ilk yarısında faşizmin en ağır acılarını yaşamış Avrupa emekçi sınıflarının faşizmin tırmanışı karşısındaki tepkisi, emperyalist oligarşinin Hıristiyan demokrat partilerinin kanatları altında sönmüştür.

Avrupa'da faşist hareket, esas olarak orta sınıflarda destek bulmaktadır. Neoliberal politikalarla çöküşü hızlanan bu kesim faşist partilerin dayandığı ana gücü oluşturmaktadır. Le Pen'in "uluslarüstü federal bir Avrupa'ya karşıyım", neoliberal uygulamaların "ulusal tercih" yaklaşımıyla ele alınması ya da Maastricht'i reddetme örneklerinde olduğu gibi ulusal söylemler orta burjuvazinin eğilimiyle çakışmaktadır. Bu politikalar Avrupa sermayesinin genel eğilimine ters düşse de Avrupa burjuvazisi bu hareketin gelişimine, yedekte tutmak üzere denetimli olarak izin vermektedir. Kapitalizmin tortuya dönüştürerek yozlaştırdığı, bir kenara fırlattığı ve geniş topluluklara dönüşmüş kitle, faşizmi besleyen bir diğer toplumsal tabakayı oluşturmaktadır. Bir arayış içerisinde olan ve yön çizemeyen

işsiz kitlesi de faşist partilerin gelişmesine potansiyel olabilmektedir. Ama bugün kitle tabanını büyüterek tırmanışa geçen faşist hareket, 1930'lu yıllar Avrupası'ndaki kadar şanslı değildir. Faşizmin tırmanışı karşısında proletarya ve ezilen halklar gazetelerinin üzerine "sosyalizmin zafiri" diye yazmadılar. Avrupa'da emekçi sınıflar, Almanya, İtalya ve İspanya faşizmini yaşamış olmanın acılarını unutmadı, gerek Fransa'da ve gerekse Avusturya'da emekçi sınıflar sokakları antifaşist gösterilerle inlettiler.

"Sosyal Demokrasi"nin Çöküşü

1995 yılına kadar Avrupa Birliği üyesi ülkelerin büyük çoğunluğunda hükümetleri oluşturan sosyal demokratlar ciddi oy kaybına uğrayarak pozisyonlarını hızla kaybettiler. 1998'de AB üyesi ülkelerin 11'inde hükümette sosyal demokratlar vardı. 1999 seçimlerinde liberal- ırkçı koalisyonlar hükümete geldi. 1999'dan 2002'ye gelindiğinde sosyal demokrat partiler hem burjuva hükümetteki konumlarını ve hem de kitleler neznindeki itibarlarını genel, ezici bir eğilim olarak kaybettiler.

Sosyal demokrat partilerin programları, sosyalizmin revaçta olduğu ve sosyalist blokun genişlediği yıllarda emperyalist burjuvazinin başvurmak zorunda kaldığı programlardı. Sosyalizmin kapitalist sistem üzerindeki basıncı emperyalist burjuvaziye kitlelerin refah düzeyinde iyileşme ve kimi reformları gerçekleştirmeye götürdü. Alternatif sistemli bir dünyada emperyalist burjuvazi proletaryanın emek sömürsünde elde ettiği zenginliğin, iktisaden geri ülkelerin yağmalanmasında ele geçirdiği ganimetin bir kısmını diğer toplumsal kesimlerle paylaşmak, en azından toplum genelinde nispi bir refah düzeyi tutturmak zorundaydı. Kitlelerin sosyalizm özlemini "sosyal devlet"e boğan program, sosyal demokratların eliyle uygulandı ve ezilen yığınların sosyalizm özlemi emperyalist zorla birleştirilerek bastırıldı. Devrim, Avrupa proletaryasının gündemi olmaktan çıkarıldı.

1970'li yıllardaki iktisadi bunalımla burjuvazinin bunalımdan çıkma programı neoliberal politikalarla tekledi. Sosyal demokrat partiler hükümette ve son çeyrek yüzyıl boyunca emperyalist sermayenin yeni dönem ihtiyaçlarına yanıt olacak iktisadi ve politik çıkarlarına uygun kararlar aldı. Hıristiyan demokrat partilerle aradaki ayrım çizgisi silikleşti. Avrupa'da sosyal de-

mokrat, sosyalist ya da komünist menşeli partilerin koalisyon ortaklığında uyguladıkları programlar, burjuvazinin “sağ” parti programlarından daha az acımasız ve pervasız değildi. İşsizlik arttı, emekçi sınıfların iktisadi yaşam koşulları kötüleşti. “Sosyal devlet” eksenindeki kazanımlara en çok bu dönem saldırıldı. Sovyetler Birliği’nin dağılması ve özellikle de 1990’lı yılların ikinci yarısından itibaren neoliberal programın uygulanmasında burjuvazi pervasızlaştı. Kimi ülkelerde DSP-MHP örneğinde olduğu gibi farklı jargonlarla farklı kulvarlarda olduklarını iddia ederek kitlelerdeki değişik eğilimleri emen partiler ortak koalisyonlar kurdu ve emperyalist burjuvazinin tek programında birleşti.

Neoliberal programlar sosyal demokrat partilerin program profiline uymuyordu. Ama emperyalizmin bunalımdan çıkış ve büyümenin biricik çözümü olarak gördüğü neoliberalizm, emekçi sınıfların kazanılmış haklarına en uç saldırılarla karakterize edilmiş bir program, ancak sosyal demokrat partilerin hükümette olduğu koşullarda daha kolay uygulanabilirdi ve öyle yapıldı.

Sosyal demokrat partiler, emperyalizmin yeni sistemini yapılandırma eyleminde geçiş döneminin partilerine dönüştüler. Programlarıyla, hedefleriyle sosyal demokrat partiler, I. Dünya Savaşı’nın öngününde sosyalizmin gerçeğe dönüşme koşullarında sosyalizme ihanetle oluştu, sosyalizmin bir sistem olarak büyüdüğü dönemde emperyalist burjuvazinin has partileri oldu ve Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla “sosyalist blok”un son bulduğu dönemin ardından işlevini yitirdi. Sosyal demokrat partiler dönemi, kimi ülkelerdeki eksik kalmış görevlerini de tamamlayarak sona eriyor. Neoliberal politikalar dışında burjuvazinin kendi içinde alternatif bir programı yok. Kitlelere sundukları, sunacakları yeni bir şey yok. Mevcut olan tükendi. Esnek üretimle, tarım politikalarıyla, göç sorunu karşısındaki politikalarıyla, özelleştirmeyle, kamu hizmetlerindeki kısıtlamalarla bir bütün neoliberal politikalarda burjuva partiler eşitlendi ve böylece sosyal demokrat partiler tarihsel misyonlarını son görevleriyle birlikte tamamlamış oluyorlar.

Sosyal demokrat partilerin elinde başka bir program yok. Tony Blair’in “üçüncü yol”, ya da “sosyal liberal sentez” gibi yeni arayışlar can çekişen bu partilerin yeniden yaşama döndürülmesini sağlama çarpınışlarıdır. Tony Blair;

“Doğru politikada pazarın mekanizmaları sosyal hedefler için belirleyicidir. İşletmecici coşku, sosyal adaleti teşvik edebilir ve yeni teknoloji, bu açıdan bir şanstır, tehdit değil. Üçüncü yol, modernleştirilmiş bir sosyal demokrasiden yanadır. Bu demokrasi, sosyal adaleti kabulde ve sol ortanın amaçlarına ulaşmada ateşli olmalıdır; ama bunlara ulaşma yöntemlerinde elastiki, yenilikçi ve öngörülü olmalıdır” demektedir.

Blair, bilinen klasik sosyal demokrasinin tarihe karıştığını kabul ediyor. Ama Tony Blair’in söylediği yeni bir şey de yok. Onun elastiki, yenilikçi olarak sunduğu “modernleştirilmiş”, yani emekçi sınıfları aldatma taktikleri inceltmiş “bir sosyal demokrasiden” başka bir şey değildir. “Üçüncü yol”un politikalarına da “pazarın mekanizmaları” yön vermektedir. Tony Blair’in “sosyal adaleti” de “ilahi özgürlük” adına yoksul ve zayıf ulusların tepesine Amerikan emperyalizmiyle ittifak gücü olarak bomba yağdırmaktır. Yoksulların, ezilen halkların acımasızca katledildiği Blair’in “adalet”i şimdi de Irak’ın üzerine bomba ve füze yağdırma olarak icra edilecektir.

Bu bir tarihsel süreçtir ve sosyal demokrat partilerin rolleri asıl olarak sosyalizmle belirlenmiştir. Bu süreç 1989-90 gelişmelerinin ardından tamamlanmıştır. Bugün emperyalizmin, doludizgin yürümesi için bütün kuvvetlerini aynı politikada birleştirme ihtiyacı vardır. Sınıflar mücadelesi, yeni dönem kitle hareketi burjuvaziye yeni partiler hazırlamaya kaçınılmaz olarak götürecektir. Ama bu dönemin, bilinen klasik biçimiyle 20. yüzyıl sosyal demokrat partileriyle karşılanamayacağı açıktır.

Kitlelerin Değişim İsteği

Neoliberal saldırılar, göç sorununa müdahale ve antiterör yasalarıyla, Avrupa’da bir gericilik döneminin Avrupa proletaryası ve dünya halklarının üzerine çökmekte olduğunu göstermektedir. Bu süreç, 11 Eylül sonrası Amerikan emperyalizminin dünya çapında başlattığı sınırsız barbarlık “savaşı”yla hızlandı. Ama bu madalyonun sadece bir yüzü. Öte yandan, Avrupa’nın birçok ülkesinde emekçi sınıflar faşizme ve emperyalizmin neoliberal politikalarına karşı kitleler halinde tavrı alıyor, mücadele alanlarına çıkıyorlar.

Avusturya’da faşist Özgürlük Partisi’nin Muhafazakar Halk Partisi ile ortak koalisyon hükümeti kurması kitlesel protesto gösterilerine neden

oldu. Avrupa'nın değişik ülkelerinden onbinlerce kişi Avusturya'ya akın ederek gösterilere katıldı ve hükümeti protesto etti. Fransa'da Le Pen karşıtı gösteriler ülkenin her tarafından yükseldi. Günlerce devam eden eylemlerde Fransa sokakları antifaşist şiarlarla inledi. İsrail'in Filistin işgaline karşı da en kitlesel tepkiler bölge halklarının dışında yine Avrupa'dan geldi. İngiltere, İtalya, Almanya, Fransa başta olmak üzere onbinler ve yüzbinlerin katıldığı eylemlerle siyonist işgal kınandı.

Neoliberal saldırılar karşısında da Avrupa proletaryası susmadı. İtalya ve İspanya'da son yirmi yılın en büyük genel grevleri gerçekleştirildi. İtalya'da kitlesel gösteriler ve genel grevle Berlusconi'nin kurduğu ilk hükümet düşürüldü. İkinci hükümet döneminde ise, işten atılmayı kolaylaştıracak yasa değişikliğine karşı, iki milyonun katıldığı dev gösteriler yapıldı, on milyonu aşkın işçi genel greve giderek İtalya'yı teslim aldı.

İspanyol proletaryası da Sevilla Zirvesi öncesi 20 Haziran'da genel greve giderek hayatı felç etti. Almanya'da 1990'lı yılların başı ve ortalarında son yılların en büyük grev hareketleri yaşandı. IG Metal'in örgütlü olduğu dev metal endüstrisinde yüzbinlerce işçinin katıldığı grevler yapılmaktadır. Geçtiğimiz Temmuz ayında da yüzbinlerce üniversiteli, harçların yükseltilmesi ve eğitimin özelleştirilmesini protesto etti. Yunanistan'da grev dalgaları yaşandı. 18 Haziran'da, sendikaların grev kararıyla hayat durdu. Fransa'da 1995 yılı sonlarında Juppe hükümetinin neoliberal politikalarına karşı büyük grev ve gösteriler yapıldı. Portekiz'de ücretlerin düşürülmesine karşı greve gidildi, halk sokaklara döküldü, binlerce genç eğitimin özelleştirilmesini protesto eylemleri gerçekleştirdi. Bugün için henüz antikapitalist bir nitelik taşımasa da Avrupa proletaryasının neoliberal politikalar karşıtı grev, direniş ve gösteri eylemleri devam ediyor.

Avrupa'da emekçi sınıflar, "elveda proletarya" diyenlerin değerlendirmelerini, özel bir analize tabi tutmayacak berraklıkta paçavraya çevirerek yükseliyor. Ama Avrupa proletaryasının bütün faaliyetlerini birleştiren, proletaryanın çıkışını doğru tarzda örgütleyen ve kapitalizme karşı sınıf savaşımını yöneten devrimci bir partiyi örgütleme zorunluluğu dikkat çekmektedir. Bu

sorun uzun yıllardan bu yana Avrupa proletaryasının kangrenleşmiş, temel bir sorunu olarak durmaktadır. Proletarya, bilinçli politik mücadelelesine, gerçekten devrimci, komünist partisi aracılığıyla atılabilir. Avrupa proletaryası emperyalist kapitalizme mahkum edilmişliğini, Avrupa'daki emekçi sınıfların birleşik ve antikapitalist iktidar mücadelesiyle aşacaktır. Birbirinden kopuk, kendiliğinden ve iktisadi taleplerle sınırlı, devrimci parti önderliğinden yoksun bir hareket, kaçınılmaz olarak burjuva partilerin yedeğine düşer, parçalanır ve yozlaşır. Avrupa proletaryasının karşı karşıya olduğu asıl tehlike budur.

Marks ve Engels Komünist Manifesto'da bütün ülkelerin işçilerini birleşmeye çağırmıştı. Politikanın hakkı küreseldir. Tarihsel gerçeklik, globalleşen emperyalist dünya ve ezilen sınıfların daha çok iç içe geçen kader ortaklığı ulusal konsepti küresel mücadeleye yedeklemiştir. Kitleler kendiliğinden de olsa şimdi bu dili konuşmaktadır. Seattle'dan başlayarak Prag, Davos, Cenova, Barcelona ile süren mücadeleler Avrupa'da ezilenleri birleştiren yeni eylem biçimleri oldu. Değişik ülkelerden akan emekçilerin ortak eylemi, ortak düşmanı da tanımlamaya ve birbiriyle ilişki kurmaya sürüklüyor. Dünya Ticaret Örgütü, IMF, Dünya Bankası, G-8'ler Avrupa'daki birleşik emekçi hareketinin özneleştirdiği somut düşmanlar olarak ilan edildi. Bu son derece önemlidir ve küreselleşen emperyalist saldırıların karşısında emekçi sınıfların yeni dönem hareket yönünü ve eylem biçimlerinin kıvılcımlarını taşıyor.

Bu mücadele hattı İtalya, İspanya, Yunanistan, Fransa ya da Portekiz'de neoliberal politikalar karşı sınıf bilinçli proletaryaya, zamandaş ve eşgüdümlü eylemi örgütleme görevi yüklüyor. Yine aynı hatta göç hareketi karşısında enternasyonal dayanışma, yoksul ezilen halkların yaşam alanı bulma arayışına destek olma ve buradan geliştirilecek uluslararası kardeşlik, olanakları paylaşma ve ortak mücadele pratiği Avrupa proletaryasının özgürleşme mirengini oluşturacaktır. Avrupa proletaryasının politik bilinç sıçraması, "yabancı" düşmanlığı ve göç sorununda emperyalist burjuvazinin ulusal ve uluslararası düzeyde geliştirdiği politikalar karşı aldığı tutumla yaşanacaktır.